

TOIVO ITSE TEHTYNÄ

Taideperustainen toiminta nuorten ilmasto-resilienssin rakentajana

AKI LINTUMÄKI

Acta electronica Universitatis Lapponiensis 445

AKI LINTUMÄKI

TOIVO ITSE TEHTYNÄ

Taideperustainen toiminta nuorten ilmastoiresilienssin rakentajana

Akateeminen väitöskirja, joka Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan
suostumuksella esitetään julkisesti tarkastettavaksi
Lapin yliopiston luentosalissa B126
lokakuun 23. päivänä 2026 klo 12.

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND

Rovaniemi 2026

Lapin yliopisto
Taiteiden tiedekunta

Väitöskirjan ohjaajat:

Professori, emeritus Timo Jokela, Lapin yliopisto
Professori Mirja Hiltunen, Lapin yliopisto

Väitöskirjan esitarkastajat:

KT Leena Knif, Helsingin yliopisto
FT Anna Lehtonen, Jyväskylän yliopisto

Vastaväittäjä:

KT Leena Knif, Helsingin yliopisto

Tekijä:

Aki Lintumäki
ORCID: 0009-0009-9950-595X

Taitto:

Annika Hanhivaara

Kansi:

Inka Holck

Acta electronica Universitatis Lapponiensis 445

ISBN 978-952-337-569-7

ISSN 1796-6310

Sähköisen väitöskirjan pysyvä osoite:

<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-569-7>

Tiivistelmä

Aki Lintumäki

Toivo itse tehtynä – Taideperustainen toiminta nuorten ilmastoresilienssin rakentajana

Rovaniemi, Lapin yliopisto 2026, 182 sivua

Acta electronica Universitatis Lapponiensis 445

Väitöskirja: Lapin yliopisto, taiteiden tiedekunta

ISBN 978-952-337-569-7

ISSN 1796-6310

Ilmastonmuutos järkyttää maapallon ekosysteemejä. Ihmisen toiminnan seurauksena eskaloitunut ilmiö kuormittaa planeetan kantokykyä ja uhkaa kaikkien eliöiden olemassaolon edellytyksiä. Ilmastonmuutoksen rinnalle on kehittynyt myös toisiinsa kietoutuvia yhteiskunnallisia, taloudellisia ja geopoliittisia kriisejä.

Aiemmissa tutkimuksissa on osoitettu, että nuorten ikäluokat kokevat globaalisti ilmastonmuutoksen aiheuttamaa ympäristöahdistusta ja vaikeita ilmastotunteita. Lisäksi on esitetty, että poliittisten päättäjien hitaus reagoida ilmiön vaikutuksiin lisää nuorten epävarmuutta ja huolta tulevaisuudesta. Tämä kehitys on yhteydessä nuorten toimintakyvyn ja elämänlaadun heikkenemiseen. Näissä olosuhteissa ilmastoresilienssin merkitys yksilöiden ja yhteisöjen sopeutumiskyvyn vahvistamisessa korostuu.

Nuorten osallisuuden edistämällä on osoitettu olevan keskeinen merkitys heidän resilienssinsä ja hyvinvointinsa vahvistamisessa. Tämä näkökulma nostaa esiin tarpeen kehittää toimintamalleja, jotka tukevat nuorten kiinnittymistä yhteiskuntaan ja laajempiin ekososiaaliin rakenteisiin.

Tutkimuksen tavoitteena on edistää ympäristöahdistuksen ja vaikeiden ilmastotunteiden kanssa kamppailevien nuorten toivoa valoisammasta tulevaisuudesta. Tutkimus tuottaa tietoa taideperustaisista keinoista, joita soveltamalla nuorten parissa työskentelevät asiantuntijat voivat vahvistaa nuorten osallisuutta, ilmastoresilienssiä ja hyvinvointia.

Tutkimuksen tehtävänä on kehittää taideperustainen lähestymistapa, jolla edistetään nuorten ilmastoresilienssiä ekokulttuurisen kestävyysorientaation näkökulmasta. Tutkimus pyrkii selvittämään, millaisilla taideperustaisilla keinoilla nuorten ilmastoresilienssiä voidaan rakentaa. Ekokulttuurinen kestävyysorientaatio luo tutkimukselle toiminnallisen kehyksen. Sen yhteydessä toimijuus ymmärretään ihmisten, muiden lajien, materiaalien ja ympäristön välisinä suhteina. Lähestymistapa rakentaa ontologisen ja epistemologisen perustan nuorten ekososiaalisen osallisuuden vahvistamiselle ja ilmastoresilienssin edistämiseksi.

Tutkimus on toteutettu Koneen Säätiön rahoittamassa Ilmastokriisin etulinjassa: Kansatutkijuus ja taideperustaiset interventiot nuorten ilmastoaktivismissa ja ilmastokansalaisuuden rakentumisessa -tutkimushankkeessa. Sen organisoivat Kaakkois-Suomen ammat-

tikorkeakoulun Nuorisoalan tutkimus- ja kehittämissyksikkö Juvenia sekä Lapin yliopiston kuvataidekasvatuksen tieteenala. Hankkeessa tarkasteltiin nuorten ilmastonmuutokseen liittyviä tunteita, arjen kokemuksia ja vaikuttamismahdollisuuksia taideperustaisen työskentelyn avulla. Hankkeen tavoitteena oli kehittää nuorilähtöisiä taideperustaisia toimintamalleja, joita voidaan tulevaisuudessa hyödyntää demokratian sekä nuorten osallisuuden ja hyvinvoinnin edistämisessä.

Tässä tutkimuksessa taideperustainen toimintatutkimus on ohjannut metodologisia valintoja. Tutkimus perustuu kolmeen taideperustaiseen toimintatutkimukselliseen sykliin, jotka ajoittuvat vuosille 2022–2025. Niiden aikana toteutettiin kolme taideinterventiota, joihin osallistui kanssatutkijoina nuoria Lapista, Itä-Suomesta ja Pirkanmaalta. Taiteellisessa työskentelyssä hyödynnettiin uudistavan arktisen taiteen, yhteisöllisen taidekasvatuksen, yhteisötaiteen ja tilannesidonnaisten oppimisen lähestymistapoja. Tutkimuksen aineisto luotiin taideinterventioiden aikana yhteistyössä nuorten, tutkijakollegoiden ja yhteistyökumppanien kanssa. Se koostuu tutkimukseen osallistuneiden nuorten tuottamista valokuvista, videoista ja teksteistä. Aineistoa ovat myös tutkijoiden ottamat dokumentaariset valokuvat ja tutkimuksen aikana tehdyt kenttämuistiinpanot. Lisäksi aineistoon sisältyvät nuorille tehtyjen haastattelujen äänitallenteet ja taideinterventioiden päätteeksi pidettyjen reflektiivisten keskustelujen video- ja äänitallenteet.

Tutkimus muodostuu myös syklien aikana tuotetuista vertaisarvioituista osatutkimuksista ja niiden tulosten yhteenvedosta. Osatutkimuksissa käytettiin analyysimenetelmänä reflektiivistä analyysiä. Ensimmäisessä osatutkimuksessa tarkasteltiin taideperustaisen toiminnan mahdollisuuksia nuorten osallisuuden edistämisessä pohjoisilla ja arktisilla alueilla. Toisessa osatutkimuksessa käsiteltiin nuorten ilmastoresilienssin kehittymistä taideperustaisessa toiminnassa. Kolmannessa osatutkimuksessa tarkasteltiin yhteisötaiteen ja uusmaterialistisen lähestymistavan merkitystä nuorten ekososiaalisen osallisuuden edistämisessä sekä ympäristöahdistuksen ja vaikeiden ilmastotunteiden ilmaisemisessa ja käsittelyssä.

Tutkimuksen keskeisenä tuloksena kehittyi nuorten ilmastoresilienssiä edistävä ekokulttuurinen lähestymistapa, joka rakentuu kolmesta toisiinsa kietoutuvasta taideperustaisesta keinosta. Ensimmäinen keino liittyy paikkasidonnaiseen ja uusmaterialistiseen lähestymistapaan, jossa nuorten ilmastoresilienssiä rakennetaan merkityksellisten paikkojen ja kokemuksellisuuden avulla. Taideperustaisessa työskentelyssä paikkoihin liittyvät materiaalit ymmärretään aktiivisina kanssatoimijoina. Toinen keino on organisoida yhdessä nuorten kanssa julkisia tilaisuuksia, joissa taideperustainen toiminta voi kehittyä merkittäväksi aktivismia edistäväksi yhteisölliseksi ja yhteiskunnalliseksi vuorovaikutukseksi. Kolmas keino on innostava fasilitointi, jonka avulla voidaan rakentaa nuorten ilmastoresilienssiä ja edistää heidän ekososiaalista osallisuuttaan.

Tutkimus osoittaa, että ympäristöahdistuksen ja vaikeiden ilmastotunteiden käsittelyssä sekä ilmastoresilienssin edistämisessä taideperustainen toiminta luo nuorille toivon rakentamisen tiloja. Näissä tiloissa he voivat käsitellä ilmastonmuutokseen liittyviä tunteitaan ja ajatuksiaan kehollisesti, materiaalisesti, yhteisöllisesti ja yhteiskunnallisesti. Tämä mahdollistaa vaikeiden ilmastotunteiden muuntumisen passiivisesta huolesta arvoihin ja myönteisiin tulevaisuuskuviin kytkeytyväksi aktivistiseksi toiminnaksi. Toiminnan korostaminen nuorten ilmastoresilienssin edistämisessä nousee keskeiseksi tekijäksi heidän hyvinvointinsa vah-

vistamisessa. Tutkimus osoittaa myös, että nuorten osallistumisen mahdollisuuksia ja kestävyysmurrosta voidaan kehittää vaikuttavasti huomioimalla nuorten oman ekokulttuurin paikalliset olosuhteet. Nuorten ilmastoresilienssi ei rakennu ennalta annettujen ratkaisujen avulla, vaan nuorilähtöisellä innostamisella. Ekokulttuuriseen kestävyysorientaatioon perustuvalla kuvataidekasvatuksella voidaan edistää nuorten aktiivista kansalaisuutta, ilmastoresilienssiä ja hyvinvointia osana laajempaa kestävyysmurrosta.

Kuvataidekasvatusalan ohella tutkimuksen tuloksia voidaan soveltaa kasvatus-, ohjaus-, järjestö- ja sosiaalialan koulutus- ja kehittämistoiminnassa. Lisäksi tuloksia voidaan hyödyntää soveltavan taiteen ja kulttuurihyvinvoinnin kehittämishankkeissa sekä toisen asteen koulutuksessa. Tutkimus tuottaa uutta tietoa nuorten ilmastoresilienssin edistämisestä kuvataidekasvatuksen tieteenalalle, tulevaisuudentutkimukseen ja nuorisotutkimukseen.

Asiasanat: ekokulttuurinen kestävyysorientaatio, ekososiaalinen osallisuus, uusmaterialismi, uudistava arktinen taide, yhteisötaide, nuorten ilmastoresilienssi

Abstract

Aki Lintumäki

Self-made Hope – Building Young People’s Climate Resilience Through Art-Based Action Research

Rovaniemi, University of Lapland 2026, 182 pages

Acta electronica Universitatis Lapponiensis 445

Doctoral Thesis: University of Lapland, Faculty of Art and Design

ISBN 978-952-337-569-7

ISSN 1796-6310

Climate change disrupts Earth’s ecosystems. Escalated by human activities, the phenomenon places increasing pressure on the planet’s carrying capacity and threatens the conditions necessary for the existence of all living beings. Alongside climate change, interconnected social, economic, and geopolitical crises have also developed.

Previous research has shown that young people around the world experience eco-anxiety and difficult climate-related emotions caused by climate change. It has also been suggested that the slow response of political decision-makers to the impacts of climate change increases young people’s uncertainty and concern about the future. This development is associated with a decline in young people’s functional capacity and quality of life. Under these circumstances, the importance of climate resilience in strengthening the adaptive capacity of individuals and communities becomes increasingly significant.

Promoting young people’s participation has been shown to play a key role in strengthening their resilience and wellbeing. This perspective highlights the need to develop approaches that support young people’s participation in society and broader ecosocial structures.

The research aims to foster hope for a brighter future among young people struggling with eco-anxiety and difficult climate-related emotions. The research generates knowledge about art-based practices that professionals working with young people can apply to strengthen young people’s participation, climate resilience, and wellbeing.

The research task is to develop an art-based approach for promoting young people’s climate resilience from the perspective of an ecocultural sustainability orientation. The research seeks to answer the following research question: What art-based practices can be used to build young people’s climate resilience? An ecocultural sustainability orientation provides the operational framework for the research. Within this framework, agency is understood as emerging through relationships between humans, other species, materials, and the environment. The approach establishes an ontological and epistemological foundation for strengthening young people’s ecosocial participation and promoting climate resilience.

The research was conducted within the *On the Frontlines of the Climate Crisis* research project, funded by the Kone Foundation. The project was coordinated by Juvenia, the Youth

Research and Development Centre at South-Eastern Finland University of Applied Sciences, and the University of Lapland. The project explored young people's climate-related emotions, everyday experiences, and opportunities for participation and influence through art-based activities. Its aim was to develop youth-oriented art-based practices that can be used in the future to promote democracy, youth participation, and wellbeing.

In this research, art-based action research guided the methodological choices. The research is based on three art-based action research cycles conducted between 2022 and 2025. During these cycles, three art interventions were carried out with young people from Lapland, Eastern Finland, and the Tampere region participating as co-researchers. The artistic process drew on approaches from New Genre Arctic Art, community-based art education, socially engaged art, and situated learning. The research data were created during the art interventions in collaboration with young people, research colleagues, and project partners. The data consist of photographs, videos, and texts produced by the participating young people. The data also include documentary photographs taken by the researchers and field notes made during the research process. In addition, the data include audio recordings of interviews conducted with the young participants and video and audio recordings of reflective discussions held at the end of the art interventions.

The research also consists of peer-reviewed sub-studies produced during the action research cycles and a synthesis of their findings. Reflective analysis was used as the method of analysis in the sub-studies. The first sub-study examined the potential of art-based activities for promoting youth participation in northern and Arctic regions. The second sub-study explored the development of young people's climate resilience through art-based activities. The third sub-study examined the significance of socially engaged art and a new materialist approach in promoting young people's ecosocial participation and supporting the expression and processing of eco-anxiety and difficult climate-related emotions.

The research resulted in the development of an ecocultural approach to promoting young people's climate resilience, built on three interconnected art-based practices. The first practice is related to a site-specific and new materialist approach, in which young people's climate resilience is built through meaningful places and lived experience. Within art-based activities, materials associated with places are understood as active co-agents. The second practice involves organizing public events with young people, where art-based activities can develop into significant forms of community and societal interaction that promote activism. The third practice is inspiring facilitation, through which young people's climate resilience can be strengthened and their ecosocial participation promoted.

The research demonstrates that art-based activities can create spaces of hope for young people in addressing eco-anxiety and difficult climate-related emotions and in promoting climate resilience. Within these spaces, young people can engage with climate-related emotions and thoughts through embodied, material, communal, and societal processes. This enables difficult climate-related emotions to be transformed from passive concern into activist action connected to personal values and positive future visions. Emphasising action in the promotion of young people's climate resilience emerges as a key factor in strengthening their wellbeing. The research also demonstrates that opportunities for youth participation and sustainability transitions can be effectively advanced by acknowledging the local conditions

of young people's own ecocultures. Young people's climate resilience is not built through predetermined solutions but through youth-centred sociocultural animation. Art education grounded in an ecocultural sustainability orientation can promote young people's active citizenship, climate resilience, and wellbeing as part of a broader sustainability transition.

In addition to the field of art education, the findings of the research can be applied in youth work, social work, and training and development activities in the non-governmental sector. They can also be utilized in projects related to applied arts and cultural well-being, as well as in upper secondary education. The research provides new knowledge on promoting young people's climate resilience in the fields of art education, futures studies, and youth research.

Keywords: ecocultural sustainability orientation, ecosocial participation, new materialism, New Genre Arctic Art, socially engaged art, young people's climate resilience

Kiitokset

Aluksi kiitän ohjaajiani emeritusprofessori Timo Jokelaa ja professori Mirja Hiltusta. Olen erityisen kiitollinen Timolle vaativasta ja paneutuvasta ohjauksesta sekä napakasta rohkaisusta tutkimusprosessin eri vaiheissa. Mirjaa haluan kiittää tarkoista neuvoista, yhteisistä keskusteluista ja lämpimästä kannustuksesta. Olen oppinut teiltä paljon. Olette saaneet minusta parhaat puolet esiin.

Esitän myös suuret kiitokseni esitarkastajilleni Leena Knifille ja Anna Lehtoselle huolellisesta paneutumisesta tutkimukseeni. Kriittinen ja kannustava palautteenne on auttanut minua väitöskirjan viimeistelyssä. Lisäksi kiitän lämpimästi Leena Knifiä lupautumisesta vastaväittäjäkseni.

Seuraavaksi kiitän Koneen Säätiötä tutkimukseni rahoittamisesta. Haluan myös kiittää Lapin yliopistoa ja Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun Nuorisotalon tutkimus- ja kehittämisyksikköä Juveniaa tutkimustyöni mahdollistamisesta. Samalla kiitän Ilmastokriisin etulinjassa -hankkeen tutkimusryhmää ja erityisesti Korinnaa ja Jarmoa työtoveruudesta.

Esitän lämpimät kiitokseni myös tutkimukseen osallistuneille yhteistyökumppaneille. Kiitän Sosped-säätiötä sekä Katja Luukkosta ja Anna Purolaa luottamuksesta ja nuorten innostamisesta mukaan tutkimukseen. Kiitän Ingmanedu Kulttuurialan ammattiopistoa sekä Tuire Kurikkaa antoisasta yhteistyöstä ja aktiivisesta panoksesta tutkimukseni toteuttamiseen. Haluan myös kiittää kaikkia tutkimukseeni osallistuneita nuoria, joiden kanssa olen saanut tehdä taidetta sekä jakaa tunteita, ajatuksia ja elämää. Olen syvästi kiitollinen luottamuksestanne. Muistutan vielä, että olette hyviä ja riittäte juuri sellaisina kuin olette. Lisäksi kiitän taitavia kuvataidekasvattajia Sara Teperiä, Kanerva Kivistöä ja Fanni Ahtolaa avusta ja yhteisistä hetkistä.

Kiitän NACER-tutkimusryhmän tutkijakollegoita kokemusten jakamisesta ja inspiroivasta toveruudesta. Erityisen kiitoksen haluan osoittaa Maria Huhmarniemelle. Kunnioitan suuresti työtäsi sekä Lapin yliopistossa että muilla tieteellisillä, yhteiskunnallisilla ja taiteellisilla areenoilla. Kiitos osoittamastasi esimerkistä. Kiitän myös Lapin yliopiston kuvataidekasvatuksen henkilökuntaa ja taiteilijayhteisöä yhteistyöstä. Olette tehneet minuun lähtemättömän vaikutuksen.

Haluan kiittää ystävääni Anne Pässilää kokeneen tutkijan tuesta ja arvokkaista neuvoista. Lisäksi kiitän Jaana Poikolaista rohkaisusta lähteä mukaan väitöskirjaprosessiin.

Äidille kiitos siitä, että olet jaksanut tämän tästä kysyä, joko tutkimukseni alkaa valmistua. Viimeinen vuosi on opettanut minulle, että työkiireidenkin keskellä on syytä tarttua hetkeen.

Lopuksi kiitän perhettäni. Kiitän puolisoani Tittaa ymmärryksestä, rinnalla kulkemisesta ja tilan luomisesta tiukoissa vaiheissa. Kiitän myös tyttäriäni, avarasydämistä ja päättäväistä Aavaa sekä tulisieluista ja itsenäistä Viena. Olette minulle rakkaimmat ja tärkeimmät. Asettelette minulle asiat oikeaan järjestykseen. Haluan esimerkilläni osoittaa teille, että aina kannattaa yrittää. Sopivasti tahtoa ja lempeyttä – niillä pärjää. Toimivat ihmiset muuttavat maailmaa. Viimeisen kiitoksen ansaitsee Jymy-koira, joka on läsnäolollaan tehnyt tämän matkan pehmeämmäksi. Omistan väitöskirjani perheelleni. Olemme tosi hyvä tiimi.

Kuopiossa 13. elokuuta 2026

Aki Lintumäki

Osajulkaisuluettelo

Väitöskirjan yhteenveto-osa perustuu seuraaviin alkuperäisjulkaisuihin, joihin viitataan tekstissä roomalaisilla numeroilla I–III.

- I Lintumäki, A. (2023). My Place: Building young people’s future using art-based action in the North. Teoksessa G. Coutts & T. Jokela (Toim.), *Relate North: Possible Futures* (s. 50–73). InSEA Publications. <https://doi.org/10.24981/2023-RNPF>
- II Lintumäki, A. (2025). Taide vahvistaa nuorten resilienssiä ilmastonmuutoksen kohtaamisessa tulevaisuudessa. *Futura*, 44(2), 33–46.
- III Lintumäki, A. (2025). Promoting young people’s ecosocial participation through socially engaged art and a new materialist approach. *Youth and Globalization*, 7(2), 284–312. <https://doi.org/10.1163/25895745-bja10054>

Artikkelien I–III käyttöön väitöskirjan osajulkaisuina on saatu kustantajien lupa.

Lista kaavioista ja kuvista

Kaaviot

Kaavio 1.

Tutkimuksen käsitteellinen viitekehys

Kaavio 2.

Taideperustaisen toimintatutkimuksen sykli

Kaavio 3.

Tutkimussykliin spiraali

Kaavio 4.

Reflektiivinen analyysi

Kaavio 5.

Tutkimuksen aikajana

Kaavio 6.

Taideinterventtioiden ja tutkimusartikkelien väliset suhteet

Kaavio 7.

Nuorten ilmastoresilienssiä edistävä ekokulttuurinen lähestymistapa

Kuvat

Kuva 1.

Minun paikkani – Mu báiki – My Place -videoteos (2022) välitti tutkimukseen osallistuneiden nuorten ajatuksia ja tunteita ilmastonmuutoksesta.

Kuva 2.

Nuoret tarkastelivat ilmastonmuutosta itselleen merkityksellisten paikkojen kautta.

Kuvat 3 ja 4.

Arktisen alueen nuoret toivat taiteellisessa työskentelyssä esiin omia kulttuurejaan ja traditioitaan.

Kuva 5.

Videoteoksen esitykseen tarkoitettu LED-näyttö pystytettiin päivää ennen Aurora-tulevaisuustapahtuman alkua.

Kuva 6.

Lapin yliopiston opiskelijat loivat lumesta ja jäädä esiintymislavan Levitunturiin.

Kuva 7.

Tutkimukseen osallistuneet opiskelijat tekivät valokuvillaan näkyväksi ilmastonmuutokseen liittyviä pohdintojaan.

Kuva 8.

Monet opiskelijoiden tuottamista valokuvista tarkastelivat luonnon ja ihmisen välistä suhdetta.

Kuva 9.

Opiskelijat orientoituivat yhteiseen työskentelyyn kuvaamalla lempipaikkojaan.

Kuva 10.

Opiskelijoiden kuvat ottivat kriittisesti kantaa ilmastonmuutokseen.

Kuvat 11 ja 12.

Loimme dronekuvista kokonaisuuden *SULAA – Valokuvia ilmastonmuutoksesta* -näyttelyyn.

Kuvat 13, 14 ja 15.

SolarFast-työskentelyssä lopputulos muotoutuu auringonvalon ja materiaalien vuorovaikutuksessa.

Kuvat 16, 17 ja 18.

Jää loi konkreettisen yhteyden taiteellisen ilmaisun ja ilmastonmuutoksen teeman välille.

Kuva 19.

Näyttelyn avajaiset huipentuivat jäiden murskaamiseen.

Kuvat 20 ja 21.

Purkutuomion saanut toimistorakennus tarjosi tilan yhteisötaiteelliselle työskentelylle.

Kuva 22.

Kierrätysmateriaalien kerääminen ja lajittelu ohjasivat nuorten taiteellista ilmaisua.

Kuva 23.

Maan vaiva -installaation rakentamisesta muodostui nuorille merkityksellinen taiteellinen prosessi.

Kuva 24.

Nuorilla oli runsaasti ideoita installaation visuaalisesta ilmeestä.

Kuva 25.

Nuoret ilmaisivat näkemyksiään ilmastonmuutoksesta materiaalien avulla.

Kuvat 26 ja 27.

Valmis installaatio oli mahdollista kokea sisältä ja ulkoa.

Sisällys

Tiivistelmä.....	3
Abstract	6
Kiitokset.....	9
Osajulkaisuluettelo	10
1 JOHDANTO.....	15
1.1 Tutkimuksen konteksti.....	15
1.2 Ilmastomuutos ja monikriisi.....	17
1.3 Nuorten vaikeat ilmastotunteet ja resilienssin vahvistaminen	18
1.4 Tutkimus kuvataidekasvatuksen viitekehyksessä	20
1.5 Tutkimusstrategia, tutkimuksen tehtävä ja väitöskirjan rakenne.....	22
2 TEOREETTINEN JA KÄSITTEELLINEN VIITEKEHYS.....	25
2.1 Nuorten ilmastoresilienssi	25
2.2 Osallisuudesta ekososiaaliseen osallisuuteen	26
2.3 Yhteisöllinen taidekasvatus	28
2.4 Ekokulttuurinen kestävyysorientaatio	30
2.5 Taide ekokulttuurisessa kehyksessä	33
3 TAIDEPERUSTAINEN TOIMINTATUTKIMUS.....	36
3.1 Toimintatutkimus.....	36
3.2 Taiteellinen ja taideperustainen tutkimus	38
3.3 Taideperustaisen toimintatutkimuksen käytäntö	40
3.4 Reflektiivinen analyysi	42
3.5 Tutkimuksen etiikka.....	44
3.6 Oman tutkijaposition eettinen pohdinta	46
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	48
4.1 Tutkimussykliä taideinterventiot	48
4.2 Minun paikkani – Mu báiki – My Place.....	49
4.3 SULAA – Valokuvia ilmastomuutoksesta.....	54
4.4 Maan vaiva	62
4.5 Välittömät käytännön tulokset	69

5	TULOKSET	70
5.1	Taideinterventioiden osatutkimusten tulokset artikkeleittain	70
5.2	Nuorten osallisuuden edistämistä taideperustaisella toiminnalla (Artikkeli I)	71
5.3	Taide luo mahdollisuuksia nuorten ilmastoiresilienssin kehittymiseen (Artikkeli II)	72
5.4	Taide edistää nuorten ekososiaalista osallisuutta, ilmastoiresilienssiä ja toivoa (Artikkeli III)	73
6	TULOSTEN YHTEENVETO JA TARKASTELU.....	75
6.1	Nuorten ilmastoiresilienssiä edistävä taideperustainen lähestymistapa.....	75
6.2	Paikkasidonnainen ja uusmaterialistinen lähestymistapa rakentaa nuorten ilmastoiresilienssiä	76
6.3	Taiteelliset julkiset tilaisuudet rakentavat nuorten ilmastoiresilienssiä	78
6.4	Taiteelliseen toimintaan innostava fasilitointi rakentaa nuorten ilmastoiresilienssiä.....	79
7	JOHTOPÄÄTÖKSET.....	82
7.1	Keskeiset johtopäätökset.....	82
7.2	Tutkimuksen rajoitteet, luotettavuus ja jatkotutkimusaiheet	83
	LÄHTEET	87
	LIITTEET	109
	Liite 1 Tutkimuksen aikana toteutetut taiteelliset projektit.....	109
	Liite 2 Tutkimuksen aikana tuotetut julkaisut	110
	Liite 3 Suostumuslomake tutkimukseen osallistumisesta.....	111
	Alkuperäisjulkaisut.....	113
	Artikkeli I	113
	Artikkeli II	138
	Artikkeli III	153

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen konteksti

Ilmastonmuutos heijastuu yhä laajemmin yhteiskuntien ja yhteisöjen toimintaan sekä yksilöiden arkeen. Ilmiö on luonteeltaan ekologinen, taloudellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen. Erityisesti nuorten huoli ilmastonmuutoksen seurauksista on viime vuosina lisääntynyt globaalisti (Hickman ym., 2021). Ilmiö synnyttää heidän keskuudessaan ympäristöahdistusta ja vaikeita ilmastotunteita (Kiilakoski, 2024; Pihkala ym., 2022; Veijonaho ym., 2023). Vaikeiden ilmastotunteiden on havaittu heikentävän nuorten fyysistä ja psyykkistä toimintakykyä (Hickman ym., 2021). Lisäksi eri puolilla maailmaa eskaloituneet sotilaalliset, poliittiset ja taloudelliset kriisit, hyvinvointivaltion ja palvelujärjestelmän muutokset sekä nuoriin kohdistuvat kasvavat paineet horjuttavat erityisesti monien suomalaisnuorten uskoa tulevaisuuteen (Appelqvist-Schmidlechner ym., 2026). Näissä olosuhteissa tarvitaan toiminnallista tutkimusta, joka edistää nuorten osallisuutta, pärjäämistä ja hyvinvointia.

Tämä väitöskirja sai alkunsa henkilökohtaisesta tarpeistani kehittyä ammattilaisena. Koin olevani työurallani taitekohdassa, jossa halusin syventyä akateemiseen tutkimukseen. Olen työskennellyt miltei kolmekymmentä vuotta erilaisten taidemuotojen ja kasvatuksen parissa. Ammatti-identiteettiäni ja ajatteluani ovat muokanneet monimuotoiset ympäristöt ja yhteisöt Lahdessa, Oulussa, Rovaniemellä, Torniossa, Mikkeliissä, Tampereella, Kuopiossa ja monissa muissa paikoissa, joihin eri mittaiset freelance-työt ovat minut johdattaneet. Taiteelliseen ja pedagogiseen ajatteluuni on myös vaikuttanut työväenluokkainen taustani. Sen myötä työskentelyyni ovat jo varhain yhdistyneet käytännönläheinen yhteiskunnallinen orientaatio ja sitoutuminen yhdenvertaisuuden edistämiseen. Nämä lähtökohdat ovat ohjanneet kiinnostustani nuorten hyvinvoinnin, toimijuuden ja osallisuuden edistämiseen. Ne näkyvät myös tutkimuksellisissa valinnoissani. Väitöskirjani perustuu elettyjen kokemusten ja tutkimuksessa luomieni taideinterventioiden väliseen vuoropuheluun, jonka avulla pyrin tuottamaan uutta tietoa.

Painotan väitöskirjassani kuvataidekasvatukselle ja soveltavalle taiteelle tyypillistä prosessikeskeistä taidekäsitystä, jossa taiteellisen työskentelyn rinnalla pyritään tukemaan toimintaan osallistuneiden henkilöiden ja heidän yhteisönsä voimaantumista, valtaantumista ja emansipaation mahdollisuuksia (Hiltunen, 2009; Huhmarniemi, 2016; Jokela & Hiltunen, 2024a; Jokela ym., 2024; Lacy, 1995). Olen toteuttanut tutkimukseni taideinterventiot intuitiivisesti ja ammatilliseen osaamiseeni luottaen. Samalla olen systemaattisesti havainnoinut ja reflektoinut prosessien etenemistä. Koen, että taide, tutkimus ja kasvatustyö ovat yhtenäinen kokonaisuus, jonka sisäisiä suhteita olen opetellut jäsentämään tutkimukseeni liittyvien osatutkimusten raportointivaiheissa.

Aloitin väitöskirjaopintoni vuoden 2022 alussa. Tutkimustyötäni motivoi Koneen Säätiön myönteinen rahoituspäätös, jonka saimme tutkimusryhmäni kanssa Ilmastokriisin etulinjassa: Kanssatutkijuuks ja taideperustaiset interventiot nuorten ilmastoaktiivisissa ja ilmastokansalaisuuden rakentumisessa -tutkimushankkeelle vuoden 2021 lopulla (Rinne ym., 2024).

Hankkeen organisoivat Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun Nuorisolan tutkimus- ja kehittämissyksikkö Juvenia sekä Lapin yliopiston kuvataidekasvatuksen tieteenala. Minun lisäksi hankkeessa työskentelivät Juvenialta erikoistutkija Jarmo Rinne sekä Lapin yliopistosta professorit Timo Jokela ja Mirja Hiltunen sekä väitöskirjatutkija Korinna Korsström-Magga. Työskentelyyn osallistui myös kuvataidekasvatuksen ja soveltavan kuvataiteen opiskelijoita. Teimme tutkimusta vuosina 2022–2025 Lapissa, Itä-Suomessa ja Pirkanmaalla.

Tutkimushanke tarjosi puitteet taiteelliselle työskentelylle ja tutkivalle kehittämiselle, joiden avulla organisoin väitöskirjani osatutkimukset. Hankkeen alkutaipaleella 24. helmikuuta 2022 tapahtui Venäjän hyökkäys Ukrainaan, mikä muutti nopeasti julkisen keskustelun painopistettä. Poliittisessa päätöksenteossa ja tiedotusvälineissä turvallisuuteen, energiaan ja ulkopoliittikkaan liittyvät kysymykset nousivat hallitsevaan asemaan, kun aiemmin puhetta olivat ohjanneet erilaiset näkemykset ilmaston lämpenemisestä, ilmastonmuutoksesta ja ilmastokriisin vaikutuksista. Sittenkin keskustelu on laajentunut myös muihin viime vuosina maailmalla kärjistyneisiin sotilaallisiin ja poliittisiin konflikteihin.

Rahoituksen hakuajankohdan vuoksi emme voineet hankesuunnittelussa huomioida vauhdilla tapahtuneita globaaleja muutoksia. Siksi tutkimusryhmämme päätti pysyä alkupe-
räisessä suunnitelmassa, jonka keskiössä oli nuorten hyvinvoinnin vahvistaminen ilmastonmuutoksen kohtaamisen kontekstissa. Rajasin tutkimusaiheeni edellä mainitun lähtökohdan mukaisesti, mutta tutkimukseeni liittyvissä osatutkimuksissa toin esiin myös monikriisin käsitteen (*polycrisis*) (Morin & Kern, 1999), jolla pyrin hahmottamaan, miten useat samanaikaiset kriisit saattavat vaikuttaa nuoriin ja miksi ilmastonmuutos ei välttämättä ole ainoa heidän elämäänsä muokkaava globaali ilmiö.

Pyrimme tavoittamaan tutkimukseen mahdollisimman moninaisen joukon eri-ikäisiä nuoria. Perustelimme lähtökohtaa sillä, että nuoret eivät ole homogeeninen kohderyhmä (Butti, 2025). Lisäksi useissa tutkimuksissa (Clayton ym., 2023b; Thomas ym., 2022; Veijonaho ym., 2023) on osoitettu, että eri-ikäiset nuoret kokevat ilmastonmuutoksen eri tavoin. Ainoa-
na rajauksena pidimme nuorisolain (1285/2016, § 3) mukaista määritelmää, jonka mukaan nuori on alle 29-vuotias. Tutkimushankkeemme pääasiallisia yhteistyökumppaneita olivat toisen asteen oppilaitokset, yhdistykset ja nuorten työpajat, jotka oli määritelty hankekemuksessa. Projekteihin osallistui kaikkiaan 271 nuorta kanssataiteilijoina. Suostumuksen tutkimukseen allekirjoitti 211 osallistujaa.

Tarkastelimme tutkimushankkeessa nuorten ilmastonmuutokseen liittyviä tunteita, arjen kokemuksia ja vaikuttamismahdollisuuksia. Hankkeen tavoitteena oli kehittää nuorilähtöisiä taideperustaisia toimintamalleja, joita voidaan tulevaisuudessa hyödyntää demokratian sekä nuorten osallisuuden ja hyvinvoinnin edistämisessä. Toteutimme kaikkiaan yhdeksän erimittaista taiteellista projektia, joiden pääasiallisia taidemuotoja olivat valokuvaus, video-
taide, performanssi ja paikkasidonnainen installaatio (Liite 1). Projektit tuottivat hankkeelle monipuolisen aineiston ja tukivat tutkimukseni kehittämistyötä. Toimin kuudessa projektissa pääorganisoijana ja fasilitaattorina. Käytän työstäni käsitettä fasilitointi (Karttunen, 2018; Nummi, 2007), koska työnkuvani oli opettajan tai ohjaajan työtä laajempi. Se sisälsi työn suunnittelua, yhteistyökumppanien hankkimista, osallistujien rekrytointia, käytännön taiteellista työskentelyä, projektien koordinoimista ja tuottamista sekä nuorten keskinäisen vuorovaikutuksen tukemista ja aktiivisen osallistumisen mahdollistamista.

Teimme projekteissa myös valtion ja kuntien virkahenkilöihin sekä poliittisiin päättäjiin kohdistunutta vaikuttamistyötä, jota toteutimme sosiaalisen median ja suorien yhteydenottojen avulla. Sillä pyrimme vahvistamaan osallistujien uskoa omaan vaikutusmahdollisuuteensa. Hankkeen keskeisenä tutkimusmenetelmänä oli taideperustainen toimintatutkimus (Jokela & Huhmarniemi, 2025a, 2025c), jossa painotimme erityisesti kanssatutkimuksellista näkökulmaa (Rinne ym., 2024).

Tutkimusryhmämme tuotti hankkeen aikana yhteensä yksitoista julkaisua (Liite 2), joista kuusi olen kirjoittanut itsenäisesti ja kahdessa olen ollut yhteiskirjoittajana. Esittelen väitöskirjassani näistä julkaisuista kolme kirjoittamaani vertaisarvioitua artikkelia I–III (Lintumäki, 2023, 2025a, 2025b), koska ne käsittelevät tutkimukseni kannalta keskeisiä, toisiinsa kytkeytyviä tutkimusyklejä. Artikkelien nimet ovat: ”My Place: Building young people’s future using art-based action in the North”, ”Taide vahvistaa nuorten resilienssiä ilmastonmuutoksen kohtaamisessa tulevaisuudessa” ja ”Promoting young people’s ecosocial participation through socially engaged art and a new materialist approach”. Ne muodostavat yhdessä loogisesti etenevän kokonaisuuden ja luovat perustan tutkimukseni tiedonmuodostukselle. Vertaisarvioitujen artikkelien lisäksi olen käsitellyt tutkimusprosessiani neljässä muussa julkaisussa (Lintumäki, 2024a, 2024b; Lintumäki & Korsström-Magga, 2023; Lintumäki & Kurikka, 2024) sekä useissa konferenssiesiintymisissä. Nämä julkaisut ja esiintymiset ovat osaltaan suunnanneet tutkimustani kohti nuorten ilmastoresilienssin tarkastelua.

Tutkimukseni noudattelee laajemman Ilmastokriisin etulinjassa -tutkimushankkeen suuntaviivoja ja syventää ymmärrystä nuorten osallistumisen ja aktivismin kehittämistä. Tutkimukseni tavoitteena on edistää ympäristöahdistuksen ja vaikeiden ilmastotunteiden (Climate Mental Health Network, 2023; Pihkala ym., 2022) kanssa kamppailevien nuorten toivoa valoisammasta tulevaisuudesta. Pyrin tutkimuksellani tuottamaan tietoa taideperustaisen toiminnan mahdollisuuksista nuorten osallisuuden, ilmastoresilienssin ja hyvinvoinnin vahvistamisessa. Kuvataidekasvatusalan lisäksi kohdistan tutkimukseni nuoris- ja sosiaalialoille sekä kulttuurihyvinvointiin.

1.2 Ilmastonmuutos ja monikriisi

Ilmastonmuutoksen tutkimuksella on pitkä historia. Aiheesta tuotetaan julkaisuja kiihtyvällä tahdilla (Fu & Waltman, 2022; Iancu ym., 2022; Sun ym., 2022). Varhaisimpana ilmastotutkimuksena pidetään Arrheniuksen (1896) julkaisua, jossa hän kuvasi hiilidioksidin roolia ilmakehän lämpötilan nousuun vaikuttavana tekijänä. Ennen häntä Fourier (1824) oli tarkastellut ilmakehän merkitystä maapallon lämpötilan määräytymisessä. Nämä tutkimukset loivat teoreettisen perustan myöhemmälle ilmastotutkimukselle, vaikka niissä ei vielä kuvattu ilmiötä nykyisen ymmärryksen mukaisesti. Maapallon ilmaston lämpenemiseen ja ilmastomuutoksen kehittymiseen vaikuttaa eniten ihmisten toiminta. Ilmastotutkijoiden keskuudessa aiheesta vallitsee laaja tieteellinen konsensus (Eyring ym., 2021; Fleming, 1998; NASA, 2024; Somerville ym., 2007). Tällöin voidaan käyttää käsitettä antropogeeninen ilmastomuutos, joka erottaa sen luonnollisista ilmastoon liittyvistä muutoksista (IPCC, 2022). Ilmaston lämpenemisen keskeisiä aiheuttajia ovat kasvihuonekaasut, joista hiilidioksidia oli vuonna 2023 ilmakehässä 51 prosenttia enemmän kuin esiteollisella aikaudella ennen vuotta 1750 (Friedlingstein ym., 2023; IPCC, 2023).

Tiivistetysti kuvailtuna ilmastonmuutos järkyttää maapallon ekosysteemejä, heikentää biodiversiteettiä ja aiheuttaa eri maanosissa eläinten, kasvillisuuden sekä ihmisten selviytymiseen ja hyvinvointiin liittyviä merkittäviä ongelmia (Dodman ym., 2022; O'Neill ym., 2022). Lämpötilan nousu saa aikaan helleaaltoja, voimistaa sään ääri-ilmiöitä sekä aiheuttaa merenpinnan nousun vuoksi rannikkoseuduille tulvia ja eroosiota (Cooley ym., 2022; Dodman ym., 2022). Ilmastonmuutos lisää kuivuusjaksoja, vähentää juoma- ja kasteluveden saatavuutta sekä vaikuttaa negatiivisesti maatalouteen ja ruoan tuotantoon (Bezner ym., 2022; Caretta ym., 2022). Ilmiö edistää lämpöhalvauksia ja taudinaiheuttajien leviämistä sekä lisää köyhien alueiden aliravitsemusta (Cissé ym., 2022; Birkmann ym., 2022). Ilmastonmuutos myös lisää poliittisten ja sotilaallisten konfliktien sekä pakolaisuuden riskiä erityisesti alueilla, joilla yhteiskunnallinen vakaus, toimeentulon mahdollisuudet ja resurssien saatavuus ovat heikentyneet (Birkmann ym., 2022; O'Neill ym., 2022).

Ilmastonmuutoksen aiheuttamien kumuloituvien ongelmien vuoksi osa tutkijoista on alkanut käyttää käsitettä ilmastokriisi, jolla viitataan ilmiön koettuun vakavuuteen sekä kiireellisiin toimiin, joita poliittisilta päättäjiltä edellytetään sen hillitsemiseksi (European Environment Agency, 2024; Ripple ym., 2020; WHO, 2023). Keskusteluun on myös tuotu Morinin ja Kernin (1999) kehittämä monikriisin käsite, jolla he kuvasivat päällekkäisten kriisien kausaalisuhteita haastavia ja moninaisia vaikutuksia (Lawrence ym., 2024; Lähde, 2023). Keskeinen ongelma monikriisissä asetelmassa ei ole yksittäinen kriisi, vaan useiden hallitsemattomien prosessien monimutkainen keskinäinen yhteenkietoutuneisuus, joka muodostaa koko planeettaa koskevan yleiskriisin (Morin & Kern, 1999). Näin ollen monikriisin käsite soveltuu ilmastokriisin kehystämiseen, mutta sen käytössä on syytä välttää liiallisia yleistyksiä (Henig & Knight, 2023; Lähde, 2023). Siksi käytän tässä tutkimuksessa ilmastokriisin sijasta käsitettä ilmastonmuutos, koska sen määrittely perustuu laajaan tieteelliseen konsensusukseen.

1.3 Nuorten vaikeat ilmastotunteet ja resilienssin vahvistaminen

Useissa kansainvälisissä (Clayton ym., 2023a; Hickman ym., 2021; Ogunbode ym., 2022; Searle & Gow, 2010; Veijonaho ym., 2023; Vergunst ym., 2024) ja kotimaisissa tutkimuksissa (Kiilakoski, 2022; Pihkala ym., 2022; Veijonaho, 2025) on osoitettu, että nuoret eri puolilla maailmaa kokevat ilmastonmuutoksen aiheuttamia vaikeita ilmastotunteita. Ilmiön herättämiä tunteita on nimetty monipuolisesti (Climate Mental Health Network, 2023). Vaikeisiin ilmastotunteisiin liittyvässä tutkimuksessa käytetään myös käsitteitä ympäristöahdistus (*eco-anxiety*) ja ilmastoahdistus (*climate anxiety*) (Pihkala, 2018, 2020, 2022b; Veijonaho, 2025). Käytän tässä tutkimuksessa käsitettä ympäristöahdistus, koska se on vakiintuneempi suomalaisessa kontekstissa (Pihkala, 2017, 2018).

Ilmastonmuutoksen vaikutukset yksilöiden mielenterveyteen vaihtelevat suuresti, mutta Dohertyn (2018) mukaan niistä voidaan yleistää kolme pääasiallista periaatetta, jotka ovat suorat, epäsuorat ja välilliset vaikutukset. Ensimmäiset niistä kohdistuvat yksilöihin akuuttien katastrofien välityksellä, toiset heijastuvat heihin yhteiskuntien sekä kulttuurien kautta ja kolmannet ilmenevät ilman suoria henkilökohtaisia kokemuksia aiheuttaen ahdistusta sekä välillistä traumatisoitumista (Doherty, 2018). Siksi vaikeita ilmastotunteita voivat kokea myös nuoret, jotka eivät ole kohdanneet vakavia ympäristötuhoja tai ilmastonmuutoksen suoria fyysisiä vaikutuksia (Pihkala, 2018; Searle & Gow, 2010).

Suomalaisnuorille ilmastonmuutos on myös selkeä huolenaihe, vaikka Veijonahon (2025) mukaan ilmiö ei vielä välttämättä vaikuta merkittävästi monien nuorten psykologiseen hyvinvointiin. Vuoden 2023 Nuorisobarometrissä 58 % nuorista nimesi ilmastonmuutoksen melko paljon turvattomuutta tai epävarmuutta tuovaksi ilmiöksi (Kiilakoski, 2024). Tätä tulosta myötäili uusin valtakunnallinen Ilmastobarometri (2025), jossa 81 % 15–29-vuotiaista vastaajista oli joko täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että ilmastonmuutos on yksi suurimmista globaaleista uhkista maailmassa. Yli puolet nuorista (55 %) oli väitteestä täysin samaa mieltä, mikä viittaa selkeään huolen kokemukseen. Lisäksi 81 % heistä oli täysin tai jokseenkin samaa mieltä siitä, että ilmastonmuutoksen hillitsemisellä on kiire (Ilmastobarometri, 2025).

Suomalaisnuorten kokema huoli on linjassa Hickmanin ja kollegoiden (2021) laajan kansainvälisen kyselytutkimuksen kanssa, jonka 16–25-vuotiaista vastaajista 59 % oli erittäin huolissaan ilmastonmuutoksesta. Lisäksi 75 % heistä kertoi pelkäävänsä tulevaisuutta ja 83 % oli sitä mieltä, että ihmiskunta on epäonnistunut planeetasta huolehtimisessa (Hickman ym., 2021). Tutkimus osoittaa myös, että eri puolilla maailmaa nuorten luottamus yhteiskunnalliseen päätöksentekoon sekä poliittisiin päättäjiin oli heikentynyt, ja he kokivat hallitusten ilmastotoimet riittämättöminä (Hickman ym., 2021). Näitä havaintoja syventää Thomasin ja kollegoiden (2022) Yhdysvalloissa ja Ranskassa tekemä vertaileva tutkimus, jossa vaikeiden tunteiden lisäksi nuoret kokivat joutuvansa korjaamaan aiempien sukupolvien virheitä. Tutkimukset osoittavat selkeästi, että nuorten huolta lisää myös poliittisten päättäjien hitaus reagoida ilmastonmuutoksen vaikutuksiin.

Eräät tutkijat pitävät vaikeita ilmastotunteita terveenä ja luonnollisena reaktiona, joka motivoi ihmistä vastuulliseen toimintaan ja ilmastonmuutokseen sopeutumiseen (Clayton, 2020; Pihkala, 2022a). Ilmastonmuutokseen liittyvä ahdistus voi kuitenkin kasvaessaan kuormittaa nuoria ja heikentää heidän ilmastoresilienssiään, mikä puolestaan vaikeuttaa sopeutumista (Clayton, 2020; Clayton & Crandon, 2024; Doherty, 2018). On myös selvitetty, että aiemmin koetut mielenterveyden haasteet korreloivat vaikeiden ilmastotunteiden kanssa (Gebhardt ym., 2023; Reyes ym., 2021). Tällainen asetelma voi pahentaa entisestään mielenterveysongelmien kanssa kamppailevien nuorten elämänlaatua, alentaa heidän yleistä toimintakykyään ja heikentää toivoa paremmasta tulevaisuudesta (Ogunbode ym., 2022; UNDRR, 2023). Tätä näkemystä tukee myös Hickmanin ja kollegoiden (2021) tutkimus, jossa yli 45 % nuorista ilmoitti vaikeiden ilmastotunteiden vaikuttavan negatiivisesti heidän kykynsä toimia arjessa. Edelliset tutkimukset osoittavat, että nuoret kokevat ilmastonmuutoksen samanaikaisesti globaalina uhkana, poliittisena kysymyksenä ja henkilökohtaisena emotionaalisena haasteena, mikä heijastuu heidän tulevaisuudenuskoonsa ja ilmastoresilienssin kehittämiseen.

Erilaisissa tutkimusraporteissa ja poliittisissa yhteyksissä on korostettu monipuolista resilienssin kehittämistä ilmastonmuutokseen sopeutumisessa (Cissé ym., 2022; European Environment Agency, 2024; United Nations, 2015a). Sosiaalisen kestävyysnäkökulmasta osallisuuden edistämistä on pidetty keskeisenä tapana vahvistaa sekä nuorten että ylipäättään kansalaisten ilmastoresilienssiä ja hyvinvointia (Albrecht ym., 2021; Cissé ym., 2022; Hämäläinen, 2021; Pihkala, 2024; UN DESA, 2020; UNEP, 2025; UNICEF, 2025). Resilienssiin liittyvälle kehittäväälle tutkimukselle on myös todettu olevan tarvetta (Ripatti & Manninen,

2023). Ilmiön parissa työskentelevät tutkijat peräävät oppimista tukevia luovia käytännön ratkaisuja, joilla nuorten ilmastoiresilienssiä voidaan edistää osallisuutta ja toimijuutta vahvistamalla (Doherty, 2018; Thomas ym., 2022).

Tutkimuksessani yhdistän nuorten osallisuuden edistämisen heidän ilmastoiresilienssinsä tukemiseen ja pyrin selvittämään taideperustaisen toiminnan potentiaalia tässä prosessissa. Näkökulmaani myötäilee aikaisempi tutkimus, jonka mukaan taideperustaisella toiminnalla voidaan vahvistaa kokonaisvaltaisesti nuorten hyvinvointia (Lehikoinen, 2021; Secker ym., 2011; Stickley & Clift, 2017).

1.4 Tutkimus kuvataidekasvatuksen viitekehyksessä

Tutkimukseni sijoittuu kuvataidekasvatuksen tieteenalalle, jonka lähtökohdat ovat perinteisesti kiinnittyneet kuvataiteen ja kasvatustieteen väliseen monitieteiseen tutkimuskenttään (Räsänen, 2012). Kuvataidekasvatuksen nykyistä suuntaa on linjattu suomalaisen kuvataidekoulutuksen ja -kasvatuksen yhteisessä visiossa (Heinonen ym., 2022). Sen yhteydessä käytetään käsitettä laaja-alainen kuvataidekasvatus, joka perustuu yhdenvertaisuuden ja osallisuuden edistämiseen sekä elämänlaajuiseen, eri koulutusasteet ja informaaliset ympäristöt kattavaan mahdollisuuteen osallistua kuvataiteeseen ja kuvataidekasvatukseen (Heinonen ym., 2022). Tässä viitekehyksessä kuvataidekasvatus ymmärretään tutkimusperustaisena, eettisesti tiedostavana, uudistuvana ja yhteiskunnallisesti vaikuttavana toimintana, jonka tavoitteena on rakentaa demokraattista ja kestävää tulevaisuutta (Heinonen ym., 2022). Tarkemmin tutkimukseni liittyy kehittävien tutkimusten joukkoon, joissa yksilöiden sekä yhteisöjen osallisuuden, resilienssin ja hyvinvoinnin tukemista on tehty yhteiskunnallisen sekä ekokulttuurisen kestävyysorientaation näkökulmista (Huhmarniemi & Jokela, 2025; Jokela & Huhmarniemi, 2025a, 2025b, 2025c).

Kuvataidekasvatuksen aiheista on tuotettu väitöskirjoja ja artikkeleita Lapin yliopiston kuvataidekasvatuksen alan *Northern Art, Community and Environment Research* (NACER) -tutkimusryhmässä. Näistä Hiltusen (2009) väitöskirja on luonut pohjaa yhteisöllisen taidekasvatuksen teorialle ja käytännölle, jossa taide on tuonut yhteen eri toimijoita sekä edistänyt voimaantumista ja emansipaatiota pohjoisen sosiokulttuurisissa ympäristöissä. Tutkimuksessa vahvistettiin yksilöiden ja yhteisöjen suhdetta omaan ympäristöönsä. Siinä taide nähtiin yhteisön toimijuutta ja luottamusta tukevana vuorovaikutteisena prosessina. Näkökulma esiintyy myös Jokelan ja Hiltusen (2014) tutkimushankkeissa, joissa nuorten hyvinvointia on edistetty paikkasidonnaisen taidekasvatuksen avulla. Paikan merkitys yksilön ja yhteisön osallisuuden ja toimijuuden työvälineenä on ollut tärkeää erityisesti Jokelan tutkimuksissa (Jokela, 1997, 2021; Jokela & Huhmarniemi, 2025c). Taidekasvatusta on hyödynnetty myös nuorten sosiaalityössä (Hiltunen ym., 2020).

NACER-ryhmässä on tuotettu myös yhteiskunnallisesti orientoituneita ja kestävyiden eri ulottuvuuksia käsitteleviä väitöskirjoja. Huhmarniemen (2016) tutkimuksessa kehitettiin Lapin ympäristökonflikteja käsitteleviin keskusteluihin kohdistuvaa taiteellista osallistumista. Mannisen (2021) tutkimuksessa sivuttiin kansalais- ja mediakasvatusta kehittämällä oppilas-keskeistä nykytaideperustaista ilmiöpohjaista oppimista. Jónsdóttirin (2017) väitöskirjassa tarkasteltiin taiteen mahdollisuuksia kestävä kehityksen kasvatuksessa osallistavan pedagogiikan ja yhteistoiminnallisuuden näkökulmista. Heinosen (2025) tutkimuksessa puolestaan

kehitettiin posthumanistista kuvataidepedagogiikkaa, joka avaa mahdollisuuksia kestävän taidekasvatuksen toteuttamiseen sekä ekologista ja kulttuurista tietoisuutta vahvistaviin oppimisympäristöihin.

Yhteiskunnallinen osallisuus on yhdistetty NACER-ryhmän artikkeleissa ja väitöskirjoissa myös kulttuurisen identiteetin, dialogin ja kestävyys sekä dekolonisaation kysymyksiin (Hiltunen & Huhmarniemi, 2025; Huhmarniemi & Hiltunen, 2022; Härkönen, 2021; Korsström-Magga, 2025). Tutkimusryhmässä on kehitetty uudistavan arktisen taiteen ja taidekasvatuksen metodologioita, jotka kohdistuvat pohjoisen kulttuurien revitalisaation edistämiseen sekä yksilöiden ja yhteisöjen resilienssin vahvistamiseen kestävyysmurroksen aikakaudella (Hiltunen & Korsström-Magga, 2025; Korsström-Magga & Hiltunen, 2025; Jokela & Hiltunen, 2024a; Jokela & Huhmarniemi, 2021). NACER-ryhmän työskentely kiinnittyy laajemmin Arktisen yliopiston (UArctic) temaattiseen *Arctic Sustainable Arts and Design* (ASAD) -verkostoon sekä *The International Society for Education through Art* (InSEA) -verkostoon.

Suomalaisessa tutkimuksessa väitöskirjani kannalta keskeisiä aiheita on tarkasteltu useista näkökulmista. Kantonen (2005) avaa väitöskirjassaan laajasti yhteisötaiteen potentiaalia nuorten yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa. Knif (2021) tarkastelee tutkimuksessaan osallisuuden, toimijuuden ja moninaisuuden vahvistamista perusopetuksen alaluokkien kuvataidekasvatuksessa. Lehtonen (2021) käsittelee väitöskirjassaan draamakasvatuksen mahdollisuuksia oppimisen ja tutkimuksen tukena ilmastokasvatuksessa. Ylirisku (2021) tarkastelee tutkimuksessaan ympäristötaidekasvatuksen teoreettisia lähtökohtia ja suuntaa niitä uudelleen posthumanistisesta näkökulmasta. Koponen (2025) tutkii väitöskirjassaan planetaarisen kriisin herättämien vaikeiden tunteiden käsittelyä äidinkielen ja kirjallisuuden opetukseen liittyvän kirjallisuuspedagogiikan lähtökohdista. Rissanen (2025) jäsentää tutkimuksessaan esikouluikäisten lasten toimijuutta kuvataidekasvatuksessa relationaalisena ja sosiaaliesteettisenä ilmiönä. Lisäksi mainitsen vielä Malinin (2025) sosiaalityön alan väitöskirjan, jossa hän tutkii taiteen hyödyntämistä osallistumisen ja demokratian edistämisen välineenä. Tutkimukseni sijoittuu tähän kenttään tarkastelemalla nuorten ilmasto-resilienssiä, vaikeiden ilmastotunteiden käsittelyä ja yhteiskunnallista osallisuutta taideperustaisen toiminnan näkökulmasta.

Kansainvälisessä taideperustaisessa tutkimuksessa nuorten ilmasto-resilienssin edistäminen on tullut vahvemmin esiin. Bentz ja O'Brien (2019) yhdistivät tutkimuksessaan transformatiivisen oppimisen taideperustaiseen työskentelyyn, jonka avulla he tukivat nuorten kriittistä ajattelua ja ilmastotietoisuutta sekä edistivät voimaantumisen kokemuksia. Bentz (2020) on myös kehittänyt kouluympäristöön soveltuvan taideperustaisen viitekehyksen, jossa taide toimii nuorten ilmasto-opinnoissa viestinnän välineenä, muiden opetus sisältöjen osana sekä oppimisprosessia ohjaavana käytäntönä.

Yhteisöllisellä toiminnalla on tärkeä merkitys ilmasto-resilienssin vahvistamisessa. Grönlannissa (Berliner & de Casas, 2024) ja Skotlannissa (Davis & de Andrade, 2025) toteutetuissa taidekasvatusprojekteissa ja taideperustaisissa tutkimuksissa nuorten osallisuuden ja ilmasto-resilienssin edistämistä on tehty osana paikallisyhteisöä vahvistavaa työtä. Brown ja kollegat (2017) puolestaan osoittavat, että osallistava draama voi toimia sekä tutkimuksellisenä että pedagogisena välineenä, jonka avulla yhteisöjen ilmastonmuutokseen liitty-

viä kokemuksia, tunteita ja toimintamahdollisuuksia tehdään näkyviksi, mikä voi vahvistaa osallistujien resilienssiä.

Kansainvälisissä tutkimuksissa korostuu myös yhteiskunnallisuus. Alvarez ja kollegat (2025) raportoivat laajasta hankkeesta, jossa korkeakoulut ja kolmannen sektorin toimijat tukivat lapsia ja nuoria ilmaisemaan ilmastonmuutokseen liittyviä huoliaan ja ideoitaan poliittisille päättäjille taideperustaisen aktivismin (*artivism*) avulla. Näissä toimenpiteissä on yhtymäkohtia Ilmastokriisin etulinjassa -tutkimushankkeen tavoitteisiin. Lisäksi kaikissa edellä tarkastelluissa tutkimuksissa esiintyy NACER-tutkimusryhmän keskeisiä teemoja.

Kuvataidekasvatuksen lisäksi tutkimuksellani on yhteys kahteen muuhun tutkimusalaan. Artikkelit II (Lintumäki, 2025b) julkaistiin tulevaisuudentutkimuksen (Kuusi & Virmajoki, 2022) lehdessä ja artikkeli III (Lintumäki, 2025a) ilmestyi nuorisotutkimuksen (Kiilakoski & Honkatukia, 2018) aiheita käsittelevässä julkaisussa. Jälkimmäisellä tieteenalalla artikkelini kommunikoi planetaarisen nuorisotutkimuksen (Laine, 2023) kehittyvän viitekehyksen kanssa. Kotimaisen kuvataidekasvatuksen ja taideperustaisen tutkimuksen kentällä nuorten ilmastoiresilienssiä kehittävä tutkimus on jäänyt vähäiseksi. Väitöskirjani paikkaa osaltaan tätä aukkoa. Tutkimukseni rajaukseen on vaikuttanut kansainvälinen tutkimus, jossa on laajemmin tunnistettu taideperustaisten menetelmien mahdollisuudet ilmastonmuutokseen liittyvien kokemusten käsittelyssä ja nuorten ilmastoiresilienssin edistämisessä.

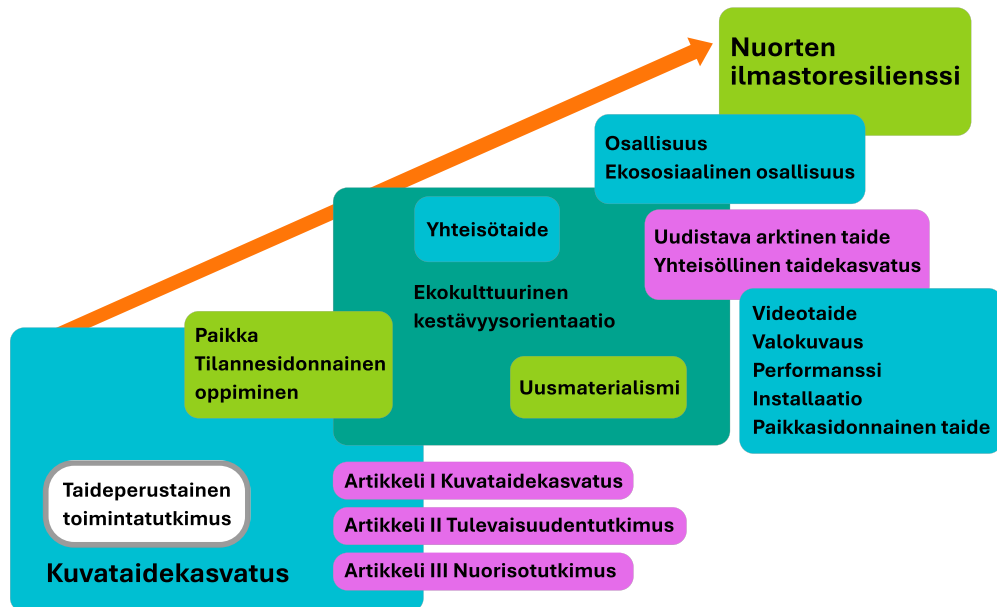
Seuraavaksi teen rajauksia tutkimukseni tarkoituksesta. Aiemmassa tutkimuksessa ilmastoaktivismia on tarkasteltu nuorten toimijuuden, osallisuuden ja aktiivisen kansalaisuuden ilmiöinä yhteiskunnallisten vaikutusten näkökulmasta (Huttunen & Albrecht, 2021; Piispa ym., 2023). Thomas-Waltersin ja kollegoiden (2025) laaja katsaus osoittaa, että ilmastoaktivismilla on vaikutuksia yleiseen mielipiteeseen ja viestintään sekä viitteellisesti myös ympäristöpolitiikkaan. Toisena näkökulmana nostan esiin ilmastokasvatuksen, jonka tavoitteena on vahvistaa ilmastonmuutokseen liittyvää ymmärrystä sekä ympäristövastuullista toimijuutta osana kasvatusta ja opetusta (Lehtonen & Cantell, 2015; Tolppanen ym., 2017). En keskity tutkimuksessani ilmastoaktivismin yhteiskunnallisten vaikutusten arviointiin enkä ilmastokasvatuksen kehittämiseen. Näiden sijaan pyrin kehittämään taideperustaisen menetelmän, jossa aktivismi toimii työskentelyn kontekstina. Lähtökohtani on Hiltusen (2009, 2010) näkemys, jossa taide ja taidekasvatus voivat toimia yhteiskunnallisen aktivismin muotona ja sitä kautta keinoina nuorten osallisuuden sekä ilmastoiresilienssin vahvistamiseen.

1.5 Tutkimusstrategia, tutkimuksen tehtävä ja väitöskirjan rakenne

Tutkimukseni rakentuu ekokulttuuriselle kestävyysorientaatiolle (kaavio 1), jota on kehitetty Lapin yliopiston kuvataidekasvatuksen tutkimus- ja kehittämishankkeissa (Huhmarniemi & Jokela, 2025). Sen taustalla on Parks (2020) käyttämä ekokulttuurin käsite, jolla hän viittaa kulttuurin ja ekologian tiiviiseen yhteenkietoutumiseen arjen käytännöissä, merkityksissä ja oppimisessa. Orientaatio kytkeytyy sekä posthumanistiseen että uusmaterialistiseen ajatteluun, joissa pyritään tekemään näkyväksi ihmisen, muunlajisten, paikkojen, materiaalien ja koneiden välisiä suhteita (Barad, 2007; Latour, 2005). Näissä lähestymistavoissa ihmistä ei nähdä luonnosta erillisenä eikä muita toimijoita ylivermaisempina, vaan osana yhteistä ekokulttuuria (Huhmarniemi & Jokela, 2025; Lummaa & Rojola, 2020).

Lähestyn tutkimusongelmaani taiteellisen työskentelyn avulla hyödyntäen menetelmiä, jotka pohjautuvat tutkimusyhteisössäni kehitettyyn uudistavan arktisen taiteen (*New Genre Arctic Art*) ekokulttuurista orientaatiota ja uusmaterialismia korostavaan taidekäsitteeseen (Huhmarniemi & Jokela, 2025; Jokela ym., 2021). Sen keskiössä ovat ihmisen ja luonnon välinen vuorovaikutus sekä ekologisen ajattelun edistäminen (Huhmarniemi & Jokela, 2025). Uudistava arktinen taide soveltaa Lacyn (1995) uusi julkinen taide -käsitettä (*New Genre Public Art*) pohjoisiin ja arktisiin ekokulttuureihin sekä yhdistää yhteisöllisen taidekasvatuksen (Hiltunen, 2009), paikkasidonnaisen taiteen (Kwon, 2002; Lippard, 1997) ja yhteisötaiteen (Kanttonen, 2005) käytänteitä.

Uudistavaan arktiseen taiteeseen sisältyy osallisuutta vahvistava pedagoginen ulottuvuus, jota Lapin yliopistossa on kehitetty uudistavan arktisen taidekasvatuksen (*New Genre Arctic Art Education*) viitekehyksessä. Sen avulla on toteutettu laaja-alaisen kuvataidekasvatuksen visiota pohjoisen yhteisöissä (Jokela ym., 2025; Jokela & Hiltunen, 2024b). Osallisuus on yksi tutkimukseni keskeisistä käsitteistä. Määrittelen sen sosiaalipedagogiikan näkökulmasta ilmiöksi, joka yhdistää osallistumisen (*participation*), kuulumisen (*belonging*) ja mukaan ottamisen (*inclusion*) ulottuvuudet (Nivala & Ryyänen, 2024). Lisäksi laajennan osallisuuden käsitettä posthumanismin ja uusmaterialismin näkökulmista ekososiaaliseen osallisuuteen, jossa yksilön sosiaalinen todellisuus ja ympäristö kietoutuvat yhteen (Wallin ym., 2024). Ekososiaalisella osallisuudella viitataan kokemukseen kuulumisesta enemmän kuin ihmisen maailmaan (*more-than-human world*) sekä vastuulliseen ja kestävään toimintaan monilajisissa yhteisöissä (Keto ym., 2022).

Kaavio 1. Käsitekartta kuvaa kuvataidekasvatuksen ja taideperustaisen toimintatutkimuksen suhdetta tieteenaloihin, teoreettisiin käsitteisiin, taideperustaisiin lähestymistapoihin ja taidemuotoihin, joiden piirissä olen toteuttanut tutkimukseni.

Resilienssi (*resilience*) on monimerkityksellinen käsite, joka voidaan määritellä yksinkertaisesti prosessiksi, jossa yksilö tai yhteisö kohdattuaan kriisin toipuu siitä ja sopeutuu valitseviin olosuhteisiin (Blum & Blum, 2009; Woods, 2015). Käsitteeseen voidaan suhtautua myös kriittisesti. Esimerkiksi alkuperäiskansojen tutkimuksessa siihen on liitetty poliittinen diskurssi, joka normalisoi sopeutumisen vaikeisiin olosuhteisiin ja siirtää vastuun selviytymisestä yksilöille ja yhteisöille rakenteellisten epäoikeudenmukaisuuksien sijaan (Reid, 2018). Tarkastelen tutkimuksessani resilienssiä kuitenkin myönteisenä, osallisuutta korostavana prosessina, joka tukee nuorten valmiuksia kohdata ilmastonmuutoksen aiheuttamat haasteet ja sopeutua elämään niiden kanssa. Avaan tutkimukseni keskeisiä käsitteitä ja niiden välisiä suhteita tarkemmin teoreettisessa ja käsitteellisessä viitekehyksessä luvussa 2.

Tutkimukseni ontologiset ja epistemologiset juuret ovat pragmatismissa (Dewey, 1963) ja sosiokonstruktivismissa (Kauppila, 2007) sekä posthumanistisen ajattelun ja uusmaterialistisen lähestymistavan (Lummaa & Rojola, 2020) vuoropuhelussa. Näistä näkökulmista ymmärrän tiedon prosessiksi, joka syntyy toiminnallisessa vuorovaikutuksessa ei-inhimillisten ja inhimillisten tekijöiden sekä materiaalien välisissä suhteissa (Braidotti, 2024). Tutkimukseni on laadullinen. Sen tieteenfilosofisessa tausta-ajattelussa yhdistyvät tulkintaa ja kokemuksellisuutta painottava praktinen tiedonintressi sekä yhteiskunnallisten rakenteiden tarkasteluun ja muutokseen pyrkivä emansipatorinen tiedonintressi (Anttila, 2006; Habermas, 1974; Eskola & Suoranta, 2022; Jokela & Huhmarniemi, 2020, 2025a, 2025c).

Lähestyn tutkimusaihetta taideperustaisen toimintatutkimuksen strategialla, jossa taiteelliset prosessit toimivat tiedon tuottamisen, osallistumisen ja kestävyuden edistämisen välineinä (Jokela & Huhmarniemi, 2025c). Olen tuottanut tutkimukseeni liittyvien artikkelien tulokset reflektiivisellä analyysimenetelmällä, jossa aineistot, taideteokset ja nuorten kokemukset asettuvat dialogiin teoreettisen kirjallisuuden kanssa (Jokela & Huhmarniemi, 2020). Sovellan samaa analyysimenetelmää myös tutkimukseni yhteenvedossa. Käsitteelen tutkimukseni ontologisia ja epistemologisia lähtökohtia sekä metodologisia ratkaisuja tarkemmin luvussa 3.

Toimintatutkimuksen mukaisesti määrittelen tutkimukseni tehtäväksi kehittää taideperustainen lähestymistapa, jolla edistetään nuorten ilmastoiresilienssiä ekokulttuurisen kestävyysorientaation näkökulmasta. Vastaan väitöskirjassani seuraavaan tutkimuskysymykseen: ”Millaisilla taideperustaisilla keinoilla nuorten ilmastoiresilienssiä voidaan rakentaa?”

Toimintatutkimukselle ovat ominaisia prosessiluonne ja kokemuksellisuuden korostaminen, minkä vuoksi sen kuvaamisessa voidaan hyödyntää myös narratiivisia ja visuaalisia jäsentämistapoja (Heikkinen & Kauko, 2023). Sovellan tätä näkemystä tutkimuksessani ja kuvaan sen narratiivisesti etenevänä kokonaisuutena, jonka avulla teen näkyväksi tutkimuksellisia valintojani. Johdannon jälkeen esittelen tutkimuksen teoreettisen ja käsitteellisen viitekehyksen. Seuraavaksi määrittelen tutkimuksen metodologian. Tämän jälkeen esittelen tutkimuksen toteutuksen, jonka yhteydessä kuvaan reflektiivisesti tutkimuksen taideinterventiot ja niissä luodut aineistot. Sen jälkeen esittelen taideinterventioiden pohjalta tehtyjen osatutkimusten tulokset. Sitten vedän yhteen ja tarkastelen tutkimuksen keskeisiä tuloksia. Lopuksi esitän tutkimuksen johtopäätökset.

2 TEOREETTINEN JA KÄSITTEELLINEN VIITEKEHYS

2.1 Nuorten ilmastoresilienssi

Resilienssi on vakiintunut tärkeäksi käsitteeksi ilmastonmuutokseen liittyvässä varautumisen ja sopeutumisen diskurssissa (IPCC, 2022). Suomessa käsite yleistyi vasta 2010-luvulla (Pursiainen, 2023). Sitä on kuitenkin sovellettu monilla eri tieteenaloilla, ja eniten resilienssiin liittyvää tutkimusta on tehty ekologiassa, psykologiassa, yhteiskuntatieteissä, sosiaalityössä, taloustutkimuksessa ja insinööritieteissä (Bourbeau, 2018; Pursiainen, 2023). Laajalle levinneellä käsitteellä ei ole yksiselitteistä määritelmää, joten sitä on tulkittu ja käytetty eri tieteenaloilla eri tavoin (Meriläinen ym., 2020; Pursiainen, 2023).

Eri alojen tutkijat ovat määritelleet resilienssin esimerkiksi kimmoisuutena, mukautumisvalmiutena, kriisinsietokykynä sekä vastoinikäymisistä selviytymisenä (Hyvönen ym., 2019; Joutsenniemi & Lipponen, 2015; Meriläinen ym., 2020). Käsitettä on kuvattu prosessina, jossa yksilö, yhteisö, yhteiskunta tai järjestelmä kohtaa kriisin ja sopeutuu sen aiheuttamaan muutokseen (Meriläinen ym., 2020; Ripatti & Manninen, 2023). Resilienssi on määriteltä myös kykynä tai taitona vastustaa ja sietää tehokkaasti kriisejä sekä selviytyä ja palautua niiden aiheuttamista järkytyksistä (Blum & Blum, 2009; Woods, 2015). Lisäksi kansainvälisessä ilmastonmuutosta käsittelevässä psykologian tutkimuksessa on tarkasteltu laajasti selviytymiskeinoja (*coping strategies*), joilla yksilöt ja yhteisöt käsittelevät ilmastonmuutokseen liittyviä uhkia, epävarmuutta ja vaikeita tunteita (Kallela, 2022; Lazarus & Folkman, 1984; Reser & Swim, 2011). Selviytymiskeinoja koskeva tutkimus täydentää ilmastoresilienssin tarkastelua tuomalla esiin psykologisia prosesseja, joiden avulla ihmiset voivat ylläpitää toimintakykyään, toivoaan ja hyvinvointiaan ilmastonmuutoksen keskellä (Ojala, 2012; Nieminen ym., 2025; Veijonaho ym., 2025).

Yksilöllisen resilienssin muodostumiseen vaikuttavat elämäntilanne ja aikaisemmat elämäkokemukset (Pangallo ym., 2015). Näin ollen resilienssi on myös hyvin subjektiivinen käsite, koska se on osaltaan kokemuksellinen ja olosuhteiden mukaan rakentuva ilmiö (Pursiainen, 2023). Yksilön resilienssi muotoutuu halki koko elämän (Gillespie ym., 2007). Psykologiassa resilienssin kehittymistä on tarkasteltu esimerkiksi resilienssifaktoreiden avulla, joilla viitataan kielteisiltä vaikutuksilta suojautumisen elementteihin. Kalisch ja kollegat (2017) ovat jakaneet ne sisäisiin ja ulkoisiin tekijöihin, joista ensimmäiset tukevat yksilön sisäisten selviytymismekanismien aktivoitumista ja jälkimmäiset edistävät vuorovaikutusta ympäristön kanssa. Sisäisiin tekijöihin lukeutuvat esimerkiksi itsetunto, optimismi sekä oma aktiivisuus ja ulkoisiin kuuluvat perhe, emotionaalinen tuki, myönteiset sosiaaliset verkostot sekä yhteiskunnalliset tukijärjestelmät (Satapathy ym., 2022). Nämä tekijät toimivat vuorovaikutuksessa keskenään ja edistävät näin yksilön resilienssin kehittymistä.

Tutkimukseni kiinnittyy erityisesti resilienssiä rakentaviin ulkoisiin tekijöihin. Näistä lähtökohdista nuorten ilmastoresilienssin kehittyminen on relationaalinen prosessi, joka muodostuu yksilöiden, yhteisöjen ja ympäristön välisissä suhteissa (Holling, 1973; Berkes & Ross, 2013). Tutkijoiden parissa sosiaalisilla verkostoilla ja yhteisöllisyydellä onkin nähty olevan myönteinen yhteys nuorten resilienssin rakentumiseen (Kivijärvi & Korkiamäki, 2023; Poijula, 2020). Piispan ja Pihkalan (2020) mukaan nuorten toivo paremmasta tulevaisuudesta kehittyi yhteisöllisyydestä ja yhteisistä kokemuksista. Positiiviset kokemukset rakentavat perustaa resilienssille ja toivolle (Poijula, 2020).

Edelliset näkökulmat liittävät tutkimuksessani nuorten ilmastoresilienssin kehittämisen käsityksiin, joissa sosiaaliset ja ekologiset ulottuvuudet kietoutuvat yhteen (Folke ym., 2010; Holling, 1973; IPCC, 2022). Tässä viitekehyksessä ilmastoresilienssi tarkoittaa yksilöiden ja yhteisöjen sekä sosiaalisten ja ekologisten järjestelmien kykyä selviytyä ilmastomuutoksen aiheuttamista haasteista, sopeutua niihin ja uudistua (IPCC, 2022). Nuorten ilmastoresilienssi ei kuitenkaan rajoitu pelkkään sopeutumiseen, vaan se sisältää myös osallisuuden, kulttuuristen arvojen säilyttämisen ja yhteisöllisen voimaantumisen, joiden avulla nuoret voivat aktiivisesti muokata omaa elinympäristöään ja osallistua yhteiskunnalliseen päätöksentekoon (UNDRR, 2023; Soini & Birkeland, 2014). Samalla ilmastoresilienssi voi kannustaa nuoria kehittämään emotionaalisia, sosiaalisia ja toiminnallisia valmiuksiaan, jotka tukevat heitä ilmastomuutokseen liittyvien uhkien ja epävarmuuden käsittelyssä (Pihkala, 2020). Benjamin ja kollegat (2022) toteavat, että omien arvojen perustalle rakentuva toimijuus tukee nuorten tulevaisuuden resilienssin vahvistumista. Tässä luvussa esittämäni näkemysten mukaan nuorten ilmastoresilienssi kehittyi relationaalisesti ja yhteisöllisesti, mikä edistää myös ilmastomuutokseen liittyvien vaikeiden tunteiden käsittelyä. Seuraavaksi siirryn ilmastoresilienssiä edistävän osallisuuden tarkasteluun.

2.2 Osallisuudesta ekososiaaliseen osallisuuteen

Osallisuus voidaan ymmärtää resilienssin tavoin prosessina, joka kehittyy suhteessa yksilön elinympäristöön ja sosiaalisiin rakenteisiin (Leemann & Hämäläinen, 2016; Nivala & Ryyänen, 2013). Salminen ja kollegat (2021) määrittelevät osallisuuden tilannesidonnaiseksi ja toiminnalliseksi ilmiöksi, joka kiinnittyy yhteisöllisiin, yhteiskunnallisiin ja poliittisiin konteksteihin (Salminen ym., 2021).

Suomalaisessa keskustelussa osallisuudesta on muodostunut laaja viitekehys, jota on tarkasteltu esimerkiksi yhteiskunnallisista, sosiaalisista, pedagogisista, kulttuurisista ja myös taidekasvatuksellisista lähtökohdista (Knif, 2021; Isola ym., 2017; Salminen ym., 2021). Isolan ja kollegoiden (2017) jäsennyksessä osallisuus ilmenee liittymisenä (*involvement*), suhteissa olemisena (*relatedness*), yhteisyytenä (*togetherness*), yhteensopivuutena (*coherence*), kuulumisena (*belonginess*), mukaan ottamisena (*inclusion*) ja osallistumisena (*participation*) sekä näihin kytkeytyvänä vaikuttamisena (*representation*) ja johtamisena (*governance*). Näin osallisuus kattaa relationaalisen, kokemuksellisen ja institutionaalisen ulottuvuuden.

Osallisuus voidaan jäsentää karkeasti sosiaaliseen ja poliittiseen sektoriin. Ensimmäinen viittaa yksilön kokemukseen yhteisöön kuulumisesta, hyväksytyksi tulemisesta ja mahdollisuudesta toimia osana yhteisöä, kun taas jälkimmäinen tarkoittaa osallistumista yhteiskunnalliseen vaikuttamiseen ja päätöksentekoon (Maunu & Kiilakoski, 2018). Laajemmissa

teoreettisissa ja käytännöllisissä tarkasteluissa osallisuus kytkeytyy yksilön omaan elämään, lähiympäristöön, paikallisyhteisöihin, palveluihin, valtasuhteisiin ja ekososiaalisiin vuorovaikutussuhteisiin (Hart, 1992; Isola ym., 2017; Keto ym., 2022; Salminen ym., 2021; Wallin ym., 2024). Pohjimmiltaan näissä kaikissa lähestymistavoissa pyritään edistämään yksilön hyvinvointia luomalla myönteisiä osallisuuden kokemuksia sekä lisäämällä tietoisuutta omista toimintamahdollisuuksista suhteessa yhteisöihin ja yhteiskuntaan (Leemann & Hämäläinen, 2016; Nousiainen & Leemann, 2023; Salminen ym., 2021).

Osallisuuden voi mieltää myös yksilöllisenä valinnanvapautena jäädä kaikkien edellisten puitteiden ulkopuolelle, jolloin se on kuitenkin edelleen toimintaa ja olemista (Isola ym., 2017; Salminen ym., 2021). Tämän luonnehdinnan perusteella lähestyn nuorten osallisuutta sosiaalipedagogiikan näkökulmasta, koska sen käytännönläheisessä ja toiminnallisuutta korostavassa tutkimusotteessa on yhteyksiä ekokulttuuriseen kestävyysorientaatioon sekä tutkimukseni metodologiaan (Hiltunen, 2009; Huhmarniemi & Jokela, 2025; Nivala & Ryyänen, 2013). Hämäläinen (2008) määrittelee sosiaalipedagogiikan toimintatieteenä, joka ilmiöiden teoretisoinnin ohella pyrkii sosiaaliin rakenteisiin kohdistuvan pedagogisen toiminnan ja tutkimuksen edistämiseen.

Nivalan ja Ryyäsen (2024) mukaan sosiaalipedagogiikassa osallisuus nähdään ilmiönä, joka yhdistää osallistumisen, kuulumisen ja mukaan ottamisen käsitteet, joiden toteutuminen yhdessä muodostaa yksilön osallisuuden rakentumisen yhteisössä. Sosiaalipedagogisena käsitteenä osallisuus ja sen edistäminen tiivistyvät ihmisen ja yhteisön väliseen suhteeseen. Osallisuuden edistämisessä on tärkeää tukea yksilön kasvua yhteisössä kehittämällä hänen mahdollisuuksiaan osallistumiseen ja kuulumiseen (Nivala & Ryyänen, 2024). Yhteisöön ja yhteiskuntaan kuulumisen rakentuu dialogisessa suhteessa todellisuuteen, minkä vuoksi osallisuus edellyttää reflektiivistä suhdetta ympäristöön (Nivala & Ryyänen, 2013). Sosiaalipedagogiikan pioneeri Freire (2005) puhuu vapauttavasta kasvatuksesta, jossa yksilö tiedostaa asemansa ja kykenee kriittiseen ajatteluun. Nuorten osallisuuden edistäminen on siten kasvatuksellista, pedagogista ja poliittista toimintaa, jonka tavoitteena on vahvistaa yhdenvertaisuutta ja oikeudenmukaisuutta (Hämäläinen, 2008; Nivala & Ryyänen, 2013).

Kiilakosken (2021) mukaan osallisuudesta on tullut oleellinen käsite, jolla määritellään nuorten suhdetta lähiympäristöön, palveluihin ja yhteiskunnan rakenteisiin. Käsitteen merkitys laajenee ja kehittyy yhteisen todellisuuden laajenemisen myötä ja saa kontekstista riippuen erilaisia uusia merkityksiä ja käyttötarkoituksia (Kiilakoski, 2021). Tätä kehityskulkua voidaan soveltaa myös ekososiaalisen osallisuuden määrittelyssä. Ekososiaalinen osallisuus syventää osallisuuden käsitteen keskinäisriippuvuuksista rakentuvaa merkitystä systeemisen ajattelun avulla planetaariseen suuntaan (Nivala & Ryyänen, 2024; Keto ym., 2022; Salonen & Bardy, 2015; Salonen & Konkka, 2015).

Suomalaisessa keskustelussa ekososiaalisuus on liitetty erityisesti kasvatuksen, koulutuksen ja hyvinvoinnin sekä kestävyysmurroksen kysymyksiin (Nivala & Ryyänen, 2024; Keto, 2025; Keto ym., 2022; Huhmarniemi & Jokela, 2025). Kasvatustieteessä ja sosiaalipedagogiikassa on muotoiltu ekososiaalisen sivistyksen (Laininen, 2019; Nivala & Ryyänen, 2024; Moilanen & Moilanen, 2023; Salonen & Bardy, 2015; Salonen & Konkka, 2015) ja kasvatuksen (Keto, 2025; Keto ym., 2022) sekä planetaarisen sivistyksen (Moilanen & Salonen, 2022) ja sosiaalipedagogiikan (Laininen ym., 2024; Salonen ym., 2023) lähestymistapoja ja teorioita.

Näiden pohjalta on rakennettu käsitteellistä perustaa planetaarisen (Salonen ym., 2024) ja ekososiaalisen (Keto ym., 2022) osallisuuden määrittelyille.

Keto ja kollegat (2022) kuvaavat ekososiaalista osallisuutta ihmisen kokonaisvaltaisena tiedollisena, aistillisena ja tunteellisenä kuulumisena monilajiseen yhteisöön, jossa sekä ekologiset että sosiaaliset suhteet punoutuvat toisiinsa. Käsitteen määrittelyssä korostuvat ihmisen ja enemmän kuin ihmisen maailman (*more-than-human world*) välinen keskinäisriippuvuus sekä vastuullisen toimijuuden rakentuminen monilajisissa yhteisöissä (Keto, 2025; Keto ym., 2022). Ekososiaalista osallisuutta vahvistavat erityisesti taideperustaiset ja kontemplatiiviset menetelmät sekä taidekasvatus, jotka voivat auttaa löytämään yhteyden laajempaan planetaariseen yhteisöön (Foster, 2017; Foster ym., 2022; Keto ym., 2022).

Ekososiaalisen osallisuuden taustalla on ekososiaalinen kasvatus, joka kohdistuu ihmisen ja monilajisten suhteiden tarkasteluun ja ulos sulkee materiaalin toimijuuden (Keto, 2025; Keto ym., 2022). Kuitenkin käsitteen määrittelyssä yksilön osallisuus ja yhteisöllisyys on kuvattu osaksi enemmän kuin ihmisen maailmaa (Keto, 2025; Keto ym., 2022), mikä mahdollistaa tulkinnallisen yhteyden uusmaterialistiseen ajatteluun (Barad, 2007; Bennett, 2010; Latour, 2005). Näen ekososiaalisen ja planetaarisen osallisuuden täydentävän toisiaan, sillä jälkimmäisessä käsitteessä uusmaterialistinen näkökulma tunnistetaan (Salonen ym., 2024). Tutkimuksessani käytän ekososiaalisen osallisuuden käsitettä, sillä sen yhteydessä on eksplisiittisesti tarkasteltu taideperustaisuutta ja taidekasvatusta osallisuuden edistämässä (Foster, 2017; Foster ym., 2019, 2022; Keto, 2025; Keto ym., 2022). Lisäksi edellä mainitut osallisuuskäsitykset ovat toisiinsa nähden siinä määrin läheisiä, että tutkimukseni kannalta niiden tarkempi erottelu ei ole mielekästä. Yhteenvetona totean, että ekososiaalisen osallisuuden käsite tarjoaa laajan kasvatuksellisen näkökulman tarkastella nuorten ilmastoresilienssiä ja sen edistämistä.

2.3 Yhteisöllinen taidekasvatus

Osallisuus ja sen edistäminen konkretisoituvat tutkimuksessani taiteellisen työskentelyn ja taidekasvatuksen avulla. Olen soveltanut fasilitoinnissani Hiltusen (2009) pohjoisiin sosio-kulttuurisiin ympäristöihin kehittämää yhteisöllisen taidekasvatuksen teoriaa, joka kytkeytyy läheisesti Lapin yliopistossa kehitettyihin taidekasvatuksen menetelmiin ja taideperustaisiin lähestymistapoihin. Yhteisöllinen taidekasvatus on tapahtumallista performatiivista ja dialogista toimintaa, jossa taide yhdistyy paikallisyhteisöjen traditioihin sekä tukee yhteisöllisyyttä kohtaamisten ja vuorovaikutuksen avulla (Hiltunen, 2009). Se on prosessuaalista, kokemuksellista sekä aisteihin ja materiaalisuuteen liittyvää työskentelyä, jonka tavoitteena on monimuotoisten yhteisten merkitysten rakentaminen (Hiltunen, 2009). Hiltusen (2009) mukaan tällainen taide käsittelee yhteisölle tärkeitä aiheita ja haasteita, mikä voi havahduttaa osallistujia mahdolliseen aktivismiin ja myöhemmin voimaantumiseen sekä yhteisön emansipaatioon.

Uusmaterialistisessa estetiikassa taide nähdään aineellisena tapahtumana, jossa materiaali, keho ja ympäristö rakentavat vuorovaikutuksessa merkityksiä (Nail, 2023). Tämä täydentää Hiltusen (2023) näkemystä, jossa yhteisöllinen taidekasvatus ymmärretään yhteismuotoutumisena (Barad, 2019). Taiteellisen tapahtuman rakentumiseen osallistuvat tällöin sekä elolliset että elottomat toimijat, mukaan lukien paikka ja säätila (Hiltunen, 2023). Tämän seurauksena yhteisöllisessä taidekasvatuksessa syntyvät performatiiviset taidekasvatus-

tilanteet eivät ole ennalta määrättyjä, vaan kehittyvät prosessuaalisesti erilaisten toimijoiden yhteismuotoutumisten kautta.

Lapin yliopistossa on yhteisöllisen taidekasvatuksen avulla kehitetty projektipedagogiikkaa (Jokela ym., 2024), jota olen hyödyntänyt tutkimukseni taideperustaisten interventtioiden suunnittelussa ja fasilitoinnissa. Projektipedagogiikka perustuu Laven (2010) tilannesidonlaiseen oppimiseen (*situated learning*), jossa oppimisprosessi liitetään arkipäivän tilanteisiin (Jokela ym., 2024). Siinä painotetaan yksilön roolia luovana toimijana sekä laajennetaan oppimisen tiloja perinteisen koululuokan ulkopuolelle monimuotoisiin yhteisöihin (Lave, 1997; Lave & Wenger, 1991). Tämä on eräs yhteisöllisen taidekasvatuksen tavoitteista, sillä se yhdistää eri-ikäisiä ja erilaisista taustoista tulevia ihmisiä sekä toimii välineenä yhteisön hyvinvoinnin ja ekokulttuurisen kestävyysrakentamisessa (Jokela & Hiltunen, 2024a; Hiltunen, 2009).

Yhteisöllistä taidekasvatusta on kehitetty pohjoisten yhteisöjen merkityksellisissä paikoissa (Hiltunen, 2009). Paikka onkin tärkeä käsite tutkimuksessani. Nojaan sen määrittelyssä humanistisen maantieteen käsitykseen, jossa paikka ymmärretään elettyinä ilmiönä (Haarni ym., 1997). Massey'n (2003) mukaan paikka ei ole vain fyysinen ympäristö, vaan kehittyvä verkosto, joka muodostuu siihen liittyvistä kokemuksista ja sosiaalisista suhteista sekä paikan suhteista muihin paikkoihin.

Yhdistän edelliseen lähestymistapaan myös Jokelan ja Hiltusen (2014) kehittämän paikkasidonlaisen taidekasvatuksen menetelmän, jossa lasten ja nuorten kasvua on tuettu liittämällä taideperustainen toiminta osallistujien omiin ympäristöihin, elämismaailmaan ja heille merkityksellisiin paikkoihin. Tällaisessa kontekstissa toimintaa suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä yhteisön jäsenten kanssa, jolloin taidekasvatus tulee osaksi jokaisen arkea ja rakentaa tiloja, joissa paikan kokemukset, muistot ja merkitykset voivat tulla esiin ja jaetuiksi (Jokela & Hiltunen, 2014). Menetelmässä on myös kiinnitetty huomiota abstrakteihin ympäristökysymyksiin hahmottamalla niitä konkreettiseen paikkaan kohdistuvan taidekasvatuksen avulla, mikä on mahdollistanut lapsille ja nuorille väylän haasteellisten aiheiden ymmärtämiseen (Jokela & Hiltunen, 2014). Keskeisenä tavoitteena paikkasidonlaisessa taidekasvatuksessa on ollut toimintaan osallistuvien henkilöiden hyvän elämän edellytysten vahvistaminen.

Paikkasidonlaiseen taidekasvatukseen liittyy olennaisesti myös paikkasidonlaisen taiteen käsite, jonka Jokela ja Hiltunen (2014) määrittelevät tilaksi, jossa erilaiset kokemukset ja toimijat kohtaavat. Jokelan (2016) mukaan erityisesti ympäristötaiteessa paikkasidonlaisesta taiteesta on puhuttu kahdella tavalla. On joko käytetty Lippardin (1997) *place-specific art* -käsitettä, jolla on korostettu paikan kulttuurisia käytänteitä ja niiden synnyttämien kokemusten luonnetta, tai sitten on sovellettu Kwonin (2002) *site-specific art* -käsitettä, joka painottaa taiteen ja tilan välisten merkityssuhteiden rakentumista. Olen tutkimuksessani viitannut kumpaankin tarkastelutapaan riippuen siitä, miten ne ovat sopineet fasilitoimani taideteoksen luonteeseen.

Paikkasidonlaisuuden lisäksi yhteisöllisen taidekasvatuksen keskeiseksi taiteelliseksi lähestymistavaksi nousee yhteisötaide (Hiltunen, 2009), josta olen tutkimusprosessini aikana käyttänyt kahta eri käsitettä. Näillä olen kuvannut samaa yhteisöllisyyttä edistävää ja sosiaalisuuteen muuttavaa taideperustaista orientaatiota. Suomenkielisessä diskurssissa olen käyttänyt termiä yhteisötaide (*community art*) (Lintumäki, 2025b) ja englanninkielis-

sessä termiä sosiaalisesti sitoutunut taide (*socially engaged art*) (Lintumäki, 2025a). Päädyin tähän ratkaisuun käsitteellisen selvyyden vuoksi, sillä englanninkielisessä kirjallisuudessa nämä kaksi orientaatiota on toisinaan eroteltu. Yhteisötaiteella viitataan taiteeseen, joka toimii tietyssä yhteisössä ja tähtää sen jäsenten identiteetin, osallisuuden ja yhteenkuuluvuuden vahvistamiseen (Helguera, 2011; Hope, 2017; Kantonen, 2005). Sosiaalisesti sitoutuneella taiteella on osin sama osallistava perusta, mutta sillä tarkoitetaan radikaalimpaa taiteilijan ja osallistujien aktiiviseen toimijuuteen perustuvaa lähestymistapaa, joka kohdistaa kriittisen huomion sosiaalisiin rakenteisiin ja pyrkii näin edistämään yhteiskunnallista muutosta (Helguera, 2011; Kantonen, 2005; Kester, 2004; Lacy, 1995). Kuitenkin sekä kansainvälisissä yhteyksissä että Suomessa näitä käsitteitä on käytetty osittain limittäin (Kantonen, 2005). Yhteisötaide kuvaa Kantosen (2005) mukaan mutkattomasti suomalaisessa kontekstissa edellä mainittujen taidemuotojen asennetta ja käytäntöä, joilla ne luovat eettisen suhteen yleisöön, jakavat taiteilijuutta ja kehittävät yhteisöllisyyttä. Yhteisötaiteen käsitettä käytetään valtaosin myös Lapin yliopiston kuvataidekasvatuksen piirissä (Jokela ym., 2024). Näillä perusteilla määrittelen tutkimukseni taiteellisen työskentelyn yhteisötaiteeksi.

Yhteisöllisellä taidekasvatuksella on yhteyksiä myös sosiokulttuurisen innostamisen teoriaan (*animation socioculturelle, sociocultural animation*), jonka kulttuuriseen, sosiaaliseen ja pedagogiseen ulottuvuuteen (Kurki, 2006) se kiinnittyy taideperustaisella toiminnalla. Tässä kontekstissa taide on keskeinen innostamisen, projektien hallinnan ja itse toiminnan väline, jolla tähdätään refleksiiviseen eli tiedostavaan ajatteluun (Jokela & Hiltunen, 2024a; Hiltunen, 2009; Kurki, 2006). Lisäksi kummassakin työmuodossa yhdistyvät toimintatutkimuksellinen lähestymistapa sekä yksilön ja yhteisön omaehtoisen kasvun tukeminen, joilla pyritään viime kädessä parantamaan ihmisten elämänlaatua ja muuttamaan maailmaa (Hiltunen, 2009; Kurki, 2007).

Yhteisöllisen taidekasvatuksen teoriasta on haettu kosketuspintaa myös uudistavan arktisen taiteen ja taidekasvatuksen (*New Genre Arctic Art Education*) kehittämiseen (Jokela & Hiltunen, 2024a, 2024b). Jokelan ja Hiltusen (2024b) mukaan yhdessä ne toimivat vastavoimana globaalin kulttuurin homogenisaatiolle. Näillä lähestymistavoilla pohjoisen taiteilijat voivat itse määritellä omat arvonsa sekä edistää taiteellaan kulttuurin dekolonisaatiota ja vastata kestävyysmurroksen haasteisiin (Huhmarniemi & Jokela, 2025; Jokela & Hiltunen, 2024b). Selvennän myöhemmin tarkemmin uudistavan arktisen taiteen käsitettä. Se liittyy olennaisesti kestävyysorientoituneeseen kuvataidekasvatukseen, jossa taide ja pedagogiikka limittyvät yhteen ekologisten, kulttuuristen ja sosiaalisten ulottuvuuksien kanssa (Huhmarniemi & Jokela, 2025). Tämä näkemys kuvastaa hyvin tutkimukseni teorian ja taideperustaisen toiminnan vuorovaikutusta nuorten ekososiaalisen osallisuuden ja ilmastoresilienssin edistämisessä.

2.4 Ekokulttuurinen kestävyysorientaatio

Ekokulttuurinen kestävyysorientaatio tuo yhteisölliseen taidekasvatukseen ja yhteisötaiteeseen uuden osallistumisen ulottuvuuden, jossa toimijuus ymmärretään ihmisten, muiden lajien, materiaalien ja ympäristön välisinä suhteina. Lähestymistapa rakentaa ontologista ja epistemologista perustaa nuorten ekososiaalisen osallisuuden vahvistamiselle ja ilmastoresilienssin edistämiseksi. Orientaatiota on kehitetty Lapin yliopiston kuvataidekasvatuksen

oppiaineen tutkimus- ja kehittämishankkeissa, joissa se on liitetty paikallisiin sosiokulttuurisiin erilaisilla ympäristö- ja yhteisötaiteen menetelmillä (Hiltunen, 2009; Huhmarniemi & Jokela, 2020, 2025; Jokela & Huhmarniemi, 2021, 2022, 2025a). Näissä yhteyksissä ekologia ja kulttuuri hahmotetaan yhteen kietoutuneina ihmisten arkisiin paikkoihin ja tilanteisiin (Parks, 2020). Hankkeilla on tähdätty paikallisesti kestävyysmurroksen edistämiseen.

Kestävyyden käsite jäsennetään yleensä taloudelliseen, sosiaaliseen, ekologiseen ja kulttuuriseen ulottuvuuteen (UNESCO, 2017; United Nations, 2015b). YK:n Agenda 2030 määrittelee taloudellisen kestävyysmurroksen pitkäjänteiseksi, osallistavaksi ja ympäristön kannalta kestäväksi talouskasvuksi, joka luo hyvinvointia kaikille, tarjoaa ihmisarvoista työtä ja perustuu resurssiviisaisiin tuotanto- ja kulutusjärjestelmiin (United Nations, 2015b). Sosiaalisella kestävyydellä tarkoitetaan ihmisarvoa ja yhdenvertaisuutta korostavaa lähestymistapaa, jolla pyritään vähentämään köyhyyttä ja eriarvoisuutta, vahvistamaan ihmisoikeuksia sekä rakentamaan turvallisia ja osallisuutta edistäviä yhteiskuntia (United Nations, 2015b). Ekologisella kestävyydellä viitataan luonnon kantokyvyn turvaamiseen, ilmastonmuutoksen hillintään sekä ekosysteemien, biodiversiteetin ja luonnonvarojen kestävään käyttöön, jotta maapallo säilyy elinkelpoisena tuleville sukupolville (United Nations, 2015b). Kulttuuriseen kestävyteen liitetään luovuuden, tiedon ja osaamisen merkitys sekä kulttuuriperinnön ja moninaisuuden vaaliminen yhteiskuntien elinvoiman ja rauhan edistämiseksi (UNESCO, 2017). Kulttuurisen kestävyysmurroksen rooli on myös tärkeä edellä mainittujen muiden kestävyysmurroksien vahvistajana sekä voimavarana, sillä se tarjoaa yhteisöille ja yksilöille mahdollisuuksia ilmastoressilienssin kehittämiseen ja tätä kautta välineitä oikeudenmukaisen sekä kestävien tulevaisuuksien rakentamiseen (Independent Group of Scientists, 2023; Kestävyyspaneeli, 2020; UNESCO, 2017). Kestävyyden ulottuvuudet avaavat luontevan perspektiivin kestävyysmurroksen tarkasteluun.

Kestävyysmurros kuvaa laajaa yhteiskunnallista ja kulttuurista muutosta kohti kestäviä ja oikeudenmukaisia käytäntöjä, jotka kunnioittavat planeettamme kantokyvyn rajoja (Independent Group of Scientists, 2023; Kestävyyspaneeli, 2020; UNESCO, 2017; Meadows, 2008). Murros edellyttää uudistumista yksilöiden, yhteisöjen, instituutioiden ja kulttuurien tasolla, ja sen käynnistymiseen vaikuttavat esimerkiksi muutokset ajatusmalleissa, arvoissa ja käytännöissä (Kestävyyspaneeli, 2020; UNESCO, 2017; Meadows, 2008).

Kestävyysmurroksen edistäminen vaatii systeemistä ajattelua ja kuvittelutaitoa, joilla huomioidaan erilaisten kestävyysmurroksien ulottuvuuksien sekä niiden sisällä vaikuttavien monimuotoisten tekijöiden ja toimijoiden keskinäiset riippuvuudet (Kestävyyspaneeli, 2020). Meadows (2008) painottaa systeemissä teoriassaan vipupisteitä (*leverage points*), joiden tunnistamisen avulla voidaan vaikuttaa järjestelmän dynamiikkaan niin, että pienetkin kohdennetut muutokset voivat synnyttää suuria ja kestäviä vaikutuksia koko systeemin toimintaan. Huhmarniemen ja Jokelan (2025) mukaan systeeminen ajattelu on tarjonnut teoreettisen kehikon kestävyysmurroksen haasteiden ymmärtämiseen ja ekokulttuurisen kestävyysorientaation kehittämiseen. Tässä kontekstissa ekokulttuuriset näkökulmat huomioiva paikkasidonnainen kuvataidekasvatus voi toimia kulttuurisen kestävyysmurroksen vipupisteinä (Huhmarniemi & Jokela, 2025).

Ekokulttuurista kestävyysorientaatiota ohjaa Huhmarniemen ja Jokelan (2025) muotoilema ekokulttuurin määritelmä, jossa kulttuuri on syvällisesti sidoksissa luontoon ja vuoden-

kiertoon. Tässä kehyksessä ihminen nähdään kokonaisvaltaisesti kanssatoimijana osana ympäristöä ja paikallista kulttuuria. Ekokulttuurin määrittelyssä Huhmarniemi ja Jokela (2025) soveltavat Baradin (2007) toimijuusrealismia (*agential realism*), jossa todellisuus ymmärretään jatkuvasti muotoutuvaksi intra-aktioksi, yhteismuotoutumisen tilaksi. Siinä erilaiset entiteetit eli ihmiset, materiaalit, eläimet, yhteisöt ja ympäristöt syntyvät sekä eriytyvät suhteissa toisiinsa (Barad, 2007). Yhteismuotoutuminen on jatkuvasti muuttuvan ekokulttuurin olemus, jota rakennetaan paikallisen tiedon, tietämisen ja tekemisen tavoilla (Huhmarniemi & Jokela, 2025; Jokela & Huhmarniemi, 2025b; Härkönen ym., 2018).

Ekokulttuurin käsite tulee lähelle Harawayn (2008) käsitettä luontokulttuuri (*nature-culture*), jolla hän tarkoittaa luonnon ja kulttuurin erottamatonta yhteyttä, jossa sen toimijat muodostuvat ja saavat merkityksensä osallistumalla jatkuvaan suhteiden tanssiin. Samansuuntaisen näkemyksen käsitteestä on esittänyt Parks (2020), jonka mukaan ekokulttuuri voi toimia viitekehyksenä, joka jäsentää yhteen ekologiset, kulttuuriset ja sosiaaliset järjestelmät sekä tarkastelee ihmisen toimintaa ja sosiaalisia käytäntöjä osana ympäristöä. Tähän yhtenevän määritelmän on esittänyt Pretty (2011), joka kuvailee ekokulttuuria ihmisten ja ekosysteemien vuorovaikutteiseksi kokonaisuudeksi, jossa kulttuuriset käytännöt, arvot ja tiedonmuodostus rakentuvat ekologisissa olosuhteissa ja niitä muokkaamalla.

Edelliset määrittelyt liittävät ekokulttuurin käsitteen osaksi posthumanistista ja uusmaterialistista tieteellistä tarkastelua. Posthumanismilla tarkoitetaan 2000-luvulta eteenpäin kehittynyttä tieteidenvälistä filosofista suuntausta. Se purkaa humanismin perinteisiä käsityksiä, joissa ihminen esitetään muista olennoista erillisenä ja ylivertaisenä toimijana (Braidotti, 2024; Lummaa & Rojola, 2020). Posthumanismi ei ole yhtenäinen teoria, mutta sen erilaisia suuntauksia yhdistää kritiikki, joka pyrkii kyseenlaistamaan länsimaista dualistista jakoa luonnon ja kulttuurin, ihmisen ja eläinten sekä elollisen ja elottoman välillä (Lummaa & Rojola, 2020). Posthumanistinen tutkimus ei pelkästään kritisoi, vaan painottaa, että subjekti (ihminen) on transversaalinen entiteetti ja täysin uppoutunut ei-inhimillisten suhteiden verkostoon (Braidotti, 2013). Tämä näkemys haastaa käsitystä inhimillisen identiteetin muodostumisesta ja autonomiasta suhteessa ekokulttuurin muihin toimijoihin.

Lummaan ja Rojolan (2020) mukaan posthumanistisen ajattelun ja uusmaterialistisen ajattelun suhdetta on haastavaa jäsentää yksiselitteisesti. Tutkijat liittävät uusmaterialismin humanistisissa tieteissä ja yhteiskuntatieteissä posthumanismin vanavedessä kehittyneeseen paradigmanmuutokseen, jossa ei tehdä erottelua elollisen ja elottoman tai inhimillisen ja ei-inhimillisen entiteetin välillä (Fox & Alldred, 2019; Huhmarniemi ym., 2021; Kontturi, 2010; Lummaa & Rojola, 2020; Santaoja & Nygren, 2024). Tässä kontekstissa materiaali on aktiivinen ja muuttuva toimija (Bennett, 2010; Kontturi, 2010). Uusmaterialistisessa ajattelussa materiaalin toimijuuden voi mieltää prosessina, johon osallistuvat ihmisen lisäksi kaikki elolliset toimijat sekä paikat, kokemukset, aistimukset ja abstraktit käsitteet (Fox & Alldred, 2019; Parikka & Tiainen, 2012). Edellisten määrittelyjen perusteella tulkitsemme, että prosessi on keskeinen olemus, joka yhdistää resilienssin, osallisuuden ja ekokulttuurin ilmiöitä.

Posthumanismi ja uusmaterialismi ovat herättäneet taidekasvattajat ja taiteilijat pohtimaan uudella tavalla luonnon ja ihmisen välisiä suhteita luovassa työssä ja tutkimuksessa (Huhmarniemi & Jokela, 2025; Lummaa & Rojola, 2020). Ilmastomuutosta ja siihen liittyviä kestävyiden haasteita on osaltaan pidetty tämän käänteen käynnistäjinä (Huhmarniemi &

Jokela, 2025; Johansson & Seppälä, 2021). Yhteiskuntatieteissä posthumanismi on nähty kriittisesti jo olemassa olevan uudelleen määrittelynä (Santaoja & Nygren, 2024). Myös Huhmarniemen ja Jokelan (2025) mukaan monet posthumanistiset ja uusmaterialistiset näkemykset ovat jo pitkään olleet läsnä Lapin yliopiston taidekasvatuksen eetoksessa, josta ne on paradigman muuttuessa nostettu tutkimuksen keskiöön. Uusi paradigma on ohjannut taideperustaista toimintatutkimusta havaitsemaan luonnon toimijuutta sekä kehittämään ekokulttuurista kestävyysorientaatiota ja sen pohjalta kuvataidekasvatusta, joka painottaa systemiajattelua ja tätä kautta kokonaisvaltaista vastuullisuutta (Huhmarniemi & Jokela, 2025).

Ekokulttuuriseen kestävyysorientaatioon perustuva kuvataidekasvatus rakentaa paikallista ja tilannesidonnaista oppimista (Lave, 2010), joka muotoilee ilmastomuutokseen ja kestävyteen liittyvistä abstrakteista aiheista oppijoille todellisia, toiminnallisia ja heidän elämismailmaansa kiinnittyviä ilmiöitä (Huhmarniemi & Jokela, 2025). UNESCO (2017) onkin korostanut globaalien kestävyyshaasteiden kohtaamista paikallisesti sovelletuilla toimenpiteillä, joissa koulutus ja kasvatus ovat keskeisiä toiminnan mahdollistajia. Huhmarniemi ja Jokela (2025) näkevät kestävyysorientoituneen kuvataidekasvatuksen mahdollisuutena arvojen uudelleenajatteluun ja kestävien ratkaisujen etsimiseen haastamalla ihmiskeskeisyyden taideprosesseilla, jotka ovat ekokulttuuriin kiinnittyviä, yhteisöllisiä ja paikkasidonnaisia. Tämä käytäntöperustainen orientaatio tähtää paikallisen kulttuurin muuttamiseen kohti kestävämpiä elämäntapoja ja toimintamalleja (Huhmarniemi & Jokela, 2025). Suomen Kestävyyspaneeli (2020) painottaa myös kulttuurin muuttamista.

Aikaisemmin mainitsin, että systeemistä ajattelua pidetään ekososiaalisessa sivistyksessä ja kasvatuksessa (Keto ym., 2022; Salonen & Bardy, 2015) sekä ekokulttuurisessa orientaatioissa kestävyysmurroksen edellytyksenä (Huhmarniemi & Jokela, 2025). Ekososiaaliset lähestymistavat ehdottavat sivistyskäsityksen laajempaa uudelleenmuotoilua, kun taas ekokulttuurinen näkökulma korostaa paikkasidonnaisista teoista, tilanteista, käytännöistä ja yhteismuotoutumisesta lähtevää muutosta, jossa ympäristö sekä ihminen oppijana ja toimijana muovautuvat rinnakkain (Huhmarniemi & Jokela, 2025; Keto ym., 2022; Salonen & Bardy, 2015). Edellä avatut lähestymistavat täydentävät toisiaan, ja siksi totean, että ekokulttuurinen kestävyysorientaatio luo tässä tutkimuksessa toiminnallisen kehyksen nuorten ekososiaalisen osallisuuden edistämiseen. Seuraavaksi tarkastelen aihetta taiteen näkökulmasta.

2.5 Taide ekokulttuurisessa kehyksessä

Ekokulttuurista kestävyysorientaatiota voidaan toteuttaa uudistavan arktisen taiteen avulla. Tätä taideperustaista lähestymistapaa on kehitetty ASAD-verkostossa vastaamaan pohjoisten ja arktisten alueiden kestävyden haasteisiin taiteen keinoin (Jokela & Hiltunen, 2024b; Jokela ym., 2021).

Uudistava arktinen taide pohjautuu Lacyn (1995) 1990-luvun alkupuolella luomaan uusi julkinen taide -käsitteeseen (Jokela ym., 2021). Lacyn (1995) mukaan yleisöä osallistavana, poliittisena, aktivistisena ja kokeilevana lähestymistapana se pyrkii yhteiskunnalliseen muutokseen ja tarjoaa äänen marginalisoiduille ryhmille. Uusi julkinen taide ottaa haltuun tiloja ja perustuu uutta luovaan avoimeen prosessiin (Lacy, 1995). Se voi olla esimerkiksi performanssia, mediataidetta, tanssia, työpajatyöskentelyä, ympäristötaidetta tai kaikkia näitä taide- ja muotoja yhdistävää taidetta. Uuden julkisen taiteen yleisökäsitys on yhteisöllinen ja taitei-

lijuus jaettua, jolloin taiteilijalla on mahdollisuus rakentaa rooliaan uudelleen pedagogina ja fasilitaattorina (Lacy, 1995).

Alun perin uuden julkisen taiteen tarkoituksena ei ollut nimetä rajattua taidesuuntausta, vaan haastaa 1980-luvulla hallinnut institutionaalinen julkisen taiteen diskurssi, jota pysyvät ja monumentaaliset veistokset dominoivat (Lacy, 1995, 2008). Käsite avasi tilaa julkisissa tiloissa tapahtuvalle orientaatiolle ja erilaisille yhteisöllisille ja dialogisille taidemuodoille, joissa taide rakentuu sosiaalisesta vuorovaikutuksesta ja yhteiskunnallisesta ajattelusta sekä tarjoaa kanavan kaikille ilmaista itseään ja mielipiteitään (Lacy, 2008). Näin uusi julkinen taide on toiminut kokoavana terminä yhteisötaiteen, sosiaalisesti sitoutuneen taiteen ja paikkasidonnaisten taiteen käsitteille (Hope, 2017; Kantonen, 2005; Kwon, 2002; Lacy, 1995, 2008; Lippard, 1997), joita olen tutkimuksessani hyödyntänyt.

Uudistava arktinen taide kehittää osaltaan edellä kuvailemiani taidemuotoja. Sillä tarkoitetaan arktisissa ja pohjoisissa ympäristöissä toteutettavaa taiteellista työskentelyä, jonka tavoitteena on vahvistaa näiden alueiden ekologista, kulttuurista ja sosiaalista kestävyyttä (Jokela & Huhmarniemi, 2025b; Jokela ym., 2021). Sillä on läheinen yhteys pedagogisia ulottuvuuksia painottavaan uudistavaan arktiseen taidekasvatukseen (Jokela & Hiltunen, 2024a, 2024b). Kumpaankin lähestymistapaan liittyy usein myös aktivistinen ulottuvuus. Uudistava arktinen taide pyrkii avaamaan tilaa kriittiselle keskustelulle arktisten ja pohjoisten alueiden poliittisista, ekologisista ja taloudellisista kysymyksistä sekä tuomaan esiin paikallisten yhteisöjen näkökulmia heidän elinympäristöjään koskevassa päätöksenteossa (Jokela ym., 2021). Taiteesta muodostuu dialoginen alusta, joka mahdollistaa erilaisten toimijoiden, kuten yhteisöjen, tutkijoiden, taiteilijoiden ja päättäjien kohtaamisen (Jokela ym., 2021).

Uudistavassa arktisessa taiteessa taiteilijat työskentelevät vuorovaikutuksessa paikallisten yhteisöjen kanssa (Jokela & Huhmarniemi, 2022). Taiteelliset prosessit ovat luonteeltaan paikkasidonnaisia ja osallisuutta edistäviä kokonaisuuksia, joissa yhteisöt ja ympäristö toimivat sekä taiteellisen työskentelyn lähtökohtina että kumppaneina (Jokela ym., 2021; Jokela & Huhmarniemi, 2022). Prosessit voivat olla esimerkiksi työpajoja, performanssia, mediatuotantoja, tanssia tai esitystaidetta (Jokela ym., 2021). Jokelan (2021) mukaan tämänkaltaiselle nykyaikaiselle työskentelylle on tyypillistä myös pedagogisuus, joka edistää kokemuksellista oppimista ja yhteisen tiedon jakamista. Taidemuodossa tarkastellaan ihmisen ja ympäristön välistä suhdetta toiminnallisena ja muuttuvana prosessina (Jokela ym., 2021).

Jokelan ja kollegoiden (2021) mukaan uudistava arktinen taide yhdistää kulttuuriperintöä sekä alkuperäiskulttuurien ja muiden pohjoisten ekokulttuurien tietoa ja tietämisen tapoja uusmaterialistiseen ajatteluun. Näistä muodostuu taidemuodon kieli, jossa nykyaikainen taide, muotoilu ja käsityö yhdistyvät (Huhmarniemi & Jokela, 2021; Jokela ym., 2021).

Taidemuodon keskeiseksi tehtäväksi nousee ekokulttuurin revitalisaatio, jonka tavoitteena on taiteen avulla uudistaa yhteisöjen sosiaalisia rakenteita, perinteitä ja paikallista tietoa sekä näin vahvistaa niiden kykyä kohdata ilmastonmuutoksen vaikutukset (Huhmarniemi & Jokela, 2020; Jokela, 2021; Jokela & Huhmarniemi, 2021; Jokela ym., 2021). Sen avulla voidaan myös kehittää yhteisöjen identiteettiä, toimijuutta ja ympäristötietoisuutta sekä edistää dekolonisaatiota, resilienssiä ja ekokulttuurisesti kestävänsä tulevaisuuden rakentumista (Jokela ym., 2021).

Näkemykseni mukaan uudistavan arktisen taiteen lähestymistapaa voidaan soveltaa ekokulttuurisen kestävyysorientaation syventämiseen. Tässä kontekstissa yksilön ja yhteisön re-

silienssiä voidaan rakentaa sosiaalisessa ja ekologisessa ympäristössä kulttuurisen kontekstin sisällä, jotta kestävyiden edistäminen ja ilmastoaktivismi voivat tapahtua nuorten omien kokemusten ja arvojen mukaisesti (Benjamin ym., 2022; Jokela & Hiltunen, 2024b).

Edellä määrittelemäni teoreettinen ja käsitteellinen viitekehys rakentaa tutkimukselleni toiminnallisen pohjan, jolla pyrin taideperustaisesti edistämään nuorten ilmastoiresilienssiä tukemalla heidän osallisuuttaan sekä kehittämällä ekokulttuuriseen kestävyysorientaatioon liittyvää taidetoimintaa. Seuraavassa luvussa esittelen tutkimukseni metodologisen strategian.

3 TAIDEPERUSTAINEN TOIMINTATUTKIMUS

3.1 Toimintatutkimus

Valitsin tutkimusmenetelmäksi Lapin yliopistossa kehitetyn taideperustaisen toimintatutkimuksen, jonka taustalla vaikuttavat taiteellisen ja taideperustaisen tutkimuksen sekä toimintatutkimuksen kansainväliset traditiot (Jokela, 2019; Jokela & Huhmarniemi, 2020, 2025c). Menetelmää on kehitetty samoissa toimintaympäristöissä ekokulttuurisen kestävyysorientaation ja soveltamieni taideperustaisten lähestymistapojen kanssa (Jokela & Huhmarniemi, 2025c), mikä perustelee tutkimusstrategista valintaani. Taideperustainen toimintatutkimus yhdistää teoreettisessa viitekehyksessä esittelemäni käsitteet ja mahdollistaa nuorten ilmas-toresilienssin tarkastelun sekä taideperustaisen tutkivan kehittämisen käytännöllisenä pro-sessina. Tässä luvussa selvitän tutkimukseni metodologiaa suhteessa toimintatutkimukseen sekä täsmennän sen ontologisia ja epistemologisia lähtökohtia.

Toimintatutkimuksen (*action research*) pioneerina on pidetty Saksasta Yhdysvaltoihin emigroitunutta psykologi Kurt Lewiniä (1890–1947) (Kuula, 2001; Salo ym., 2023). Lewin (1946) määritteli toimintatutkimuksen sosiaalisia käytäntöjä kehittäväksi lähestymistavak-si ja piti pelkkiä julkaisuja tuottavaa tutkimusta riittämättömänä. Nämä näkemykset ovat edelleen voimissaan toimintatutkimuksen erilaisissa suuntauksissa, joita yhdistävät käytän-nönläheisyys, muutoskeskeisyys ja tutkittavien aktiivinen osallistuminen tutkimusprosessiin (Kuula, 2001). Toimintatutkimuksessa tutkitaan systemaattisesti yksilöiden, yhteisöjen, orga-nisaatioiden tai laajempien verkostojen välisiä toimintaympäristöjä ja kehitetään näihin liit-tyvää käytännön tietoa paremmaksi (Heikkinen, 2006). Tutkimusprosessin tuloksena syntyy usein uusia toimintamalleja tai strategioita, joiden avulla tutkittavaa ilmiötä voidaan tarkas-tella entistä monipuolisemmin.

Tutkimusmenetelmän ontologiset ja epistemologiset juuret ovat 1800–1900-lukujen vaihteessa Yhdysvalloissa syntyneessä pragmatismissa ja erityisesti Deweyn (1929) käsityk-sissä tiedosta ja tiedon muodostamisesta, jotka korostavat toiminnan yhteyttä teorian ke-hittämiseen (Heikkinen ym., 2023; Jokela & Huhmarniemi, 2025c). Deweyn (1929) mukaan tieto syntyy luonnollisessa maailmassa käytännön toiminnassa ja sen avulla syntyvien koke-musten vuorovaikutuksessa.

Toimintatutkimusta ohjaavat pääasiallisesti praktinen ja emansipatorinen tiedonintressi. Praktisen tiedonintressin näkökulmasta tieto nähdään sosiaalisesti rakentuvana prosessina, jolla tähdätään tutkittavan ilmiön ymmärtämiseen ja tulkintaan, kun taas emansipatorinen tiedonintressi pyrkii yhteiskunnallisten valtasuhteiden kriittiseen tarkasteluun, osallisuuden edistämiseen ja yhteiskunnalliseen muutokseen (Carr & Kemmis, 2004; Habermas, 1974). Nämä tiedonintressit täydentävät toisiaan ja määrittävät toimintatutkimukselle monenlaisia tehtäviä.

Tiedonintressien pohjalta voidaan todeta, että taideperustaisen toimintatutkimuksen taustalla vaikuttavat kriittisen (Carr & Kemmis, 2004; Horkheimer, 2002) ja osallistavan (Fals-Borda & Rahman, 1991) toimintatutkimuksen perinteet (Jokela & Huhmarniemi, 2020). Näiden lähestymistapojen risteävissä teoreettisissa lähtökohdissa ja käytännön sovelluksissa korostuvat poliittisuus, yhteiskunnan sortavien valtarakenteiden tunnistaminen ja muuttaminen sekä vapautuksen eetos (Heikkinen ym., 2006; Kuula, 2001). Molemmissa suuntauksissa painotetaan myös kanssatutkimusta (esim. Whyte, 1991), mikä ilmenee vastuun jakamisena, yhteisöllisyyden kehittämisenä sekä kasvatuksellisenä ja osallistavana toimintana, joilla pyritään valtauttamaan ja voimaannuttamaan tutkimukseen osallistuvia henkilöitä (Díaz-Arévalo, 2022; Freire, 2005; Kuula, 2001). Toimintatutkimuksen tulos ei siis ole pelkästään kehittämisprosessin päätteeksi saavutettu parantunut toimintamalli tai tutkimusartikkeli (Anttila, 2006), vaan yksilöiden ja yhteisöjen sosiaalinen vahvistuminen on myös keskeinen tutkimuksen päämäärä. Taideperustaisessa toimintatutkimuksessa taide ja taideteokset ovat myös tuloksia, jotka tuovat esiin tutkimukseen osallistuneiden henkilöiden äänen (Hiltunen, 2009; Jokela & Huhmarniemi, 2020). Palaan näihin aiheisiin myöhemmissä luvuissa.

Kasvatuksen ja oppimisen näkökulmista tarkasteltuna uusi tieto muodostuu toimintatutkimuksessa sosiokonstruktivistisen oppimiskäsityksen mukaisesti sosiaalisen vuorovaikutuksen tuloksena (Kauppila, 2007). Sovellan tutkimukseni tiedonmuodostuksessa näiden lähtökohtien lisäksi ekokulttuurisen kestävyysorientaation johdosta Baradin (2007) toimijuusrealismia, jossa ilmiö (*phenomenon*) sekä toimijat syntyvät jatkuvassa materiaalisessa, diskursiivisessa, kehollisessa ja tilallisessa yhteismuotoutumisessa. Näin ymmärrettynä ontologia ja epistemologia eivät ole toisistaan erillisiä, vaan tieto ja tiedonmuodostus rakentuvat tutkimukseni kontekstissa samanaikaisesti taiteen ja tieteen avulla (Barad, 2007). Tässä teoreettisessa viitekehyksessä ajattelu ja toiminta muodostuvat keskinäisessä kietoutumisessa, mikä kuvaa osuvasti myös yhteisötaiteen prosessuaalista luonnetta.

Taideperustaista toimintatutkimusta on sovellettu posthumanistisena (esim. Heinonen, 2025; Korsström-Magga, 2025) ja uusmaterialistisena (esim. Autio & Hiltunen, 2025; Hiltunen, 2025) tutkimusmenetelmänä, mikä on tuonut uusia ulottuvuuksia metodologian toimijuuden ja tutkijuuden kehittämiseen (Jokela & Huhmarniemi, 2025c). Metodologian kehittyminen liittyy olennaisesti teoreettisessa ja käsitteellisessä viitekehyksessä mainitsemaani humanistisissa tieteissä ja yhteiskuntatieteissä tapahtuneeseen paradigmanmuutokseen. Toisaalta se linkittyy kiinnostavasti toimintatutkimuksen juuriin, sillä Deweyn (1980) taideperustaisesta ajattelusta voidaan tunnistaa enteitä posthumanismista ja uusmaterialismista. Hänen mukaansa kokemus ei rakennu ainoastaan ihmisen sisäisenä tapahtumana, vaan muodostuu elävien olentojen ja ympäristön jatkuvassa vuorovaikutuksessa (Dewey, 1980).

Toimintatutkimuksen syklinen tutkimusstrategia on mahdollistanut tutkimukseni metodologian sekä käsitteiden muotoutumisen ja tarkentumisen (Jokela & Huhmarniemi, 2020). Näin on käynyt tutkimukseni epistemologialle, joka on kehittynyt prosessin edetessä. Ensimmäisessä osatutkimuksessa (Lintumäki, 2023) tiedonmuodostus rakentui selvästi sosiokonstruktivistiselle ajattelulle. Toisessa osatutkimuksessa (Lintumäki, 2025b) on jo viitteitä posthumanismista ja uusmaterialismista. Kolmannen osatutkimuksen (Lintumäki, 2025a)

tiedonmuodostus on selvemmin posthumanistista ja erityisesti uusmaterialistista. Tämä kehitys ilmenee osatutkimusten tutkimusasetelmissa ja käsitteiden käytössä. Selvennän tutkimuksen syklistä rakennetta jäljempänä.

Edellä esitettyjen seikkojen perusteella toimintatutkimusta ei voi pitää tarkkarajaisena metodina, vaan se sulkee sisäänsä erilaisia tarkastelutapoja, menetelmiä ja ideologioita, joiden avulla tutkimuskohdetta lähestytään. Heikkinen ja kollegat (2023) määrittelevät sen tutkimusstrategiaksi, jossa käytäntö ja tieteellinen ajattelu yhdistyvät. Toimintatutkimus perustuu tutkijan ja muiden tutkimukseen osallistuvien henkilöiden aktiiviseen osallistumiseen tutkimuksen kohteena olevaan ja kehitettävään toimintaan, jonka tavoitteena on vaikuttaa tutkimuskohteeseen ja sen toiminnan uudistamiseen (Heikkinen ym., 2023). Kemmisin (2023) mukaan toimintatutkimus elää ajassa ja käy jatkuvasti vuoropuhelua eri tieteenalojen ja erilaisten tutkimusmenetelmien kanssa. Jokela (2019, 2021) luonnehtii samaan tapaan taideperustaista toimintatutkimusta luovaksi ja tilannesidonnaiseksi metodologiaksi, joka kehittyy jatkuvasti sen avulla toteutettujen tutkimusten myötä. Lähestymistavalla on luotu kehittämisprosesseja monimuotoisissa yhteisöissä, joissa ihmisten ohella toimintaan ovat osallistuneet kaikki ekokulttuurin kanssatoimijat, kuten kasvit, eläimet, tilat ja paikat (Jokela & Huhmarniemi, 2025c).

Jokelan ja Huhmarniemen (2025c) mukaan taideperustaisen toimintatutkimuksen tarkoituksena on tuottaa käytännönläheistä, yhteisöllistä ja yhteiskunnallista toimintatietoa, joka kiinnittyy erityisesti taiteilija-tutkija-opettajien muutososaamiseen kestävyiden edistämisen periaatteiden mukaisesti. Tutkimusstrategiassa kehitetään uutta teoriaa taideperustaisissa tilanteissa, mikä heijastelee Lewinin (1951) ajattelua, jonka mukaan mikään ei ole niin käytännöllistä kuin hyvä teoria. Nämä lähtökohdat ovat vaikuttaneet tutkimuksellisiin valintoihini. Miellän taideperustaisen toimintatutkimuksen osallistujien elämismaailmaan kohdistuvana välittömän muutoksen edistämisen välineenä sekä tutkimusstrategiana, jolla voidaan tuottaa syvällistä tietoa nuorten ilmastoiresilienssin edistämisestä.

3.2 Taiteellinen ja taideperustainen tutkimus

Tarkastelen seuraavaksi rinnakkain taiteellista sekä taideperustaista tutkimusta ja avaan niiden suhdetta tutkimusmenetelmääni. Pohdinta on paikallaan, sillä taideperustainen toimintatutkimus sijoittuu näiden lähestymistapojen rajapinnoille ja hyödyntää molempien tiedonmuodostuksen tapoja.

Taiteellisessa tutkimuksessa keskeisenä metodologiana, käytäntönä ja tutkimuksen tuloksena on taide, ja siksi sen kohteena on usein taiteilijan henkilökohtaisen taiteellisen työskentelyn tai kokemusten tutkimus sekä taiteellisten menetelmien ja luovan prosessin kehittäminen (Arlander, 2023; Gröndahl, 2023c; Jokela, 2019; Jokela & Huhmarniemi, 2020). Borgdorffin (2011) mukaan lähestymistapaa voidaan hyödyntää myös monitieteellisesti käsittelemällä sen avulla filosofisia ja psykologisia kysymyksiä. Näin taiteellinen tutkimus lähenee strategioissaan taideperustaista tutkimusta ja taideperustaista toimintatutkimusta, joiden tutkimusintressit kohdistuvat monimuotoisemmin yhteisöllisten, yhteiskunnallisten ja kulttuuristen ilmiöiden tutkimukseen sekä taidekasvatuksen pedagogiikan kehittämiseen ja kestävyiden edistämiseen (Barone & Eisner, 2011; Kallio, 2008; Kallio-Tavin & Suominen, 2025; Jokela & Huhmarniemi, 2018, 2020, 2025c; Leavy, 2025). Tutkimusstrategioiden yh-

teneväisyys tulee esiin myös tulosten artikuloinnissa, jossa taiteellisella ilmaisulla ja taiteen itseisarvolla on keskeinen merkitys (Borgdorff, 2011; Jokela & Huhmarniemi, 2020; Kallio-Tavin & Suominen, 2025).

Taideperustaisen tutkimuksen etuna on pidetty sen tapaa tuottaa tietoa haasteellisesti sanallistettavista ilmiöistä, kuten kokemuksista ja erilaisiin toimintaympäristöihin liittyvistä implisiittisistä käsityksistä (Barone & Eisner, 2011; Jokela & Huhmarniemi, 2020; Leavy, 2025). Leavyn (2025) mukaan menetelmää voidaan niin ikään hyödyntää yksilöiden ja yhteiskunnan välisten yhteyksien tutkimuksessa ja teoretisoinnissa. Lähestymistapa korostaa myös tutkimukseen osallistuvan yhteisön jäsenten toimijuutta (Jokela & Huhmarniemi, 2020). Lisäksi sitä on kuvattu metodologiana, joka edistää kriittistä ajattelua, tuottaa monimuotoisia tulkintoja todellisuudesta ja tuo esiin marginalisoitujen ryhmien ääniä (Jokela & Hiltunen, 2024c; Jokela & Huhmarniemi, 2020, 2025c; Leavy, 2025). Nämä näkökulmat ovat esillä myös toimintatutkimuksen suuntauksissa (Salo ym., 2023), mutta niiden perusteella monet tutkijat (Chilton & Leavy, 2014; Gerber ym., 2012; Leavy, 2020, 2025; Rolling, 2013) hahmottavat taideperustaisen tutkimuksen (*art-based research* ja *arts-based research*, ks. Leavy, 2025, s. 4) vaihtoehtoiseksi paradigmaksi määrällisen ja laadullisen tutkimuksen rinnalle. Tässä tutkimuksessa nojaan Jokelan ja Huhmarniemen (2025c) määrittelyyn, jonka mukaan taideperustainen toimintatutkimus yhdistää laadullisen tutkimuksen menetelmiä taiteelliseen työskentelyyn sekä kriittisen ja osallistavan toimintatutkimuksen strategioihin.

Taiteellinen ja taideperustainen tutkimus ovat tieteenalat ylittäviä menetelmiä (Barone & Eisner, 2011; Borgdorff, 2011). Niissä ei kuitenkaan ole vakiintuneita metodologisia työkaluja, vaan näiden alojen taiteilijat ja tutkijat pitävät joustavuutta tutkimusstrategioidensa vahvuutena ja korostavat taiteellisen työskentelyn ainutlaatuista tapaa määrittellä tiedonmuodostuksen tavat prosessikohtaisesti (Gröndahl, 2023b; Kallio-Tavin & Suominen, 2025). Toisaalta tämä saattaa rajoittaa näillä lähestymistavoilla tuotettujen tutkimusten julkaisemista laajemmalla monitieteellisellä kentällä.

Taiteellisen ja taideperustaisen tutkimuksen sekä toimintatutkimuksen käytäntöjä on luonnehdittu samansuuntaisesti (Gröndahl, 2023a; Jokela & Huhmarniemi, 2020; Leavy, 2020). Esimerkiksi Jyrkämän (2021) mukaan toimintatutkimuksen toiminta on tutkimuskohde, tutkimuksen työväline ja myös tulos. Samoin taideperustaisessa toimintatutkimuksessa taide voi olla kehittämisen päämäärä sekä aineiston luomisen ja analysoinnin menetelmä (Jokela & Huhmarniemi, 2020). Valitsemani tutkimusmenetelmän vahvuus ja metodologinen selkäranka perustuvat taideperustaisen orientaation ja toimintatutkimuksen strategioiden yhdistämiseen, mikä on avannut tutkimukselleni monimuotoisen työkentän ja laajemmat julkaisumahdollisuudet. Nämä ilmenevät siten, että väitöskirjaani liittyvät osatutkimukset on julkaistu taidekasvatusalan (Lintumäki, 2023) lisäksi tulevaisuudentutkimuksen (Lintumäki, 2025b) ja nuorisotutkimuksen (Lintumäki, 2025a) aloilla. Erityisesti toisessa ja kolmannessa julkaisussa minulta on edellytetty laadullisen tutkimuksen konventioiden tarkkaa noudattamista. Tavoitteeni on ollut toteuttaa osatutkimukset niin, että ne ovat ymmärrettävissä taidekasvatuksen lisäksi myös muiden tieteenalojen näkökulmista. Pidän tutkimukseni vahvuutena sen osatutkimusten monitieteellistä vertaisarviointia.

3.3 Taideperustaisen toimintatutkimuksen käytäntö

Monet tutkijat ovat kuvanneet toimintatutkimusta reflektiivisenä nelivaiheisena tutkimus-syklinä, jossa suunnittelu, toiminta, havainnointi ja reflektointi kytkeytyvät toisiinsa muodostaen perustan uudelle toimintatiedolle ja kehittyneemmälle ymmärrykselle tutkittavasta ilmiöstä (Anttila, 2006; Heikkinen ym., 2023; Kuula, 2001; Lewin, 1946). Syklin sisällä tapahtuvaa toiminnallista osuutta kutsutaan interventioksi, jota Heikkinen (2006) kuvaa tarkoitukselliseen muutokseen pyrkiväksi väliintuloksi. Siinä tutkija osallistuu ja vaikuttaa tutkimaansa toimintaan sekä tekee reflektiivistä osallistuvaa havainnointia prosessin kulusta (Heikkinen, 2006). Taideperustaisessa toimintatutkimuksessa käytetään käsitettä taideinterventio, jonka fasilitointi edellyttää tutkijalta havainnoinnin lisäksi taiteellisen työskentelyn osaamista ja projektinhallinnan taitoja (Jokela & Huhmarniemi, 2020).

Tutkija työskentelee interventiossa tasavertaisena osallistujana ja samalla etäisyyttä ottavana toimijana (Kuula, 2001). Tämä kaksoisrooli tarjoaa hänelle mahdollisuuden tarvittaessa muuttaa toiminnan suuntaa ja muotoilla uudelleen tutkimustehtävää (Anttila, 2006). Kaksoisrooli vaatii tutkijalta itsekriittistä suhtautumista omaan työhönsä. Laadullisessa tutkimuksessa tätä kuvataan refleksiivisyyden käsitteellä (Henwood ym., 2019). Hibbert (2026) määrittelee refleksiivisyyden jatkuvaksi prosessiksi, jossa tutkija tarkastelee toimintaansa, kokemuksiaan ja tulkintojaan kehollisella, emotionaalisella, ajattelevalla sekä relationaalisella tasolla osana tiedonmuodostusta. Refleksiivinen lähestymistapa tekee näkyväksi tutkijan vaikutuksen tutkimusprosessiin ja tukee intervention aikana syntyvän ymmärryksen syvene-

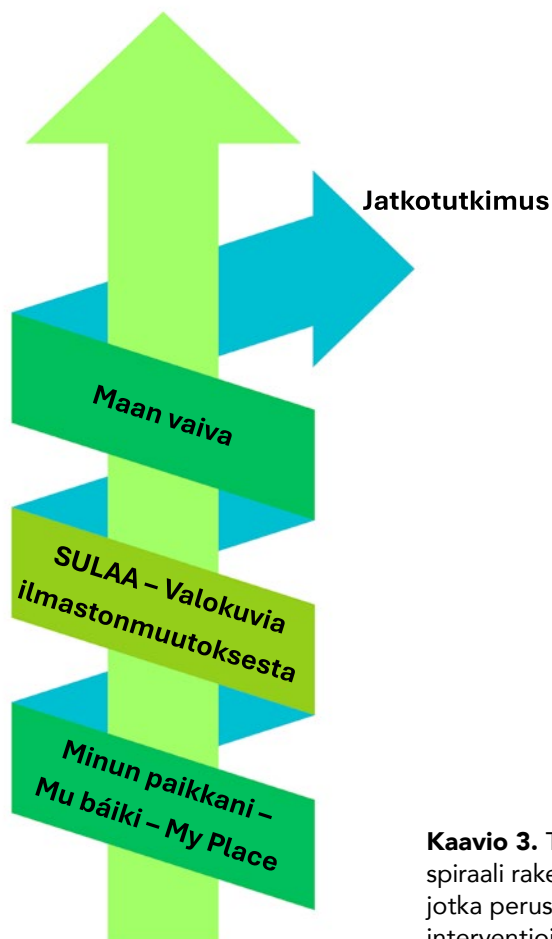

Kaavio 2. Tutkimukseni syklit muodostuivat suunnittelun, toiminnan, havainnoinnin ja reflektoinnin työvaiheista.

mistä ja tutkimustehtävän kehittymistä (Hibbert, 2026). Olen harjoittanut refleksiivisyyttä tutkimukseni eri vaiheissa tekemällä muistiinpanoja oman toimintani vaikutuksista taideinterventioiden kulkuun sekä tutkimussykliä etenemiseen.

Jokela ja Huhmarniemi (2020) hahmottelevat myös taideperustaisen toimintatutkimuksen syklille neljä ydinvaihetta (kaavio 2). Ensimmäisessä vaiheessa tutkija selvittää kehitettävän toiminnan taustan, tekee kirjallisuuskatsauksen, muodostaa tutkimuksellisen toimijaryhmän, suunnittelee toiminnan yhdessä toimijaryhmän kanssa ja laatii tutkimussuunnitelman (Jokela & Huhmarniemi, 2020). Tässä vaiheessa tutkija aloittaa myös havainnoinnin ja reflektiivisen analyysin, joita hän jatkaa prosessin päättymiseen asti. Toisessa vaiheessa toimijaryhmä toteuttaa taiteellista työskentelyä, joka liittyy kolmannen vaiheen kanssa, jossa tutkija kokoaa tutkimuksen aikana luodun aineiston (Jokela, 2019, 2021). Neljännessä vaiheessa tutkija palaa tutkimuksen lähtökohtiin, tiivistää yhdessä osallistujien kanssa tutkimuksen analyysin ja kirkastaa tulokset kehittämisehdotuksiksi seuraavaa tutkimussykliä varten (Jokela, 2021; Jokela & Huhmarniemi, 2020, 2025c).

Taideperustainen lähestymistapa nuorten ilmastoiresilienssin edistämiseen

Kaavio 3. Tässä tutkimuksessa tutkimuspiraali rakentui kolmesta tutkimussyklistä, jotka perustuivat monimuotoisille taideinterventioille.

Kemmisin ja McTaggartin (2005) mukaan toimintatutkimuksessa tapahtuu käytännön työskentelyn pohjalta oppimista, joka ohjaa tutkimusryhmää rakentamaan tutkimussyklistä avoimen, joustavan ja tilanteisiin reagoivan. Siksi syklin vaiheet eivät välttämättä seuraa lineaarisesti toisiaan, vaan ne limittyvät jokaisessa tutkimuksessa omalla tavallaan yhteen. Nelivaiheista tutkimusrakennetta voidaankin luonnehtia ideaalimalliksi, jota tutkija voi käyttää työkaluna oman tutkimuksensa muotoilussa (Heikkinen ym., 2023). Menestyksekkään toimintatutkimuksen kriteeri ei ole vaiheuskollisuus, vaan sosiaalisten käytäntöjen uudelleenrakentaminen, lisäävät Kemmis ja McTaggart (2005). Hahmotan tutkimukseni sykleille neljä pääasiallista työvaihetta. Kunkin syklin yhteydessä olen myös rakentanut yhteistyöverkostoa, jonka määrittelen syklin esityövaiheeksi. Lisäksi jokaiseen tutkimussykliin on sisältynyt jälkityövaihe, jossa olen esitellyt taiteellisia ja tutkimuksellisia tuloksia erilaisissa näyttelyissä, seminaareissa ja julkaisuissa.

Laajempi toimintatutkimusprojekti, kuten väitöskirjatutkimus, koostuu useammasta peräkkäisestä tutkimussyklistä. Tällöin tutkimusprosesseista muodostuu spiraalia muistuttava kokonaisuus, jossa pureudutaan syvällisesti tutkittavaan ilmiöön, siihen liittyvän toiminnan kehittämiseen ja muuttamiseen sekä näiden pitkäaikaisiin vaikutuksiin (Heikkinen ym., 2023). Tutkimukseni rakentuu kolmen tutkimussyklin perustalle (kaavio 3). Ne koostuivat käytännössä taideinterventioiden suunnittelusta, toteutuksesta ja niiden reflektoinnista sekä prosessin pohjalta tehtyjen osatutkimusten eli tutkimusartikkelien kirjoittamisesta. Tutkimussyklit perustuivat suunnitelmaan, jonka tavoitteena oli luoda yhdessä nuorten kanssa monipuolisia aineistoja taideinterventioiden ja niiden jälkeen pidettyjen reflektiivisten keskustelujen aikana. Kuvaan tutkimussykliä taideinterventiot ja niissä muodostuneet aineistot tarkemmin tutkimukseni toteutusta käsittelevissä luvuissa.

3.4 Reflektiivinen analyysi

Taideperustaisen toimintatutkimuksen analyysin ytimessä on kriittinen reflektiivisyys, jota tutkija harjoittaa rinnan taiteellisen työskentelyn kanssa koko tutkimuksen ajan (Jokela & Huhmarniemi, 2025c). Reflektiivistä analyysimenetelmää voidaan kuvata tutkimussyklin mukaan tiivistyväksi prosessiksi (kaavio 4) (Jokela & Huhmarniemi, 2018). Siinä reflektointi, analyysi ja tulkinta kietoutuvat yhtä aikaa toisiinsa osana tutkimuksellista toimintatiedon kehittämistä (Hiltunen, 2009). Näin ollen analyysiä ei voi erottaa itsenäiseksi tutkimusvaiheeksi, vaan se on osa tutkimuksen strategiaa. Taiteellisen prosessin päätteeksi tutkija kerää työskentelyä luotaavan reflektioaineiston, joka toimii luovana perustana reflektiiviselle keskustelulle, jossa aineistoa tulkitaan yhdessä tutkimusryhmän kanssa (Brinton Lykes & Scheib, 2015; Jokela, 2019).

Reflektioaineiston tarkoituksena on palauttaa mieleen taiteellinen prosessi, jolla tähdätään yhteisöllisessä analyysissä tapahtuvaan ilmiön kokonaisvaltaiseen tulkintaan ja ymmärtämiseen (Heikkinen ym., 2023; Jokela, 2019). Deweyn (1980) mukaan kokemukset jäsenyvät tulkinnessa. Siksi tutkijan on tärkeää fasilitoida reflektiivinen keskustelu tilanteeksi, jossa tutkijan kokemukset toiminnallisesta prosessista kohtaavat tutkimukseen osallistuneiden henkilöiden kokemukset ja reflektiiviset tulkinnot (Jokela & Huhmarniemi, 2025a). Osallistujien rooli keskustelussa on ratkaiseva, sillä he tuovat analyysiin moniäänisen tulkinnan taiteellisen prosessin kokijoina sekä kanssataiteilijoina ja -tutkijoina (Hiltunen, 2009; Jokela & Huhmarniemi, 2025a; Leavy, 2020). Koostin tutkimussykliä reflektioaineistot teksteistä, valokuvista ja videoista. Fasilitoin tutkimussykliä reflektiiviset keskustelut siten, että niiden

alussa nuoret saivat kertoa mielipiteensä taideinterventoiden rakenteesta ja toimintatavoista. Tämän jälkeen ohjasin keskusteluita niin, että jokainen osallistuja sai kertoa kokemuksiaan ja tulkintojaan prosessista. Pyrin fasilitoinnillani rakentamaan avoimen ja luottamuksellisen ilmapiirin. Nuorten ääni eli heidän näkemyksensä, kokemuksensa ja tulkintansa tulivat tutkimuksessa näkyviksi taiteellisten prosessien suunnittelussa ja toteutuksessa, niiden pohjalta luoduissa teoksissa sekä työskentelyn päätteeksi fasilitoimissani reflektiivisissä keskusteluissa.

Eskola ja Suoranta (2022) kutsuvat seuraavaa vaihetta laadullisen aineiston käsityöksi, jossa tutkija rakentaa analyysin avulla tulkintaa asteittain jäsentämällä ja koodaamalla aineistoa. Puusan (2020) mukaan sen tavoitteena on muotoilla aineistosta päättelyn ja tulkinnan avulla johdonmukainen sekä yhtenäinen kokonaisuus, josta tutkija voi tehdä johtopäätöksiä tutkittavasta ilmiöstä. Jokaisen tutkimuszyklin analyysin loppuvaiheessa ryhmittelin aineistosta ensin omat havaintoni ja tulkintani sekä kanssatutkijoiden tulkinnat. Tämän jälkeen luokittelin systemaattisesti ne uudelleen ja muodostin niistä teoreettisen viitekehyksen avulla synteesejä. Kuvaamaani aineiston käsittelyä on sovellettu sekä taideperustaisen toimintatutkimuksen että taideperustaisen tutkimuksen analyysien käytännöissä (Jokela & Huhmarniemi, 2025a; Leavy, 2022). Lopuksi tiivistin tulkinnoista tutkimuszykliden tulokset, jotka avasin narratiivisesti tutkimusartikkeleissa.

Reflektiivinen analyysi

Kaavio 4. Tutkimukseni analyysimenetelmä perustui reflektiiviselle analysoinnille, jota tein systemaattisesti kaikissa tutkimuszykleissä. Taideinterventoiden päätteeksi reflektoin ja tulkitsimme yhdessä nuorten kanssa prosessia, minkä pohjalta muotoilin tutkimuszykliden lopulliset tulkinnat (Lintumäki, 2025a).

3.5 Tutkimuksen etiikka

Noudatan tutkimuksessani Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK, 2019) vuoden 2019 eettisiä periaatteita, jotka olivat voimassa aloittaessani tutkimusprosessiani. Ilmastokriisin etulinjassa -tutkimushankkeen alussa ei tehty eettistä ennakoarviointia, koska sille ei nähty Tutkimuseettisen neuvottelukunnan eettisten periaatteiden mukaisia perusteita (TENK, 2019). Tutkimuksessa ei poikettu tietoon perustuvan suostumuksen periaatteesta eikä tutkimukseen osallistumiseen ennakoitu liittyvän riskejä, haittoja tai turvallisuusuuhkia tutkittaville tai heidän läheisilleen. Aktivismi on ymmärretty hankkeen ennakoasetelmassa myönteisenä osallisuuden vahvistamisena, jolla on pyritty osallistujien ilmastoiresilienssin ja hyvinvoinnin edistämiseen.

Ilmastokriisin etulinjassa -tutkimushankkeen kaikista osallistujista tutkimukseni kolmeen osatutkimukseen osallistui yhteensä 41 henkilöä, jotka loivat kanssani tutkimukseni aineiston. Nuorimmat osallistujat olivat 16-vuotiaita, joten heidän oma suostumuksensa riitti tutkimukseen osallistumiseen. Heidän huoltajiaan informoitiin tutkimukseen osallistumisesta.

Pyysin kaikilta tutkimukseen osallistuneilta henkilöiltä kirjallisen suostumuksen osallistumisesta tutkimusprosessiin. Suostumuksessa esiteltiin tutkimushanke ja sen tarkoitus. Lisäksi siinä kerrottiin aineiston säilyttämisen periaatteet. En kerännyt tutkimuksen aikana arkaluontoisia henkilötietoja, kuten etniseen alkuperään, poliittiseen mielipiteeseen, uskonnolliseen vakaumukseen, seksuaaliseen suuntautumiseen tai terveyteen liittyviä tietoja. Kunnioitin tutkimuksessa osallistujien anonymiteettiä ja selvensin, että jokainen osallistuja sai olla mukana tutkimuksessa omalla tavallaan ja omien arvojensa mukaisesti. Toteutin anonymisoinnin poistamalla henkilön tunnistamisen mahdollistavat tiedot. Tutkimukseen osallistuminen oli vapaaehtoista, ja suostumuksessa muistutettiin, että tutkimuksesta saattoi irtautua milloin tahansa.

Tutkimuksen aikana kunnioitin myös osallistujien immateriaali- ja tekijänoikeuksia. Jokaiselta osallistujalta pyydettiin erillinen suostumus hänen nimensä julkaisemiseen taiteiden yhteydessä. Tämä on linjassa Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK, 2019) ohjeiden kanssa, joissa korostetaan osallistujien tekijänoikeuksien huomioimista. Osallistujilla oli mahdollisuus ilmoittaa taiteilijanimi tai kieltäytyä kokonaan nimensä julkaisemisesta. Lisäksi pyysimme erillisen julkaisuluvan osallistujien tuottamien taiteellisten teosten, kuten valokuvien ja videoiden, käyttöön sekä tutkimustilanteiden valokuvaamiseen ja muuhun tallentamiseen tilanteissa, joissa osallistuja oli tunnistettavissa. Myös tästä osallistujilla oli mahdollisuus kieltäytyä. Kaukko ja Kiilakoski (2023) korostavat, että tutkimukseen osallistumisen ja osallistujien anonymiteetin suojelemisen tulee olla tasapainossa, jotta tutkimukseen osallistuvat henkilöt voivat kokea toiminnassa aitoa osallisuutta. Tutkimuksesta voi kehittyä osallistujille merkityksellinen prosessi, jolloin he voivat haluta tulla esiin sen yhteydessä yhteiskunnallisina toimijoina. Tällaisten toiveiden tunnistaminen vaatii tutkijalta harkintakykyä ja taitoa ennakoida tutkimustilanteita. Huomioin nämä periaatteet tutkimuksen kaikissa vaiheissa.

Jokaisen osatutkimuksen alussa esittelin osallistujille tutkimuksen ja suostumuslomakkeen (liite 3). Samalla kuvasin tutkimuksen etenemisen sekä tutkijoiden velvollisuudet. Muokkasin tarvittaessa suostumuslomakkeen sanamuotoja osallistujien palautteen perusteella, jotta sen sisältö olisi heille mahdollisimman ymmärrettävä. Pidin näitä tärkeinä eettisinä käytäntöinä, joiden avulla pyrin rakentamaan luottamusta osallistujien kanssa ja

varmistamaan, että heillä oli riittävät tiedot tutkimuksesta ja siihen osallistumisesta. Katson noudattaneeni tutkimussuostumuksen laadinnassa ja sen esittelyssä kestäviä tutkimuseettisiä periaatteita, mikä loi edellytykset aineiston monipuoliselle ja syvälliselle tulkinnalle.

Tutkimukseni mahdollistivat Lapin yliopisto ja Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun Nuorisoalan tutkimus- ja kehittämisyksikkö Juvenia. Tutkimukseni rahoitti Koneen Säätiö. Tutkimukseni muut yhteistyökumppanit olivat Ingmanedu Kulttuurialan ammattiopisto Siilinjärvellä sekä Sosped-säätiön Kulttuuripaja Kajo Mikkelissä ja Kulttuuripaja Virta Tampereella. Olen maininnut nämä tahot hyvän tavan mukaisesti tutkimusjulkaisuissa sekä Ilmastokriisin etulinjassa -tutkimushankkeen viestinnässä. Lisäksi olen tiedottanut yhteistyökumppanien kautta tutkimukseen osallistuneille nuorille osatutkimusten julkaisemisesta. Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu vastasi tutkimuksen tietoturvasta ja tarjosi siihen liittyvän tuen.

Ymmärrykseni tutkimusetiikasta on syventynyt tutkimusprosessin aikana. Ilmastoaktivismi on voinut hankkeen kontekstissa näyttäytyä yhteiskunnallisesti jännitteisenä ja osin kiistanalaisena toimintana. Tämän vuoksi käsitelimme ja arvioimme työskentelyyn liittyviä eettisiä kysymyksiä koko tutkimusprosessin ajan yhdessä tutkijaryhmän kanssa. Tutkimukseeni liittyvät eettiset ratkaisut eivät ole olleet pelkästään minun päätettävissäni, vaan ne on tehty keskustellen hankkeen muiden tutkijoiden, yhteistyökumppaneiden ja kanssatutkijoiden kanssa. Näiden kokemusten perusteella vastaavanlaista tutkimusta varten olisi perusteltua tehdä jatkossa erillinen eettinen ennakkoarviointi.

Sovellan tutkimuksessani kanssatutkimuksen periaatteita, joilla on yhteyksiä yhteisötaiteen ja toimintatutkimuksen eettisiin näkökulmiin. Näissä lähestymistavoissa kanssataiteilijalle ja -tutkijalle luodaan aktiivisesti tilaa toimia ja olla oma itsensä. Tässä kontekstissa tutkimusetiikka ei rakennu kiveen hakatuista säännöistä, vaan sen toteuttaminen edellyttää sosiaalisten suhteiden tarkkailua ja jatkuvaa tiedostavaa pohdintaa sekä refleksiivistä tutkimusotetta (Kanttonen & Karttunen, 2021; Kaukko & Kiilakoski, 2023; Kulmala ym., 2023). Kulmala ja kollegat (2023) muistuttavatkin, että kanssatutkimusta voi tehdä monella tavalla ja jokaisen tutkijan on itse määriteltävä oma suhteensa kanssatutkimukseen ja sen toimijoihin. Tällä perusteella olen suhtautunut tutkimukseeni osallistuviin nuoriin aktiivisinä toimijoina, joiden kokemukset ja näkemykset ovat keskeisiä sekä taiteellisen työskentelyn että tutkimuksellisen tiedon luomisessa. Olen pyrkinyt mahdollistamaan heidän mielipiteidensä esiin tuomisen ja osallisuuden tutkimuksen suunnittelussa, organisoinnissa, taiteellisessa työskentelyssä, taideteoksissa ja näyttelyissä sekä reflektiivisissä keskusteluissa.

Tutkimukseni eettiseen tarkasteluun olen ottanut vaikutteita toimijuusrealismista, jossa eettiset ratkaisut sulautuvat yhteen ontologian ja epistemologian kanssa osana yhteismuotoutumista (Barad, 2007). Tässä jatkuvasti muuttuvassa prosessissa tutkija, kanssatutkijat, työvälineet, materiaalit ja tutkimusympäristön olosuhteet tuottavat tietoa yhdessä. Barad (2007) puhuu toiminnallisesta leikkauksesta (*agential cut*), jonka avulla tietyt suhteet tulevat mahdollisiksi ja toiset eivät. Tämä tekee jotkut asiat näkyviksi ja toiset näkymättömiksi, mikä merkityksellistää leikkauksessa syntyneen ilmiön (Barad, 2007). Leikkaamista voidaan pitää taiteellisenä ja tutkimuksellisenä valintana, jossa eettiset ratkaisut ovat aina mukana. Tässä ajattelussa etiikka ei ole tutkimuksen erillinen vaihe eikä jälkikäteen tapahtuva arvio, vaan se sisältyy jokaiseen valintaan, ratkaisuun ja tilanteeseen, joilla tutkimusta tehdään. Toiminnallista leikkausta voidaan siis pitää eettisen ajattelun ja käytännön ilmentymänä.

Edellä kuvatut näkemykset korostavat tutkijan vastuuta tutkimusprosessin kaikissa vaiheissa. Tutkijan tulee olla tietoinen siitä, että hänen tekemänsä valinnat ja analyysitavat eivät ainoastaan kuvaa tutkimusprosessia, vaan myös muuttavat sitä. Barad (2007) painottaa posthumanistisessa etiikassaan ihmisen (*human*) vastuuta osana maailman luomista. Kaikki teot ovat eettisiä, ja niitä tehdään suhteessa yhteismuotoutumisessa syntyviin toimijoihin (*other-than-human*) (Barad, 2007). Näin tutkimukseni eettisyys rakentuu jatkuvana, tilanteisiin sidoksissa olevana vastuuna, joka ilmenee kaikissa tutkimukseni suhteissa ja käytännöissä.

3.6 Oman tutkijaposition eettinen pohdinta

Aluksi kuvaan ammatillista taustaani, jonka avulla pyrin valottamaan osatutkimuksissa tekemiini valintoihin vaikuttaneita lähtökohtia. Olen hyödyntänyt tutkimuksessani taiteellista ja kasvatuksellista osaamistani, jota olen kartuttanut miltei kolmenkymmenen vuoden ammattilaisurani aikana. Työkokemukseni koostuu mediataiteen, audiovisuaalisen ilmaisun sekä teatterin ja esitystaiteen projekteista. Lisäksi olen fasilitoinut lukuisia yhteisötaiteellisia prosesseja eri ikäryhmille sekä tehnyt nuorisotyötä, taidekasvatusta ja erilaisia taiteeseen ja kasvatukseen liittyviä opetustehtäviä. Ammatillinen taustani näkyy myös tutkimuksessa fasilitoimieni taiteellisten prosessien luonteessa. Yhdistän työskentelyssäni erilaisia taide-muotoja sekä osallistavia ja paikkasidonnoisia lähestymistapoja, joissa teokset rakentuvat vuorovaikutuksessa osallistujien, materiaalien ja ympäristön kanssa. Siksi tutkimuksessa tarkasteltavat taiteelliset interventiot ovat monimuotoisia. Taiteellinen työskentely toimii tutkimuksessani ilmaisun välineenä, tapana jäsentää kokemuksia, rakentaa merkityksiä ja tuottaa tutkimuksellista ymmärrystä. Tutkimukseni on muodostunut työurani aikana kehittyneiden ammatillisten verkostojen tuella.

Työskentelen tutkimuksessani taiteilijana, kasvattajana ja tutkijana. Nivala ja Ryytänen (2024) ovat muotoilleet erilaisia sosiaalipedagogisia tutkijarooleja, joista koen omakseni taiteilija-tutkijan. Tämän tutkijaposition taustalla on ekososiaalinen näkemys (Salonen & Bardy, 2015), mutta omassa roolissani liitän siihen myös ekokulttuurista kestävyysajattelua (Huhmarniemi & Jokela, 2025). Taiteilija-tutkija on innostaja, joka pyrkii edistämään tutkimukseen osallistuvien henkilöiden osallisuutta, aktiivista kansalaisuutta ja yhteyttä ekokulttuuriseen kestävyysajatteluun (Huhmarniemi & Jokela, 2025; Nivala & Ryytänen, 2024). Nivalan ja Ryytänen (2024) mukaan taiteilija-tutkija haastaa länsimaisen dualistisen kahtiajaon, jossa luonto ja kulttuuri, ihminen ja eläin sekä elollinen ja eloton nähdään erillisinä. Työssään taiteilija-tutkija yhdistää ekologiset, sosiaaliset sekä kulttuuriset aiheet ja kannustaa taiteelliseen aktivismiin (Huhmarniemi & Jokela, 2025; Nivala & Ryytänen, 2024).

Toinen tutkijapositionitani luonnehtiva rooli on maailmaa muuttava taisteleva tutkija (Nivala & Ryytänen, 2024; Suoranta & Ryytänen, 2016). Hänen työotteensa on kriittinen ja reflektoiva, toimintatutkimuksellinen sekä emansipaatiota edistävä (Nivala & Ryytänen, 2024). Suoranta ja Ryytänen (2016) korostavat, että taistelevaksi tutkijaksi on monta tietä, ja usein tarvitaan joku syytke tämän position omaksumiseen tai siihen vähitellen kasvetaan. Jälkimmäinen polku kuvaa paremmin tutkijaidentiteettini rakentumista. Tutkimukseni ilmentää positiotani suuntautumalla nuorten yhteiskunnallisen aseman vahvistamiseen ja heidän osallisuutensa edistämiseen ilmastonmuutosta koskevassa päätöksenteossa.

Taistelevalla tutkimuksella tähdätään tutkimukseen osallistuvien henkilöiden tiedostavan ajattelun herättelyyn ja kehitetään toimintamalleja sosiaalisen oikeudenmukaisuuden parantamiseen (Suoranta & Rynänen, 2016). Tämä näkökulma liittyy myös taideperustaisen toimintatutkimuksen periaatteisiin. Lisäksi ajattelulla on yhteys sosiokulttuurisen innostamisen persoonan käsitteeseen (Kurki, 2006). Kurki (2006) tarkastelee aihetta eettisenä suhtautumisena toisiin ihmisiin ja elämään. Hänen mukaansa ihminen on arvokas yksilö, mutta samalla yhteisöllinen olento, joka rakentaa persoonaansa kunnioittamalla toisia ihmisiä sekä ottamalla vastuuta omista teoistaan (Kurki, 2006). Sosiaalipedagogisessa nuorisokasvatuksessa pyritään tukemaan tällaisen persoonan kehittymistä (Kurki, 2007). Työmenetelmään liittyy kunnioittava dialoginen kasvatus, joka kannustaa yksilöitä oman elämän tiedostavaan rakentamiseen. Tämä vaatii myös kasvattajalta oman persoonansa kehittämistä, muistuttaa Kurki (2007).

Innostaminen ja siihen kytkeytyvän nuorten tiedostavan taiteellisen toiminnan mahdollistaminen ovatkin olleet keskeisiä asioita, joilla olen rakentanut tutkimustani. Lisäksi olen jokaisessa osatutkimuksessani avannut kanssatutkimuksen merkitystä yhtenä prosessin toteuttamisen tärkeänä strategiana. Kulmala ja kollegat (2023) kuvaavat kanssatutkimuksellista otetta tutkijan tietoiseksi pyrkimykseksi purkaa hierarkioita ja valtasuhteita, jossa tutkimukseen osallistuvat henkilöt mielletään tasavertaisiksi toimijoiksi suhteessa ammattitutkijoihin. Tutkimusotteen tavoitteena on moniääninen tiedontuotanto, jossa kanssatutkijat voivat osallistua aktiivisesti kaikkiin tutkimusprosessin vaiheisiin (Kulmala ym., 2023). Taideperustaisessa toimintatutkimuksessa työskennellään usein osallistujien omissa sosiaalisissa ja ekokulttuurisissa ympäristöissä. Siksi on tärkeää tunnustaa heidät oman elinpiirinsä asiantuntijoiksi. Vaikka kanssatutkimuksessa pyritään vastuunjakamiseen ja kanssatutkijoiden osallisuuden edistämiseen, asetelma ei kuitenkaan poista tutkijan velvollisuutta olla viime kädessä vastuussa tutkimuksen eettisistä ja hyvän tieteellisen käytännön periaatteista.

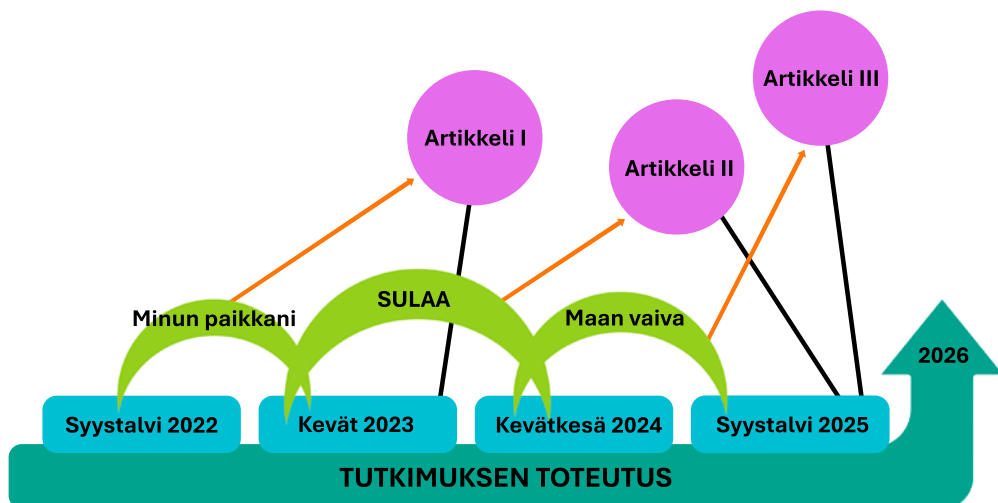
Erityisesti tutkimukseni loppuvaiheessa edellä kuvailemani Baradin (2007) näkemys on auttanut minua hahmottamaan taideperustaisen toimintatutkimuksen eettisiä valintoja prosesseina, joissa tieto, materiaalit, tilat, kanssatutkijat ja näiden suhteet yhteismuotoutuvat. Eettisyys jäsentyy herkkyytenä rajauksille, joita teen taiteellisessa työskentelyssä ja tutkimuksessa. Eettisyys on myös ymmärrystä, millaisia suhteita ja mahdollisuuksia nämä rajaukset tuottavat. Nämä pohdinnat ovat ohjanneet minua kohti jatkuvasti tarkentuvaa tutkijapositiona, jossa etiikka kietoutuu osaksi maailman tekemistä yhdessä nuorten ja muiden kanssatutkijoiden kanssa. Seuraavassa luvussa esittelen tutkimukseni toteutuksen.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Tutkimussykliä taideinterventiot

Tutkimusryhmämme aloitti Ilmastokriisin etulinjassa -tutkimushankkeen taideinterventioiden ja tutkimussykliä suunnittelun sekä yhteistyöverkoston rakentamisen keväällä 2022. Hankkeen tutkimussuunnitelmassa olimme määritelleet kolme toiminta-aluetta, jotka olivat Lappi, Itä-Suomi ja Pirkanmaa. Aluevalinnat perustuivat tavoitteeseen tarkastella nuorten elämää sekä toteuttaa taideperustaista toimintaa erilaisissa sosiokulttuurisissa ympäristöissä. Näillä valinnoilla pyrimme muodostamaan mahdollisimman kokonaisvaltaisen käsityksen taiteellisen työskentelyn mahdollisuuksista nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi suomalaisessa kontekstissa. Kehitimme toimintasuunnitelman, mutta jätimme myös tilaa sattumille ja yllättäville yhteistyötarjouksille.

Fasilitoin tutkimussyklijä ja niiden taideinterventioita kronologisessa järjestyksessä eri työryhmien ja yhteistyökumppanien kanssa. Kokonaisuutena tutkimussyklijä sijoittuvat vuosille 2022–2025. Syklijä täydentävät toisiaan ja yhdessä niistä muodostuu laajempi taideperustainen toimintatutkimus nuorten ilmastoiresilienssin edistämiseksi (kaavio 5). Olen johtanut tutkimussykliä nimet taideinterventioiden aikana luotujen teoskokonaisuuksien nimistä. Ensimmäisen syklin nimi on *Minun paikkani – Mu báiki – My Place*. Toisen syklin nimi on *SULAA – Valokuvia ilmastonmuutoksesta*. Kolmannen syklin nimi on *Maan vaiva*. Sykliä aikana luodut teokset muodostivat reflektiivisten keskustelujen ja muun dokumentaarisen aineiston rinnalla keskeisen osan tutkimusaineistoa. Yhdessä nämä aineistot tekivät näkyväksi tutkimukseen osallistuneiden nuorten äänen. Seuraavaksi kuvaan tutkimussyklijäin liittyvät taideinterventiot ja niiden aikana luomamme aineistot. Lisäksi selvennän syklijä väliset suhteet ja tuon esiin valokuvilla ja kuvateksteillä osallistujien ääntä taideinterventioissa.

Kaavio 5. Kaavio havainnollistaa tutkimuksen kehittymistä vuosina 2022–2025.

4.2 Minun paikkani – Mu báiki – My Place

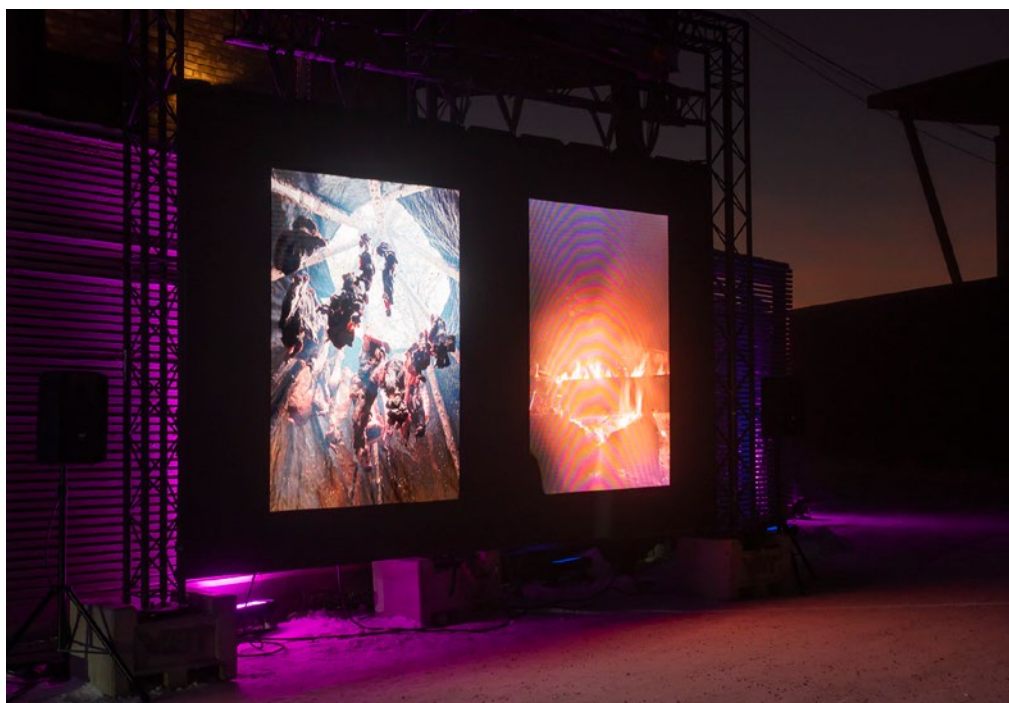
Ilmastokriisin etulinjassa -tutkimushankkeen käynnistelyvaiheessa saimme mahdollisuuden hankeyhteistyöhön Lapin yliopiston, Lapin ammattikorkeakoulun ja ammattiopisto Lappian Arcta Fast -koulutusmallihankkeen kanssa, jossa kehitettiin luovien alojen tuotantoja ja koulutusta pohjoisessa (Jokela & Riikonen, 2023). Yhteistyöstä kehittyi laajemman tutkimukseni ensimmäinen taideinterventio ja tutkimussykli.

Arcta Fast -hanke osallistui Yleisradion ja Visit Levin organisoimaan Aurora-tulevaisuus-tapahtumaan. Lähdimme aktiivisesti mukaan tapahtuman suunnitteluun ja toteuttamiseen. Vuonna 2022 sen teemoja olivat tasa-arvo ja ilmastonmuutos. Auroraan kutsuttiin keskustelijoiksi sekä vieraiksi poliitikkoja, tutkijoita, aktivisteja, journalisteja ja ilmastoasiantuntijoita. Meiltä toivottiin tapahtumaan taideteosta, joka toisi esiin nuorten näkemyksiä ilmastonmuutoksesta. Saimme vapaat kädet sen toteuttamiseen (kuva 1).

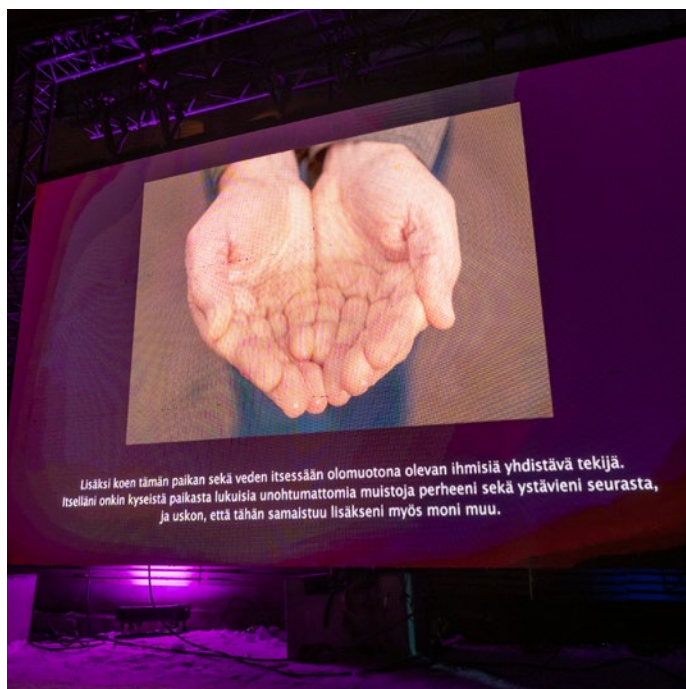
Aloitimme taideintervention suunnittelun loppukesällä 2022. Sen fasilitoi kanssani taidekasvattaja Korinna Korsström-Magga Ilmastokriisin etulinjassa -tutkimushankkeesta. Intervention toteuttamiseen osallistuivat myös taidekasvatuksen maisteriopiskelijat Sara Teperi ja Kanerva Kivistö Arcta Fast -hankkeesta. Fasilitointitilimien ensimmäisessä tapaamisessa kehitimme interventiolle aikataulun ja toteuttamissuunnitelman. Toimme taideperustaisen toimintatutkimuksen viitekehykseen näkökulmia osallistavasta toimintatutkimuksesta, jossa tutkija edistää osallistujien kuulluksi ja kunnioitetuksi tulemistä sekä kannustaa heitä käyttämään ääntään yhteiskunnallisen muutoksen edistämiseksi (Manzo & Brightbill, 2007).

Seuraavassa suunnittelutapaamisessa tarkensimme taideperustaisen työskentelyn tutkimuksellisia ja taiteellisia lähestymistapoja. Haimme tutkimukseen inspiraatiota *photo-voice*-menetelmästä (Wang & Burris, 1997), jota on käytetty kehittävässä tutkimuksessa edistämään yksilöiden ja yhteisön sosiaalista voimaantumista (Nykiöforuk ym., 2011). Osallistavan valokuvauksen ja toimintatutkimuksen lähestymistapana (Palibroda, 2009) se rakensi tutkimusstrategista siltaa taideperustaiseen toimintatutkimukseen. Menetelmä tarjosi meille mahdollisuuden tuottaa moniäänisesti tietoa ilmastonmuutoksesta. Tässä vaiheessa päätimme, että lopullinen taideteos olisi videoteos, koska sen avulla saatoimme esittää monenlaisia mediamuotoja. Päätös tuki myös tutkimusstrategiaamme. Taideinterventio sisälsi kolme toimintavaihetta. Ensimmäinen niistä oli suunnitteluvaihe. Toinen vaihe oli taiteellinen työskentely, joka koostui taiteellisen materiaalin keräämisestä sekä videoteoksen dramatisoinnista ja leikkauksesta. Kolmas vaihe oli videoteoksen pystytys ja julkistaminen.

Valitsimme taideintervention lähtökohdaksi paikkaperustaisen lähestymistavan (kuva 2), jotta taiteellisen työskentelyn aihe olisi tutkimukseen osallistuville nuorille mahdollisimman henkilökohtainen. Perustelimme ratkaisua humanistisen maantieteen näkökulmasta, jossa paikkaa ei mielletä objektiivisena tosiasiana, vaan ihmisten kokemuksista ja tulkinnoista rakentuvana ilmiönä (Haarni ym., 1997). Massey'n (2008) mukaan ihmisen käsitys paikasta muodostuu poliittisista, taloudellisista ja sosiaalisista suhteista, joihin kaikkiin sisältyy myös valtasuhteita. Ratkaisuamme tukee myös Lippardin (1996) ajatus, jonka mukaan eräs taiteen tehtävistä on aktivoida ihmisen tietoisuutta paikasta.

Kuva 1. *Minun paikkani – Mu báiki – My Place* -videoteos (2022) välitti tutkimukseen osallistuneiden nuorten ajatuksia ja tunteita ilmastonmuutoksesta. Kuva: Aki Lintumäki, 2022.

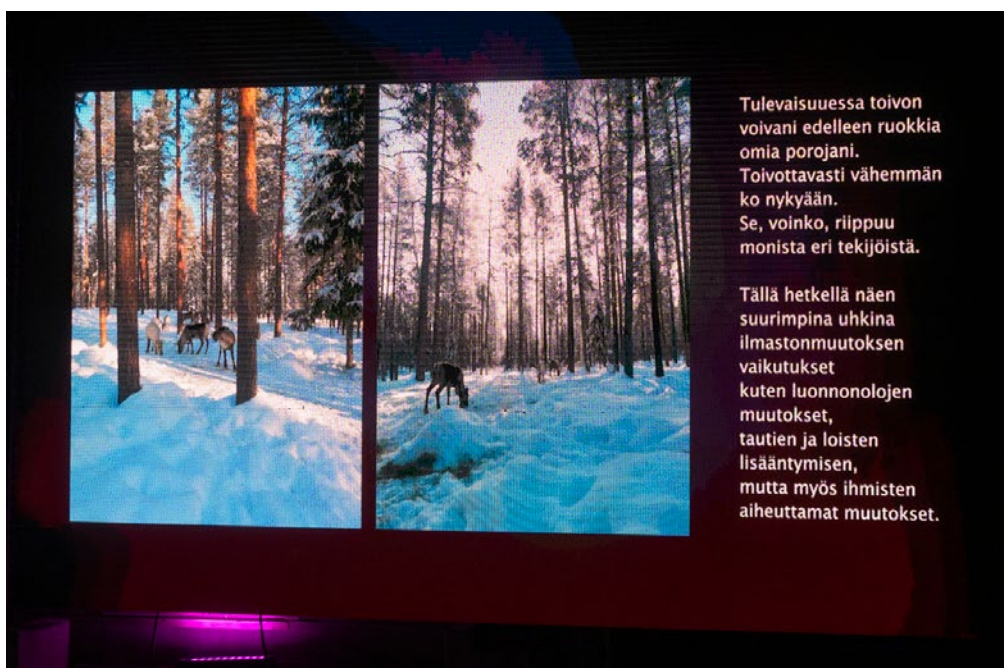
Kuva 2. Nuoret tarkas-
telivat ilmastonmuutosta
itselleen merkityksellisten
paikkojen kautta. Kuva:
Aki Lintumäki, 2022.

Muotoilimme osallistujille seuraavat kysymykset: ”Mikä on lempipaikkasi, jonka haluat säilyttää tulevaisuudessa?”, ”Miksi paikka on sinulle tärkeä?” ja ”Mitä pitäisi tehdä, jotta paikka säilyisi tulevaisuudessa sellaisena kuin koet sen nyt?” Pyysimme heitä tuottamaan valokuvia ja videoita sekä kirjoittamaan lyhyitä tekstejä kysymysten pohjalta. Halusimme, että osallistujat tarkastelevat lempipaikkaansa ilmastonmuutoksen näkökulmasta ja ilmaisevat tämän pohjalta ajatuksiaan ja tunteitaan. Pyrimme paikkaperustaisen työskentelyn avulla myös vahvistamaan heitä sosiaalisesti. Adamsin (2002) mukaan taide on merkitysten tuottamista, joka voi lujittaa yksilön emotionaalista suhdetta paikkaan. Työskentelyssämme oli piirteitä Jokelan ja Hiltusen (2014) kehittämästä paikkasidonnaisesta taidekasvatuksesta, jolla pyritään kehittämään nuorten suhdetta heille merkityksellisiin paikkoihin. Menetelmän tavoitteena on paikkasidonnaisen julkisen taiteen avulla mahdollistaa osallistujille kanava vaikuttaa omaan ympäristöönsä ja heitä koskevaan päätöksentekoon (Jokela & Hiltunen, 2014). Lähdimme oletuksesta, että nuorilla on syvälinen suhde omaan lempipaikkaansa, mikä voisi auttaa heitä ilmaisemaan ajatuksiaan ja tunteitaan ilmastonmuutoksesta.

Fasilitoimme taideperustaisen työskentelyn ja taiteellisen aineiston tuottamisen etäyhteyksillä ja kasvokkaisissa tapaamisissa. Tähän ratkaisuun vaikuttivat prosessin tiukka aikataulu sekä pitkien välimatkojen asettamat rajoitteet. Monikanavainen ja monimuotoinen fasilitointi oli myös perusteltua, sillä sen on todettu madaltavan osallistumisen kynnystä ja tukevan nuorten osallisuutta (Lintumäki ym., 2022). Korinna Korsström-Magga oli yhteydessä lukioihin, ammattiopistoihin ja yksittäisiin nuoriin Lapissa ja ohjasi yhdeksän osallistujan taiteellisen aineiston tuottamista. Minä puolestani tein yhteistyötä Siilinjärvellä sijaitsevan Ingmanedu Kulttuurialan ammattiopiston kanssa, josta tutkimukseen osallistui kahdeksan valokuvauksen opiskelijaa ensimmäiseltä vuosikurssilta. Yhteistyökumppanini oli valokuvauksenopettaja Tuire Kurikka. Lisäksi ohjasin viiden nuoren taiteellista työskentelyä Mikkeliissä toimivassa Sosped-säätiön Kulttuuripaja Kajossa. Siellä työskentelyäni tuki vastaava ohjaaja Katja Luukkonen. Tutkimukseen osallistui kaikkiaan 22 nuorta. Heidän luomansa aineisto koostui valokuvista, videoista, teksteistä ja äänitteistä.

Seuraavassa työvaiheessa dramatisoimme videoteoksen. Kilpi ja Numminen (2018) määrittelevät dramaturgian jaettuna tilana, jossa teoksen rakenne muodostetaan neuvottelun avulla. Tämän lähtökohdan mukaisesti sisällytimme teokseen kaiken nuorilta saamamme taiteellisen aineiston ja yhdistimme sen rinnalle omat näkemyksemme ilmastonmuutoksesta. Näin pyrimme välittämään viestiä ilmiöstä mahdollisimman monipuolisesti. Arcta Fast-hankkeen mediatuottaja Inka Holck vastasi videoteoksen editoinnista ja äänisuunnittelusta. Dramaturginen työskentely sekä editointi ja äänisuunnittelu olivat keskeisiä tekijöitä videoteoksen moniäänisyyden rakentumisessa. Kommunikoimme tutkimukseen osallistuneiden nuorten kanssa suomeksi ja englanniksi. Lisäksi teoksen toteuttamiseen osallistui pohjoissaamea äidinkielenään puhuvia nuoria. Näistä syistä nimesimme videoteoksen kolmella kielellä *Minun paikkani – Mu báiki – My Place* (2022). Teoksen kesto on 22 minuuttia 19 sekuntia (kuvat 3 ja 4).

Videoteos julkistettiin Aurora-tulevaisuustapahtumassa Levillä 18.11.2022. Pystyttiin yhdessä Ammattiopisto Lappian opiskelijoiden ja henkilökunnan kanssa nelimetrisen LED-näytön Levi Summit -tapahtumakeskuksen läheisyyteen, josta yleisöllä oli mahdollisuus kokea videoteos (kuva 5). Teoksen taiteelliseen määrittelyyn soveltuu Kwonin (2002)

Kuvat 3 ja 4. Arktisen alueen nuoret toivat taiteellisessa työskentelyssä esiin omia kulttuurejaan ja traditioitaan. Kuvat: Aki Lintumäki, 2022.

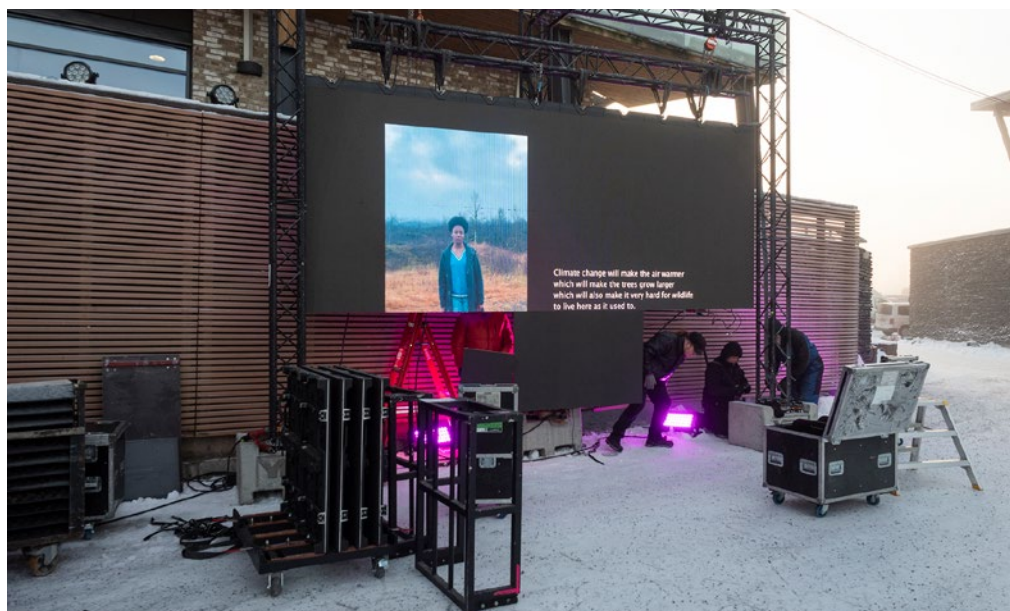
paikkasidonnaisten taiteen (*site-specific art*) käsite, koska kohdistimme sen tiettyyn tilaan, jonka otimme taiteella haltuun määrääjäksi. Tämä eroaa Lippardin (1997) paikkasidonnaisten taiteen (*place-specific art*) käsitteestä, joka korostaa paikan ja taiteen kokemuksellista ulottuvuutta, eli teos luodaan paikkaan, josta se saa inspiraationsa. Myöhemmin *Minun paikkani – Mu báiki – My Place* -videoteos on ollut esillä useissa kansallisissa ja kansainvälisissä näyttelyissä.

Ensimmäisen taideintervention aikana luomamme aineisto koostuu *Minun paikkani – Mu báiki – My Place* -videoteoksesta sekä nuorten tuottamista valokuvista (223 kpl), videoista

(11 kpl), teksteistä (15 kpl) ja yhdestä äänitteestä, joiden pohjalta toteutimme teoksen. Lisäksi aineistoon sisältyvät kenttämuistiinpanoni sekä nuorille ja heidän ohjaajilleen järjestettyjen reflektiivisten keskustelujen videotaltioinnit (2 kpl) ja äänitaltiointi (1 kpl). Otin intervention aikana myös dokumentaarisen kuva-aineiston (1616 kpl), josta valitsin analyysiä varten 200 valokuvaa. Pinkin (2015) mukaan valokuva-aineistoa on tarkoituksenmukaista rajata siten, että mukaan otetaan ne kuvat, jotka välittävät tutkimusprosessista merkityksellistä tietoa ja selkeyttävät prosessin ymmärtämistä sekä tukevat analyysiä. Noudatin samaa periaatetta seuraavien tutkimus syklien kuvavalinnoissa.

Lisäksi aineistoa ovat Stories for Climate Justice -projektin (2021) kymmenen lyhytelokuvaa, joita käytän edellä kuvaillun aineiston vertailuaineistona. Sain mahdollisuuden aineiston hyödyntämiseen, kun Arcta Fast -hanke järjesti ASAD-verkoston tukemana Aurora-tulevaisuustapahtumassa näiden elokuvien näytöksen. Teosten tekemiseen on osallistunut alkuperäiskulttuurien nuoria Pohjois-Amerikasta, ja ne käsittelevät nuorten suhdetta omaan kotiseutuunsa ilmastonmuutoksen näkökulmasta. Elokuvat oli tehty Alaskan Fairbanksin yliopiston teatterin ja elokuvan laitoksen, Native Movement -järjestön ja Anchoragen museon yhteistuotantona.

Taideinterventio rakensi tutkimuksellisessa ajattelussani yhteyttä osallisuuden ja nuorten ilmastoresilienssin edistämisen välille. Näihin aikoihin kiinnitin huomiota tutkimuksiin (Hickman ym., 2021; Pihkala ym., 2022), joissa aihetta oli käsitelty, mutta havaintoni olivat osittain vielä intuitiivisia. Näiden teoreettisten pohdintojen perusteella päätin lähteä taideperustaisesti edistämään nuorten ilmastoresilienssin tutkivaa kehittämistä. Myöhemmin keväällä 2023 Nuorisotutkimusseura julkaisi nuorten resilienssiä käsittelevän Nuorisobarometrin (Kivijärvi, 2023). Barometrissa tunnistettiin tarve nuorten resilienssin kehittämiseen kohdistuvalle tutkimukselle, mikä vahvisti käsitystäni tutkimusaiheeni ajankohtaisuudesta.

Kuva 5. Videoteoksen esitykseen tarkoitettu LED-näyttö pystytettiin päivää ennen Aurora-tulevaisuustapahtuman alkua. Kuva: Aki Lintumäki, 2022.

Ensimmäisen tutkimussyklin aikana ryhdyin jäsentämään omaa tutkijapositioniani ja muodostamaan näkemystäni taideperustaisen toimintatutkimuksen metodologiasta. Prosessin myötä aloin oivaltaa, miten taide voi toimia sekä tiedon tuottamisen että nuorten osallisuuden vahvistamisen välineenä. Matka tutkijaksi kasvamiseen oli kuitenkin vielä pitkä.

4.3 SULAA – Valokuvia ilmastonmuutoksesta

Rakensin ensimmäisen tutkimussyklin aikana Ingmanedu Kulttuurialan ammattiopiston kanssa luottamuksellisen yhteistyösuhteen. Sen pohjalta lähdimme valokuvauksenopettaja Tuire Kurikan kanssa kehittämään seuraavaa taideinterventiota ja tutkimussykliä. Ensimmäiset ideat prosessista alkoivat muodostua jo Levillä, kun osallistuin Arcta Fast -hankkeen toimintaan avustamalla Lapin yliopiston henkilökuntaa sekä taidekasvatuksen ja soveltavan kuvataiteen opiskelijoita jääteosten pystyttämisessä. Jäätä hyödynnettiin monin tavoin taiteellisenä elementtinä Aurora-tulevaisuustapahtuman tuotannossa (kuva 6).

Jään käytöstä jäi mieleeni ajatus, jota pohdin ääneen Tuire Kurikalle. Sovimme, että hankimme jäätä tutkimusta varten, vaikka materiaalin syvällisempi tarkoitus oli meille vielä arvoitus. Asiasta innostuneena kävin nostamassa helmikuussa 2023 ystäväni kanssa kaksi isoa jääpalaa ylös Kallavedestä. Hautasimme ne Puijon hyppyrimäkien läheisyydessä sijaitsevaan lumivuoreen, josta Kuopion kaupunki vuosittain tasoittaa ensilumen latupohjan. Lumen säilömisessä käytetään perinteistä menetelmää eli sen päälle ajetaan paksu kerros sahanpurua. Myöhemmin jästä kehittyi projektille taiteellinen johtoajatus sekä nimi *SULAA – Valokuvia ilmastonmuutoksesta*. Jään sulamisella on mahdollista konkreettisesti havainnollistaa ilmastomuutoksen vaikutuksia (Merikanto ym., 2024).

Kuva 6. Lapin yliopiston opiskelijat loivat lumesta ja jästä esiintymislavan Levitunturiin. Kuva: Aki Lintumäki, 2022.

Kuva 7. Tutkimukseen osallistuneet opiskelijat tekivät valokuvillaan näkyväksi ilmastonmuutokseen liittyviä pohdintojaan. Kuva: Svetlana Larina, 2023.

Toteutin väitöskirjaani liittyvän toisen taideintervention (Lintumäki, 2025b) Kuopiossa keuhkatalvella ja keuhkällä 2023. Sen organisoivat kanssani erikoistutkija Jarmo Rinne Ilmastokriisin etulinjassa tutkimushankkeesta ja valokuvauksenopettaja Tuire Kurikka Ingmanedulta. Yhdistimme työskentelyn Valokuvataiteen toteuttaminen tutkinnon osaan (15 osp). Prosessiin osallistui kuusi media-alan ja kuvallisen ilmaisun perustutkinnon loppuvaiheen opiskelijaa.

Intervention aikana fasilitoimme neljä ilmastonmuutosta käsittelevää yhteisötaiteellista kokonaisuutta, joissa käytimme erilaisia valokuvauksen tekniikoita. Lisäksi opiskelijat toteuttivat itsenäisesti yhden opintojensa näyttöön liittyvän kokonaisuuden, jossa he tuottivat valokuvia ilmastonmuutoksen temasta (kuva 7). Näistä muodostui toisiinsa limittyviä vaiheita laajemman taideintervention sisälle.

Sovelsimme tutkimuksen suunnittelussa ja toteutuksessa tilannesidonnaista oppimista (Lave, 1997), jossa korostetaan yhteisöllistä päätöksentekoa ja liitetään taiteellinen työskentely osaksi todellisen maailman ilmiöitä (Jokela ym., 2024). Tässä vaiheessa tutustuimme uudistavan arktisen taiteen käsitteeseen (Jokela ym., 2021), joka soveltui taiteellisen toiminnan hahmottamiseen ja auttoi sen fasilitoinnissa sekä avasi näkökulmaa tutkimuksen uusmaterialistiseen (Lummaa & Rojola, 2020) tarkasteluun. Järjestimme prosessin päätteeksi *SULAA – Valokuvia ilmastonmuutoksesta* -näyttelyn Kuopion keskustassa sijaitsevassa Ingmanedun Ingo-oppimisympäristössä, jonne kutsuimme paikallisia poliitikkoja keskustelemaan nuorten kanssa ilmastonmuutoksesta. Näyttely avattiin 25.5.2023, ja se oli avoinna yli kesän 29.9.2023 asti (kuva 8).

Kuva 8. Monet opiskelijoiden tuottamista valokuvista tarkastelivat luonnon ja ihmisen välistä suhdetta. Kuva: Nea Karhunen, 2023.

Tapasimme valokuvauksen opiskelijat ensimmäisen kerran maaliskuun toisella viikolla 2023, jolloin sovimme heidän kanssaan taideintervention tavoitteet ja työskentelytavat. Sovelsimme ensimmäisessä taiteellisessa kokonaisuudessa edellisessä tutkimussyklissä kehittämäämme lempipaikkaan perustuvaa lähestymistapaa. Innostimme opiskelijoita tuottamaan viidestä kymmeneen valokuvaa heille itselleen tärkeästä paikasta ilmastonmuutoksen näkökulmasta (kuva 9). Kysyimme opiskelijoilta, millä tavoin ilmastonmuutos saattaisi vaikuttaa heidän lempipaikkaansa ja millaisia tunteita nämä vaikutukset heissä herättivät. Pyrimme lähestymistavalla rajaamaan opiskelijoille ilmastonmuutosta ilmiönä, sillä Karjalaisen (2006) mukaan maailmaa on helpompi jäsentää ja tulkita jonkin itselleen tärkeän paikan avulla. Olimme Tuire Kurikan kanssa todenneet edellisen tutkimussyklin aikana, että henkilökohtainen paikkaperustainen lähestymistapa voisi olla luovutta edistävää ja innostava lähtökoh- ta aloittaa yhteinen työskentely.

Ohjasin paikkaperustaisen valokuvatyöskentelyn ohkeen luovan kirjoittamisen harjoituksen, joka syvensi valokuvien välittämää viestiä. Pyrin työskentelyssä edistämään opiskelijoiden ymmärrystä ilmastonmuutoksesta tilannesidonnaisen oppimisen (Lave, 2010) näkökulmasta. Tähän oppimiskäsitykseen yhdistyvät osallisuuden ja yhteisöllisyyden vahvistaminen sekä oppijan omaan elinpiiriin kohdistuva ratkaisukeskeinen ajattelu (Lave & Wenger, 1991). Nämä näkökulmat tulevat esiin myös uudistavassa arktisessa taiteessa (Jokela & Hiltunen, 2024a).

Kuva 9. Opiskelijat orientoituivat yhteiseen työskentelyyn kuvaamalla lempipaikkojaan. Kuva: Sonja Pekkonen, 2023.

Kuva 10. Opiskelijoiden kuvat ottavat kriittisesti kantaa ilmastomuutokseen. Kuva: Seila Haaga, 2023.

Seuraavassa taiteellisessa kokonaisuudessa opiskelijat tekivät kantaa ottavia kuvia ilmastomuutoksesta (kuva 10). Lähestymistapa perustui kriittiseen mediakasvatukseen, joka tähtää yhteiskuntakriittisyyden avulla osallisuuden edistämiseen (Herkman, 2007). Sovelsimme uudistavan arktisen taiteen julkista ja kriittistä lähestymistapaa (Jokela ym., 2021) julkaisemalla kuvat Ilmastokriisin etulinjassa -tutkimushankkeen Instagram-tilillä.

Aloitimme kolmannen taiteellisen kokonaisuuden Kuopion Haminalahden kulttuuripolulla. Haimme inspiraatiota taiteilija Ferdinand von Wrightin teoksesta *Näköala Haminalahdelta*, jonka hän maalasi savolaisessa kulttuurimaisemassa vuonna 1853. Sovelsimme työskentelyssä uudistavan arktisen taiteen lähtökohtia, joissa korostetaan paikkaperustaisuutta ja paikallisyhteisön ekokulttuurista tiedonmuodostusta (Jokela ym., 2021). Keräsimme materiaaleja luonnosta ja tunnustelimme kehollisesti maastoa (kuvat 11 ja 12). Pyysimme yhtä opiskelijoista ottamaan dronella valokuvia maisemasta von Wrightin maalausta mukaillen. Haimme työskentelyssä yhteyttä taiteen uusmaterialistiseen ajatteluun (Huhmarniemi & Joy, 2022; Rousell ym., 2020) toimimalla myös itse oman taiteemme materiaalina.

Palasimme Haminalahdelta Ingo-oppimisympäristöön ja aloitimme SolarFast-työskentelyn (kuvat 13, 14 ja 15). Menetelmässä voidaan käsitellä miltei mikä tahansa pinta valoherkällä SolarFast-kemikaalilla ja valottaa teos auringonvalossa. Hyödynsimme teosten valottamisessa luonnonmateriaaleja ja kangasta, joista kokosimme myöhemmin kollaasin näyttelyyn. Korostimme prosessissa taiteen uusmaterialistista näkökulmaa, jossa materiaali toimii aktiiv-

Kuvat 11 ja 12. Loimme dronekuvista kokonaisuuden *SULAA – Valokuvia ilmastonmuutoksesta* -näyttelyyn. Kuvat: Sebastian Silfvenius, 2023.

Kuvat 13, 14 ja 15.
SolarFast-työskente-
lyssä lopputulos muo-
toutuu auringonvalon
ja materiaalien vuoro-
vaikutuksessa. Kuvat:
Aki Lintumäki, 2023.

visesti ja passiivisesti yhdessä taiteilijan kanssa (Gamble ym., 2019). Uudistavassa arktisessa taiteessa painotetaan käsityön, muotoilun ja taiteen yhteyttä (Huhmarniemi & Jokela, 2020; Jokela ym., 2021). Otimme toimintaamme vaikutteita myös tästä ajattelusta.

Näyttelyn avajaispäivän aamuna 25. toukokuuta kaivoimme Jarmo Rinteen kanssa jäät esiin Puijolta ja kuljetimme ne kadulle Ingon läheisyyteen. Ohjasimme Tuire Kurikan kans-
sa taiteellisen prosessin, jossa opiskelijat hyödynsivät jäätä SolarFast-teosten tekemisessä (kuvat 16, 17 ja 18). Prosessista muodostui paikkasidonnainen performanssi, joka herätti

Kuvat 16, 17 ja 18. Jää loi konkreettisen yhteyden taiteellisen ilmaisun ja ilmastonmuutoksen teeman välille.
Kuvat: Aki Lintumäki, 2023.

ohikulkijoiden kiinnostuksen ja käynnisti keskusteluja ilmastonmuutoksesta. Kutsuimme näyttelyn avajaisiin paikallisia poliitikkoja, joiden kanssa nuorilla oli mahdollisuus vaihtaa ajatuksia ilmastonmuutoksesta. Pyrimme herättämään keskustelua näyttelyssä esillä olevien teosten avulla. Nousiainen ja Leemann (2023) muistuttavat, että nuorten osallisuutta voidaan kehittää mahdollistamalla heille tilaisuuksia, joissa he itse voivat edistää omaa yhteiskunnallista aktiivisuuttaan. Avajaisten päätteeksi murskasimme ulkona sulavat jäät (kuva 19). Tavoittemme oli herättää tutkimukseen osallistuneissa opiskelijoissa positiivisia kokemuksia, joilla voi olla merkitystä heidän resilienssinsä kehittymiseen tulevaisuudessa (Poijula, 2020).

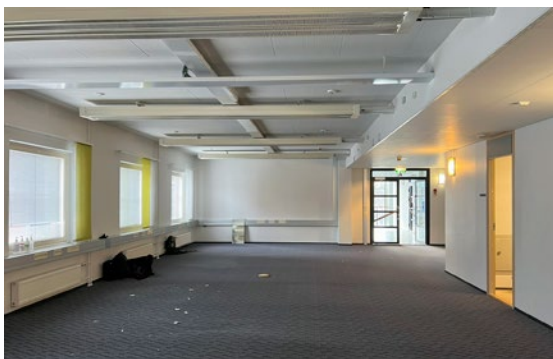
Kuva 19. Näyttelyn avajaiset huipentuivat jäiden murskaamiseen. Kuva: Aki Lintumäki, 2023.

Toisen taideintervention aikana luomamme aineisto muodostuu opiskelijoiden tuottamista valokuvista (90 kpl), teksteistä (4 kpl) ja SolarFast-teoksista (31 kpl). Aineisto koostuu myös reflektiivisten keskustelujen äänitallenteista (4 kpl) ja prosessin lopuksi järjestetyn reflektiivisen keskustelun videotallenteesta (1 kpl) sekä minun kenttämuistiinpanoistani. Prosessin aikana otin myös dokumentaarisen valokuva-aineiston (861 kpl), josta rajasin analysoitavaksi 200 valokuvaa.

4.4 Maan vaiva

Edellisen tutkimussyklin rohkaisemana pohdin, millainen merkitys materiaalilla voisi olla nuorten osallisuuden edistämisessä. Aloin suunnitella taiteellista prosessia, joka rakentuisi ekokulttuuriselle kestävyysorientaatiolle (Huhmarniemi & Jokela, 2025) ja uusmaterialistiselle (Barad, 2007) lähestymistavalle, minkä vuoksi oli luontevaa syventää nuorten osallisuuden käsitettä ekososiaaliseen osallisuuteen (Keto ym., 2022). Valitsin taideperustaiseksi menetelmäksi yhteisötaiteen (Lacy, 1995), johon hain vaikutteita Hiltusen (2009) yhteisöllisen taidekasvatuksen teoriasta.

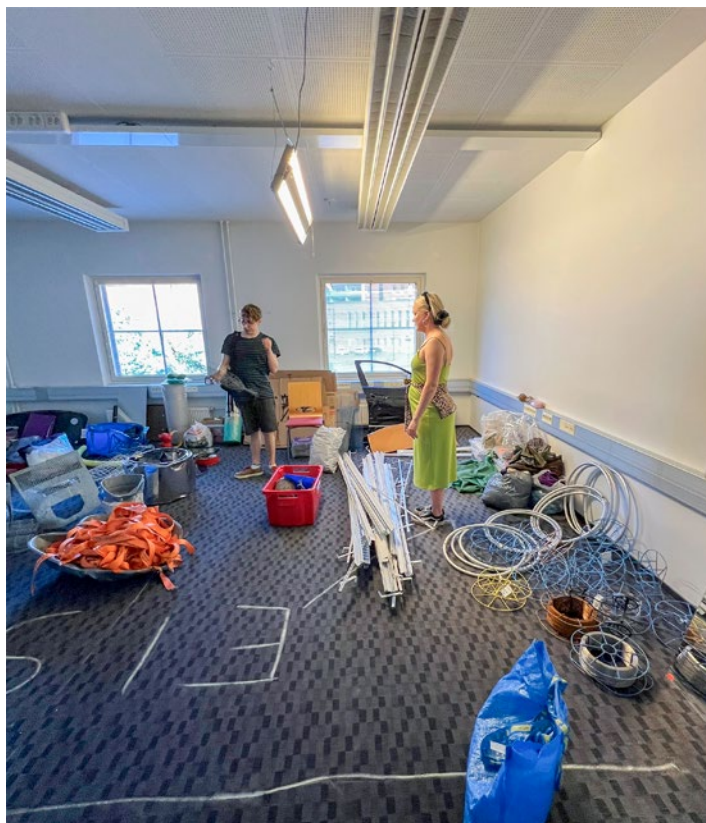

Kuvat 20 ja 21. Purkutuomion saanut toimistorakennus tarjosi tilan yhteisötaiteelliselle työskentelylle. Kuvat: Aki Lintumäki, 2024.

Viritin kontaktieni avulla tutkimusyhteistyötä Tampereelle alkuvuodesta 2024. Ehdotukseeni tarttui toiminnanohjaaja Anna Purola Sosped-säätiön Kulttuuripaja Virralta. Hän lupasi esitellä Ilmastokriisin etulinjassa -tutkimushankkeen Virran nuorille ja kannustaa heitä mukaan toimintaan. Sovimme alustavasti, että suunnittelemme osallistujien kanssa kevään ja alkukesän aikana teoksen, joka pohjautuu heidän taiteellisiin vahvuuksiinsa ja sijoittuu johonkin julkiseen paikkaan Tampereella. Lupasin Anna Purolalle, että hankin meille lisää yhteistyökumppaneita ja järjestän paikan intervention toteuttamiseen. Pian tämän jälkeen suunnitelmamme muuttuivat täysin.

Samaan aikaan suomalainen julkisen taiteen toimija Upeart haki taiteilijoita Muutos.art-nimiseen projektiin, jonka tarkoituksena oli kesän aikana täyttää taiteella Tampereen Ratinanrannassa sijaitseva purkutuomion saanut toimistorakennus (kuvat 20 ja 21). Otin projektin tuottajaan yhteyttä ja hän lupasi meille talosta tilan. Tästä innostuneena lisäsimme Anna Purolan kanssa työskentelyymme vauhtia, koska uuden mahdollisuuden myötä aikataulumme kiristyi melkoisesti. Taideintervention tuotannon organisointi ja aikataulutaminen alkoivat maalisi–huhtikuun vaihteessa. Minä toimin intervention pääasiallisena organisoijana ja taiteellisena johtajana. Ilmastokriisin etulinjassa -tutkimushankkeen erikoistutkija Jarmo Rinne osallistui organisointiin, teki nuorten tutkimushaastattelut sekä toimi kuvaajana prosessissa. Anna Purola rekrytoi nuoret mukaan tutkimukseen sekä avusti prosessin organisoimisessa ja toteuttamisessa. Kuvataidekasvatuksen maisteriopiskelijat Sara Teperi ja Fanni Ahtola osallistuivat taiteelliseen työskentelyyn opiskeluharjoittelunsa puitteissa. He ohjasivat kanssani teoksen suunnittelun ja taiteellisen toteutuksen. Yhteisötaiteelliseen prosessiin osallistui kolmetoista nuorta opiskelijat ja harjoittelijat mukaan lukien.

Hahmotan taideinterventiolle kaksi toimintavaihetta. Ensimmäinen koostui neljästä erimittaisesta suunnittelutapaamisesta, joista kaksi fasilitoimme etäyhteydellä. Toinen toimintavaihe oli teosten pystyttäminen, johon käytimme neljä pitkää rakennuspäivää kesäkuun

Kuva 22. Kierrätysmateriaalien kerääminen ja lajittelu ohjasivat nuorten taiteellista ilmaisua. Kuva: Aki Lintumäki, 2024.

Kuva 23. Maan vaiva -installaation rakentamisesta muodostui nuorille merkityksellinen taiteellinen prosessi. Kuva: Aki Lintumäki, 2024.

kahden ensimmäisen viikon aikana (kuva 23). Teoksesta rakentui 25-neliöinen paikkasidonainen (Kwon, 2002) installaatio, jolle nuoret antoivat nimen *Maan vaiva* (englanninkielisessä artikkelissa III nimellä *The Earth's Affliction*).

Loimme installaation pääosin kierrätysmateriaaleista Muutos.art-projektin toiveen mukaisesti (kuva 22). Teos koostui kolmesta osasta. Ensimmäinen osa oli saastunut meri, jonka rappeutunut koralliriutta oli täyttynyt roskista. Toinen osa oli sulava jäävuori, joka toi esiin myös eläinten kärsimyksen. Kolmas osa oli metsä, joka rakentui kannoista ja hakkuuaukeaa esittävästä videoteoksesta sekä elektroniikkajätteistä, joihin oli istutettu eläviä kasveja. Installaation sisällä pystyi liikkumaan.

Ekokulttuurisen kestävyysorientaation (Huhmarniemi & Jokela, 2025) näkökulmasta tarkasteltuna otimme installaatiolla kantaa ilmastonmuutoksen aiheuttamiin globaaleihin uhkiiin sekä pyrimme tunnistamaan paikallisia ekologisia haasteita ja lisäämään tietoisuutta niistä. Nuoret esittelivät installaation näin: ”*Maan vaiva* -teos on hätähuuto ilmaston puolesta. Huoneen kokoinen installaatio kritisoi ihmisen ja ympäristön välistä suhdetta tuhoutuneen luonnon näkökulmasta.” *Muutos.art*-taidetalon kutsuvierasavajaiset olivat 13.6.2024, ja se oli yleisölle avoinna 14.6.–30.8.2024. Taidetalossa oli esillä yli 50 teosta, ja kesän aikana siellä kävi 24 940 vierailijaa.

Tapasimme nuoret ensimmäisen kerran Kulttuuripaja Virralla 24. huhtikuuta 2024. Soitimme tapaamisessa Muutos.art-projektin vaatimukset yhteen nuorten taiteellisten tavoitteiden ja tutkimussyklin tavoitteiden kanssa. Hiltunen (2009) toteaaakin, että yhteisötaiteellisen prosessin fasilitointi edellyttää taiteilijalta herkkyyttä, tilannetajua ja kykyä kuunnella osallistujia. Lisäksi ekososiaalisen osallisuuden edistämisessä on tärkeää tuoda näkyväksi osallistujien paikalliseen elämäntapaan liittyviä tarpeita (Wallin ym., 2024). Kaikki osallistujat ilmaisivat huolensa ilmastonmuutoksesta. Jotkut heistä olivat myös kokeneet vaikeita ilmastotunteita ja ympäristöahdistusta.

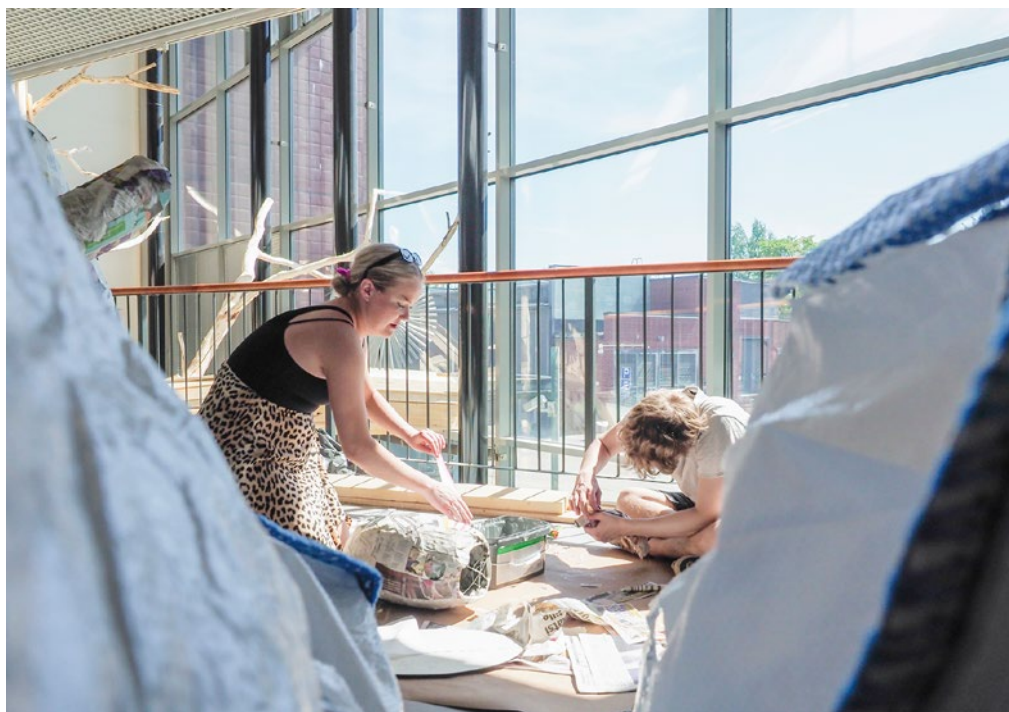
Fasilitoimme nuorille ideointityöpajan, jossa he tekivät kollaaseja installaation teemasta, tilasta ja materiaaleista. Innostimme heitä ilmaisemaan ajatuksiaan ja tunteitaan ilmastonmuutoksesta. Työpajan tarkoituksena oli tukea nuorten henkilökohtaista suhdetta teoksen tekemiseen ja haastavan aiheen hahmottamiseen. Olin havainnut tämän hyväksi menetelmäksi edellisissä tutkimusyksikeissä. Painotimme materiaalien toimijuutta ja niihin liittyvien valintojen tärkeyttä, mikä kuvastaa uusmaterialistista (Kontturi, 2010) taideperustaista tutkimusotettamme. Yhteisötaiteessa taiteilijan tehtävänä on luoda tilanne, joka innostaa luovuuteen ja mahdollistaa dialogin osallistujien välillä (Kester, 2004; Jokela ym., 2024). Lisäksi nuorten äänen kuunteleminen ja vahvistaminen edistävät heidän osallisuuttaan ja ilmastotunteiden näkyväksi tekemistä (Pihkala, 2017; Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, 2023).

Ensimmäisen tapaamisen jälkeen Sara Teperi laati seuraavaa tapaamista varten installaation pohjapiirustuksen nuorten tekemien kollaasien pohjalta (kuva 24). Osallistujat halusivat luoda teoksen, joka käsittelee ilmastonmuutosta dystooppisten kauhukuvien avulla. Päätimme luoda installaation kolmesta osasta ja kehitimme suunnitelman materiaalien valitsemiselle ja keräämiselle siten, että osallistujien henkilökohtainen suhde materiaaleihin korostui. Tämä oli tärkeä työvaihe, sillä erilaiset materiaalit kantavat sisällään paikallista tietoa, jota taiteilija voi hyödyntää prosessissaan (Huhmarniemi & Jokela, 2020). Materiaalivalinnat vaikuttavat myös teoksen tarinankerrontaan (Jokela & Huhmarniemi, 2021).

Pidimme seuraavat suunnittelupalaverit peräkkäisinä päivinä. Tapaamisissa tarkensimme taiteellista suunnitelmaa, keräsimme materiaaleja ja tutustuimme tilaan, johon teos oli tarkoitus rakentaa. Pyrimme tekemään tilan ja materiaalien välistä suhdetta nuorille konkreettisemmaksi (kuva 25). Tätä menetelmää on käytetty paikkasidonnaisessa taidekasvatuksessa ja yhteisöllisessä taidekasvatuksessa, joissa sillä on havainnollistettu ihmisen ja paikan kokemuksellista suhdetta sekä edistetty osallistujien kiinnittymistä ympäristöön ja paikallisyhteisöön (Hiltunen, 2009; Jokela & Hiltunen, 2014; Lippard, 1997).

Sovelsimme installaation rakentamisessa ekokulttuuriseen kestävyysorientaatioon liittyvää yhteisötaiteellista lähestymistapaa, jossa taide, ihminen ja muut ekokulttuurin toimijat yhteismuotoutuvat (Barad, 2007, 2011; Hiltunen, 2024; Huhmarniemi & Jokela, 2025; Jokela & Hiltunen, 2024b). Tämän lähestymistavan tavoitteena oli syventää osallistujien, tilan ja materiaalien välistä vuorovaikutusta ja vahvistaa nuorten ekososiaalisen osallisuuden kokemusta (kuvat 26 ja 27).

Muutos.art-taidetalon kutsuvierasavajaisissa nuoret kokivat vahvoja tunteita. Kokemukset teoksen valmistumisesta herättivät heissä ylpeyttä, mutta saivat aikaan myös hämmennystä ja hiljaisuutta. Reflektiivisessä keskustelussa nuoret avasivat monin tavoin taiteellista prosessia ja sen vaikutusta heihin. Niissä kuvastui sekä toimintatutkimuksen havahduttavuus (Jokela, 2019) että yhteisötaiteen yhteisölliseen ja yhteiskunnalliseen muutokseen pyrkivä voima (Lacy, 1995).

Kuva 25. Nuoret ilmaisivat näkemyksiään ilmastonmuutoksesta materiaalien avulla.
Kuva: Aki Lintumäki, 2024.

Kuvat 26 ja 27. Valmis installaatio oli mahdollista kokea sisältä ja ulkoa. Kuvat: Aki Lintumäki, 2024.

Kolmannessa taideinterventiossa luomamme aineisto koostuu haastatteluista (8 kpl), reflektiivisen keskustelun äänitallenteesta (1 kpl) sekä minun kenttämuistiinpanoistani. Lisäksi otimme Jarmo Rinteen kanssa prosessin aikana 3 145 valokuvaa, joista rajasin analyysin kohteeksi 200 valokuvaa. Seuraavaksi esittelen lyhyesti taideinterventioiden aikana luomamme välittömiä tuloksia.

4.5 Välittömät käytännön tulokset

Taideperustaisen toimintatutkimuksen strategiassa tieto rakentuu toiminnallisissa suhteissa tutkivan kehittämisen avulla. Vertaisarvioitujen tutkimusartikkelien lisäksi fasilitoimani toiminnan pohjalta muodostui monenlaisia muita tuloksia. Seuraavaksi kuvaan näiden tulosten vaikuttavuutta suhteessa nuorten ilmastoresilienssin edistämiseen.

Nuorten kanssa luomamme teokset ovat kokonaisuutena saaneet paljon huomiota. *Minun paikkani – Mu báiki – My Place* -videoteos on julkistamisensa jälkeen ollut kaikkiaan viisi kertaa esillä kotimaisissa ja kansainvälisissä ryhmänäyttelyissä. *SULAA – Valokuvia ilmastonmuutoksesta* -näyttelyn näki noin 150 vierasta. *Maan vaiva* -installaatio julkistettiin Muutos.art-taidetalossa, jossa kävi kaikkiaan 25 940 vierasta. Näiden lisäksi tutkimuksestani on julkaistu neljä visuaalista esseetä, yksi blogikirjoitus ja yksi mediakasvatusta käsittelevä artikkeli. Olen esitellyt tutkimustani kaikkiaan kymmenessä esitelmässä ja kahdessa posterisessiossa sekä viestinyt siitä monipuolisesti sosiaalisessa mediassa. Taideperustaisen toimintatutkimuksen näkökulmasta edellä mainitut kontribuutiot ovat myös tutkimukseni tuloksia, koska ne tekevät läpinäkyväksi kehittämistoiminnan vaiheita sekä tuovat esiin nuorten ajatuksia ja tunteita ilmastonmuutoksesta. Julkaisut ja näkyvyys edistävät kukin omalla tavallaan tutkimukseen osallistuneiden nuorten ilmastoresilienssin rakentamista ja samalla tukevat minua lähestymistavan jatkokehittämisessä.

Tutkimukseni aikana kehitin ja ohjasin taideperustaisia tilanteita, joissa pyrin innostamaan ja rohkaisemaan nuoria toimintaan ja ajatteluun. Pyrin myös monin tavoin vahvistamaan heidän itsetuntoaan. Yhteisötaiteellisessa työskentelyssä syntyi lukuisia kohtaamisia ja kokemuksia, joiden toivon edistävän osallistujien ilmastoresilienssin vahvistumista myös tulevaisuudessa. Tutkimuksen aikana muodostui myös monipuolinen toimijaverkosto, joka mahdollistaa minulle jatkotutkimusaiheiden kehittämisen. Seuraavaksi esittelen edellä kuvaamani taideinterventioiden osatutkimusten tulokset artikkeleittain.

5 TULOKSET

5.1 Taideinterventioiden osatutkimusten tulokset artikkeleittain

Toteutin fasilitoimistani taideinterventioista kolme osatutkimusta, joiden tulokset olen raportoinut vertaisarvioituina tieteellisinä artikkeleina (kaavio 6).

Taideinterventiot	Tutkimusartikkelit	Tutkimustehtävä ja/tai -kysymys	Tutkimusaineistot
<i>Minun paikkani – Mu báiki – My Place</i> -videoteos	Artikkeli I My Place: Building young people's future using art-based action in the North	Tutkimustehtävänä oli kehittää taideperustainen toimintamalli, jonka avulla nuoret voivat ilmaista ajatuksiaan ja tunteitaan ilmastonmuutoksesta sekä edistää osallisuuttaan tulevaisuudessa.	Videoteos, joka koostui osallistujilta kerätyistä valokuvista, videoista ja teksteistä. Tutkijan ottamat dokumentaariset valokuvat. Tutkijan tekemät kenttämuistiinpanot. Reflektiivisten keskustelujen video- ja äänitallenteet. Stories for Climate Justice -projektin (2021) kymmenen lyhytelokuvaa.
<i>SULAA – Valokuvia ilmastonmuutoksesta</i> -yhteisötaiteellinen prosessi ja näyttely	Artikkeli II Taide vahvistaa nuorten resilienssiä ilmastonmuutoksen kohtaamisessa tulevaisuudessa	Tutkimuskysymykset: Miten rakentaa taide-toimintaa, joka edistää nuorten resilienssin kehittymistä? Millaisia resilienssin vahvistumista tukevia piirteitä nuorten taidetyöskentelyssä ilmenee?	Opiskelijoiden tuottamat valokuvat ja tekstit. Tutkijan ottamat dokumentaariset valokuvat. Tutkijan tekemät kenttämuistiinpanot. Reflektiivisten keskustelujen video- ja äänitallenteet.
<i>Maan vaiva</i> -installaatio	Artikkeli III Promoting Young People's Ecosocial Participation through Socially Engaged Art and a New Materialist Approach	Miten yhteisötaide ja uusmaterialistinen lähestymistapa voivat edistää nuorten ekososiaalista osallisuutta sekä tukea heitä ympäristöahdistuksen ja vaikeiden ilmastotunteiden ilmaisemisessa ja käsittelyssä?	Tutkijoiden ottamat dokumentaariset valokuvat. Tutkijan tekemät kenttämuistiinpanot. Kahdeksalle osallistujalle tehdyt haastattelut. Reflektiivisen keskustelun videotallenne.

Kaavio 6. Kaavio havainnollistaa kolmessa tutkimusryhmässä fasilitoimieni taideinterventioiden ja kirjoittamieni tutkimusartikkelien välisiä suhteita.

Artikkelissani I (Lintumäki, 2023) tarkastelen, miten nuorten osallisuutta voidaan edistää taideperustaisella toiminnalla pohjoisessa ja arktisella alueella. Tutkimus toi esiin tarpeen syventää ymmärrystä siitä, miten tällainen toiminta voi pitkäjänteisemmin tukea nuorten kykyä kohdata ilmastonmuutokseen liittyviä haasteita. Artikkelin tulokset loivat pohjaa seuraavalle osatutkimukselle, jossa huomioni kohdistui osallisuuden ohella nuorten ilmastoresilienssiin.

Artikkelissani II (Lintumäki, 2025b) avaan taiteen mahdollisuuksia nuorten ilmastoresilienssin kehittämisessä. Käsittelin tutkimuksessa taideperustaisen toiminnan mahdollisuuksia paikkaperustaisuuden, pedagogiikan ja uusmaterialistisen lähestymistavan näkökulmista. Osatutkimus antoi viitteitä siitä, että nuorten resilienssin kehittäminen kytkeytyy laajempiin suhteisiin, joissa mukana ovat ympäristö, materiaalit ja muut ekokulttuurin toimijat. Tämä suuntasi seuraavassa osatutkimuksessa huomioni kohti uusmaterialistisen lähestymistavan ja ekososiaalisen osallisuuden välistä tarkastelua.

Artikkelissani III (Lintumäki, 2025a) tuon esiin, miten taiteella voidaan edistää nuorten ekososiaalista osallisuutta, ilmastoresilienssiä ja toivoa. Tutkimuksessa toiminnan tarkastelu ja sen kehittäminen laajenevat ekokulttuurisen kestävyysorientaation avulla yksilöllisestä ja yhteisöllisestä osallisuudesta kohti laajempia ekokulttuurisia suhteita. Viimeinen artikkeli täydentää ja syventää kahden ensimmäisen artikkelini tuloksia. Seuraavaksi esittelen tutkimukseeni liittyvät osatutkimukset ja niiden tulokset erillisinä kokonaisuuksina.

5.2 Nuorten osallisuuden edistämistä taideperustaisella toiminnalla (Artikkeli I)

Ensimmäinen osatutkimus käsittelee taideinterventiota, jonka aikana toteutimme työryhmäni kanssa *Minun paikkani – Mu báiki – My Place* -videoteoksen. Tutkimustehtävänä oli kehittää taideperustainen toimintamalli, jonka avulla nuoret voivat ilmaista ajatuksiaan ja tunteitaan ilmastonmuutoksesta sekä edistää osallisuuttaan tulevaisuudessa. Tutkimus rakentui tutkimustehtävän varaan, eikä siinä ollut erillistä tutkimuskysymystä.

Artikkeli osoittaa, että kehittämämme taideperustainen toimintamalli rohkaisi nuoria ilmaisemaan itseään audiovisuaalisen kerronnan avulla. Mallin keskeisenä elementtinä oli paikkasidonnainen videoteos, joka välitti nuorten ajatuksia ja tunteita ilmastonmuutoksesta. Kuvaan artikkelissani toimintamallin kehittämisen. Paikkaperustainen lähestymistapa auttoi osallistujia hahmottamaan laajaa ilmiötä, joka oli tässä tutkimuksessa ilmastonmuutos.

Fasilitoimme taiteellisen työskentelyn etäyhteyksillä ja kasvokkaisissa tapaamisissa, mikä helpotti nuorten osallistumista taiteelliseen prosessiin. Kerroimme osallistujille, että heidän tekemänsä valokuvat, videot ja tarinat näytettäisiin julkisesti Aurora-tulevaisuustapahtumassa. Tämä tieto motivoi nuoria osallistumaan projektiin. Sisällytimme kaiken nuorilta saadun materiaalin videoteokseen. Osallistujat kokivat, että tällä ratkaisulla kuuntelimme ja kunnioitimme heidän mielipiteitään. Havainnot osoittavat, että monet Aurora-tulevaisuustapahtumaan osallistuneet yleisön edustajat kokivat videoteoksen hyvänä menetelmänä tuoda esiin nuorten ajatuksia ja tunteita ilmastonmuutoksesta. Teosta pidettiin myös toimivana keinona edistää nuorten osallisuutta. Mielipiteiden välittymisen vuoksi taiteellinen prosessi tuotti joillekin nuorille voimaantumisen kokemuksia, mikä tuli esiin heidän palautteissaan ja kommentaissaan.

Aineiston analyysi toi esiin, kuinka kaikki nuoret tunsivat syvällistä rakkautta ja arvostusta lempipaikkojaan kohtaan. Nämä paikat symboloivat heille turvallisuutta. Nuoret kokivat ajatuksen lempipaikkojen menettämisestä uhkana omalle turvallisuuden tunteelleen. Suurin osa osallistujista oli hyvin huolestunut ilmastonmuutoksesta. Muutama heistä korosti enemmän taiteelliseen prosessiin osallistumisen tärkeyttä. Nämä nuoret olivat kiinnostuneempia kertomaan lempipaikoistaan sekä niihin liittyvistä yhteisöllisistä kokemuksista.

Vertailin artikkelissani Minun paikkani – Mu báiki – My Place -projektin nuorten ja alaskalaisen Stories for Climate Justice -projektin (2021) nuorten mielipiteitä toisiinsa. Tämä vertailu osoittaa, että arktisella alueella asuvat nuoret kokivat lempipaikkansa laajasti omien kulttuuriensa ja perinteidensä lävitse. He halusivat myös vaalia aiemmilta sukupolvilta omaksumiaan perinteitä. Arktisen alueen nuoret yhdistivät ilmastonmuutoksen vahvasti omien kulttuuriensa ja perinteidensä menettämiseen, mikä motivoi heitä ilmaisemaan itseään ilmastoasioissa. Itä-Suomessa asuvat nuoret puolestaan kuvasivat lempipaikkojaan konkreettisemmin, jolloin heidän näkökulmansa ei laajentunut kulttuureihin tai traditioihin.

Artikkeli viittaa siihen, että taideperustaisen toiminnan avulla voidaan mahdollistaa nuorille voimaantumisen kokemuksia rohkaisemalla heitä ilmaisemaan mielipiteitään ilmastonmuutoksesta. Tämä voi tukea nuorten kasvamista aktiivisiksi kansalaisiksi. Lisäksi tällainen toimintamalli voi edistää nuorten osallisuutta ja laajemmin kestävyttä arktisella alueella. Se voi myös tarjota nuorille mahdollisuuden rakentaa itselleen valoisampaa tulevaisuutta pohjoisessa.

5.3 Taide luo mahdollisuuksia nuorten ilmasto-resilienssin kehittämiseen (Artikkeli II)

Toinen osatutkimus käsittelee taideinterventiota, jossa fasilitoin *SULAA – Valokuvia ilmastonmuutoksesta* -näyttelyn ja sen taustalla olevan taiteellisen prosessin.

Tutkimuksen tehtävänä oli kehittää taidetoimintaa, jota soveltamalla voidaan vahvistaa nuorten resilienssiä ilmastonmuutoksen kohtaamisessa tulevaisuudessa. Tehtävä jakaantui kahteen tutkimuskysymykseen. Ensiksi kysyin, miten rakentaa taidetoimintaa, joka edistää nuorten resilienssin kehittymistä. Artikkeli osoittaa, että prosessin alussa taiteellinen toiminta on suunniteltava yhdessä nuorten kanssa, koska sillä mahdollistetaan osallistujien luovuutta tukeva avoin ilmapiiri, joka edistää toiminnan tutkimuksellista kehittämistä.

Toiseksi kysyin, millaisia resilienssin vahvistumista tukevia piirteitä nuorten taidetyöskentelyssä ilmenee. Tulosten mukaan paikkaperustaisella lähestymistavalla voidaan edistää nuorten taiteellista ilmaisua ja konkretisoida heille ilmastonmuutosta ilmiönä. Tilannesidonaisen oppimisen orientaatiolla ja uudistavan arktisen taiteen työskentelytavoilla voidaan rakentaa yhteinen käsitteellinen kehys ilmastonmuutoksen tarkastelulle. Taiteellinen työskentely toi esiin nuorten näkemykset sekä tunteet, ja erityisesti kantaa ottavien kuvien kanssa työskentely vahvisti heidän ääntään. Näiden toimenpiteiden avulla taiteellinen työskentely tuki nuorten resilienssin kehittymistä ja loi pohjaa resilienssin jatkokehittämiseksi.

Uusmaterialistinen lähestymistapa edisti yksilöllisesti nuorten osallistumista taiteelliseen prosessiin. Joillekin se mahdollisti uusia itseilmaisun keinoja. Prosessin päätteeksi järjestimme näyttelyn avajaiset. Uudistavan arktisen taiteen orientaatio valmisti nuoria osallistumaan avajaisiin. Havainnot osoittivat, että tilaisuudesta kehittyi nuorille taideperustainen toiminnallinen foorumi, jossa he saattoivat itse edistää omaa aktiivisuuttaan ja osallisuuttaan sekä

vahvistaa resilienssiään ilmastonmuutoksen kohtaamisessa. Tilaisuus tarjosi nuorille mahdollisuuden keskustella ilmastonmuutoksesta paikallisten poliitikkojen kanssa. Näyttelyssä esillä olleet teokset toimivat keskustelujen avaajina. Aineistosta selviää, että nuoret kokivat tulleen tilaisuudessa kuulluiksi.

Artikkeli tuo esiin, että päivän aikana organisoimistamme kahdesta tapahtumallisesta paikkasidon naisesta performanssista kehittyi yhteismuotoutumisen tiloja, jotka toivat yhteen nuoret, materiaalit sekä yleisön ja aktivoivat kaikkia toimijoita osallistumaan ilmastonmuutosta käsittelevään keskusteluun. Yhteisöllinen toiminta ja dialoginen suhde materiaaleihin tuottivat nuorille myönteisiä oppimisen kokemuksia ja elämyksellisiä voimaantumisen tunteita, joilla voi tulevaisuudessa olla merkitystä heidän ilmasto-resilienssinsä vahvistumiselle.

Tulokset viittaavat siihen, että taiteellinen prosessi kokonaisuutena edisti nuorten yhteisöllisyyttä ja aktiivisuutta. Näillä elementeillä on näytetty olevan keskeinen merkitys nuorten toivon ja resilienssin vahvistumiselle tulevaisuudessa. Tämä tutkimus tuo esiin, että taiteella voidaan luoda nuorille monipuolisia mahdollisuuksia toimia itse oman ilmasto-resilienssinsä rakentajina ja hyvinvointinsa edistäjinä.

5.4 Taide edistää nuorten ekososiaalista osallisuutta, ilmasto-resilienssiä ja toivoa (Artikkeli III)

Kolmas osatutkimus käsittelee taideinterventiota, jonka aikana fasilitoin *Maan vaiva* -installaation. Tutkimuksen tehtävänä oli kehittää taideperustaista toimintaa, jonka avulla voidaan lievittää nuorten ympäristöahdistusta ja vahvistaa heidän ekososiaalista osallisuuttaan. Kysyin tutkimuksessani, miten yhteisötaide ja uusmaterialistinen lähestymistapa voivat edistää nuorten ekososiaalista osallisuutta sekä tukea heitä ympäristöahdistuksen ja vaikeiden ilmastotunteiden ilmaisemisessa ja käsittelyssä.

Artikkelin mukaan taiteellisen prosessin fasilitoija on projektin etenemisen ja vaikuttavuuden kannalta keskeinen toimija. Hänellä tulee olla taiteellista ja tuotannollista osaamista, jotta hanke voidaan toteuttaa aikataulussa. Lisäksi fasilitoijan on oltava herkkä nuorten tarpeille ja kyettävä ohjaamaan heitä tasavertaisina jäseninä ammattitaiteilijoiden yhteisössä.

Taideintervention aikana tehdyt havainnot viittaavat siihen, että prosessin alkuvaiheessa nuorten ekososiaalista osallisuutta voidaan edistää yhteisötaiteen ja uusmaterialistisen lähestymistavan avulla luomalla inspiroiva suunnittelutilanne, jossa osallistujien yhteyttä taide-teoksen teemaan, tilaan ja materiaaleihin vahvistetaan. Nuorten näkemyksiä kuuntelemalla ja huomioimalla voidaan myös lujittaa heidän kokemustaan ekososiaalisesta osallisuudesta. Lisäksi nuorten ekososiaalinen osallisuus kehittyy vahvistamalla heidän suhdettaan materiaaleihin ja edistämällä osallistujien henkilökohtaisia materiaalivalintoja. Tätä prosessia tukee myös tutustuminen työskentelytilaan, johon teos luodaan.

Artikkelista selviää, että teoksen rakennusprosessi syvensi entisestään nuorten yhteyttä materiaaleihin ja mahdollisti yhteismuotoutumisen heidän ja materiaalien välillä. Tämä uusmaterialistinen lähestymistapa tuki nuoria ympäristöahdistuksen ja vaikeiden ilmastotunteiden ilmaisemisessa ja käsittelyssä. Samalla se lisäsi heidän tietoisuuttaan omasta ympäristöstään ja ekokulttuuristaan sekä näin edisti heidän ekososiaalista osallisuuttaan. Havainnot tuovat esiin, että yhteisötaiteella voidaan vahvistaa nuorten itsetuntoa ja rohkaista heitä yhteisölliseen ilmastoaktivismiin.

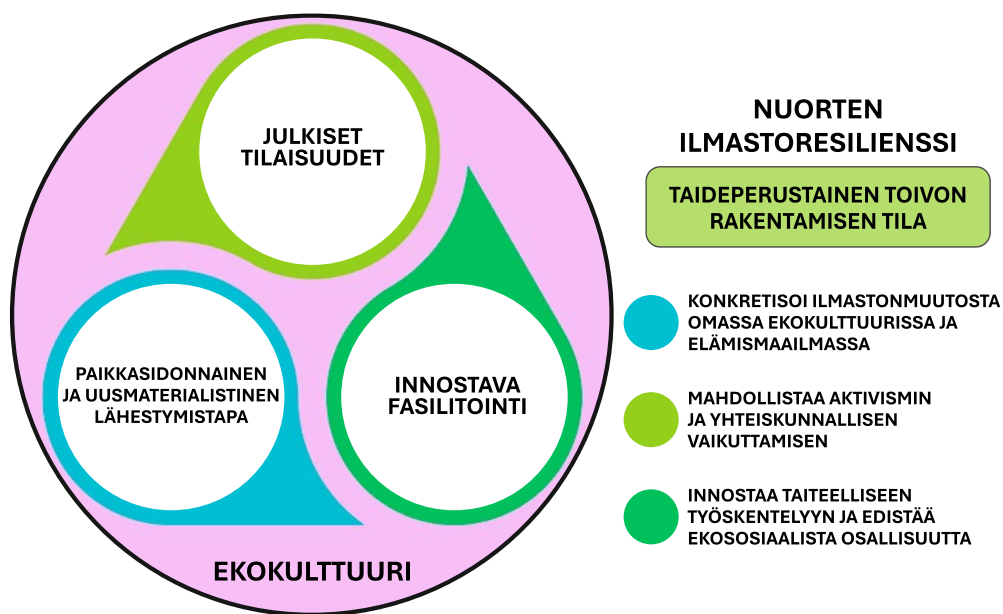
Artikkelin havainnot korostavat, että fasilitoijan ammatilliset valmiudet luoda tasavertainen, turvallinen ja luottamuksellinen toimintaympäristö vahvistavat merkittävästi nuorten taiteellista ilmaisu- ja osallisuutta. Tämä tukee osallistujien kokemusta ekososiaalisesta osallisuudesta ja edistää ymmärrystä toivon rakentamisesta ilmastonmuutoksen keskellä. Kokonaisuutena tulokset puoltavat ajatusta, että nuorten äänen vahvistaminen sekä ekologisen kriisin käsittely taiteen ja aktivismin keinoin voivat lisätä nuorten toivoa ja edistää heidän ilmasto-resilienssiään. Taiteellinen työskentely voi myös lisätä nuorten ylpeyttä omasta ekokulttuuristaan ja syventää näin heidän kokemustaan ekososiaalisesta osallisuudesta.

6 TULOSTEN YHTEENVETO JA TARKASTELU

6.1 Nuorten ilmastoiresilienssiä edistävä taideperustainen lähestymistapa

Tutkimustehtäväni oli kehittää taideperustainen lähestymistapa, jolla edistetään nuorten ilmastoiresilienssiä ekokulttuurisen kestävyysorientaation näkökulmasta. Tutkimuskysymyksenä oli: ”Millaisilla taideperustaisilla keinoilla nuorten ilmastoiresilienssiä voidaan rakentaa?” Reflektiivistä analyysiä soveltaen johdin tutkimuksen osatuloksista kolme keskeistä teemaa, joiden avulla vastaan tutkimuskysymykseen ja kuvaan keinot, joilla nuorten ilmastoiresilienssiä voidaan rakentaa.

Ensimmäinen keino liittyy paikkasidonnaiseen ja uusmaterialistiseen lähestymistapaan, jossa nuorten ilmastoiresilienssin rakentaminen yhdistetään heille merkityksellisiin paikkoihin ja niissä muodostuneisiin kokemuksiin. Taideperustaisessa työskentelyssä paikkoihin liittyvät materiaalit ovat aktiivisia kanssatoimijoita. Toinen keino perustuu nuorten kanssa organisoitaviin julkisiin tilaisuuksiin, joissa taideperustainen toiminta voi kehittyä merkittäväksi vuorovaikutukseksi nuorten ja muiden tilaisuuteen osallistuvien henkilöiden sekä

Kaavio 7. Tutkimuksen tulos: nuorten ilmastoiresilienssiä edistävä ekokulttuurinen lähestymistapa rakentuu toisiinsa kietoutuvista taideperustaisista keinoista.

yhteiskunnallisten toimijoiden välille. Kolmas keino tuo esiin, miten innostavan fasilitoinnin avulla voidaan kehittää taideperustaista toimintaa, joka rakentaa nuorten ilmastoiresilienssiä sekä edistää heidän ekososiaalisen osallisuutensa kehittymistä. Tulokset kuvaavat kolmea taideperustaista keinoa, joilla nuorten ilmastoiresilienssiä voidaan rakentaa (kaavio 7).

Tutkimukseni tuloksena keinoista muodostuu lähestymistapa, jolla nuorten ilmastoiresilienssiä voidaan edistää tiedollisesti, emotionaalisesti, toiminnallisesti ja aktivistisesti. Olen kehittänyt lähestymistavan ekokulttuurisen kestävyysorientaation kontekstissa, ja siksi nämä keinot eivät rakennu taideperustaisessa prosessissa kronologisesti vaiheiksi, vaan pikemminkin ne ovat toisiinsa kietoutuvia ja toisiaan mahdollistavia strategioita. Lähestymistapa tähtää nuorten omaehtoiseen ilmastoiresilienssin edistämiseen ja arvoihin perustuvaan toivon aktiiviseen tekemiseen. Seuraavaksi siirryn keinojen lähempään tarkasteluun ja tuon ne keskusteluun teorian sekä aikaisemman tutkimuksen kanssa.

6.2 Paikkasidonnainen ja uusmaterialistinen lähestymistapa rakentaa nuorten ilmastoiresilienssiä

Tutkimukseni viittaa siihen, että paikalla on keskeinen merkitys nuorten ilmastoiresilienssin taideperustaisessa rakentamisessa. Käsitteellistän havaintoni Lippardin (1997) paikan kokemusellisuutta korostavan paikkasidonnaisen taiteen näkökulmasta paikkasidonnaiseksi lähestymistavaksi. Tätä ratkaisua tukevat tutkimukseni teoriassa esittelemäni paikkasidonnaisen taidekasvatuksen (Jokela & Hiltunen, 2014) ja ekokulttuuriseen kestävyysorientaatioon perustuvan kuvataidekasvatuksen (Huhmarniemi & Jokela, 2025) strategiat, joissa paikka mielletään myös kokemuksi muovaavaksi ilmiöksi. Toinen tärkeä nuorten ilmastoiresilienssiä rakentava lähestymistapa liittyy materiaaleihin ja tarkemmin määriteltynä taiteen uusmaterialismiin (Kontturi, 2010; Lummaa & Rojola, 2020). Ekokulttuurisessa kestävyysorientaatiossa paikkasidonnaisuudella ja materiaaleilla on ollut olennainen rooli taidekasvatustoiminnan tekemisessä ja kehittämisessä (Huhmarniemi & Jokela, 2025).

Ilmastonmuutosta on pidetty sekä vaikeasti hahmotettavana että arvaamattomana ilmiönä, koska se kehittyy kokonaisuutena hitaasti, mutta toisaalta sen vaikutukset voivat olla nopeita maapallon eri kolkissa (IPCC, 2022; Taalas, 2021). Havaintojeni perusteella esitän, että paikkasidonnaisella lähestymistavalla voidaan hakea ratkaisua ilmastonmuutoksen jäsentämiseen. Se mahdollistaa ilmiön konkretisoimisen ja tukee nuoria ilmastonmuutoksen tiedollisessa ja emotionaalisessa käsittelyssä. Kun taideperustaisen työskentelyn kohteeksi otetaan osallistujille merkitykselliset paikat, voidaan ilmastonmuutosta käsitellä osana nuorten henkilökohtaisesti koettua todellisuutta ja elinpiiriä. Tulosten perusteella voidaan ajatella, että lähestymistapa luo nuorille mahdollisuuden tunnistaa ilmastonmuutoksen vaikutuksia omassa elämässään ja liittää niitä omiin kokemuksiinsa. Sen avulla nuoret voivat käsitellä myös ympäristöahdistustaan ja vaikeita ilmastotunteitaan.

Tutkimuksen tulosta voidaan tarkastella teoreettisen viitekehyksen näkökulmasta monin tavoin. Tulos vahvistaa Jokelan ja Hiltusen (2014) kehittämän paikkasidonnaisen taidekasvatuksen yhteydessä esittämää näkemystä, jonka mukaan paikan avulla voidaan konkretisoida nuorille haasteellisia ympäristökysymyksiä. Havaintoani puoltavat myös Huhmarniemi ja Jokela (2025), joiden mukaan ekokulttuuriseen kestävyysorientaatioon perustuvassa kuvataidekasvatuksessa paikkasidonnaista lähestymistapaa voidaan hyödyntää toiminnallisten

suhteiden rakentamiseen, jotka edistävät oppimista ja ilmiöiden sisäistämistä. Tulokset viittaavat siihen, että prosessia voidaan tukea hyödyntämällä työskentelyssä tilannesidonnais- ta oppimista (Lave 2010). Integroimalla sitä osaksi toimintaa voidaan luoda tilanteita, jotka vahvistavat osallistujien ymmärrystä ilmastonmuutoksesta aitoihin sosiaalisiin konteksteihin ja paikkoihin sidotuissa oppimistilanteissa. Samankaltainen näkökulma esiintyy Cantellin ja kollegoiden (2021) ympäristökasvatuksen avauksissa, joissa oppijan elinpiiri ja kokemukset kohtaavat yhteiskunnalliset ja globaalit ilmiöt kontekstuaalisen oppimisen avulla. Voidaan- kin ajatella, että paikkasidonnainen lähestymistapa rakentaa nuorten ilmastoiresilienssiä elet- tyjen kokemusten ja nykyisyydessä tapahtuvan toiminnan vuorovaikutuksella. Tätä ajatusta vahvistaa Pangallon ja kollegoiden (2015) näkemys resilienssistä koko elämän mittaisena prosessina, jota menneisyys ja nykyisyys muovaavat.

Tarkastelemalla taideperustaisen toimintatutkimuksen kontekstissa muodostunutta tut- kimustulosta Baradin (2007) yhteismuotoutumisen käsitteen valossa tulkitsen, että nuorten ilmastoiresilienssi kehittyä ja saa uusia merkityksiä suhteessa heille itselleen tärkeisiin paik- koihin sekä yhteisöllisesti luotuun taideperustaiseen toimintaan. Tulkintaani tukevat näke- mykset, joiden mukaan relationaalisilla tekijöillä kuten ympäristöillä ja yhteisöillä on tärkeä merkitys nuorten resilienssin rakentumisessa (Berkes & Ross, 2013; Holling, 1973; Kivijärvi & Korkiamäki, 2023; Poijula, 2020). Tulosten perusteella esitän, että nuorten lempipaikat ja niihin liittyvät yhteisöt muodostavat tukipilareita, joiden myötävaikutuksella heille avautuu mahdollisuuksia oman ilmastoiresilienssinsä rakentamiseen.

Tutkimukseni tulos osoittaa, että nuorten tunnetta ilmastoiresilienssin vahvistumisesta voidaan syventää uusmaterialistisen lähestymistavan avulla (Fox & Alldred, 2019; Konttu- ri, 2010). Siinä materiaalit osallistuvat työskentelyyn aktiivisina kanssatoimijoina (Bennett, 2010). Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että taiteellisen prosessin aikana luodaan tilanteita, joissa nuorille avautuu mahdollisuuksia rakentaa suhteita erilaisiin materiaaleihin taiteelli- sen työskentelyn sekä henkilökohtaisten materiaalivalintojen kautta. Havaintojeni perusteel- la prosessia voidaan syventää myös edistämällä nuorten valinnanvapautta taideperustaisten menetelmien ja työtilojen valinnassa. Näin osallistujille muodostuu yksilöllisiä tilaisuuksia käsitellä ilmastonmuutokseen liittyviä ajatuksiaan ja tunteitaan hyödyntäen omia taiteellisia vahvuuksiaan.

Tulkitsen työskentelyä ekokulttuurisen kestävyysorientaation lävitse, jolloin huomio kiinnittyy materiaalien toimijuuteen ja niiden merkitykseen osana inhimillistä toimintaa. Taiteellisessa työskentelyssä käytetyt luonnonmateriaalit, kuten jää, puiden oksat, lehdet ja myös kasvatetut kasvit sekä audiovisuaalisessa materiaalissa esittämämme luonto toivat nä- kyväksi vuodenaikojen kiertoa. Samalla ne myös avasivat näkymiä nuorten ekokulttuureihin Lapissa, Itä-Suomessa ja Pirkanmaalla.

Hyödynsimme urbaanissa ympäristössä luonnonmateriaalien rinnalla luonnosta kerto- via audiovisuaalisia elementtejä sekä kierrätysmateriaaleja. Tulkitsen, että näin toiminnassa yhdistyivät luontoon ja sen kiertokulkuun kytkeytyvät merkitykset sekä kaupunkimaisen ekokulttuurin materiaaliset ehdot. Näin uusmaterialistinen lähestymistapa tuki kaupun- gissa asuvien nuorten mahdollisuuksia käsitellä vaikeita ilmastotunteitaan ja ottaa kantaa globaaleihin ilmastokysymyksiin osana omaa ekokulttuuriaan. Baradia (2007) soveltaen lähestymistavassa erilaiset materiaaliset, visuaaliset ja keholliset ilmaisutavat osallistuvat

aktiivisesti paikkasidonnaisuuden ohella nuorten kanssa taideteoksen ja sen merkitysten luomiseen.

Havaintoni osoittavat, että uusmaterialistinen lähestymistapa mahdollistaa nuorille myös oman ilmastoresilienssin rakentamisen, sillä se tarjoaa tavan käsitellä epäsuorasti vaikeasti sanallistettavia ilmastotunteita taideperustaisten yhteismuotoutumisten kautta. Tulkintani tukee määritelmä, jonka mukaan ilmastoresilienssi kehittyy ekologisten, sosiaalisten ja kulttuuristen tekijöiden myötävaikutuksella (IPCC, 2022). Edellisiä argumentteja täydentää myös näkemys, jonka mukaan taideperustaisilla menetelmillä voidaan edistää haasteellisesti sanallistettavien ilmiöiden hahmottamista (Jokela & Huhmarniemi, 2020; Leavy, 2025).

Kestävyysmurros edellyttää muutoksia ajattelutavoissa, arvoissa ja käytännöissä (Kestävyyspaneeli, 2020; Meadows, 2008). Tutkimustulosten perusteella tulkitsen, että paikkasidonnainen ja uusmaterialistinen lähestymistapa avaa näkymää siihen, että yhdessä ne voivat toimia eräänlaisena mikrotason vipupisteenä. Näin se auttaa vastaamaan kestävyysmurroksen haasteisiin rakentamalla käytännönläheisesti nuorten ilmastoresilienssiä osana heidän ekokulttuurista ympäristöään. Tulkintani perusteella esitän, että nämä lähestymistavat voivat myös tukea nuorten toivon kehittymistä ilmastomuutoksen keskellä.

6.3 Taiteelliset julkiset tilaisuudet rakentavat nuorten ilmastoresilienssiä

Tutkimukseni tulos osoittaa, että nuorten ilmastoresilienssiä voidaan rakentaa organisoidulla osallistujien kanssa taiteellisia julkisia tilaisuuksia, jotka ovat luonteeltaan performatiivisia ja dialogisia. Näistä esimerkkejä ovat Levillä, Kuopiossa ja Tampereella fasilitoimani kokonaisuudet. Havaintoni tämän tutkimuksen osatutkimuksissa (Lintumäki, 2023, 2025b) viittaavat siihen, että nuorten keskuudessa tilaisuuksien arvoa nostaa poliittisten päättäjiin läsnäolo. Lähestymistapa ottaa vaikutteita Hiltusen (2009) yhteisöllisen taidekasvatuksen teoriasta. Hiltunen (2023) mieltää näin organisoidut tilanteet toiminnallisina yhteismuotoutumisina (Barad, 2019), jotka voivat mahdollistaa osallistujille uusien kokemuksellisten mielihiteiden muodostumisen. Performatiivisissa tilaisuuksissa on yhteyksiä myös uudistavan arktisen taiteen ekokulttuurisesta kestävyysorientaatiosta nousevaan yhteiskuntakriittiseen eetokseen (Jokela ym., 2021).

Tulos kertoo, että taiteellisilla ulostuloilla, kuten näyttelyillä, performansseilla ja installaatioilla, voidaan luoda dialogia sekä poliittisiin päättäjiin että laajempaan yleisöön. Näistä kokonaisuuksista voi muodostua toiminnallisia foorumeita, jotka tuovat esiin nuorten ajatuksia ja tunteita ilmastomuutoksesta. Baradin (2007) toimijuusrealismia soveltaen toiminnallisissa foorumeissa ajattelu ja toiminta sekä puhuminen ja tekeminen syntyvät yhtä aikaa materiaalisessa ja diskursiivisessa yhteismuotoutumisessa. Tuloksen perusteella voidaan tulkita, että tällöin taideperustaisesta työskentelystä voi kehittyä aktivismia, joka avaa mahdollisuuksia yksilölliseen ja yhteisölliseen voimaantumiseen sekä emansipaatioon ja ilmastoresilienssin tiedostavaan rakentamiseen. Tulos vahvistaa käsitystä, että yhteisöllinen ilmastoaktivismi voi tukea nuoria vaikeiden ilmastotunteiden käsittelyssä tarjoamalla jaetun tilan tunteiden jäsentämiselle sekä toimijuuden ja osallisuuden kokemuksille (Schwartz ym., 2022). Lisäksi on osoitettu, että kuulluksi tuleminen, vuorovaikutus ja omiin arvoihin perustuva toimijuus edistävät nuorten resilienssin rakentumista (Benjamin ym., 2022; Chapin, 2015).

Näen edellisissä tulkinnoissa yhteyksiä sosiokulttuuriseen innostamiseen, jolla tavoitellaan asenteiden ja arvojen muuttamista yksilöissä ja ryhmissä (Kurki, 2006). Menetelmällä pyritään vahvistamaan nuorten motivaatiota kasvattaa itseään ja toisiaan kohti aktiivista kansalaisuutta (Kurki, 2006). Tässä kontekstissa nuorten ilmastoiresilienssin rakentaminen voi yhdistyä osaksi laajempaa sosiokulttuurista ja yhteiskunnallista verkostoa. Näin ollen tutkimuksen tulos viittaa siihen, että toiminnalliset foorumit voivat mahdollistaa nuorille tilaisuuden itse rakentaa omaa ilmastoiresilienssiään siten, että he eivät ainoastaan käsittele ilmastonmuutosta yksin tai omassa yhteisössään, vaan osallistuvat sitä koskevaan yhteiskunnalliseen keskusteluun omista lähtökohdistaan.

Havaintojeni perusteella totean, että nuorten ilmastoiresilienssin rakentamisen ei tarvitse olla pelkästään sopeutumisen tai selviytymisen harjoittelua, vaan aktiivista toimintaa, jonka puolesta myös resilienssin kehittämiseen pyrkivät tutkimukset puhuvat (Blum & Blum, 2009; Woods, 2015). Tutkimukseni tuloksen pohjalta tulkitsenkin, että taideperustaisen toiminnan avulla nuorten ilmastoiresilienssistä voi muodostua dynaaminen ja toiminnallinen kyky, joka kytkeytyy aktiivisen kansalaisuuden edistämiseen. Tulkintaani vahvistaa sosiaalipedagoginen osallisuuskäsitys, jonka mukaan yksilön yhteisöön ja yhteiskuntaan kuulumisen kehittyä aktiivisissa dialogisissa suhteissa (Nivala & Ryyänen, 2013). Osallisuus voidaan tässä kontekstissa mieltää merkityksellisenä toimijuutena, joka avaa nuorille mahdollisuuksia kokonaisvaltaiseen oman elämän rakentamiseen (Nivala & Ryyänen, 2024). Lopuksi tulkitsen, että performatiiviset ja dialogiset tilaisuudet voivat avata nuorille kanavan omaehtoisen toivon vahvistamiseen.

6.4 Taiteelliseen toimintaan innostava fasilitointi rakentaa nuorten ilmastoiresilienssiä

Tutkimukseni tuloksen perusteella tulkitsen, että ekokulttuuriseen kestävyysorientaatioon perustuva taidekasvatus (Huhmarniemi & Jokela, 2025) tarjoaa hedelmällisen toimintakehyksen nuorten ilmastoiresilienssin rakentamiseen. Taiteelliseen toimintaan innostava ja osallistumista edistävä fasilitointi näyttäytyy keskeisenä keinona, jonka avulla voidaan tukea nuoria ympäristöahdistuksen ja vaikeiden ilmastotunteiden käsittelyssä. Samalla lähestymistapa edistää nuorten ekososiaalisen osallisuuden (Keto, 2025; Keto ym., 2022) kehittymistä.

Havaintoni osoittavat, että tärkeä henkilö nuorten ilmastoiresilienssin rakentamisessa on taideperustaista työskentelyä kehittävä fasilitaattori. Hänen roolissaan yhdistyvät yhteisöllisen taidekasvatuksen (Hiltunen, 2009) ja sosiokulttuurisen innostamisen (Kurki, 2006) työskentelytavat. Yhteisöllisessä taidekasvatuksessa taiteilija-kasvattaja rakentaa dialogia yhteisön jäsenten välille luomalla tilanteita, joissa yksilölle voi muodostua tietoisuus itsestään dynaamisena toimijana suhteessa omaan yhteisöönsä sekä hänelle merkityksellisiin paikkoihin (Hiltunen, 2009). Sosiokulttuurisen innostamisen näkökulmasta fasilitaattori yhdistää konkreettisen nuorten osallistumista tukevan asenteensa arkiseen kasvatustyöhön sekä siihen liittyviin sosiaalisiin ja kulttuurisiin rakenteisiin (Kurki, 2006). Havaintojeni mukaan kyse on juurevasta ja läsnä olevasta yhteisötaiteellisesta työskentelystä (Kantonen, 2005), joka pyrkii kiinnittymään nuorten elämämaailmaan ja tukemaan heidän toimijuuttaan.

Tutkimukseni tulos viittaa myös siihen, että taideperustaista toimintaa voidaan jäsentää prosessuaalisuuden ympärille siten, että nuorten ilmastoiresilienssin rakentaminen ei perustu

yksittäisiin menetelmiin, vaan kokonaisvaltaiseen innostavaan toimintaan, jossa heille luodaan mahdollisuuksia osallistua aktiivisesti yhteisöllisen prosessin kaikkiin vaiheisiin. Tämä mukailee teoreettisessa viitekehyksessä esittämäni näkemystä, jonka mukaan nuorten ilmastoiresilienssi muodostuu suhteissa ympäristöön ja yhteisöihin (Holling, 1973; Berkes & Ross, 2013). Kun nuoret osallistuvat suunnitteluun alusta pitäen, heille avautuu tilaisuuksia määritellä toiminnan suuntaa, sisältöjä ja tavoitteita. Positiiviset kokemukset aktiivisesta osallistumisesta voivat tarjota nuorille työkaluja oman ilmastoiresilienssinsä rakentamiseen (UNDRR, 2023; Soini & Birkeland, 2014) sekä valmiuksia ilmastonmuutokseen liittyvien vaikeiden tunteiden käsittelyyn (Pihkala, 2020). Havaintojeni perusteella tulkitsen, että tällöin ilmastonmuutos ei näy pelkästään ulkoapäin tulevana uhkana, vaan ilmiönä, johon nuoret voivat muodostaa toiminnallisen suhteen. Tulkitsen myös, että tällaisessa lähestymistavassa konkretisoituvat uudistavan arktisen taiteen lähtökohdat, joissa yhteisön voimavaroja hyödynnetään sen hyvinvoinnin edistämiseen (Jokela ym., 2021).

Hyödynsin tutkimuksessani yhteisöllisen taidekasvatuksen (Hiltunen, 2009) ja uudistavan arktisen taiteen (Jokela ym., 2021) yhteisöllisyyttä ja osallisuutta edistäviä strategioita nuorten osallisuuden syventämisessä, vaikeiden ilmastotunteiden ilmaisemisessa ja resilienssin rakentamisessa. Tein tässä kontekstissa havaintoja, joiden mukaan taideperustaiset prosessit ja niihin liittyvät tilanteet voidaan tietoisesti fasilitoida siten, että nuorille avautuu mahdollisuus kokea yhteyttä omaan ekokulttuuriinsa erilaisten kehollisten, materiaalien ja paikkasidonnaisten sekä taideperustaisiin menetelmiin liittyvien yhteismuotoutumisten (Barad, 2007) kautta. Havaintojeni perusteella tulkitsen, että näissä tilanteissa yksilö voi tuntea yhteenkuuluvuutta ekologisissa, sosiaalisissa ja kulttuurisissa rakenteissa syntyvien elollisten ja elottomien toimijoiden kanssa sekä luoda todellisuutta tässä yhteisössä (Barad, 2007, 2011; Hiltunen, 2024; Huhmarniemi & Jokela, 2025; Jokela & Hiltunen, 2024b). Tulkinnassa on yhteyksiä ekososiaaliseen osallisuuteen, jonka Nivala ja Ryyänen (2024) määrittelevät kuulumisen ja osallistumisen tunteena, joka kohdistuu yhteisöjen ja yhteiskuntien lisäksi laajemmin ihmiskuntaan sekä elollisiin ja elottomiin toimijoihin. Tutkimukseni tulos osoittaa, että edellä kuvailemissani taideperustaisissa tilanteissa jotkut nuoret kokivat ekososiaalisen osallisuuden tunteita. Näin ollen tulokset viittaavat siihen, että ekokulttuuriset yhteenkietoutumiset (Huhmarniemi & Jokela, 2025) voivat luoda tilaa nuorten ekososiaalisen osallisuuden kehitymiselle.

Näen ekokulttuuriseen kestävyysorientaatioon perustuvassa kuvataidekasvatuksessa yhteyksiä käytännönläheiseen sosiokulttuuriseen innostamiseen. Siinä yhteisöllisyyttä, osallistumista ja vastuunkantamista mahdollistamalla pyritään edistämään sosiaalisesti ja kulttuurisesti kestävien yhteiskuntien rakentamista (Kurki, 2006, 2007). Tutkimukseni antaa viitteitä siitä, että sosiokulttuurinen innostaminen on mielekäs lähestymistapa ekokulttuurisen kestävyysajattelun edistämiseen. Tuloksesta voidaan myös tulkita, että ekokulttuuriseen kestävyysorientaatioon perustuva kuvataidekasvatus tarjoaa potentiaalisen kehityksen nuorten ilmastoiresilienssiä tukevan ekososiaalisen osallisuuden rakentamiseen. Tässä kontekstissa tutkimukseni tarjoaa mahdollisuuden määritellä nuorten ilmastoiresilienssi Baradin (2007) toimijuusrealismin kautta toiminnalliseksi toivon rakentamisen tilaksi, joka syntyy jatkuvasti uudelleen erilaisten taideperustaisten yhteismuotoutumisten vaikutuksesta. Tutkimukseni tulos tukee näkemystä, jonka mukaan innostava fasilitointi mahdollistaa nuorille toiminnal-

lisia tiloja, joissa he voivat rakentaa omaa ilmasto-resilienssiään turvallisessa ja luottamuksellisessa ympäristössä.

Edellisiin tulkintoihin nojaten tarkastelen lähemmin osallisuuden käsitteen muodostumista ekokulttuurisen kestävyysorientaation näkökulmasta. Lähestymistavan taustalla on vuosien taideperustaisen toimintatutkimuksen käytännöllinen kehittämistyö, jossa myös fasilitoinnilla on ollut oma tärkeä roolinsa (Huhmarniemi & Jokela, 2025). Tutkimukseni pohjalta voidaan hahmottaa, että osallisuutta ei ole tässä kontekstissa mielekästä määritellä teoreettis-filosofisesti pelkästään ekososiaalisesti osallisuudeksi (Keto, 2025; Keto ym., 2022). Siksi ehdotan rinnalle ekokulttuurisen osallisuuden käsitettä, joka tutkimukseni tulkintojen pohjalta voi kuvata paremmin ihmisen suhdetta ekokulttuuriin.

Sovellan ekokulttuurisen osallisuuden hahmottamiseen sosiaalipedagogista osallisuuskäsitystä (Nivala & Ryyänen, 2024), jonka perusteella määrittelen ekokulttuurisen osallisuuden osallistumisena ja kuulumisen tunteena sekä mukaan ottamisena, jotka kohdistuvat ekologiseen, sosiaaliseen ja kulttuuriseen elinpiiriin. Huhmarniemeä ja Jokelaa (2025) soveltaen tulkitsen, että ekokulttuurinen osallisuus syntyy ja muovautuu ekokulttuuristen yhteismuotoutumisten kautta. Fasilitoijan rooli on tällöin mahdollistaa ja kannatella prosesseja, joissa nuorten osallistumisen, kuulumisen ja mukaan ottamisen kokemukset voivat kehittyä osana heidän omaa ekokulttuuriaan.

Yksilön osallisuus muodostuu ympäristön, yhteisöjen ja yhteiskunnan kanssa dialogisessa suhteessa, johon liittyvät oman toiminnan tiedostaminen sekä positiiviset kokemukset osallistumisen merkityksestä (Nivala & Ryyänen, 2013; Nousiainen & Leemann, 2023). Lisäksi sekä ekososiaalisessa (Keto ym., 2022; Salonen & Bardy, 2015) että ekokulttuurisessa lähestymistavassa painottuu yksilön vastuunotto kestävyysmurroksessa, mikä toisaalta edellyttää yhteiskunnallisten ja kulttuuristen arvojen laajaa muuttamista (Kestävyyspaneeli, 2020; UNESCO, 2017; Meadows, 2008). Näiden prosessien tukemisessa innostava fasilitointi voi mahdollistaa dialogisten ja osallistumista edistävien tilanteiden rakentumisen, joissa kehitetään yhteisöllisesti vastuullista toimijuutta osana omaa ekokulttuuria.

Tutkimukseni tuo esiin mahdollisuuden ymmärtää ja edistää kestävyysmurrosta kehollisen, paikkasidonnaisen ja materiaallisen taideperustaisen toiminnan avulla. Tällaiseen lähestymistapaan perustuva kuvataidekasvatus voi syventää ymmärrystä ekokulttuurista ja siihen kuulumisesta (Huhmarniemi & Jokela, 2025). Tässä kehyksessä innostava taideperustainen fasilitointi tukee yksilön ja yhteisön ekokulttuurisen osallisuuden kehittymistä sekä ilmasto-resilienssin ja hyvinvoinnin vahvistumista.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

7.1 Keskeiset johtopäätökset

Tutkimukseni keskeinen johtopäätös on, että nuorten ympäristöahdistuksen ja vaikeiden ilmastotunteiden käsittelyssä sekä ilmastoresilienssin edistämässä pelkkä tietoon ja keskusteluun perustuva lähestymistapa ei riitä. Sen sijaan tarvitaan tiloja, joissa nuoret voivat kohdata ilmastonmuutoksen henkilökohtaisena, elettyä ja jaettuna kokemuksena. Taideperustainen toiminta luo tällaisia toivon rakentamisen tiloja, joissa ilmastonmuutokseen liittyviä tunteita ja ajatuksia voidaan käsitellä kehollisesti, materiaalisesti, yhteisöllisesti ja yhteiskunnallisesti. Tämä mahdollistaa vaikeiden ilmastotunteiden muuntumisen passiivisesta huolesta arvoihin ja myönteisiin tulevaisuuskuviin kytkeytyväksi aktivistiseksi toiminnaksi. Toiminnan korostaminen nuorten ilmastoresilienssin edistämässä nousee keskeiseksi heidän hyvinvointiaan vahvistavaksi tekijäksi.

Tutkimukseni tarjoaa nuorten parissa työskenteleville asiantuntijoille lähestymistavan, jonka avulla he voivat vahvistaa nuorten osallisuutta, ilmastoresilienssiä ja hyvinvointia. Tutkimukseni keskeinen tulos on, että nuorten ilmastoresilienssi ei kehity ensisijaisesti yksilön sisäisenä psykologisena prosessina, vaan se rakentuu toiminnallisesti suhteissa paikkoihin, materiaaleihin ja yhteisöihin. Tämä havainto haastaa nuorisoalan ammattilaisia entisestään kehittämään työtottaan relationaalisemmaksi sekä suuntaamaan sitä kohti ekokulttuurista orientaatiota.

Tutkimukseni tuo esiin tarpeen luoda matalan kynnyksen yhteiskunnallista ja aktivistista toimintaa, jossa ympäristöahdistuksen ja vaikeiden ilmastotunteiden käsittely ei jää yksityiseksi kokemukseksi, vaan kytkeytyy osaksi laajempaa yhteiskunnallista dialogia, osallisuutta ja poliittista vaikuttamista. Kehittämäni taideperustaista lähestymistapaa voidaan hyödyntää myös pidempikestoissa nuorten todellisuuksiin kiinnittyvissä projekteissa. Tällaisissa projekteissa he voivat käsitellä ilmastonmuutokseen liittyviä kokemuksiaan luottamuksellisessa ilmapiirissä sekä vahvistaa toimijuuttaan ja toivoa yhdessä muiden nuorten kanssa.

Tutkimukseni osoittaa myös, että nuorten elinoloja ja kestävyysmurrosta tukevat muutokset rakentuvat vaikuttavasti silloin, kun ne kiinnittyvät nuorten omaan elinpiiriin, kokemukseen ja paikalliseen ekokulttuuriin. Nuorten hyvinvoinnin kestävää edistämistä ei voida tehdä ulkopuolelta asetettujen tavoitteiden tai valmiiden mallien mukaisesti, vaan työskentelyssä on huomioitava ekokulttuurin sisäiset paikalliset olosuhteet. Nuorten ilmastoresilienssi ei synny ulkoa opettelun tai ennalta annettujen ratkaisujen avulla, vaan nuorilähtöisellä innostamisella, jonka kautta he itse luovat työkaluja oman resilienssinsä rakentamiseen ja juurruttamiseen.

Aikaisemmissa tutkimuksissa on osoitettu taidekasvatuksen potentiaali osallisuuden, demokratian, toimijuuden ja moninaisuuden vahvistamisessa. Lisäksi niissä on tuotu esiin taidekasvatuksen yhteydet paikkasidonnaisuuteen, ympäristösuhteeseen, kestävyYTEEN, ilmastokasvatukseen ja vaikeiden ilmastotunteiden käsittelyyn. Tutkimukseni rakentaa yhteyksiä näihin aiheisiin ekokulttuurisesta näkökulmasta. Samalla se täydentää aikaisempaa taidekas-

vatuksen tutkimusta osoittamalla, että taideperustainen toiminta voi toimia siltana nuorten vaikeiden ilmastotunteiden, yhteiskunnallisen osallisuuden ja aktiivisen toimijuuden välillä.

Kuvataidekasvatuksen alalle tutkimukseni tuo selkeän viestin ekokulttuurisen kestävyysorientaation mahdollisuuksista. Se syventää ymmärrystä siitä, miten tällainen kuvataidekasvatus soveltuu kehittävän tutkimuksen ja hyvinvoinnin edistämisen välineeksi paitsi pohjoisissa ja arktisissa ekokulttuureissa myös eteläisissä kaupunkimaisissa ympäristöissä. Lisäksi tutkimuksessani syntyi uusi käsitteellinen avaus, ekokulttuurinen osallisuus, jonka teoretisointia voidaan jatkaa tulevilla tutkimuksilla.

Korostan tutkimuksessani tarvetta siirtyä teos- ja ilmaiseskeisyydestä kohti prosessuaalista ja paikkasidonnaista ajattelua, jossa taide ymmärretään yhteismuotoutuvana toimintana ihmisten, ympäristöjen ja materiaalien välillä. Kehittämäni lähestymistapa kannustaa laajentamaan taidekasvatuksen pedagogiikkaa nuorten aikuisten pariin ja viemään oppimisympäristöjä luokkahuoneiden sekä perinteisten taiteellisten työskentelytilojen ulkopuolelle. Samalla se rohkaisee liittämään taiteen suoraan yhteiskunnallisiin ja ekologisiin kysymyksiin.

Kehittämäni lähestymistapa edellyttää kasvattajilta fasilitoivaa työotetta, valmiutta toimia avoimissa ja ennakoimattomissa prosesseissa sekä kykyä yhdistää taiteellinen, tiedollinen ja eettinen ulottuvuus osaksi opetusta. Siinä nuorten suhdetta ilmastonmuutokseen ei rajata huoleen tai selviytymiseen, vaan heille avataan mahdollisuuksia toimia ja vaikuttaa sekä rakentaa toivoa osana omaa ekokulttuuria. Tutkimukseni tulokset ovat taidekasvatuksen ohella sovellettavissa kasvatus-, ohjaus-, järjestö- ja sosiaalialan koulutus- ja kehittämistoimintaan. Lisäksi niitä voidaan hyödyntää soveltavan taiteen ja kulttuurihyvinvoinnin kehittämishankkeissa sekä ottaa käyttöön toisen asteen koulutuksessa. Tulokset voivat mahdollisesti myös inspiroida ilmastokasvatuksen ammattilaisia oman työnsä kehittämisessä.

Tutkimukseni haastaa kunnallisia organisaatioita pohtimaan, miten nuorten ilmastoiresilienssiä voidaan edistää poikkeihallinnollisesti ja pitkäjänteisesti. Tässä kontekstissa nuorisotyö, koulutus, kulttuuripalvelut ja yhdyskuntasuunnittelu voivat tehdä yhteistyötä ja luoda nuorille paikallisia, toiminnallisia ja osallistavia tiloja ilmastoiresilienssin rakentamiseen. Tutkimus tuo esiin, että nuorten kanssa työskentely, kasvatusta ja osallisuuden edistäminen eivät ole palvelutoimintaa, vaan innostamista, mahdollistamista ja sellaisten tilanteiden luomista, joissa nuoret kokevat onnistumisen, merkityksellisyyden ja vaikuttamisen tunteita. Tämän ajattelutavan tulisi heijastua myös hallinnollisiin rakenteisiin ja päätöksentekoon. Tutkimukseni kannustaa kunnallisia tahoja vahvistamaan nuorten ilmastoiresilienssiä edistävää yhteiskunnallista ja aktivistista toimintaa.

Taideperustainen lähestymistapa liittyy ilmastonmuutoksen osaksi nuorten elettyä todellisuutta tavalla, joka tukee sekä yksilöllistä hyvää elämää että aktiivista kansalaisuutta. Näin tutkimukseni osoittaa, että taidekasvatuksella ja taideperustaisella toimintatutkimuksella on merkittävä rooli nuorten ilmastoiresilienssin, ekokulttuurisen osallisuuden ja hyvinvoinnin edistämisessä osana laajempaa kestävyysmurrosta.

7.2 Tutkimuksen rajoitteet, luotettavuus ja jatkotutkimusaiheet

Tämän tutkimuksen rajoitteet liittyvät sen toimintatutkimukselliseen strategiaan. Tutkimus on toteutettu tietyissä ajallisissa, paikallisissa ja yhteisöllisissä konteksteissa sekä määrällisiin tutkimusmenetelmiin verrattuna pienellä osallistujamäärällä (41 henkilöä). Näiden te-

kijöiden vuoksi sen tuloksia ei ole mielekästä suoraan yleistää kaikkiin asiayhteyksiin, joissa käsitellään nuorten ilmastoiresilienssiä. Tulokset eivät muodosta universaalia mallia, vaan lähestymistavan, joka voidaan taideperustaisesti tuoda osaksi nuorten todellisuutta. Sen menestyksenkäs soveltaminen täytyy aina tehdä suhteessa osallistujiin sekä ajalliseen ja paikalliseen ekokulttuuriin.

Taideperustaisessa toimintatutkimuksessa tutkija osallistuu aktiivisesti tutkimuksen suunnitteluun, toimintaan ja tulosten luomiseen. Tässä tutkimuksessa toimin taiteellisen prosessin fasilitaattorina ja tutkijana, mikä on edellyttänyt minulta jatkuvaa refleksiivistä oman työn arviointia. Vaikka refleksiivisyys on ollut keskeinen osa työtäni, voidaan kaksoisroolini nähdä myös tutkimuksen rajoitteena, sillä fasilitaattorin asemassa tekemäni valinnat ovat vaikuttaneet taideinterventtioiden kulkuun ja niiden aikana esiin nousseiden ilmiöiden tulkintaan. Lisäksi taiteellinen ja pedagoginen ammattitaitoni on saattanut vaikuttaa siihen, että taideperustaisesta työskentelystä on muodostunut tässä tutkimuksessa toimiva lähestymistapa. Ei ole itsestään selvää, että vastaava työskentely tuottaisi samankaltaisia tuloksia toisenlaisen kokemuksen ja ammattitaidon omaavan fasilitaattorin toteuttamana.

Nuorten kanssa luomamme aineisto mahdollisti heidän ilmastoiresilienssiään edistävän lähestymistavan kehittämisen ja tuotti syvällisen ymmärryksen siitä, miten osallistujat kokiivat ilmastonmuutoksen. Kuitenkin pitkäkestoisempi tutkimus ja suurempi osallistujajoukko olisivat voineet vahvistaa tulosten yleistettävyyttä. Lisäksi määrällisten tutkimusmenetelmien hyödyntäminen taideperustaisen toimintatutkimuksen rinnalla olisi voinut tuottaa monipuolisemman kuvan ilmiöstä. Näistä rajoitteista huolimatta tutkimus tuottaa uutta käytännöllistä ja käsitteellistä tietoa nuorten ilmastoiresilienssin taideperustaisesta edistämisestä.

Olen pyrkinyt edistämään tutkimukseni luotettavuutta kuvaamalla tutkimusasetelman selkeästi ja johdonmukaisesti. Erityisesti olen tarkentanut metodologian, analyysimenetelmän ja aineiston välistä vuoropuhelua, jonka pohjalta tutkimukseni tulkinnot ovat rakentuneet suhteessa teoreettiseen viitekehykseen. Olen myös tehnyt näkyviksi taideperustaiset prosessit ja niihin liittyneet valinnat, jotta lukijalle avautuu ymmärrys tulkinnoista ja tulosten muodostumisesta moniäänisinä kokonaisuuksina. Lisäksi tutkimukseni luotettavuutta vahvistaa oman tutkijapositioni läpinäkyvä tarkastelu, jonka yhteydessä olen kuvannut nuorten roolin kanssatutkijoina.

Tutkimukseni perustalla olevat osatutkimukset on julkaistu taidekasvatusalan, nuorisotutkimuksen ja tulevaisuudentutkimuksen vertaisarvioituissa julkaisuissa. Olen tarkoituksellisesti luonut yhteyttä näiden kolmen tutkimusalan välille. Tulevia jatkotutkimusaiheita olisi mielekästä rakentaa tulevaisuusorientoituneesti taideperustaisen toimintatutkimuksen ja nuorisotutkimuksen johdolla. Lisäksi jatkotutkimusta voisi laajentaa sosiaalipedagogiikan ja kulttuurihyvinvoinnin aloille.

Tulevaisuudessa olisi kiinnostavaa tarkastella, miten kehittämääni lähestymistapaa voitaisiin soveltaa systemaattisemmin eri-ikäisten nuorten ilmastoiresilienssin edistämiseen. Nuoret eivät ole homogeeninen ryhmä, vaan heidän elämäntilanteensa, sosiaaliset taustansa ja monet muut tekijät voivat vaikuttaa tutkimuksen toteuttamiseen ja taideperustaisen toiminnan fasilitointiin. Siksi tutkimusta olisi perusteltua jatkaa erilaisissa nuorten toimijaryhmissä ja kouluympäristöissä sekä tarkastella, miten nämä kontekstit vaikuttavat lähestymistavan sovellettavuuteen ja jatkokehittämiseen pidemmällä aikavälillä.

Tulevaisuudentutkimuksen ja nuorisotutkimuksen menetelmät voisivat täydentää lähestymistavan tarkastelua ja tehdä siitä vivahteikkaamman. Olisi myös kiinnostavaa syventää ymmärrystä innostavan fasilitoinnin merkityksestä sekä siitä, miten sitä voitaisiin hyödyntää ekokulttuurisen osallisuuden edistämiseksi. Jatkotutkimuksessa on olennaista tuottaa käytännöllistä tietoa nuorten tulevaisuususkon, hyvinvoinnin ja toivon vahvistamisesta kestävyysmurroksen kontekstissa.

Keskustelu nuorten ilmastoaktivismista on polarisoitunut. Aktivismi on mielletty negatiivisena ilmiönä, jota arvostelijat pitävät pelkkänä kiusantekona. Toisaalta sille on löytynyt myös ymmärtäjiä. Aktivismi on nähty mielipiteiden ja tunteiden ilmaisemisena, jolla reagoidaan ilmastonmuutoksen aiheuttamaan maailmanlaajuiseen todelliseen uhkaan. Tutkimuksellani haluan esittää, että jälkimmäiselle näkemykselle tarvitaan ymmärrystä. On selvää, että ilmastonmuutoksen hillitseminen edellyttää määrätietoista kansallisia ja kansainvälisiä politiikkaan sekä talouteen kohdistuvia päätöksiä. Ennen niiden realisoitumista emme voi tukahduttaa nuorten vapautta purkaa vaikeita tunteitaan, sillä toiminnalla on yhteys heidän ilmastoiresilienssiinsä vahvistumiseen. Kaikilla, jotka voivat asiaan vaikuttaa, on velvollisuus tukea mahdollisimman monipuolisesti tulevaisuuttaan rakentavan sukupolven osallisuuden ja hyvinvoinnin kehittymistä. Tutkimukseni osoittaa, että nuorten taideperustainen ilmastoiresilienssin edistäminen on aktiivista toivon rakentamista, jonka pääasiallisina tekijöinä toimivat nuoret itse.

Ilmoitus tekoälyn käytöstä

Tässä väitöskirjassa on hyödynnetty tekoälypohjaista kirjoitustukea (ChatGPT, Copilot) tekstin oikoluvussa ja kielellisessä selkeyttämisessä. Tekoälyä on käytetty tiedon hakemisessa ja yksittäisten ilmaisujen muotoilun tukena. Kaikki tutkimuksen sisällölliset ratkaisut, käsitteelliset määrittelyt, analyysi ja tulkinnat ovat tekijän omia. Tekijä on vastannut kokonaisuudessaan tekstin tieteellisestä sisällöstä sekä tekstin tarkistamisesta ja muokkaamisesta. Tekoälyä ei ole käytetty aineiston analyysiin eikä tulkintaan.

LÄHTEET

- Adams, E. (2002). *Breaking boundaries*. The Kent Architecture Centre.
- Albrecht, E., Leppäkoski, E., Vaara, E., Meriläinen, N., & Viljanen, J. (2021). Nuorten osallistuminen ilmastolain valmisteluun. *Nuorisotutkimus*, 39(2).
<http://urn.fi/URN:NBN:fi:tuni-202110117495>
- Alvarez, I., AyodeleOlajire, D., Burnside, G., Cooke, C., Ebubedike, M., Fox, A., Glover, A., Muriuki Wamai, L., & Willis, C. (2025). Which voices are heard? Who is silenced?: Learning from young people about the climate emergency using activism as a sustainable pedagogy. *Sustainability*, 17(21), 9825. <https://doi.org/10.3390/su17219825>
- Anttila, P. (2006). *Tutkiva toiminta ja ilmaisu, teos, tekeminen*. Akatiimi.
- Appelqvist-Schmidlechner, K., Axelin, H., Helenius, J., Jahnukainen, M., Kallio, J., Kiilakoski, T., Kiiski, A., Kivinen, R., Kurki, M., Palomäki, J., Pihkala, P., Puura, S., & Tähkää, O. (2026). *Nuorten tulevaisuususkorjuu – millaisia toimia nyt tarvitaan? Opetus- ja kulttuuriministeriön asiantuntijaryhmän loppuraportti* (Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2026:18). Opetus- ja kulttuuriministeriö.
<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-415-084-2>
- Arrhenius, S. (1896). On the influence of carbonic acid in the air upon the temperature of the ground. *Philosophical Magazine and Journal of Science*, 5(41), 237–276.
- Arlander, A. (2023). *Moninaistuva taiteellinen tutkimus*. Taideyliopisto, Teatterikorkeakoulu.
<https://disco.teak.fi/taiteellinen-tutkimus/moninaistuva-taiteellinen-tutkimus>
- Autio, S., & Hiltunen, M. (2025). With the Land's voice and ours: Analysis of the media art workshop in Sápmi, Utsjoki. Teoksessa M. Huhmarniemi, K. Burnett, & A. O'Grady (Toim.), *Relate North: Lessons of the Land* (s. 14–41). InSEA Publications.
- Barad, K. (2007). *Meeting the universe halfway: Quantum physics and the entanglement of matter and meaning*. Duke University Press.
- Barad, K. (2011). Nature's queer performativity. *Qui Parle: Critical Humanities and Social Sciences*, 19(2), 121–158. <https://doi.org/10.5250/quiparle.19.2.0121>
- Barad, K. (2019). Posthumanistinen performatiivisuus: Kohti ymmärrystä siitä, miten materia merkityksellistyy. Teoksessa T. Nauha, A. Arlander, H. Järvinen, & P. Porkola (Toim.), *Performanssifilosofiaa* (NIVEL Artistic Research in the Performing Arts 12). Taideyliopiston Teatterikorkeakoulu. <https://nivel.teak.fi/performanssifilosofiaa>
- Barone, T., & Eisner, E. W. (2011). *Arts based research*. Sage.
- Benjamin, S., Koirikivi, P., & Kuusisto, A. (2022). Nuorten elämänsä haasteita ja vastoin käymisiä: Näkökulmia resilienssiin kestävästä hyvinvoinnin teorian valossa. *Nuorisotutkimus*, 40(3), 59–76. <https://doi.org/10.57049/nuorisotutkimus.9122544>
- Bennett, J. (2010). *Vibrant matter: A political ecology of things*. Duke University Press.

- Bentz, J. (2020). Learning about climate change in, with and through art. *Climatic Change*, 162, 1595–1612. <https://doi.org/10.1007/s10584-020-02804-4>
- Bentz, J., & O'Brien, K. (2019). Art for change: Transformative learning and youth empowerment in a changing climate. *Elementa: Science of the Anthropocene*, 7, Artikkel 52. <https://doi.org/10.1525/elementa.390>
- Berkes, F., & Ross, H. (2013). Community resilience: Toward an integrated approach. *Society & Natural Resources*, 26(1), 5–20. <https://doi.org/10.1080/08941920.2012.736605>
- Berliner, P., & de Casas, E. (2024). Portraits as activism for humanization and sustainability. Teoksessa T. Jokela, P. Berliner, & A. Manninen (Toim.), *Creating Arctic sustainability portraits* (s. 15–20). Lapin yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-459-1>
- Bezner Kerr, R., Hasegawa, T., Lasco, R., Bhatt, I., Deryng, D., Farrell, A., ... Thornton, P. (2022). Food, fibre, and other ecosystem products. Teoksessa H.-O. Pörtner, D. C. Roberts, M. Tignor, E. S. Poloczanska, K. Mintenbeck, A. Alegría, ... B. Rama (Toim.), *Climate change 2022: Impacts, adaptation and vulnerability* (s. 713–906). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781009325844.007>
- Birkmann, J., Liwenga, E., Pandey, R., Boyd, E., Djalante, R., Gemenne, F., ... Wrathall, D. (2022). Poverty, livelihoods and sustainable development. Teoksessa H.-O. Pörtner, D. C. Roberts, M. Tignor, E. S. Poloczanska, K. Mintenbeck, A. Alegría, ... B. Rama (Toim.), *Climate change 2022: Impacts, adaptation and vulnerability* (s. 1171–1274). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781009325844.010>
- Blum, L. M., & Blum, R. W. (2009). Resilience in adolescence. Teoksessa R. J. DiClemente, J. S. Santelli, & R. A. Crosby (Toim.), *Adolescent health: Understanding and preventing risk behaviors* (s. 51–76). Jossey-Bass/Wiley.
- Borgdorff, H. (2011). Knowledge: Artistic research. Teoksessa M. Biggs & H. Karlsson (Toim.), *The Routledge companion to research in the arts* (s. 44–63). Routledge.
- Bourbeau, P. (2018). A genealogy of resilience. *International Political Sociology*, 12(1), 19–35. <https://doi.org/10.1093/ips/olx026>
- Braidotti, R. (2024). *Tieto ihmisen jälkeen* (suom. K. Kortekallio). Eurooppalaisen filosofian seura/niin & näin.
- Braidotti, R. (2013). *The Posthuman*. Polity Press.
- Brinton Lykes, M., & Scheib, H. (2015). The artistry of emancipatory practice: Photovoice, creative techniques, and feminist anti-racist participatory action research. Teoksessa H. Bradbury (Toim.), *The SAGE handbook of action research* (s. 131–142). SAGE Publications.
- Brown, K., Ernstman, N., Huke, A. R., & Reding, N. (2017). The drama of resilience: learning, doing, and sharing for sustainability. *Ecology and Society*, 22(2), Artikkel 8. <https://doi.org/10.5751/ES-09145-220208>
- Butti, E. (2025). Youth are not all the same: On the appropriateness and limits of participatory methods in youth research. *Social Sciences*, 14(2), Artikkel 83. <https://doi.org/10.3390/socsci14020083>

- Cantell, H., Aarnio-Linnanvuori, E., & Tani, S. (2021). *Ympäristökasvatus: Kestävän tulevaisuuden käsikirja* (2. painos). Santalahti.
- Caretta, M. A., Mukherji, A., Arfanuzzaman, M., Betts, R. A., Gelfan, A., Hirabayashi, Y., ... Supratid, S. (2022). Water. Teoksessa H.-O. Pörtner, D. C. Roberts, M. Tignor, E. S. Poloczanska, K. Mintenbeck, A. Alegría, ... B. Rama (Toim.), *Climate change 2022: Impacts, adaptation and vulnerability* (s. 551–712). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781009325844.006>
- Carr, W., & Kemmis, S. (2004). *Becoming critical. Education, knowledge and action research*. RoutledgeFarmer, Taylor & Francis.
- Chapin, L. (2015). Mexican-American boys' positive outcomes and resilience: Importance of social support and individual attributes. *Journal of Child and Family Studies*, 24, 1791–1799.
- Chilton, G., & Leavy, P. (2014). Artsbased research practice: Merging social research and the creative arts. Teoksessa P. Leavy (Toim.), *The Oxford handbook of qualitative research* (s. 403–422). Oxford University Press.
- Cissé, G., McLeman, R., Adams, H., Aldunce, P., Bowen, K., CampbellLendrum, D., ... Tirado, M. C. (2022). Health, wellbeing, and the changing structure of communities. Teoksessa H.O. Pörtner, D. C. Roberts, M. Tignor, E. S. Poloczanska, K. Mintenbeck, A. Alegría, ... B. Rama (Toim.), *Climate change 2022: Impacts, adaptation and vulnerability* (s. 1041–1170). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781009325844.009>
- Clayton, S. (2020). Climate anxiety: Psychological responses to climate change. *Journal of Anxiety Disorders*, 74, 102263. <https://doi.org/10.1016/j.janxdis.2020.102263>
- Clayton, S., & Crandon, T. (2024). Climate distress among young people. Teoksessa E. Haase & K. Hudson (Toim.), *Climate Change & Youth Mental Health* (s. 3–20). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781009252904.002>
- Clayton, S., Manning, C. M., Hill, A. N., & Speiser, M. (2023a). *Mental health and our changing climate: Children and youth report 2023*. American Psychological Association & ecoAmerica. <https://www.apa.org/news/press/releases/2023/10/mental-health-youth-report-2023.pdf>
- Clayton, S. D., Pihkala, P., Wray, B., & Marks, E. (2023b). Psychological and emotional responses to climate change among young people worldwide: Differences associated with gender, age, and country. *Sustainability*, 15(4), 3540. <https://doi.org/10.3390/su15043540>
- Climate Mental Health Network. (2023). Climate emotions wheel. <https://www.climatementalhealth.net/wheel>
- Cooley, S., Schoeman, D., Bopp, L., Boyd, P., Donner, S., Ghebrehwet, D. Y., ... SkernMauritzen, M. (2022). Oceans and coastal ecosystems and their services. Teoksessa H.-O. Pörtner, D. C. Roberts, M. Tignor, E. S. Poloczanska, K. Mintenbeck, A. Alegría, ... B. Rama (Toim.), *Climate change 2022: Impacts, adaptation and vulnerability* (s. 379–550). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781009325844.005>
- Davis, S., & de Andrade, M. (2025). Applying A/r/tography as a creative community resilience strategy in response to the climate emergency. *Local Development & Society*, 6(2), 259–282. <https://doi.org/10.1080/26883597.2024.2394387>

- Dewey, J. (1929). *The quest for certainty: A study of the relation of knowledge and action*. Minton, Balch & Company.
- Dewey, J. (1963). *Experience and education*. Collier Books.
- Dewey, J. (1980). *Art as Experience*. A Wideview/Perigee Book.
- DíazArévalo, J. M. (2022). In search of the ontology of participation in participatory action research: Orlando FalsBorda's participatory turn, 1977–1980. *Action Research*, 20(4), 343–362. <https://doi.org/10.1177/14767503221103571>
- Dodman, D., Hayward, B., Pelling, M., Castán Broto, V., Chow, W., Chu, E., ... Ziervogel, G. (2022). Cities, settlements and key infrastructure. Teoksessa H.-O. Pörtner, D. C. Roberts, M. Tignor, E. S. Poloczanska, K. Mintenbeck, A. Alegría, ... B. Rama (Toim.), *Climate change 2022: Impacts, adaptation and vulnerability* (s. 907–1040). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781009325844.008>
- Doherty, T. J. (2018). Individual impacts and resilience. Teoksessa S. Clayton & C. Manning (Toim.), *Psychology and climate change: Human perceptions, impacts, and responses* (s. 245–266). Elsevier Academic Press. <https://doi.org/10.1016/B978-0-12-813130-5.00010-2>
- Eskola, J., & Suoranta, J. (2022). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Vastapaino.
- European Environment Agency. (2024). *European climate risk assessment* (EEA Report No. 01/2024). Publications Office of the European Union. <https://www.eea.europa.eu/publications/european-climate-risk-assessment>
- Eyring, V., Gillett, N. P., Achuta Rao, K. M., Barimalala, R., Barreiro Parrillo, M., Bellouin, N., ... Sun, Y. (2021). Human influence on the climate system. Teoksessa V. MassonDelmotte, P. Zhai, A. Pirani, S. L. Connors, C. Péan, S. Berger, ... B. Zhou (Toim.), *Climate change 2021: The physical science basis. Contribution of Working Group I to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change* (s. 423–552). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781009157896.005>
- FalsBorda, O., & Rahman, A. (1991). *Action and knowledge: Breaking the monopoly with participatory action research*. Apex Press.
- Fleming, J. R. (1998). *Historical perspectives on climate change*. Oxford University Press.
- Folke, C., Carpenter, S. R., Walker, B., Scheffer, M., Chapin, F. S., & Rockström, J. (2010). Resilience thinking: Integrating resilience, adaptability and transformability. *Ecology and Society*, 15(4), Artikkel 20. <http://www.ecologyandsociety.org/vol15/iss4/art20/>
- Foster, R. (2017). Nykytaidekasvatus toisintekemisenä ekososiaalisten kriisien aikakaudella. *Sosiaalipedagoginen aikakauskirja*, 18, 35–56. <https://doi.org/10.30675/sa.63484>
- Foster, R., Salonen, A. O., & Keto, S. (2019). Kestävyystietoinen elämänorientaatio pedagogisena päämääränä. Teoksessa T. Autio, L. Hakala, & T. Kujala (Toim.), *Siirtymiä ja ajan merkkejä koulutuksessa: Opetussuunnitelmatutkimuksen näkökulmia* (s. 121–143). Tampere University Press. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-359-008-3>

- Foster, R., Salonen, A. O., & Sutela, K. (2022). Taidekasvatuksen ekososiaalinen kehys: Kohti kestävyystietoista elämänorientaatiota. *Kasvatus*, 53(2), 118–129.
<https://doi.org/10.33348/kvt.115918>
- Fourier, J. (1824). Mémoire sur la température du globe terrestre et des espaces planétaires. *Annales de Chimie et de Physique*, 27, 136–167.
- Fox, N. J., & Alldred, P. (2019). New materialism. Teoksessa P. Atkinson, S. Delamont, A. Cernat, J. W. Sakshaug, & R. A. Williams (Toim.), *SAGE research methods foundations* (s. 1–16). SAGE. <https://doi.org/10.4135/9781526421036>
- Freire, P. (2005). *Sorrettujen pedagogiikka*. Vastapaino.
- Friedlingstein, P., O’Sullivan, M., Jones, M. W., Andrew, R. M., Bakker, D. C. E., Hauck, J., ... Zheng, B. (2023). Global carbon budget 2023. *Earth System Science Data*, 15, 5301–5369.
<https://doi.org/10.5194/essd-15-5301-2023>
- Fu, H., & Waltman, L. (2022). A large-scale bibliometric analysis of climate change research. *Climatic Change*, 170(3–4), Artikkelin 33. <https://doi.org/10.1007/s10584-022-03324-z>
- Gamble, C. N., Hanan, J. N., & Nail, T. (2019). What is new materialism? *Journal of the Theoretical Humanities*, 24(6), 111–134. <https://doi.org/10.1080/0969725X.2019.1684704>
- Gebhardt, N., Schwaab, L., Friederich, H. C., & Nikendei, C. (2023). The relationship of climate change awareness and psychopathology in persons with preexisting mental health diagnoses. *Frontiers in Psychiatry*, 14, 1274523.
<https://doi.org/10.3389/fpsy.2023.1274523>
- Gerber, N., Templeton, E., Chilton, G., Cohen Liebman, M., Manders, E., & Shim, M. (2012). Artbased research as a pedagogical approach to studying intersubjectivity in the creative arts therapies. *Journal of Applied Arts and Health*, 3(1), 39–48.
- Gillespie, B. M., Chaboyer, W., & Wallis, M. (2007). Development of a theoretically derived model of resilience through concept analysis. *Contemporary Nurse*, 25(1–2), 124–135.
<https://doi.org/10.5172/conu.2007.25.1-2.124>
- Gröndahl, L. (2023a). Taiteilija, tutkija vai taiteilijatutkija? *Taiteellinen tutkimus*. Taideyliopisto, Teatterikorkeakoulu.
<https://disco.teak.fi/taiteellinen-tutkimus/taiteilija-tutkija-vai-taiteilija-tutkija>
- Gröndahl, L. (2023b). Taiteellinen tutkimus suomalaisissa yliopistoissa. *Taiteellinen tutkimus*. Taideyliopisto, Teatterikorkeakoulu.
<https://disco.teak.fi/taiteellinen-tutkimus/taiteellinen-tutkimus-suomalaisissa-yliopistoissa/>
- Gröndahl, L. (2023c). Taiteellisen tutkimuksen työkaluja. *Taiteellinen tutkimus*. Taideyliopisto, Teatterikorkeakoulu.
<https://disco.teak.fi/taiteellinen-tutkimus/taiteellisen-tutkimuksen-tyokaluja>
- Haarni, T., Karvinen, M., Koskela, H., & Tani, S. (1997). Johdatus nykymaantieteeseen. Teoksessa T. Haarni, M. Karvinen, H. Koskela, & S. Tani (Toim.), *Tila, paikka ja maisema: Tutkimusretkiä uuteen maantieteeseen* (s. 9–34). Vastapaino.
- Habermas, J. (1974). *Theory and practice*. Beacon Press.

- Haraway, D. (2008). *When species meet*. University of Minnesota Press.
- Hart, R. A. (1992). *Children's participation: From tokenism to citizenship* (Innocenti Essays No. 4). UNICEF International Child Development Centre. <https://participationpool.eu/wp-content/uploads/2020/05/Hart-R.-1992-Children-Participation-from-Tokenism-to-Citizenship.pdf>
- Heikkinen, H. L. T. (2006). Toimintatutkimuksen lähtökohdat. Teoksessa H. L. T. Heikkinen, E. Rovio, & L. Syrjälä (Toim.), *Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat* (s. 16–38). Kansanvalistusseura.
- Heikkinen, H. L. T., & Kaukko, M. (2023). Kerronnallinen näkökulma. Teoksessa H. L. T. Heikkinen, & M. Kaukko (Toim.), *Toimintatutkimus. Käytännönopas* (s. 197–215). Vastapaino.
- Heikkinen, H. L. T., Kaukko, M., & Salo, P. (2023). Mitä toimintatutkimus on ja miten sitä tehdään. Teoksessa H. L. T. Heikkinen & M. Kaukko (Toim.), *Toimintatutkimus. Käytännönopas* (s. 17–38). Vastapaino.
- Heikkinen, H. L. T., Konttinen, T., & Häkkinen, P. (2006). Toiminnan tutkimisen suuntaukset. Teoksessa H. L. T. Heikkinen, E. Rovio, & L. Syrjälä (Toim.), *Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat* (s. 39–76). Kansanvalistusseura.
- Heinonen, H. (2025). *Matkoja intensiteetteihin. Kuvataidekasvatuksen posthumanistiset tilat ja kuvien todellisuudet* [Väitöskirja, Lapin yliopisto]. Lauda. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-472-0>
- Heinonen, H., Hiltunen, M., Holm, M., Kivioja, J., Kärkkäinen, S., Lehtovuori, N., Malin, S., Merenmies, E., Mustonen, E., Suominen, A., Vakkari, J., & Huhmarniemi, M. (2022). *Kuvataidekoulutuksen ja kasvatuksen visio 2030*. K. Rosavaara (Toim.). Taideyliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-353-436-0>
- Helguera, P. (2011). *Education for socially engaged art: A materials and techniques handbook*. Jorge Pinto Books.
- Henig, D., & Knight, D. M. (2023). Polycrisis: Prompts for an emerging worldview. *Anthropology Today*, 39(2), 3–6. <https://doi.org/10.1111/1467-8322.12793>
- Henwood, K., Dicks, B., & Housley, W. (2019). QR in reflexive mode: The participatory turn and interpretive social science. *Qualitative Research*, 19(3), 241–246. <https://doi.org/10.1177/1468794119844103>
- Herkman, J. (2007). *Kriittinen mediakasvatus*. Vastapaino.
- Hibbert, P. (2026). Introduction: How to be a reflexive researcher. *How to be a reflexive researcher* (s. 1–15). Edward Elgar Publishing. <https://doi.org/10.4337/9781035357192.00006>
- Hickman, C., Marks, E., Pihkala, P., Clayton, S., Lewandowski, R. E., Mayall, E. E., Wray, B., Mellor, C., & van Susteren, L. (2021). Climate anxiety in children and young people and their beliefs about government responses to climate change: A global survey. *The Lancet Planetary Health*, 5(12), e863–e873. [https://doi.org/10.1016/S2542-5196\(21\)00278-3](https://doi.org/10.1016/S2542-5196(21)00278-3)
- Hiltunen, M. (2009). *Yhteisöllinen taidekasvatus: Performatiivisesti pohjoisen sosiokulttuurisissa ympäristöissä* [Väitöskirja, Lapin yliopisto]. Acta electronica Universitatis Lappeenranta. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ula-20111141039>

- Hiltunen, M. (2010). Slow activism: Art in progress in the North. Teoksessa A. Linjakumpu & S. WalleniusKorkalo (Toim.), *Progress or perish: Northern perspectives on social change* (s. 119–138). Ashgate.
- Hiltunen, M. (2023). Tekoja, yhteismuotoutumista ja aikaansaamista: Tapahtumat performatiivisena taiteena. Teoksessa T. Jokela, M. Riikonen, & I. Holck (Toim.), *Ketterää taidetta Lapin tapahtumiin* (s. 32–39). Lapin yliopisto.
<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-358-7>
- Hiltunen, M. (2025). Kuvataidekasvatuksen laajenevat yhteisöt: arktisia aikavaelluksia nykytaiteeseen ja kosmokseen. *Research in Arts and Education*, 2025(1), 7–36.
<https://doi.org/10.54916/rae.145686>
- Hiltunen, M. L., & Huhmarniemi, M. (2025). Taiteen pohjoista dekolonisaatiota: Kuvataidekasvatuksen taidetta Utsjoella. *RUUKKU Taiteellisen tutkimuksen kausijulkaisu*, (22).
<https://doi.org/10.22501/ruu.2600850>
- Hiltunen, M., & Korsström-Magga, K. (2025). Nomadic Antlers: New genre Arctic art education and activism. Teoksessa A. Sohns (Toim.), *Artistic dialogues with the Arctic North: Environmental change and identity in transition* (s. 76–93). Routledge.
<https://doi.org/10.4324/9781003545880-9>
- Hiltunen, M., Mikkonen, E., & Laitinen, M. (2020). Metamorphosis: Interdisciplinary art-based action research addressing immigration and social integration in Northern Finland. Teoksessa G. Coutts, & T. Torres de Eça (Toim.), *Learning through art: International perspectives* (s. 380–405). International Society for Education Through Art.
<https://doi.org/10.24981/978-LTA2020>
- Holling, C. S. (1973). Resilience and stability of ecological systems. *Annual Review of Ecology and Systematics*, 4(1), 1–23.
- Hope, S. (2017). From community arts to the socially engaged art commission. Teoksessa A. Jeffers, & G. Moriarty (Toim.), *Culture, democracy and the right to make art: The British community arts movement* (s. 203–222). Bloomsbury Methuen Drama.
<https://doi.org/10.5040/9781474258395.ch-010>
- Horkheimer, M. (2002). *Critical theory: Selected essays*. Continuum.
- Huhmarniemi, M. (2016). *Marjamatkoilla ja kotipalkisilla: Keskustelua Lapin ympäristökonglikeista nykytaiteen keinoin* [Väitöskirja, Lapin yliopisto]. Lauda.
<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-484-898-5>
- Huhmarniemi, M., & Hiltunen, M. (2022). New genre Arctic art in the city of Rovaniemi: Promotion of deArctification and pluralism. Teoksessa S. Miettinen, E. Mikkonen, M. C. Loschiavo dos Santos, & M. Sarantou (Toim.), *Artistic cartography and design explorations towards the pluriverse* (s. 64–73). Routledge.
- Huhmarniemi, M., Jokela, T., & Hiltunen, M. (2021). Paradigm shifts in northern art, community, and environment studies for art teacher education. *Social Sciences & Humanities Open*, 4(1), Artikkelin 100181. <https://doi.org/10.1016/j.ssaho.2021.100181>

- Huhmarniemi, M., & Jokela, T. (2020). Arctic art and material culture: Northern knowledge and cultural resilience in the northernmost Europe. *Arctic Yearbook*, 2020, 242–259. <https://arcticyearbook.com/>
- Huhmarniemi, M., & Jokela, T. (2025). Kuvataidekasvatus kestävyiden vipuvoimana. *Research in Arts and Education*, 2025(1), 140–164. <https://doi.org/10.54916/rae.145623>
- Huhmarniemi, M., & Joy, F. (2022). Forest encounters: Communication with trees, stones and powers of nature. Teoksessa G. Coutts & T. Jokela (Toim.), *Relate North* #9 (s. 106–125). InSEA Publications. https://www.insea.org/wp-content/uploads/2022/12/RelateNorth9_WEB.pdf
- Huttunen, J., & Albrecht, E. (2021). The framing of environmental citizenship and youth participation in the Fridays for Future movement in Finland. *Fennia*, 199(1), 46–60. <https://doi.org/10.11143/fennia.102480>
- Hyvönen, A.-E., Juntunen, T., Mikkola, H., Käpylä, J., Gustafsberg, H., Nyman, M., Rättälä, T., Virta, S., & Liljeroos, J. (2019). *Kokonaisresilienssi ja turvallisuus: Tasot, prosessit ja arviointi* (Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 17/2019). Valtioneuvoston kanslia. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-647-8>
- Hämäläinen, J. (2008). Nuorten osallisuus. *Sosiaalipedagogiikka*, 9, 13–34. <https://doi.org/10.30675/sa.120849>
- Hämäläinen, J. (2021). *Sosiaalisesti kestävä yhteiskunta – lähtökohtia, suuntaviivoja, reuna-ehdoja* (Kunnallisan kehittämissäätiön julkaisu 41). Kunnallisan kehittämissäätiö. https://kaks.fi/wp-content/uploads/2021/04/41_sosiaalisesti-kestava-yhteiskunta.pdf
- Härkönen, E. M., Huhmarniemi, M. E., & Jokela, T. S. (2018). Crafting sustainability: Hand-craft in contemporary art and cultural sustainability in the Finnish Lapland. *Sustainability*, 10(6), 1907. <https://doi.org/10.3390/su10061907>
- Härkönen, E. (2021). *Seeking culturally sustainable art education in higher education. The northern perspective* [Väitöskirja, Lapin yliopisto]. Lauda. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-268-9>
- Iancu, T., Tudor, V. C., Dumitru, E. A., Sterie, C. M., Micu, M. M., Smedescu, D., ... Costuleanu, L. C. (2022). A Scientometric Analysis of Climate Change Adaptation Studies. *Sustainability*, 14(19), 12945. <https://doi.org/10.3390/su141912945>
- Ilmastobarometri 2025. (2025). Ympäristöministeriö. <https://ym.fi/ilmastobarometri>
- Independent Group of Scientists. (2023). *Global sustainable development report 2023: Times of crisis, times of change – Science for accelerating transformations to sustainable development*. United Nations. <https://sdgs.un.org/gedr2023>
- IPCC. (2022). Annex II: Glossary. Teoksessa V. Möller, R. van Diemen, J. B. R. Matthews, C. Méndez, S. Semenov, J. S. Fuglestedt, & A. Reisinger (Toim.), *Climate change 2022: Impacts, adaptation and vulnerability. Contribution of Working Group II to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change* (s. 2897–2930). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781009325844.029>

- IPCC. (2023). *Climate Change 2023: The Physical Science Basis. Contribution of Working Group I to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change*. Cambridge University Press.
https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg1/downloads/report/IPCC_AR6_WGI_Full_Report.pdf
- Isola, A.M., Kaartinen, H., Leemann, L., Lääperi, R., Schneider, T., Valtari, S., & KetoTokoi, A. (2017). *Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa* (Työpaperi 33/2017). Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-917-0>
- Johansson, H., & Seppä, A. (Toim.). (2021). *Taiteen kanssa maailman äärellä. Kirjoituksia ihmiskeskeisestä ajattelusta ja ilmastomuutoksesta*. Taideyliopiston Kuvataideakatemia & Kustannusosakeyhtiö Parvus.
- Jokela, T. (1997). Ympäristötaide paikkakasvatuksena. Teoksessa M. Käpylä & R. Wahlström (Toim.), *Vihreä ihminen. Ympäristökasvatuksen menetelmäopas* (s. 149–166). Jyväskylän yliopiston täydennyskoulutuskeskus.
- Jokela, T. (2016). Yhteisöllistä ympäristötaidekasvatusta pohjoisessa. Teoksessa A. Suominen (Toim.), *Taidekasvatus ympäristöhuolen aikakaudella. Avauksia, suuntia, mahdollisuuksia* (s. 69–83). Aalto ARTS Books.
- Jokela, T. (2019). Artsbased action research in the North. Teoksessa G. W. Noblit (Toim.), *Oxford research encyclopedia of education*. Oxford University Press.
<https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190264093.013.522>
- Jokela, T. (2021). Kuerin matkassa: Paikkaperustainen taideteos ympäristökonfliktissa. *Research in Arts and Education*, (3), 73–97.
<https://journal.fi/rae/article/download/119563/71100/236945>
- Jokela, T., Griniuk, M., Gärdvik, M., & Berliner, P. (2025). The lessons of the land through the nomadic hub of NewGenre Arctic art education. Teoksessa M. Huhmarniemi, K. Burnett, & A. O'Grady (Toim.), *Relate North: Lessons of the land* (s. 66–97). InSEA Publications.
<https://doi.org/10.24981/2025-RNLL>
- Jokela, T., & Hiltunen, M. (2014). Pohjoiset kylät ja koulupihat taidekasvatuksen paikkoina. Teoksessa E.-K. HyryBeihammer, M. Hiltunen, & E. Estola (Toim.), *Paikka ja kasvatus* (s. 78–106). Lapin yliopistokustannus. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-310-990-2>
- Jokela, T., & Hiltunen, M. (2024a). Connecting the steps for new genre arctic art education. Teoksessa T. Jokela, A. Manninen, & P. Berliner (Toim.), *Mapping the new genre Arctic art education* (s. 16–29). Lapin yliopisto. <https://lauda.ulapland.fi/handle/10024/66292>
- Jokela, T., & Hiltunen, M. (2024b). New genre arctic art education as a way of knowing with the North. Teoksessa T. Jokela, M. Huhmarniemi, & K. Burnett (Toim.), *Relate North: New genre Arctic art education beyond borders* (s. 12–37). InSEA Publications.
<https://doi.org/10.24981/2024-RNNGAEB>
- Jokela, T., & Hiltunen, M. (2024c). Sustainability portraits: Intra-action between identities and ecocultures in the Arctic. Teoksessa T. Jokela, P. Berliner, & A. Manninen (Toim.), *Creating Arctic Sustainability Portraits* (s. 8–12). Lapin yliopisto.
<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-459-1>

- Jokela, T., Hiltunen, M., Huhmarniemi, M., Härkönen, E., Stöckell, A., Manninen, A., & Parpala, M. (2024). *Kuvataidekasvatuksen ja soveltavan taiteen projektiosajaksi*. Lapin yliopisto, taiteiden tiedekunta. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-428-7>
- Jokela, T., & Huhmarniemi, M. (2020). Taideperustainen toimintatutkimus soveltavan taiteen kehittämisen välineenä. Teoksessa T. Jokela, M. Huhmarniemi, & J. Paasovaara (Toim.), *Luontokuvaus soveltavana taiteena* (s. 39–70). Lapin yliopisto.
- Jokela, T., & Huhmarniemi, M. (2018). Artbased action research in the development work of arts and art education. Teoksessa G. Coutts, E. Härkönen, M. Huhmarniemi, & T. Jokela (Toim.), *The lure of Lapland: A handbook of Arctic art and design* (s. 9–23). University of Lapland. <https://lauda.ulapland.fi/handle/10024/63653>
- Jokela, T., & Huhmarniemi, M. (2021). Stories transmitted through art for the revitalization and decolonization of the Arctic. Teoksessa R. Sørly, T. Ghaye, & B. Kårtveit (Toim.), *Stories of change and sustainability in the Arctic regions: The interdependence of local and global* (s. 57–71). Routledge.
- Jokela, T., & Huhmarniemi, M. (2022). Arctic art education in changing nature and culture. *Education in the North*, 29(2), 4–27. <https://doi.org/10.26203/55f2-1c04>
- Jokela, T., & Huhmarniemi, M. (2025a). Artbased action research as a tool for developing practices in art education. Teoksessa M. Huhmarniemi & T. Jokela (Toim.), *Living with land and people: A handbook for artistic project and artbased action research in the Arctic* (s. 52–82). Lapin yliopisto, taiteiden tiedekunta. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2025092297089>
- Jokela, T., & Huhmarniemi, M. (2025b). Arktinen taide avauksena kulttuuriseen kestävyysmurrokseen. *Kulttuuripolitiikan tutkimuksen vuosikirja*, 8(1), 27–48. <https://doi.org/10.17409/kpt.145550>
- Jokela, T., & Huhmarniemi, M. (2025c). Taideperustainen toimintatutkimus kuvataidekasvatuksen käytäntöjen kehittämisen välineenä. *Research in Arts and Education*, (2/2025), 100–125. <https://doi.org/10.54916/rae.145624>
- Jokela, T., Huhmarniemi, M., Beer, R., & Soloviova, A. (2021). Mapping new genre Arctic art. Teoksessa L. Heininen, H. ExnerPirot, & J. Barnes (Toim.), *Arctic yearbook 2021: Defining and mapping the Arctic – sovereignties, policies and perceptions*. Arctic Portal. <https://arcticyearbook.com>
- Jokela, T., & Riikonen, M. (2023). Johdanto. Teoksessa T. Jokela, M. Riikonen, & I. Holck (Toim.), *Ketterää taidetta Lapin tapahtumiin* (s. 10–17). Lapin yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-358-7>
- Jónsdóttir, Á. B. (2017). *Artistic actions for sustainability: Potential of art in education for sustainability* [Väitöskirja, Lapin yliopisto ja Islannin yliopisto]. Lauda. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-016-6>
- Joutsenniemi, K., & Lipponen, K. (2015). Resilienssi ja posttraumaattinen kasvu. *Suomen Lääkärilehti*, 70(39), 2515–2519. <http://www.fimnet.fi/cl/laakarilehti/pdf/2015/SLL392015-2515.pdf>

- Jyrkämä, J. (2021). Toimintatutkimus. Teoksessa J. Vuori (Toim.), *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/metelmamaopetus/kvali/tutkimusasetelma/toimintatutkimus/>
- Kalisch, R., Baker, D. G., Basten, U., Boks, M. P., Bonanno, G. A., Brummelman, E., Chmitorz, A., Fernández, G., Fiebach, C. J., Galatzer-Levy, I., Geuze, E., Groppa, S., Helmreich, I., Hendler, T., Hermans, E. J., Jovanovic, T., Kubiak, T., Lieb, K., Lutz, B., Müller, M. B., ... Kleim, B. (2017). The resilience framework as a strategy to combat stress-related disorders. *Nature Human Behaviour*, 1(11), 784–790. <https://doi.org/10.1038/s41562-017-0200-8>
- Kallela, J. (2022). Psykologinen sopeutuminen ilmastonmuutokseen: Integratiivinen kirjallisuuskatsaus. *Psykologia*, 57(4), 349–364. <https://doi.org/10.62443/psykologia.v57i4.97068>
- Kallio, M. (2008). Taideperustaisen tutkimusparadigman muodostuminen. *Research in Arts and Education*, 2008(2), 106–115. <https://doi.org/10.54916/rae.118698>
- KallioTavin, M., & Suominen, A. (2025). Taideperustaisen ja taiteellisen tutkimuksen perinteet ja ajankohtaiset suuntaukset: Näkökulmia kuvataidekasvatuksen tutkimuksen ja taiteellisen tutkimuksen välimaastosta. *Research in Arts and Education*, 2025(2), 84–99. <https://doi.org/10.54916/rae.145654>
- Kantonen, L. (2005). *Telttä. Kohtaamisia nuorten taidetyöpajoissa* [Väitöskirja, Taideteollisen korkeakoulu]. Like.
- Kantonen, L., & Karttunen, S. (2021). Yhteisötaiteen etiikka—kirjoituksia vastuusta, vallasta ja vapaudesta. Teoksessa L. Kantonen & S. Karttunen (Toim.), *Yhteisötaiteen etiikka. Tilaa toiselle, arvoa arvaamattomalle* (s. 9–40). Taideyliopiston Teatterikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-353-038-6>
- Karjalainen, P. T. (2006). Topobiografinen paikan tulkinta. Teoksessa S. Knuuttila, P. Laaksonen, & U. Piela (Toim.), *Paikka: Eletty, kuviteltu, kerrottu* (s. 83–92). Kalevalaseuran vuosikirja 85. Gummerus.
- Karttunen, S. (2018). Mitä yhteistä on yhteisötaiteella ja fasilitoinnilla? Kysymyksiä yhteisöllisen taidetoiminnan filosofimetodologisesta perustasta. *Cuporen työpapereita* 7. Kulttuuripolitiikan tutkimuskeskus Cupore. https://www.cupore.fi/images/tiedostot/tyopaperit/sari_karttunen_mita_yhteista_on_yhteisotaiteella_ja_fasilitoinnilla.pdf
- Kaukko, M., & Kiilakoski, T. (2023). Toimi hyvin: Toimintatutkimuksen eettiset kysymykset. Teoksessa H. L. T. Heikkinen & M. Kaukko (Toim.), *Toimintatutkimus. Käytännönopas* (s. 137–162). Vastapaino.
- Kauppila, R. A. (2007). *Ihmisen tapa oppia. Johdatus sosiokonstruktiviseen oppimiskäsitykseen*. PSkustannus.
- Kemmis, S. (2023). Esipuhe. Teoksessa H. L. T. Heikkinen & M. Kaukko (Toim.), *Toimintatutkimus. Käytännönopas* (s. 9–15). Vastapaino.
- Kemmis, S., & McTaggart, R. (2005). Participatory action research: Communicative action and the public sphere. Teoksessa N. K. Denzin & Y. S. Lincoln (Toim.), *The SAGE handbook of qualitative research* (s. 559–603). Sage Publications.

- Kestävyyspaneeeli. (2020). *Kuusi polkua kestävyteen: Evästyksen systemisen kestävyysmurroksen edistämiseksi Suomessa*. Suomen kestävä kehityksen asiantuntijapaneeli.
<https://www.kestavyyspaneeeli.fi/julkaisut/kuusi-polkua-kestavyteen/>
- Kester, G. H. (2004). *Conversation pieces: Community and communication in modern art*. University of California Press.
- Keto, S. (2025). *Ecosocial education: Reorienting socialization and empathy in a more-than-human world* [Väitöskirja, Tampereen yliopisto]. Tampereen yliopisto.
<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-4277-7>
- Keto, S., Foster, R., Pulkki, J., Salonen, A. O., & Värri, V.-M. (2022). Ekososiaalinen kasvatus: Viisi teesiä ratkaisuehdotuksena antroposeenin ajan haasteeseen. *Kasvatus & Aika*, 16(3), 49–69. <https://doi.org/10.33350/ka.111741>
- Kiilakoski, T. (2021). Osallisuuden doksat: Kriittinen luenta. Teoksessa K. Paakkunainen & J. Mykkänen (Toim.), *Nuorisopolitiikka ja poliittinen nuoriso: Objekteista subjekteiksi?* (s. 31–63). Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura.
- Kiilakoski, T. (Toim.). (2022). *Kestävää tekoa. Nuorisobarometri 2021*. Valtion nuorisoneuvosto, Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto. <https://doi.org/10.57049/nts.1644>
- Kiilakoski, T. (Toim.). (2024). *Katsomusaiheita. Nuorisobarometri 2023*. Valtion nuorisoneuvosto, Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto. <https://doi.org/10.57049/nts.1640>
- Kiilakoski, T., & Honkatukia, P. (2018). Johdanto: Miten tutkia nuoria ja nuorisotyötä? Teoksessa T. Kiilakoski & P. Honkatukia (Toim.), *Miten tutkia nuoria ja nuorisotyötä?* (s. 8–28). Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura, Vastapaino.
- Kilpi, M., & Numminen, K. (2018). Johdanto – Mitä dramaturgia on? Teoksessa K. Numminen, M. Kilpi, & M. Hyrkkänen (Toim.), *Dramaturgiakirja – Kaikki järjestyy aina* (s. 18–39). Taideyliopiston Teatterikorkeakoulu. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-353-006-5>
- Kivijärvi, A. (Toim.). (2023). *Läpi kriisien. Nuorisobarometri 2022*. Valtion nuorisoneuvosto, Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto, Opetus- ja kulttuuriministeriö. <https://doi.org/10.57049/nts.1641>
- Kivijärvi, A., & Korkiamäki, R. (2023). Kaverit auttaa aina – ikätoverisuhteet ja resilienssi. Teoksessa A. Kivijärvi (Toim.), *Läpi kriisien. Nuorisobarometri 2022* (s. 137–150). Valtion nuorisoneuvosto, Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto, Opetus- ja kulttuuriministeriö. <https://doi.org/10.57049/nts.1641>
- Kontturi, K. (2010). Taideprosessi liikkuvana, luovana sommittumana: Kaksi kohtaamista-pahtumaa. Teoksessa M. Ijäs, A. Kuusamo, & R. Niemelä (Toim.), *Kuinka tehdä taidehistoriaa?* (s. 179–201). Utukirjat.
- Koponen, P. (2025). *Planetaarisen kriisin kohtaaminen traumatietoisien kirjallisuuspedagogiikan keinoin* [Väitöskirja, Turun yliopisto]. Turun yliopisto.
<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-02-0280-4>
- Korsström-Magga, K. (2025). *Boazoeallin – reindeer life: Exploring possibilities for decoloniality with communitybased art education* [Väitöskirja, Lapin yliopisto]. Lauda.
<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-473-7>

- Korsström-Magga, K., & Hiltunen, M. (2025). Rievdan: New genre Arctic art education building cultural resilience in a time of global change. *Education in the North*, 32(3), 100–120. <https://doi.org/10.26203/kqff-nc06>
- Knif, L. (2021). *Moninainen kuvis: Osallisia tiloja, tasa-arvon tekoja, taiteella tiedettyä toimijuutta* [Väitöskirja, Helsingin yliopisto]. Helsingin yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-7267-9>
- Kulmala, M., Spišák, S., Venäläinen, S., Laiho, M., Hakala, K., & Rättilä, T. (2023). Mitä on kanssatutkimus? Teoksessa M. Kulmala, S. Spišák, & S. Venäläinen (Toim.), *Kanssatutkimus: Ihanteet ja käytännöt* (s. 11–31). Tampere University Press. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-359-042-7>
- Kurki, L. (2006). *Sosiokulttuurinen innostaminen. Muutoksen pedagogiikka*. Vastapaino.
- Kurki, L. (2007). Nuorisokasvatus sosiokulttuurisen innostamisen kehyksessä. Teoksessa E. Nivala & M. Saastamoinen (Toim.), *Nuorisokasvatuksen teoria* (s. 201–228). Nuorisotutkimusverkosto.
- Kuula, A. (2001). *Toimintatutkimus. Kenttätöitä ja muutospyrkimyksiä*. Vastapaino.
- Kuusi, O., & Virmajoki, V. (2022). Tulevaisuudentutkimuksen filosofiset perusteet. Teoksessa H.-K. Aalto, K. Heikkilä, P. KeskiPukkila, M. Mäki, & M. Pöllänen (Toim.), *Tulevaisuudentutkimus tutuksi – perusteita ja menetelmiä* (s. 22–39). Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-249-563-1>
- Kwon, M. (2002). *One place after another: Sitespecific art and locational identity*. The MIT Press.
- Lacy, S. (1995). Debated territory: Towards a critical language for public art. Teoksessa S. Lacy (Toim.), *Mapping the terrain: New genre public art* (s. 171–185). Bay Press.
- Lacy, S. (2008). Time in place: New genre public art a decade later. Teoksessa C. Cartiere & S. Willis (Toim.), *The practice of public art* (s. 18–32). Routledge.
- Laine, S. (2023). New framework proposal: Planetary youth research. *Youth and Globalization*, 5(1), 15–43. <https://doi.org/10.1163/25895745-bja10027>
- Laininen, E. (2019). Transformatiivinen oppiminen ekososiaalisen sivistymisen mahdollistajana. *Ammattikasvatuksen aikakauskirja*, 20(5), 16–38. <https://journal.fi/akakk/article/view/84515>
- Laininen, E., Joutsenvirta, M., & Salonen, A. O. (2024). Planetaarinen sosiaalipedagogiikka ihmisenä kasvamisen ja yhteiskunnan uudistumisen vauhdittajana. *Sosiaalipedagogiikka*, 25, 129–144. <https://doi.org/10.30675/sp.144879>
- Latour, B. (2005). *Reassembling the social: An introduction to actornetworktheory*. Oxford University Press.
- Lave, J. (1997). Culture of acquisition and practice of understanding. Teoksessa D. Kirshner & J. A. Whitson (Toim.), *Situated cognition: Social, semiotic and psychological perspectives* (s. 17–35). Erlbaum.
- Lave, J. (2010). The practice of learning. Teoksessa K. Illeris (Toim.), *Contemporary theories of learning* (s. 200–208). Routledge.

- Lave, J., & Wenger, E. (1991). *Situated learning: Legitimate peripheral participation*. Cambridge University Press.
- Lawrence, M., HomerDixon, T., Janzwood, S., Rockström, J., Renn, O., & Donges, J. F. (2024). Global polycrisis: The causal mechanisms of crisis entanglement. *Global Sustainability*, 7, e6. <https://doi.org/10.1017/sus.2024.1>
- Lazarus, R. S., & Folkman, S. (1984). *Stress, appraisal, and coping*. Springer.
- Leavy, P. (2020). *Method meets art: Artsbased research practice* (3. painos). Guilford Press.
- Leavy, P. (2022). *Research design: Quantitative, qualitative, mixed methods, artsbased, and communitybased participatory research approaches*. Guilford Press.
- Leavy, P. (2025). *Handbook of artsbased research*. Guilford Press.
- Leemann, L., & Hämäläinen, R.-M. (2016). Asiakasosallisuus, sosiaalinen osallisuus ja matkan kynnyksen palvelut: Pohdintaa käsitteiden sisällöstä. *Yhteiskuntapolitiikka*, 81(5), 586–594. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2016102725606>
- Lehikoinen, K. (2021). Sosiaalisesti osallistava taide terveyst- ja sosiaalialan ympäristöissä: Näkökulmia kulttuurihyvinvointiin. *Synteesi*, 40(4), 50–73. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2022022420729>
- Lehtonen, A. (2021). *Drama as an interconnecting approach for climate change education* [Väitöskirja, Helsingin yliopisto]. Helsingin yliopisto. <http://hdl.handle.net/10138/332925>
- Lehtonen, A., & Cantell, H. (2015). *Ilmastokasvatus osaamisen ja vastuullisen kansalaisuuden perustana*. Suomen ilmastopaneeli. Raportti 1/2015. <https://ilmastopaneeli.fi/hallinta/wp-content/uploads/2018/10/Ilmastokasvatuksen-raportti-9.6.2015.pdf>
- Lewin, K. (1946). Action research and minority problems. Teoksessa K. Lewin (Toim.), *Resolving social conflicts: Selected papers on group dynamics* (s. 201–216). Harper & Row.
- Lewin, K. (1951). *Field theory in social science: Selected theoretical papers*. Harper & Brothers.
- Lintumäki, A. (2023). My place: Building young people's future using art-based action in the North. Teoksessa G. Coutts & T. Jokela (Toim.), *Relate North: Possible futures* (s. 50–73). InSEA Publications. <https://doi.org/10.24981/2023-RNPF>
- Lintumäki, A. (2024a). Art can build a sustainable future in the North. Teoksessa T. Jokela, P. Berliner, & A. Manninen (Toim.), *Creating Arctic sustainability portraits* (s. 76–79). Lapin yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-459-1>
- Lintumäki, A. (2024b). Photography promotes young people's resilience to climate change. Teoksessa T. Jokela, A. Manninen, & P. Berliner (Toim.), *Mapping the new genre Arctic art education* (s. 130–133). Lapin yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-457-7>
- Lintumäki, A. (2025a). Promoting young people's ecosocial participation through socially engaged art and a new materialist approach. *Youth and Globalization*, 7(2), 284–312. <https://doi.org/10.1163/25895745-bja10054>

- Lintumäki, A. (2025b). Taide vahvistaa nuorten resilienssiä ilmastonmuutoksen kohtaamisessa tulevaisuudessa. *Futura*, 44(2), 33–46.
- Lintumäki, A., & Korsström-Magga, K. (2023). Kohti nuorten ilmastoaktiivisuutta Aurora-tulevaisuustapahtumassa. Teoksessa T. Jokela, M. Riikonen, & I. Holck (Toim.), *Ketterää taidetta Lapin tapahtumiin* (s. 134–139). Lapin yliopisto.
<https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2023051544484>
- Lintumäki, A., & Kurikka, T. (2024). Näkökulmia mediakasvatuksen sekä opiskelijoiden medialukutaidon ja osallisuuden edistämiseen valokuvataiteen opetuksessa ammatillisessa perustutkinnossa. Teoksessa E. Airola, A. Kanerva, R. Kupiainen, M. Maasilta, M. Mäenpää, L. Pekkala, & S. Salomaa (Toim.), *Mediakasvatus hyvinvoinnin ja osallisuuden tukena* (s. 52–72). Cupore.
<https://www.cupore.fi/julkaisut/mediakasvatus-hyvinvoinnin-ja-osallisuuden-tukena/>
- Lintumäki, A., Rinne, J., Pässilä, A., & Jokela, T. (2022). Kokemustarinoita Mukkulasta – nuorten osallisuuden kehittämistä taideperustaisella toimintatutkimuksella ja kanssatutkimuksella. Teoksessa A. Pässilä, S. Parjanen, E. Aarrevaara, H. Laakso, A. Knutas, & V. Harmaakorpi (Toim.), *Yhteinen lähiö – kokeilut ja asukastieto kaupunkien kehittämisessä* (s. 130–145). LUT-yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-335-878-2>
- Lippard, L. R. (1996). Looking around: Where we are, where we could be. Teoksessa S. Lacy (Toim.), *Mapping the terrain: New genre public art* (s. 114–130). Bay Press.
- Lippard, L. R. (1997). *The lure of the local: Senses of place in a multicentered society*. The New Press.
- Lummaa, K., & Rojola, L. (2020). Johdanto: Mitä posthumanismi on? Teoksessa K. Lummaa & L. Rojola (Toim.), *Posthumanismi* (s. 13–32). Eetos.
- Lähde, V. (2023). Mitä on monikriisi? <https://bios.fi/mita-on-monikriisi/>
- Malin, P. (2025). *When the wall comes down: Arts-based social work as means for participation and democracy* [Väitöskirja, Helsingin yliopisto]. Helsingin yliopisto.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-84-1919-8>
- Manninen, A. (2021). *Yhteyksiä luomassa: Nykyaikainen taideperustainen ilmiöpohjainen oppiminen Euroopan kansalaisuuden tarkastelussa* [Väitöskirja, Lapin yliopisto]. Lauda.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-279-5>
- Massey, D. (2003). Paikan käsitteellistäminen. Teoksessa M. Lehtonen & O. Löytty (Toim.), *Erilaisuus* (s. 51–83). Vastapaino.
- Maunu, A., & Kiilakoski, T. (2018). Ohjausta osallisuuteen? Sosiaalinen ja poliittinen osallisuus ammattiin opiskelevien nuorten arjessa. *Aikuiskasvatus*, 38(2), 112–129.
<https://doi.org/10.33336/aik.88333>
- Manzo, L. C., & Brightbill, N. (2007). Toward a participatory ethics. Teoksessa S. Kindon, R. Pain, & M. Kesby (Toim.), *Participatory action research approaches and methods: Connecting people, participation, and place* (s. 33–40). Routledge.

- Meadows, D. H. (2008). *Thinking in systems: A primer*. Chelsea Green Publishing.
- Merikanto, J., Makkonen, R., Thölix, L., Uotila, P., Yamineva, Y., Lappalainen, H., & Gregow, H. (2024). *Ilmaston keikahduspisteiden merkitys Suomelle: Uusin tieto Atlantin meridio-naalisen kierron (AMOC) mahdollisesta pysähtymisestä sekä sitä ehkäisevistä ilmastotoi-mista* (Politiikkasuositus 27). Suomen Akatemian lippulaivahanke ACCC.
https://www.acccflagship.fi/wp-content/uploads/Tipping_points_Policy_Brief_suomi.pdf
- Meriläinen, E., Nikkanen, M., Räsänen, A., & Silvast, A. (2020). Katastrofitutkimuksen kä-sitteistöä suomeksi ja Suomessa: Kimmoisasti vaaroja kohti? *Alue ja ympäristö*, 49(2), 92–109. <https://doi.org/10.30663/ay.95614>
- Moilanen, A., & Moilanen, P. (2023). Miten tulla ekososiaaliseksi ihmiseksi: Vastine artikkelimme kritiikkeihin. *Kasvatus & Aika*, 17(4), 104–111. <https://doi.org/10.33350/ka.141543>
- Moilanen, A., & Salonen, A. O. (2022). Planetaarinen sivistys: Kohti antroposeenin ajan sivistysideaalia. *Kasvatus & Aika*, 16(2), 47–71. <https://doi.org/10.33350/ka.107626>
- Morin, E., & Kern, A. B. (1999). *Homeland Earth: A manifesto for the new millennium*. Hampton Press.
- Minun paikkani – Mu báiki – My Place. (2022, 18. marraskuuta). Video. YouTube.
<https://www.youtube.com/watch?v=dMixQ6cHFyk>
- Nail, T. (2023). What is new materialist aesthetics? Teoksessa A. Bayley & J. Chan (Toim.), *Diffractioning new materialisms*. Palgrave Macmillan.
https://doi.org/10.1007/978-3-031-18607-3_7
- NASA (National Aeronautics and Space Administration). (2024). *Scientific consensus: Climate change: Vital signs of the planet*.
<https://science.nasa.gov/climate-change/scientific-consensus/>
- Nieminen, V., Partonen, T., Halonen, J. I., Hyvönen, K., Lanki, T., Raza, A., & Virtanen, M. (2025). Climate worry and mental health: The role of pro-environmental behavior and efficacy-based hope as coping strategies. *Journal of Environmental Psychology*, 108, Artikkelin ID 102828. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2025.102828>
- Nivala, E., & Ryytänen, S. (2013). Kohti sosiaalipedagogista osallisuuden ideaalia. *Sosiaalipedagogiikka*, 14, 9–41.
- Nivala, E., & Ryytänen, S. (2024). *Sosiaalipedagogiikka: Kohti inhimillisempää yhteiskuntaa ja kestäväää elämää*. Gaudeamus.
- Nousiainen, M., & Leemann, L. (2023). Realistic evaluation of social inclusion. *Evaluation*, 30(2), 288–305. <https://doi.org/10.1177/1356389023121032>
- Nummi, P. (2007). *Fasilitaattorin käsikirja*. Edita.
- Nuorisolaki 1285/2016. (2016). *Finlex*. <https://www.finlex.fi/fi/lainsaadanto/2016/1285>
- Nykyforuk, C. I. J., Vallianatos, H., & Nieuwendyk, L. M. (2011). Photovoice as a method for revealing community perceptions of the built and social environment. *International Journal of Qualitative Methods*, 10(2), 103–124. <https://doi.org/10.1177/160940691101000201>

- Ogunbode, C. A., Doran, R., Hanss, D., Ojala, M., SalmelaAro, K., van den Broek, K. L., Bhullar, N., Aquino, S. D., Marot, T., Schermer, J. A., Włodarczyk, A., Lu, S., Jiang, F., Maran, D. A., Yadav, R., Ardi, R., Chegeni, R., Ghanbarian, E., Zand, S., ... Karasu, M. (2022). Climate anxiety, wellbeing and proenvironmental action: Correlates of negative emotional responses to climate change in 32 countries. *Journal of Environmental Psychology*, 84, Article 101887. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2022.101887>
- Ojala, M. (2012). How do children cope with global climate change? Coping strategies, engagement, and well-being. *Journal of Environmental Psychology*, 32(3), 225–233. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2012.02.004>
- O'Neill, B., van Aalst, M., Zaiton Ibrahim, Z., BerrangFord, L., Bhadwal, S., Buhaug, H., ... Warren, R. (2022). Key risks across sectors and regions. Teoksessa H.O. Pörtner, D. C. Roberts, M. Tignor, E. S. Poloczanska, K. Mintenbeck, A. Alegría, ... B. Rama (Toim.), *Climate Change 2022: Impacts, adaptation and vulnerability. Contribution of Working Group II to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change* (s. 2411–2538). Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781009325844.025>
- Palibroda, B., Krieg, B., Murdock, L., & Havelock, J. (2009). *A practical guide to photovoice: Sharing pictures, telling stories, and changing communities*. Prairie Women's Health Centre of Excellence. http://www.pwhce.ca/photovoice/pdf/Photovoice_Manual.pdf
- Pangallo, A., Zibarras, L., Lewis, R., & Flaxman, P. (2015). Resilience through the lens of interactionism: A systematic review. *Psychological Assessment*, 27(1), 1–20. <https://doi.org/10.1037/pas0000024>
- Parikka, J., & Tiainen, M. (2012). Kohti materiaallisen ja uuden kulttuurianalyysiä. Teoksessa R. Mähkä & A. Nivala (Toim.), *Tulkinnan polkuja: Kulttuurihistorian tutkimusmenetelmiä* (s. 323–350). Turun yliopisto.
- Parks, M. (2020). Explicating ecoculture. *Nature and Culture*, 15(1), 54–77. <https://doi.org/10.3167/nc.2020.150104>
- Pihkala, P. (2017). *Päin helvettiä? Ympäristöahdistus ja toivo*. Kirjapaja.
- Pihkala, P. (2018). Johdatus ympäristöahdistukseen: Ympäristöongelmien psyykkiset vaikutukset. *Tieteessä tapahtuu*, 36(6), 31–38. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ELE-2503143>
- Pihkala, P. (2020). Anxiety and the ecological crisis: An analysis of eco-anxiety and climate anxiety. *Sustainability*, 12(19), 7836. <https://doi.org/10.3390/su12197836>
- Pihkala, P. (2022a). The process of ecoanxiety and ecological grief: A narrative review and a new proposal. *Sustainability*, 14(24), Article 16628. <https://doi.org/10.3390/su142416628>
- Pihkala, P. (2022b). Toward a taxonomy of climate emotions. *Frontiers in Climate*, 3, 738154. <https://doi.org/10.3389/fclim.2021.738154>
- Pihkala, P., Sangervo, J., & Jylhä, K. M. (2022). Nuorten ilmastoahdistus ja ympäristötunteet. Teoksessa T. Kiilakoski (Toim.), *Kestävää tekoa. Nuorisobarometri 2021* (s. 95–116). Valtion nuorisoneuvosto, Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto. <https://doi.org/10.57049/nts.1644>

- Pihkala, P. (2024). Youth work and climate emotions. Teoksessa J. Gorman, T. Kiilakoski, L. Pasic, & E. Vallado (Toim.), *Youth and democracy in the climate crisis* (Youth Knowledge #31, s. 89–109). Euroopan neuvosto & Euroopan komissio.
<https://pjp-eu.coe.int/en/web/youth-partnership/youth-and-democracy-in-the-climate-crisis>
- Piispa, M., Kiilakoski, T., & Ojajärvi, A. (2023). Young people's climate activism on the move. Case Finland. Teoksessa Rantala, M., Kiilakoski, T., & Ojajärvi, A. (Toim.), *Young people as agents of sustainable society* (luku 10). Routledge.
<https://doi.org/10.4324/9781003345114-10>
- Piispa, M. M., & Pihkala, P. (2020). Onko ilmastonmuutos sukupolvikysymys? *Tieteessä tapahtuu*, 38(4), 3–7.
- Pink, S. (2015). *Doing sensory ethnography* (2nd ed.). SAGE Publications.
- Pretty, J. (2011). Interdisciplinary progress in approaches to address socialecological and eco-cultural systems. *Environmental Conservation*, 38(2), 127–139.
<https://doi.org/10.1017/S0376892910000937>
- Poijula, S. (2020). *Resilienssi: Muutosten kohtaamisen taito*. Kirjapaja.
- Pursiainen, C. H. (2023). Resilienssin ulottuvuudet. *Kosmopolis: Rauhan-, konfliktin- ja maailmanpolitiikan tutkimuksen aikakauslehti*, 53(4), 30–54.
<https://journal.fi/kosmopolis/article/view/137710>
- Puusa, A. (2020). Näkökulmia laadullisen aineiston analysointiin. Teoksessa P. Juuti & A. Puusa (Toim.), *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät* (s. 145–156). Gaudeamus.
- Reid, J. (2019). “We the resilient”: Colonizing indigeneity in the era of Trump. *Resilience*, 7(3), 255–270. <https://doi.org/10.1080/21693293.2019.1605662>
- Reser, J. P., & Swim, J. K. (2011). Adapting to and coping with the threat and impacts of climate change. *American Psychologist*, 66(4), 277–289. <https://doi.org/10.1037/a0023412>
- Reyes, M. E. S., Carmen, B. P. B., Luminarias, M. E. P., Mangulabnan, S. A. N. B., & Ogunbode, C. A. (2021). An investigation into the relationship between climate change anxiety and mental health among Gen Z Filipinos. *Current Psychology*, 42, 7448–7456.
<https://doi.org/10.1007/s12144-021-02099-3>
- Rinne, J., Jokela, T., Hiltunen, M., Korsström, Magga, K., & Lintumäki, A. (2024). *Coresearch through artbased action enhancing young people's climate citizenship*. Teoksessa J. Gorman, T. Kiilakoski, L. Pasic, & E. Vallado (Toim.), *Youth and democracy in the climate crisis* (Youth Knowledge #31, s. 55–69). Euroopan neuvosto ja Euroopan komissio.
<https://pjp-eu.coe.int/en/web/youth-partnership/youth-and-democracy-in-the-climate-crisis>
- Ripatti, K., & Manninen, M. (2023). Psykologinen resilienssi nuoruusiässä: Soveltava kirjallisuuskatsaus ja pilottitutkimus. Teoksessa A. Kivijärvi (Toim.), *Läpi kriisien. Nuorisobarometri 2022* (s. 105–118). Valtion nuorisoneuvosto, Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto, Opetus ja kulttuuriministeriö. <https://doi.org/10.57049/nts.1641>

- Ripple, W. J., Wolf, C., Newsome, T. M., Barnard, P., & Moomaw, W. R. (2020). World scientists' warning of a climate emergency. *BioScience*, 70(1), 8–12.
<https://doi.org/10.1093/biosci/biz088>
- Rissanen, M.-J. (2025). *Engaging with photographs: Conceptualizing socio-aesthetic agency and the cultural participation of young children in visual arts education* [Väitöskirja, Jyväskylän yliopisto]. Jyväskylän yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-86-0558-4>
- Rolling, J. H., Jr. (2013). *Artsbased research primer*. Peter Lang.
- Rousell, D., Lasczik Cutcher, A., Cook, P. J., & Irwin, R. L. (2020). Propositions for an environmental arts pedagogy: A/r/tographic experimentations with movement and materiality. Teoksessa A. CutterMackenzieKnowles, K. Malone, & E. B. Hacking (Toim.), *Research handbook on childhoodnature assemblages of childhood and nature research* (s. 1815–1843). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-319-67286-1_95
- Räsänen, M. (2012). Kuvataiteet ja kasvatustutkimuskentän ääriiivoja. Teoksessa A. Kallioniemi & A. Virta (Toim.), *Ainedidaktiikka tutkimuskohteena ja tiedonalana* (s. 389–412). Suomen Kasvatustieteellinen Seura FERA.
- Salminen, J., Lehtonen, P., Rikala, S., Kuusisto, A.-K., LuomaHalkola, H., Puumala, E., Sointu, L., Wallin, A., & Häikiö, L. (2021). Osallisuuden kehät: Näkökulmia hyvinvoinnin muotoutumiseen. *Focus localis*, 49(3), 80–98. <https://journal.fi/focuslocalis/issue/view/7929/1264>
- Salo, P., Kaukko, M., & Heikkinen, H. L. T. (2023). Toimintatutkimuksen tarinat. Teoksessa H. L. T. Heikkinen & M. Kaukko (Toim.), *Toimintatutkimus. Käytännönopas* (s. 39–65). Vastapaino.
- Salonen, A. O., & Bardy, M. (2015). Ekososiaalinen sivistys herättää luottamusta tulevaisuuteen. *Aikuiskasvatus*, 35(1), 4–15. <https://doi.org/10.33336/aik.94118>
- Salonen, A. O., Isola, A.-M., Jakonen, J. P., & Foster, R. (2024). Who and what belongs to us? Towards a comprehensive concept of inclusion and planetary citizenship. *International Journal of Social Pedagogy*, 13(1), Article 5.
<https://doi.org/10.14324/111.444.ijsp.2024.v13.x.005>
- Salonen, A. O., & Konkka, J. (2015). An ecosocial approach to wellbeing: A solution to the wicked problems in the era of the Anthropocene. *Foro de Educación*, 13(19), 19–34.
<https://doi.org/10.14516/fde.2015.013.019.002>
- Salonen, A. O., Laininen, E., Hämäläinen, J., & Sterling, S. (2023). A theory of planetary social pedagogy. *Educational Theory*, 73(4), 615–637. <https://doi.org/10.1111/edth.12588>
- Santaoja, M., & Nygren, N. V. (2024). Posthumanismin ja monilajisen tutkimuksen haaste yhteiskuntatieteelliselle ympäristötutkimukselle. Teoksessa M. Santaoja, E. Berglund, R. Sairinen, L. Peltonen, P. Heikkurinen, & C. Casi (Toim.), *Yhteiskuntatieteellinen ympäristötutkimus: Monitieteisen alan muotoutuminen Suomessa 1994–2024* (s. 299–309). Yhteiskuntatieteellisen ympäristötutkimuksen seura ry.
- Satapathy, S., Dang, S., Sagar, R., & Dwivedi, S. N. (2022). Resilience in children and adolescents who survived psychologically traumatic life events: A critical review of the application of resilience assessment tools for clinical referral and intervention. *Trauma, Violence, & Abuse*, 23(1), 288–300.
<https://doi.org/10.1177/1524838020939126>

- Schwartz, S. E. O., Benoit, L., Clayton, S., Parnes, M. F., Swenson, L., & Lowe, S. R. (2022). Climate change anxiety and mental health: Environmental activism as a buffer. *Current Psychology*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1007/s12144-022-02735-6>
- Searle, K., & Gow, K. (2010). Do concerns about climate change lead to distress? *International Journal of Climate Change Strategies and Management*, 2(4), 362–379. <https://doi.org/10.1108/17568691011089891>
- Secker, J., Hacking, S., Kent, L., Shenton, J., & Spandler, H. (2011). Promoting mental wellbeing and social inclusion through art: Evaluation of an arts and mental health project. *Arts & Health*, 3(1), 51–60. <https://doi.org/10.1080/17533015.2010.541267>
- Soini, K., & Birkeland, I. (2014). Exploring the scientific discourse on cultural sustainability. *Geoforum*, 51, 213–223. <https://doi.org/10.1016/j.geoforum.2013.12.001>
- Somerville, R., Le Treut, H., Cubasch, U., Ding, Y., Mauritzen, C., Mokssit, A., Peterson, T., & Prather, M. (2007). Historical overview of climate change. Teoksessa S. Solomon, D. Qin, M. Manning, Z. Chen, M. Marquis, K. B. Averyt, M. Tignor, & H. L. Miller (Toim.), *Climate Change 2007: The Physical Science Basis*. Cambridge University Press.
- Stickley, T., & Clift, S. (2017). Introduction. Teoksessa T. Stickley & S. Clift (Toim.), *Arts, health, and wellbeing: A theoretical inquiry for practice* (s. 1–13). Cambridge Scholars Publishing.
- Stories for Climate Justice. (2021). Native Movement. <https://www.nativemovement.org/filmintensive>
- Sun, Y.-L., Zhang, C.-H., Lian, Y.-J., & Zhao, J.-M. (2022). Exploring the global research trends of cities and climate change based on a bibliometric analysis. *Sustainability*, 14(19), 12302. <https://doi.org/10.3390/su141912302>
- Suoranta, J., & Ryyänen, S. (2016). *Taisteleva tutkimus*. Into Kustannus Oy.
- Taalas, P. (2021). *Ilmastonmuutos ilmatieteilijän silmin: Realismia ja aitoa kunnianhimoa ilmastokeskusteluun*. Tammi.
- TENK (Tutkimuseettinen neuvottelukunta). (2019). *Ihmiseen kohdistuvan tutkimuksen eettiset periaatteet ja ihmistieteiden eettinen ennakoarviointi Suomessa*. https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2020.pdf
- Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. (2023). *Osallisuuden edistäjän opas*. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-088-0>
- Thomas, I., Martin, A., Wicker, A., & Benoit, L. (2022). Understanding youths' concerns about climate change: A binational qualitative study of ecological burden and resilience. *Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health*, 16(1), Artikkelin 110. <https://doi.org/10.1186/s13034-022-00551-1>
- ThomasWalters, L., Scheuch, E. G., Ong, A., & Goldberg, M. H. (2025). The impacts of climate activism. *Current Opinion in Behavioral Sciences*, 63, 101498. <https://doi.org/10.1016/j.cobeha.2025.101498>

- Tolppanen, S., AarnioLinnanvuori, E., Cantell, H., & Lehtonen, A. (2017). Pirullisen ongelman äärellä – Kokonaisvaltaisen ilmastokasvatuksen malli. *Kasvatus*, 48(5), 456–468. <http://hdl.handle.net/10138/309462>
- UN DESA (United Nations Department of Economic and Social Affairs). (2020). *The Sustainable Development Goals Report 2020*. United Nations. <https://doi.org/10.18356/214e6642-en>
- UNDRR (UN Office for Disaster Risk Reduction). (2023). *How climate change affects mental health*. <https://www.preventionweb.net/news/how-climate-change-affects-mental-health>
- UNEP (United Nations Environment Programme). (2025). *Global Environment Outlook 7: A future we choose – Why investing in Earth now can lead to a trilliondollar benefit for all*. Nairobi. <https://doi.org/10.59117/20.500.11822/49014>
- UNESCO. (2017). *UNESCO moving forward the 2030 agenda for sustainable development*. UNESCO. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000247785>
- UNICEF. (2025). *Strengthening adolescent participation in climateresilient programming: Empowering young changemakers to lead climate action and build resilient communities through UNICEF programmes and partnerships*. UNICEF. <https://www.unicef.org/eap/media/20651/file/GuidanceStrenghtparticipation>
- United Nations. (2015a). *Paris Agreement*. United Nations. https://unfccc.int/sites/default/files/english_paris_agreement.pdf
- United Nations. (2015b). *Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development*. <https://sdgs.un.org/2030agenda>
- Veijonaho, S. (2025). *Adolescence in a changing world: Finnish adolescents' climate change-related wellbeing, proenvironmental behavior, and coping strategies* [Väitöskirja, Helsingin yliopisto]. Helsingin yliopisto. <http://hdl.handle.net/10138/604043>
- Veijonaho, S., Hietajärvi, L., Ojala, M., & Salmela-Aro, K. (2025). From distress to action? A three-wave longitudinal study of climate change distress, pro-environmental behavior, and coping strategies among Finnish adolescents. *Journal of Environmental Psychology*, 105, Artikkelin 102676. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2025.102676>
- Veijonaho, S., Ojala, M., Hietajärvi, L., & SalmelaAro, K. (2023). Profiles of climate change distress and climate denialism during adolescence: A twocohort longitudinal study. *International Journal of Behavioral Development*, 48(2), 103–112. <https://doi.org/10.1177/01650254231205251>
- Vergunst, F., Prentice, C. M., Orri, M., Berry, H. L., Paquin, V., Vitaro, F., Tremblay, R., Côté, S. M., & Geoffroy, M. C. (2024). Association of youth climate change worry with present and past mental health symptoms: A longitudinal populationbased study. *Climatic Change*, 177(10), Artikkelin 153. <https://doi.org/10.1007/s10584-024-03807-1>
- Wallin, A., Lehtonen, P., Salminen, J., Hynynen, K., & Häikiö, L. (2024). Ekososiaalinen osallisuus kulttuurisuunnittelussa. Teoksessa E. KoskinenKoivisto & K. Kumpulainen (Toim.), *Kestävä kulttuurisuunnittelu* (s. 51–67). Jyväskylän yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-9870-7>

- Wang, C., & Burris, M. A. (1997). Photovoice: Concept, methodology, and use for participatory needs assessment. *Health Education & Behavior*, 24(3), 369–387.
<https://doi.org/10.1177/109019819702400309>
- WHO (World Health Organization). (2023). *Climate change and health*.
<https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/climate-change-and-health>
- Whyte, W. (1991). *Participatory action research*. SAGE.
- Woods, D. D. (2015). Four concepts for resilience and the implications for the future of resilience engineering. *Reliability Engineering & System Safety*, 141, 5–9.
<https://doi.org/10.1016/j.ress.2015.03.018>
- Ylirisku, H. (2021). *Reorienting environmental art education* [Väitöskirja, Aalto-yliopisto]. Aalto-yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-64-0245-1>

LIITTEET

Liite 1 Tutkimuksen aikana toteutetut taiteelliset projektit

Maan vaiva -installaatio.

Julkistus Muutos.art-hankkeen purkutaidetalossa, Tampere 14.6.2024.

Solastalgia-videoteos.

Julkistus New Genre Arctic Art Education -näyttelyssä, Bodø, Norja, 28.5.2024.

Solastalgia -yhteisötaideteos.

Toteutus Arctic Spirit -konferenssin iltatilaisuudessa, Rovaniemi 13.11.2023.

Muutosta kaaoksen keskellä -katutaideinstallaatio.

Julkistus Kuopio 6.9.2023.

The Antlers' Lávvu -yhteisötaideteos.

Toteutus Ijahis idja -alkuperäiskansojen musiikkifestivaalilla, Inari 18.–19.8.2023.

SULAA – Valokuvia ilmastonmuutoksesta -näyttely.

Avajaiset Ingon galleriassa, Kuopio 25.5.2023.

Saamelaisnuorten taidetapahtuma (Sámenuoraid dáiddadáhpáhus Anáris),

26.–27.4.2023.

Think Green! – Taideperustaiset työpajat ja näyttely.

Järjestäjinä Lapin yliopisto ja Barentsin nuorisoneuvosto. Avajaiset Taiteiden tiedekunnassa, Rovaniemi 25.–26.2.2023.

Minun paikkani – Mu báiki – My Place -videoteos.

Julkistus Aurora-tulevaisuustapahtumassa, Levi 18.11.2022.

Liite 2 Tutkimuksen aikana tuotetut julkaisut

- Hiltunen, M., & Korsström-Magga, K. (2025). Nomadic Antlers: New genre Arctic art education and activism. Teoksessa A. Sohns (Toim.), *Artistic dialogues with the Arctic North: Environmental change and identity in transition* (s. 76–93). Routledge.
<https://doi.org/10.4324/9781003545880-9>
- Kivistö, K., & Teperi, S. (2024). *Tulevaisuuden kaipuu: taideperustainen toimintatutkimus pohjoisilla alueilla asuvien nuorten ilmastotulevaisuudesta*. [Maisterin tutkielma, Lapin yliopisto]. Lauda. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2024062056603>
- Korsström-Magga, K. (2025). *Boazoeallin – Reindeer Life: Exploring possibilities for decoloniality with community-based art education*. [Väitöskirja, Lapin yliopisto]. Lauda.
<https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-473-7>
- Lintumäki, A. (2023). My place: Building young people's future using art-based action in the North. Teoksessa G. Coutts & T. Jokela (Toim.), *Relate North: Possible futures* (s. 50–73). InSEA Publications. <https://doi.org/10.24981/2023-RNPF>
- Lintumäki, A. (2024a). Art can build a sustainable future in the North. Teoksessa T. Jokela, P. Berliner, & A. Manninen (Toim.), *Creating Arctic sustainability portraits* (s. 76–79). Lapin yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-459-1>
- Lintumäki, A. (2024b). Photography promotes young people's resilience to climate change. Teoksessa T. Jokela, A. Manninen, & P. Berliner (Toim.), *Mapping the new genre Arctic art education* (s. 130–133). Lapin yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-457-7>
- Lintumäki, A. (2025a). Promoting young people's ecosocial participation through socially engaged art and a new materialist approach. *Youth and Globalization*, 7(2), 284–312.
<https://doi.org/10.1163/25895745-bja10054>
- Lintumäki, A. (2025b). Taide vahvistaa nuorten resilienssiä ilmastomuutoksen kohtaamisessa tulevaisuudessa. *Futura*, 44(2), 33–46.
- Lintumäki, A., & Korsström-Magga, K. (2023). Kohti nuorten ilmastoaktiivisuutta Aurora-tulevaisuustapahtumassa. Teoksessa T. Jokela, M. Riikonen, & I. Holck (Toim.), *Ketterää taidetta Lapin tapahtumiin* (s. 134–139). Lapin yliopisto.
<https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2023051544484>
- Lintumäki, A., & Kurikka, T. (2024). Näkökulmia mediakasvatuksen sekä opiskelijoiden media-lukutaidon ja osallisuuden edistämiseen valokuvataiteen opetuksessa ammatillisessa perustutkinnossa. Teoksessa E. Airola, A. Kanerva, R. Kupiainen, M. Maasilta, M. Mäenpää, L. Pekkala, & S. Salomaa (Toim.), *Mediakasvatus hyvinvoinnin ja osallisuuden tukena* (s. 52–72). Cupore.
<https://www.cupore.fi/julkaisut/mediakasvatus-hyvinvoinnin-ja-osallisuuden-tukena/>
- Rinne, J., Jokela, T., Hiltunen, M., Korsström-Magga, K., & Lintumäki, A. (2024). *Coresearch through artbased action enhancing young people's climate citizenship*. Teoksessa J. Gorman, T. Kiilakoski, L. Pasic, & E. Vallado (Toim.), *Youth and democracy in the climate crisis* (Youth Knowledge #31, s. 55–69). Euroopan neuvosto ja Euroopan komissio.
<https://pjp-eu.coe.int/en/web/youth-partnership/youth-and-democracy-in-the-climate-crisis>

Liite 3 Suostumuslomake tutkimukseen osallistumisesta

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND

KONEEN SÄÄTIÖ
KONE FOUNDATION

SUOSTUMUS TUTKIMUKSEEN

Yhteistyökumppanin nimi

Tämä tutkimusyhteistyö liittyy Ilmastokriisin etulinjassa -tutkimushankkeeseen, jota rahoittaa Koneen Säätiö.

Hankkeessa tutkitaan nuorten ilmastokansalaisuutta ja ilmastoaktivismia sekä kehitetään taideperustaisilla menetelmillä ja kanssatutkimuksella osallistujalähtöisiä keinoja, joiden avulla nuoret saisivat äänensä paremmin kuuluviin ilmastomuutokseen liittyvissä asioissa. Hankkeen toteuttavat Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun Nuorisoalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Juvenia sekä Lapin yliopiston taiteiden tiedekunta. Hanke alkoi syksyllä 2022 ja se kestää vuoden 2025 loppuun.

Tutkimushankkeen järjestämiä tapahtumia, opetustilanteita, keskusteluja, toimintaa ja siinä tuotettuja teoksia tallennetaan audiovisuaalisesti ja haastatteluilla tutkimusaineistoksi. Tutkimuksessa ei kerätä osallistujista henkilötietoja. Tutkimusaineisto tulee Ilmastokriisin etulinjassa -tutkimushankkeen tutkimuskäyttöön. Osa tutkimusmateriaalista voidaan julkaista tieteellisissä kirjoissa ja joulaleissa, esittää konferensseissa tai hankkeen sosiaalisen median kanavissa sekä hankkeen järjestämissä näyttelyissä. Julkaistavassa tutkimusaineistossa voivat osallistujat ja heidän teoksensa olla tunnistettavissa, mutta nimiä ei mainita tai julkaista ilman, että siihen on saatu erillinen suostumus.

Hankkeen päätyttyä sen aikana kerättyä aineistoa säilytetään tutkijoiden hallinnassa tietoturvallisesti. Tutkimusaineistoa voidaan käyttää hankkeen päätyttyä jatkotutkimuksen tarpeisiin ja hankkeesta kertovien näyttelyiden, teosten ja niistä kertovien tiedotteiden materiaalina tutkimuseettisten periaatteiden mukaisesti.

SUOSTUMUS TUTKIMUKSEEN OSALLISTUMISESTA

Annan luvan siihen, että minua kuvataan ja äänitetään tutkimusaineiston keräämiseksi. Lisäksi minua voidaan haastatella tutkimusprosessin aikana ryhmäkeskusteluissa tai erikseen. Annan luvan tutkimustoiminnan aikana tehtyjen teosteni ja tuotosteni dokumentointiin. Suostun, että tuottamaani taiteellista materiaalia ja kuvia niistä saa käyttää tutkimushankkeen aineistona, hankkeen julkaisuissa, tiedotteissa ja sosiaalisen median kanavissa. Suostun, että edellä mainittua aineistoa saa käyttää hankkeen jälkeen jatkotutkimustarpeisiin. Tuottamani taiteellisen materiaalin tekijänoikeus säilyy minulla, mutta sen käyttöoikeus on myös tutkimushankkeella tämän tutkimusluvan mukaisesti.

Suostun, että nimeni tai taiteilijanimeni mainitaan tutkimustulosten ja/tai taideteosten julkaisemisen yhteydessä _____

Minua saa kuvata tutkimuksen yhteydessä _____

Minua saa kuvata siten, että en ole tunnistettavissa kuvista _____

Minusta otettuja kuvia saa käyttää tutkimuksen tiedotuksessa ja julkaisuissa _____

Minua ei saa kuvata _____

Suostun antamaan puhelinnumeroni projektinaikaisen WhatsApp-ryhmän perustamista varten _____

Osallistumiseni on vapaaehtoista ja voin peruuttaa tämän suostumukseni koska tahansa syytä ilmoittamatta. Olen tietoinen siitä, että mikäli keskeytän tutkimuksen tai peruutan suostumukseni, minusta keskeyttämiseen ja suostumukseni peruuttamiseen mennessä kerättyjä tietoja ja näytteitä voidaan edelleen käyttää osana tutkimusaineistoa.

Tutkimuksen päätteeksi järjestetään keskustelu, joka tallennetaan vain tutkijoiden käyttöön.

Allekirjoituksellani vahvistan suostumukseni tutkimukseen osallistumiseen.

Paikka _____ Aika _____ Allekirjoitus _____

Nimen selvennys:

Alkuperäisjulkaisut

Artikkeli I

Lintumäki, A. (2023). My Place: Building young people's future using art-based action in the North. Teoksessa G. Coutts & T. Jokela (Toim.), *Relate North: Possible Futures* (s. 50–73). InSEA Publications. <https://doi.org/10.24981/2023-RNPF>

Artikkeli julkaistaan uudestaan väitöskirjan osana artikkelin alkuperäisten tekijänoikeuksien haltijan ystävällisellä luvalla.

My Place: Building Young People's Future Using Art-based Action in the North

Aki Lintumäki

South-Eastern Finland University of Applied Sciences and University of Lapland, Finland

In this chapter, I discuss an art-based action research process with young people in the Arctic and Eastern Finland. The aim of the study is to develop an art-based model for young people to express their thoughts and feelings about climate change and promote their social inclusion in the future. The study produced a video artwork titled *Minun paikkani – Mu báiki – My Place* (2022) which presents young people's feelings about their favorite places and thoughts on climate change. Twenty-two young people participated in the video production. The video artwork included photos, videos, and texts received from young people.

Figure 1. *Minun paikkani – Mu báiki – My Place* video artwork presents young people's feelings about their favorite places and thoughts on climate change. Photograph: Aki Lintumäki, 2022.

Minun paikkani – Mu báiki – My Place video artwork was published at the Aurora future event in Levi Fell, Finland, on 18 November 2022. Aurora was produced by the Finnish Broadcasting Company YLE and Visit Levi (Figure 1). The event's themes were equality and climate change. The production of the video artwork was made possible by the *Arcta Fast* project led by the University of Lapland. *Arcta Fast* produced several different artworks for the Aurora Future event. Other partners in the project were the University of Applied Sciences of Lapland and the Vocational College of Lapland. According to Jokela and Riikonen (2023), the *Arcta Fast* project used art-based methods to develop education in the creative industries in the North and cooperation between cultural events in the Lapland region.

At the Aurora Future event, the *Arcta Fast* project presented ten short films from *The Stories for Climate Justice* (2021) project. This opportunity arose from the Arctic Sustainable Arts and Design (ASAD) network. The project aimed to promote young indigenous people's filmmaking skills and offer participants the opportunity to tell stories about climate change from their own perspective. These short films were made in collaboration between the University of Alaska Fairbanks (UAF) Department of Theatre and Film, the Native Movement, and the Anchorage Museum. From an artistic point of view, the video artwork *My Place - Mu báiki - My Place* and *the Stories for Climate Justice* project films had many similarities.

The research team of the *Minun paikkani – Mu báiki – My Place* process included the University of Lapland's doctoral researchers and artists Aki Lintumäki and Korinna Korsström-Magga (2023). They facilitated this study. The research process was also a sub-study of Lintumäki's dissertation at the University of Lapland. *Minun paikkani – Mu báiki – My Place* video artwork was a starting point for the larger research project called *On the front line of the Climate Crisis*, which started in September 2022 and will last until the end of 2025. The project is carried out in Lapland, Eastern Finland, and the Tampere region. It is coordinated by the Youth Research and Development Centre Juvenia of South-Eastern Finland University of Applied Sciences and the University of Lapland. The research team's task is to develop young people's climate citizenship and climate activism through art-based methods and co-research. The project is funded by the Kone Foundation.

Climate change is causing uncomfortable feelings and even anxiety among young people worldwide. According to an extensive international survey by Hickman et al. (2021), 59% of respondents aged 16-25 were very concerned about climate change, and more than 45% of young people said negative emotions affect their ability to function in everyday life, and 83% said they believe that humankind has failed to take care of the

planet. From a northern perspective, this is a critical issue as the Arctic is warming nearly four times faster than the global average (AMAP 2021; Rantanen et al., 2022).

In this chapter, I link the negative climate feelings experienced by young people to the promotion of youth inclusion in the North. According to Stephen (2018), climate change threatens Arctic residents' and indigenous peoples' traditional lifestyles, languages, and cultures. From this perspective, young people in the Arctic are especially vulnerable to climate change because they are just starting to build their future. This issue is particularly concerning for young indigenous people whose way of life is under threat from climate change.

According to a study on inclusion by the Finnish Institute for Health and Welfare, young people feel that their lives are meaningful if they are given the opportunity to grow up in an environment where they are listened to as equal members of the community (Isola et al., 2017). Leiviskä (2021) states that strengthening young people's experience of inclusion reinforces their growth as active citizens. The Sámi Youth Council (2021) emphasize inclusion in their climate declaration as promoting inclusion allows young people to adapt. According to the United Nations Framework Convention on Climate Change (1992), promoting adaptation aims to reduce global vulnerability to climate change. Fur-

Figure 2. *Minun paikkani – Mu báiki – My Place* video artwork was inspired by Arctic art. Photograph: Aki Lintumäki, 2022.

ther, according to Pretty (2011), the local and ecological knowledge of residents and young people must be considered, which will also increase their resilience to climate change.

In the first part of this chapter, I introduce the study's theoretical background and main concepts. In the second part, I explain the research method, which is an art-based action research. In the third part, I present the organization of the research. In the fourth part, I describe the practical implementation of the research and analyze the artistic process. In the fifth part, I deepen my analysis of the young people's thoughts and feelings generated by the artistic process. There are similarities between the thoughts and feelings of the young people who participated in *the My Place - Mu báiki - My Place* video art process and the short films of *the Stories for Climate Justice* project. In my analysis, I reflect on these together. In the final part, I present the main conclusions of the study.

Theoretical Background and Main Concepts

This study is based on the concept of young people's inclusion and how to promote it. According to Leemann and Hämäläinen, inclusion is a changing, dynamic process that prevents poverty and exclusion. Inclusion enables participation in society, provides opportunities and empowerment, and promotes the development of individual skills and abilities. Inclusion is a personal and emotional experience, providing a sense of belonging to a community and society. Inclusion is about influencing your own affairs and is achieved through participation. (Leemann & Hämäläinen 2016.)

Art-based research has been broadly used to promote inclusion (Hiltunen 2009; Hiltunen et al., 2020; Lee et al., 2020; Manninen 2021; Nunn 2022). These studies discuss how to improve the inclusion of different individuals, groups of people, and communities in society through art-based methods. Participation in art-based activities has been shown to have holistic positive health impacts (Lehikoinen 2021; Secker et al., 2007). According to Piispa and Pihkala (2020), negative feelings toward climate change can be mitigated through active participation. Nairn (2019) emphasizes that community-based and active participation can promote hope among young people and motivate them to participate in social action in the future. A sense of active involvement may increase young people's hope for the future.

Participatory action research-based participatory photography methods have been widely used around the world to study the everyday lives of communities and individuals, explains Palibroda et al. (2009). The most famous of these is the Photovoice method developed by Wang and Burris (1997), in which participants are asked to produce

research data by taking photographs. According to Nykiforuk et al. (2011), Photovoice helps the researcher understand the community and can be applied to meet the needs of the community as it allows for the expression of the participant's opinions and can socially empower individuals and the community. For example, Oregon's Public Health Institute (2011) has carried out similar practical art projects. The Photovoice method has influenced the development of our artistic work used in this chapter.

The world is always seen and described from a place, as Karjalainen (2006) explains. Therefore, we brought the idea of a place-based approach to artistic work. This chapter defines the concept of place from the perspective of humanistic geography, where the place is not considered an objective fact, but a phenomenon constructed from human experiences and interpretations (Haarni et al., 1997). Massey specifies (2008) that a place is constructed by economic, political, and social relations, all of which include power. According to Knuuttila (2006), a place is a dialogical concept that is lived, told, and experienced.

In our study, we encouraged young people to take photographs and tell stories about everyday places that were important to them. According to Lippard (1996), who has studied the relationship between art and place, one of the functions of art is to activate the consciousness of place. The approach is analogous to placemaking, where citizens are involved in planning the environment through creative methods, explains Roberts (2023). The method strengthens the relationship between people and place. Thus, this method could promote the inclusion of young people in our study.

The artistic philosophy behind this study was inspired by the concept of Arctic art, developed within the Arctic Sustainable Arts and Design (ASAD) network (Jokela 2021; Jokela & Coutts 2018) (Figure 2). Arctic art refers to contemporary art that deals with themes of sustainability and the North. Arctic art reflects and renews cultural heritage. It presents northern knowledge and facilitates the creation of connections between the past, present, and future. (Huhmarniemi & Jokela 2020; Jokela 2021.)

Jokela et al. (2021) have highlighted the connection between Arctic art and the concept of a New Genre Public Art developed by American community artist Suzanne Lacy (see also, Jokela 2021). New Genre Public Art refers to socially engaged artworks produced in public spaces. It combines different art forms and allows the public to participate in the artistic process. Lacy clarifies that this art form resists the idea that public art is simply installations or sculptures. (Lacy 1996.) New Genre Public Art and Arctic art can also take a stand on social issues and aim to stimulate social debate (Jokela 2021 et al.,) and therefore, artistic approaches suited well as the background artistic philosophy of the *My Place - Mu báiki - My Place* art and research process because they promote inclusion.

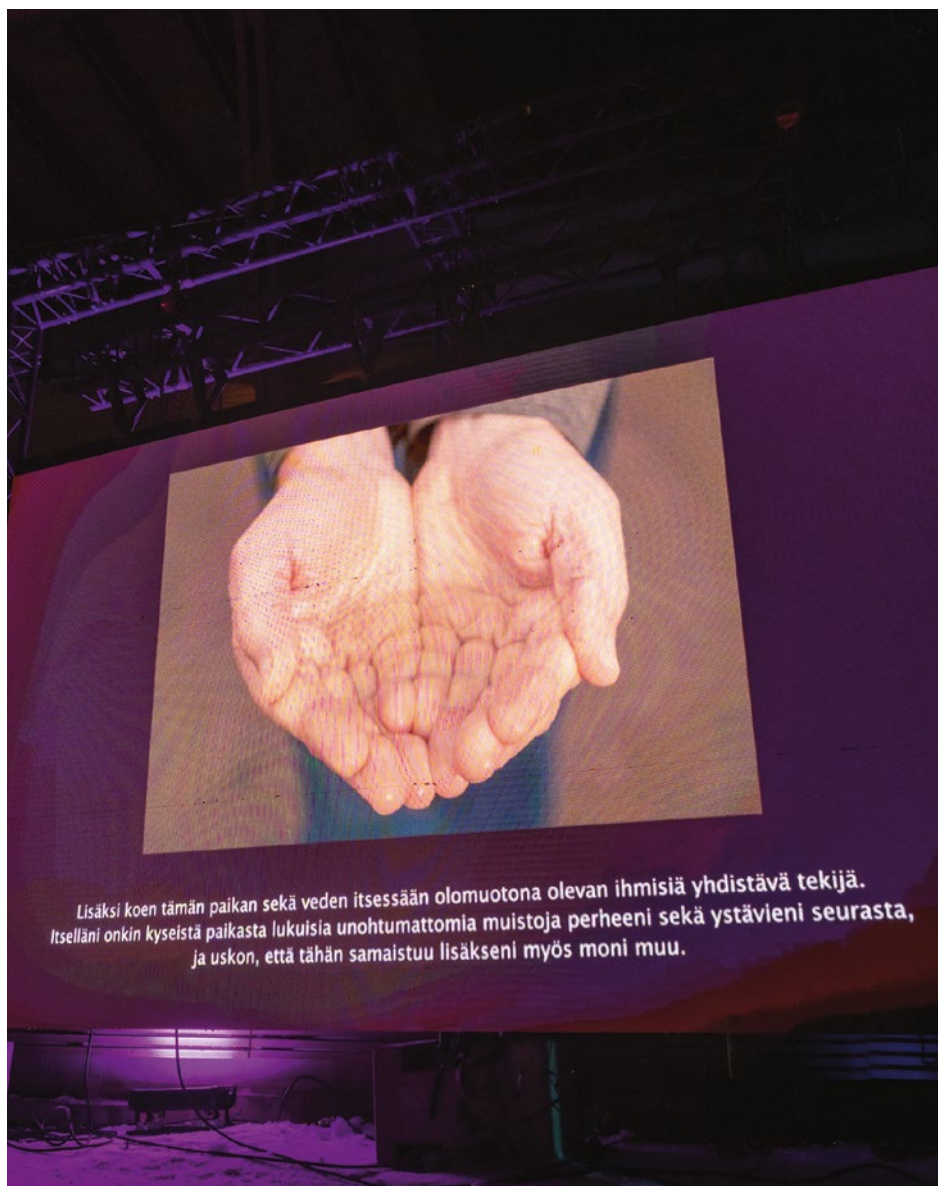

Figure 3. The aim of the artistic process was to promote the voice of young people.
Photograph: Aki Lintumäki, 2022.

Method

This study followed an art-based action research model. The method has its roots in international art-based research and action research, and it has been created in response to the sociocultural and sustainable development needs of the North (Hiltunen 2009; Jokela 2019; Jokela & Huhmarniemi 2018). According to Jokela (2021), art-based action research focuses on change within the community where the research is conducted.

Many researchers emphasize the unique way in which art-based research creates knowledge of bodily sensations, individual and social experiences, and tacit knowledge-based phenomena (such as Barone & Eisner 2011; Finley 2008; Jokela & Huhmarniemi, 2018; Kallio 2008; Leavy 2019). Leavy (2020) even suggests that art-based research is its own paradigm alongside qualitative and quantitative research because it takes the role of promoting change and political activism. Finley (2008) agrees and defines arts-based research as a space where the epistemological views of artists and social scientists meet and form a new research practice. These perspectives resonate well with the concept of Arctic art.

Our research followed the process of art-based action research, which Jokela and Huhmarniemi describe as a cyclical development process. The first cycle involves organizing the research and exploring the phenomenon under study. In the second cycle, the artistic work begins. The third cycle involves making art and collecting research data. In the fourth cycle, the process is analyzed, and the results are used to propose a new model. In art-based action research, it is important to evaluate the activity after the cycle and clarify the research's aim. (Jokela 2021; Jokela & Huhmarniemi 2018, 2020.) Järvinen and Järvinen (2004) explain that the most valuable output of action research is not the research report but the useful operating model or the change in the operating community produced during the research. Furthermore, Jokela and Huhmarniemi (2020) emphasize that artistic outputs have an important intrinsic value in the research process.

According to Jokela (2021), art-based action research intertwines research and practice and emphasizes the social dimensions of research work. The method of action in art-based action research is art, and the aim of the research is community and social development (Jokela et al., 2015). In addition, the method includes the idea of co-research that many action researchers emphasize in their work (Jokela et al., 2015; Kindon et al., 2007; Pain et al., 2007; Pyyry 2012; Whyte 1991). In co-research, the research participants are experts in their own lives and environments (Kulmala et al., 2023). Pyyry (2012) clarifies that, especially in research on young people, participatory research methods increase the inclusion of the participants.

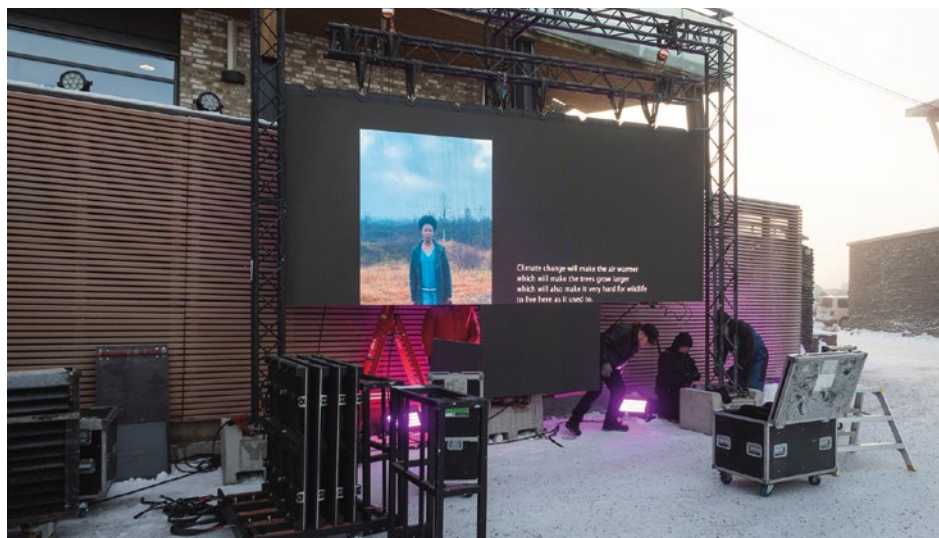

Figure 4. The video artwork was set up on a four-meter-wide LED screen, which captured the audience's attention. Photograph: Aki Lintumäki, 2022.

Co-research can foster a deep connection between researchers and young people involved in the research process. This positively promotes the artistic research process. Jokela et al. (2015) describe how artist-researchers act as facilitators, coordinators, inspirers, and encouragers in the process. According to Salo (2007), a researcher's voice is a social construct that echoes the thoughts of research participants and other researchers (Figure 3). For us as artists and researchers, the co-research approach was very important. We believed that it was the best way to support young people to express their thoughts and feelings about climate change. In our artistic research process, multiple voices merge and produce new interpretations of reality.

Organisation of the Study

Our research team conducted the main data collection in autumn 2023 in Finnish and Norwegian Lapland and Eastern Finland. Korinna Korsström-Magga contacted young people in Lapland, and Aki Lintumäki contacted them in Eastern Finland. We coordinated and facilitated the process partly live and remotely. The footage collected from young people consisted of photos, videos, texts, and recordings. After this, we started to

Figure 5. Young people had a deep understanding of their favorite places. Photograph: Aki Lintumäki, 2022.

dramatize the video artwork. Kanerva Kivistö and Sara Teperi, Master's students in art education at the University of Lapland, participated in the dramatization. The students were involved in the artistic process as part of the *Arcta Fast* project. The video artwork was edited and sound designed by Inka Holck, videographer and photographer from the *Arcta Fast* project. The video artwork was set up by Lappia's media students under the supervision of their teacher, media professionals and assisted by Lintumäki (Figure 4).

The video artwork was launched for the second time in Kuopio on 22 February 2023 as part of the Ingmanedu Vocational College for Culture Studies *Lempipaikka (Favourite Place)* photography exhibition. *Minun paikkani – Mu báiki – My Place* (2022) video artwork included photos and texts by first-year photography students. At the end of the exhibition opening, Lintumäki conducted a reflective discussion with the students. In addition, he conducted a reflective discussion on 13 April 2023 with young people from Culture House Kajo and their mentors who participated in the study.

The primary research data for this study is a video artwork. All the footage we received from young people has been included in the artwork. Photographs taken by the researchers and field notes during the artistic research process, as well as reflective discussions with young people, support the interpretation of the primary research data.

This study followed the analysis principles of art-based action research, which according to Jokela & Huhmarniemi, are carried out in two stages. During the process, when it can be improved, and at the end of the process, when it is evaluated in relation to the success of the research task if the results of the analysis are presented artistically, the artwork can be evaluated together with the participants. During this process, attention must be paid to issues such as how successful the artistic output was and how the artistic process fostered a sense of empowerment for the people who took part in the research. (Jokela 2019; Jokela & Huhmarniemi 2018.)

Practical Implementation of the Study and Analysis of the Art Process

Our research team started this study in early September 2022. In the first meeting, we planned the timetable for the process and identified collaborators. During this brainstorming session, we decided that our artistic practice would concentrate on conveying the voice of young people, utilizing a participatory action research approach. By young people's voice, I mean the thoughts and feelings of the participants. Manzo and Brightbill emphasize that in participatory action research, every individual has the right to

have their voice heard, which must be respected by all participants in the research. Furthermore, the approach encourages participants to use their voices to implement social change. (Manzo & Brightbill 2007.) We were aware that the Aurora future event would be attended by many politicians, researchers, activists, journalists, and climate experts, so it was clear that the voice of young people needed to be heard in this context.

In the next meeting, we decided our artistic production would be a video artwork. This art form can be considered polyphonic because it can include different forms of media. Video art allowed us to convey the voices of young people in a diverse way. After this, we formulated the following three questions for young people: “What is your favorite place that you want to save in the future?”, “Why is this place important to you?”, “What should be done to save this place so that you can experience it in the same way in the future?” The questions were deliberately open to make it easier for participants to deal with climate change. Their artistic task was to take photos and videos and tell short stories about their favorite places using these questions.

We wanted young people to link their artistic work to a place that was important to them. This approach emphasizes a phenomenological environmental aesthetic. According to Forss (2007), it focuses on the interaction between the observer and the environment and the meaning of the interaction between human identity and place. We trusted that young people had a deep understanding of their environment that would help them express their thoughts and feelings about a major global phenomenon through a concrete place. Most of the participants agreed with us on this solution. One participant commented: “The place builds a dialogue with the subject, making it easier to deal with. Also, as a viewer, it makes it easier for me to deal with the subject when I can explore it through different places”. According to Adams (2002), art is the making of meanings that can encourage a personal emotional relationship with a place (Figure 5).

The next step was the facilitation, which we carried out partly remotely and partly in live situations. We ended up with this solution due to schedule limitations and long distances between locations. Hybrid work has become familiar for many of us and so we did not hesitate to get started. A diverse and multi-channel approach promotes young people’s inclusion (Lintumäki et al., 2022). Young people gave positive feedback on the facilitation of the process: “It’s great to be able to participate remotely!” commented one of our participants. Another participant commented, “Participation was made easy, and that’s why I took part.”

Korsström-Magga contacted high schools, vocational schools, and individual young people in Lapland. She received audiovisual footage from nine young people. For my

part, I contacted Ingmanedu Vocational College for Culture Studies in Kuopio, where first-year photography students participated in the study. I also inspired young people from Culture House Kajo in Mikkeli to get involved in the process. I collected footage from thirteen young people. Participants were motivated to take part in the study because they were told that their stories, videos, and photos would be presented at the large Aurora future event. One of the young people commented: "It's great to have the opportunity to show my skills in front of such a big audience." Jokela and Huhmarniemi (2018; 2020) emphasize that art-based action research has an empowering influence. This comment confirmed their point of view.

After the facilitation, we started to dramatize the video artwork. We wanted to present the young people's voices as authentically as possible, so we included all the footage in the video. It was important to use audiovisual expression to convey the young people's voices. Kanerva Kivistö and Sara Teperi wanted to participate in the dramatization because their Master's thesis dealt with young people's feelings about climate change. Kilpi and Numminen (2018) define contemporary dramaturgy as a shared space in which the structure of an artwork is created through negotiation. There is an analogy between this definition, our dramaturgical work, and art-based action research. They all combine a polyphonic interpretation of reality. Inka Holck's editing and sound design emphasized the polyphonic element of the video artwork.

The video artwork was set up on a four-meter-wide LED screen near Levi Summit the day before the Aurora Future event started. I participated in the installation. The artwork was displayed for one day and was positioned so that all guests attending the event could see it. *Minun paikkani – Mu báiki – My Place* video artwork was grounded on a place-based approach, but it cannot be defined by Lippard's (1997) concept of place-specific art, where the artwork is created in the place from where it derives its inspirations. This approach emphasizes the immediate experience of place through art. A more relevant concept to define this video artwork is Kwon's (2002) concept of site-specific art, which refers to art that takes over a specific public space for a specific period.

From the notes I made during the event and the conversations I had with the audience, I conclude that a large site-specific artwork captured their attention. The event visitors described the video artwork as "interesting" and "touching." It was seen as a good method for young people to express their thoughts and feelings about climate change. The video artwork was also seen as an excellent way to promote the inclusion of young people. Young people's voices were listened to and respected. The reflective interviews I conducted at the end of the artistic process made it clear that young people also felt the same way. One of

Figure 6 and 7. Young people living in the Arctic were concerned about the impact of climate change on their culture and traditions. Photograph: Aki Lintumäki, 2022.

them commented: “It was a surprise for me that all my pictures and stories were published. I really appreciated it, and that’s why I feel I have been heard and my opinions respected.” This comment confirmed that we had made appropriate solutions in the dramatization.

Analysis of Young People’s Thoughts and Feelings

My analysis demonstrated that the young people felt great love and appreciation for their favorite places. For them, these places symbolize safety, and losing it threatens their sense of security. Sepänmaa (2006) describes such places as places of the heart that can be upsetting to lose. This is how one of the participants expresses her feelings in the video artwork: “When I am alone, I experience this place as a haven from the emotional storm.” All the young people were worried about losing their favorite places. Most of them were very concerned about climate change. One of the participants in the video artwork commented: “Global warming may change the species diversity and our forests in the future.”

Some young people underlined the value of participation. In fact, they had very little interest in the climate challenge. One of them commented in an interview: “If I can influence something through my own actions, then I definitely want to participate.” Another participant commented: “It is important to be able to act, and it is important to be able to speak!” For them, the process was more important than the topic. One young person wanted to be involved in the study just to explain how the place became important to her: “Everyday places are important. They become important to me through interaction with others. I feel that I can impact things when I can talk about these places.” This comment has connections with the concepts of place-based education and placemaking, which many art educators and researchers have highlighted in their work (for example, Adams 2002; Grue-nwald 2003; Jokela 1996, 1997, 2016; Jokela & Hiltunen 2014). The concepts emphasize an existential-phenomenological perspective focusing on place-based empowering experiences produced by community-based action (Jokela & Hiltunen 2014). The community-based experiences of places were repeated in the stories in the video artwork. One participant described the issue: “It’s not the place that matters to me, it’s the people there.”

Human attachment to a place is formed through living, through which the place becomes part of the person. Perceptions of present places are constructed partly through memories of past places, as Haarni et al. (1997) explain. Based on the findings of this study, it seems that the young people living in the Arctic experienced their favorite places in a different way than young people living in Eastern Finland. Participants living in Eastern Finland described their favorite places from an individual perspective. Their fa-

Figure 8. Photograph from the short film *My Someday*, written and directed by Shak'shaani Éesh (Konrad Frank). Photograph: Shak'shaani Éesh/Konrad Frank, 2021.

vorite places were urban public spaces or familiar street corners, local beaches or nature spots, and their own home or yard. One participant described his favorite place: “I like empty streets more than congested places or natural landscapes.”

In comparison, young people in the Arctic who participated in this study saw their favorite places through the lenses of their own culture and traditions. These included reindeer herding, hunting, and berry picking. Young people also wanted to preserve the traditions they had learned from previous generations. One young person from the North described the topic: “The summer marking of reindeer is the highlight of the year for every child in a reindeer family. In the future, there should be clean nature where reindeer can live so that future children can experience this feeling.” These young people were more concerned about the impact of climate change on nature than young people

living in Eastern Finland. In addition, young people from the Arctic strongly associate climate change with the loss of their culture and traditions. One participant commented on the video artwork: “It will be very sad to see how wildlife disappears because of climate change.” Another participant expressed his concern in this way: “In the future, I hope that I can feed my own reindeer. The biggest threat to this is the impact of climate change.” According to Soini and Birkeland (2014), preserving cultural heritage is fundamental to a sustainable living environment. The young people that participated in this project reflect this point of view (Figure 6 and 7).

There is an analogy between the thoughts and feelings presented above and those of the young people involved in *the Stories for Climate Justice* project (Figure 8). Young people in Alaska have also reflected on their own favorite places through their own culture and traditions. In the short film called *When we eat, we heal*, the author describes the topic: “To come to these places is sovereignty, to practice my traditions is practicing sovereignty. When I am here, I am one with the universe. When I am here, I know how I am.” In another short film called *St. Paul Island Alaska Climate Change*, the author describes it in this way: “We are the protectors of our culture. We are the protectors of the fur seals. We are the protectors of this land.” A third example of how to deal with this topic can be found in the film *Where the Caribou Roam*: “We learned to follow and live in harmony with the food we ate. I hear their hearts beating like our drums. We are the caribou.” According to Stephen (2018), nature and nature-based culture are the basis of traditional cultural lifestyles in the Arctic. This perspective is visible in the thoughts of young people in the Arctic region. They have a broad understanding of the places that are important to them. Barr (2009) clarifies that climate change threatens both physical and cultural heritage sites and the cultural roots of Arctic communities.

From the *Minun paikkani – Mu báiki – My Place* video artwork and *the Stories for Climate Justice* project films, it is evident that young people in the Arctic are aware of this issue. Therefore, I interpret that they felt a strong need to express themselves. I conclude from my analysis that artistic processes such as *My Place – Mu báiki – My Place* are needed to give young people a greater voice in social and global issues, especially in the Arctic region.

Conclusion

This study demonstrated that an art-based action research process such as *My Place – Mu báiki – My Place* can promote the expression of young people’s thoughts and feelings on climate change issues. During the study, we developed an art-based model that en-

courages young people to express themselves through audiovisual expression. The central element of the model is a site-specific video artwork.

We linked artistic work to young people's favorite places. This place-based approach helped the participants to address a broader phenomenon, which in this study was climate change. We facilitated the artistic work partly remotely and partly live, which made it easier for young people to participate in the process. Participants were motivated to take part in the study because they were told that their stories, videos, and photos would be presented at the large Aurora future event. We included all the footage we received from young people in a video artwork, which they saw as a method of visibly ensuring that their opinions were listened to and respected. The audience at the Aurora Future event found that the video artwork was a good method of expressing young people's thoughts and feelings about climate change. It was also seen as a positive way to promote the inclusion of young people. The goal of the project was to empower young people. This study demonstrates that we achieved our goal, which is reflected in the feedback from young people.

The young people felt great love and appreciation for their favorite places. For them, these places symbolize safety, and losing it threatens their sense of security. Most of the young people were very concerned about climate change. While some of the young people underlined the value of participation. They were more interested in talking about their favorite places and the community experiences relating to these places. Based on this study, young people living in the Arctic have a broad understanding of the places important to them. These young people experienced their favorite places through the lens of their own culture and traditions. Young people also wanted to preserve the traditions they had learned from previous generations. In comparison, young people living in Eastern Finland described their favorite places from an individual perspective. Young people from the Arctic strongly associate climate change with the loss of their culture and traditions. This thinking united the young people involved in the *My Place - Mu báiki - My Place* video artwork and the *Stories for Climate Justice* project. These young people had a strong need to express themselves.

In conclusion, when we encourage young people to express their opinions on climate change through empowering art-based action, we may support their development into active citizens. This action could promote young people's social inclusion and sustainable development in the Arctic area. Furthermore, it could be a way for young people to build a brighter possible future for themselves in the North. Additional research with larger group of participants could deepen our understanding of the elements related to the promotion of young people's inclusion in the North.

References

- Adams, E. (2002). *Breaking boundaries*. The Kent Architecture Centre.
- AMAP (2021). *Arctic climate change update 2021: Key trends and impacts. Summary for policy-makers*. Arctic Monitoring and Assessment Programme (AMAP). <https://www.amap.no/documents/doc/arctic-climate-change-update-2021-key-trends-and-impacts.-summary-for-policy-makers/3508>
- Barone, T. & Eisner E. (2011). *Art based research*. Sage.
- Barr, S. (2009). Protecting Cultural Heritage and Community Roots. In P. Bates (Ed.), *Climate change and Arctic sustainable development: scientific, social, cultural and educational challenges*. (pp.144–153). UNESCO. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000186364>
- Finley, S. (2008). Arts-based research. In Knowles, J. G. & Cole, A. L. (Eds.), *Handbook of the arts in qualitative research: Perspectives, methodologies, examples, and issues* (pp. 71–81). Sage.
- Forss, A-M. (2007). *Paikan estetiikka - Eletyn ja koetun ympäristön fenomenologiaa*. [The aesthetics of place - a phenomenology of the lived and experienced environment]. Helsinki University Press.
- Gruenewald, D. A. (2003). The best of both worlds. A critical pedagogy of place. *Education Researcher*, 32 (A), 3–12.
- Haarni, T., Karvinen, M., Koskela, H., & Tani, S. (1997). Johdatus nykymaantieteeseen. [Introduction to contemporary geography]. In T. Haarni, M. Karvinen, H. Koskela & S. Tani (Eds.), *Tila, paikka ja maisema: Tutkimusretkiä uuteen maantieteeseen* [Space, place and landscape: exploring the new geography] (pp. 9–34). Vastapaino.
- Hickman, C., Marks, E., Pihkala, P., Clayton, S., Lewandowski, R. E., Mayall, E. E., Wray, B., Mellor, C., & van Susteren, L. (2021). Climate anxiety in children and young people and their beliefs about government responses to climate change: A global survey. *The Lancet Planetary Health*, 5(12). [https://doi.org/10.1016/s2542-5196\(21\)00278-3](https://doi.org/10.1016/s2542-5196(21)00278-3)
- Hiltunen, M. (2009). *Yhteisöllinen taidekasvatus: Performatiivisesti pohjoisen sosiokulttuurisissa ympäristöissä*. [Community-based art education: Through performativity in the northern socio-cultural environments]. Lapin yliopisto (The University of Lapland). <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ula-20111141039>
- Hiltunen, M., Mikkonen, E., & Laitinen, M. (2020). Metamorphosis: Interdisciplinary art-based action research addressing immigration and social integration in Northern Finland. In G. Coutts & T. Torres de Eça (Eds.), *Learning through art: International perspectives* (pp. 380–405). InSEA. <https://doi.org/10.24981/978-LTA2020>

- Huhmarniemi, M., & Jokela, T. (2020). Arctic Arts with Pride: Discourses on Arctic Arts, Culture and Sustainability. *Sustainability (Switzerland)*, 12(2), 1–21. <https://doi.org/10.3390/su12020604>
- Isola, A.-M., Kaartinen, H., Leemann, L., Lääperi, R., Schneider, T., Valtari, S., & Keto-Tokoi, A. (2017). *Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa (Työpäpaperi 33/2017)*. [What is inclusion? Building a framework for inclusion]. Terveystieteiden tutkimuskeskus (The Finnish Institute for Health and Welfare). <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-917-0>
- Jokela, T. (1996). Ympäristöstä paikaksi – paikasta taiteeksi. [From environment to place - from place to art]. In A. Huhtala (Eds.), *Ympäristö – arvot? Heijastuksia pohjoiseen* [Environment - values? Reflections to the North] (pp. 161–178). Lapin yliopiston hallintoviraston julkaisuja 35. Lapin yliopistopaino.
- Jokela, T. (1997). Ympäristötaide paikkakasvatuksena. [Environmental art as place-based education]. In M. Käpylä & R. Wahlström (Eds.), *Vihreä ihminen – Ympäristökasvatuksen menetelmäopas 2* [Green Human - A methodological guide to environmental education 2] (pp. 149–166). Jyväskylän yliopiston täydennyskoulutuskeskuksen oppimateriaaleja 25.
- Jokela, T. (2019). Arts-based action research in the North. *Oxford Research Encyclopedia of Education*. <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190264093.013.522>
- Jokela, T. (2021). Kuerin Matkassa: paikkaperustainen taideteos ympäristökonfliktissa. [Kuerin Matkassa: place-specific artwork in environmental conflict]. *Research in Arts and Education*, (3), 73–97. <https://researtsedu.com/2021-september-3>
- Jokela, T., & Coutts, G. (2018). The North and the Arctic: A laboratory of art and design education for sustainability. In T. Jokela & G. Coutts (Eds.), *Relate North: Art and design education for sustainability* (pp. 98–117). Lapland University Press. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-310-928-5>
- Jokela, T., & Hiltunen, M. (2014). Pohjoiset kylät ja koulupihat taidekasvatuksen paikkoina. [Northern villages and school districts as places for art education]. In E.-K. Hyry-Beihammer, M. Hiltunen & E. Estola (Eds.), *Paikka ja kasvatustieteet* [Place and education] (pp. 78–106). Lapland University Press. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-310-990-2>
- Jokela, T., Hiltunen, M., & Härkönen, E. (2015). Art-based action research – participatory art for the north. *International Journal of Education Through Art*, 11(3), 433–448. https://doi.org/10.1386/eta.11.3.433_1
- Jokela, T., & Huhmarniemi, M. (2018). Art-based action research in the development work of arts and art education. In G. Coutts, E. Härkönen, M. Huhmarniemi & T. Jokela (Eds.), *The Lure of Lapland: A handbook of Arctic Art and Design* (pp. 9–23). Lapland University Press. <https://lauda.ulapland.fi/handle/10024/63653>

- Jokela, T., & Huhmarniemi, M. (2020). Taideperustainen toimintatutkimus soveltavan taiteen kehittämisen välineenä. [Art-based action research as a tool for the development of applied arts]. In T. Jokela, M. Huhmarniemi & J. Paasovaara (Eds.), *Luontokuvaus soveltava taiteena* [Nature photography as a means of applied art] (pp. 38–61). Lapin yliopisto (The University of Lapland). <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2020050424787>
- Jokela, T., Huhmarniemi, M., Beer, R., & Soloviova, A. (2021). Mapping new genre Arctic art. *Arctic yearbook*, 2021. <https://arcticyearbook.com/>
- Jokela, T., & Riikonen, M. (2023). Johdanto. [Introduction]. In T. Jokela, M. Riikonen & I. Holck (Eds.), *Ketterää taidetta Lapin tapahtumiin* [Agile art for events in Lapland] (pp. 10–17). Lapin yliopisto (The University of Lapland). <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-358-7>
- Kallio, M. (2008). Taideperustaisen tutkimusparadigman muodostuminen. [The emergence of an art-based research paradigm]. *Synnyt. Taiteen tiedonala*, 2008(2), 106–115. <https://doi.org/10.24342/aam1-rs69>
- Karjalainen, P. T. (2006). Topobiografinen paikan tulkinta. [Topobiographical interpretation of place]. In S. Knuuttila, P. Laaksonen & U. Piela (Eds.), *Paikka: Eletty, kuviteltu, kerrottu* [Place: lived, imagined, told] (pp. 83–92). Kalevalaseuran vuosikirja 85. Gummerus.
- Kilpi, M., & Numminen, K. (2018) Johdanto – Mitä dramaturgia on? [Introduction - What is dramaturgy?]. In K. Numminen, M. Kilpi, & M. Hyrkkänen (Eds.), *Dramaturgiakirja – Kaikki järjestyy aina* [Dramaturgy book - Everything always works out] (pp. 18–39). Taideyliopiston Teatterikorkeakoulu (Uniarts Helsinki's Theatre Academy). <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-353-006-5>
- Kindon, S., Pain, R., & Kesby, M. (2007). Connecting people, participation, and place. In S. Kindon, R. Pain & M. Kesby (Eds.), *Participatory action research approaches and methods. Connecting people, participation, and place* (pp. 1–5). Routledge.
- Knuuttila, S. (2006). Paikan moneus. [The diversity of place]. In S. Knuuttila, P. Laaksonen & U. Piela (Eds.), *Paikka: Eletty, kuviteltu, kerrottu* [Place: lived, imagined, told] (pp. 7–11). Kalevalaseuran vuosikirja 85. Gummerus.
- Kulmala, M., Sanna, S., Venäläinen, S., Laiho, M., Hakala, K., & Rättilä, T. (2023). Mitä on kansatutkimus? [What is co-research?]. In M. Kulmala, S. Sanna & S. Venäläinen (Eds.), *Kansatutkimus: Ihanteet ja käytännöt* [Co-research: ideals and practices] (pp.11–31). Tampere University Press. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-359-042-7>
- Kwon, M. (2002). *One place after another. Site-specific art and locational identity*. The MIT Press.
- Lacy, S. (1996). Cultural pilgrimages and metaphoric journeys. In S. Lacy (Ed.), *Mapping the terrain. new genre public art* (pp. 19–47). Bay Press.
- Leavy, P. (2019). *Handbook of Arts-Based Research*. Guilford Press.
- Leavy, P. (2020). *Method meets art. Arts-based research practice*. Guilford Press.

- Lee, L., Currie, V., Saied, N., & Wright, L. (2020). Journey to hope, self-expression, and community engagement: Youth-led arts-based participatory action research. *Children and Youth Services Review*, 109. <https://doi.org/10.1016/j.chldyouth.2019.104581>
- Leemann, L., & Hämäläinen, R-M. (2016). Asiakasosallisuus, sosiaalinen osallisuus ja matalan kynnyksen palvelut. Pohdintaa käsitteiden sisällöstä. [Client inclusion, social inclusion, and low-threshold services. Reflection on the content of the concepts]. *Yhteiskuntapolitiikka*, 81(5), 586–594. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2016102725606>
- Lehikoinen, K. (2021). Sosiaalisesti osallistava taide terveys- ja sosiaalialan ympäristöissä: näkökulmia kulttuurihyvinvointiin. [Socially inclusive art in health and social care environments: perspectives on cultural well-being]. *Synteesi*, 40(4), 50–73. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2022022420729>
- Leiviskä, A. (2021). Demokratia, kasvatus ja inklusion haaste: Demokratiakasvatuksen teorian uudelleenarviointia rakenteellisen eriarvoisuuden näkökulmasta. [Democracy, education, and the challenge of inclusion: re-evaluating democratic education theory from the perspective of structural inequalities]. *Kasvatus & Aika*, 15(3–4), 10–27. <https://doi.org/10.33350/ka.107684>
- Lintumäki, A., & Korsström-Magga, K. (2023). Kohti nuorten ilmastoaktiivisuutta Aurora-tulevaisuustapahtumassa. [Towards young people's climate action at the Aurora future event]. In T. Jokela, M. Riikonen & I. Holck (Eds.), *Ketterää taidetta Lapin tapahtumiin* [Agile art for events in Lapland] (pp. 134–139). Lapin yliopisto (The University of Lapland). <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-358-7>
- Lintumäki, A., Rinne, J., Pässilä, A., & Jokela, T. (2022). Kokemustarinoita Mukkulasta – Nuorten osallisuuden kehittämistä taideperustaisella toimintatutkimuksella ja kanssatutkimuksella. [Experience stories from Mukkula - Developing young people's inclusion through arts-based action research and co-research]. In A. Pässilä, S. Parjanen, E. Aarrevaara, H. Laakso, A. Knutas & V. Harmaakorpi (Eds.), *Yhteinen lähiö – kokeilut ja asukastieto kaupunkien kehittämisessä* [Common suburbs - experiments and resident knowledge in urban development] (pp. 130–145). LUT-yliopisto (LUT University). <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-335-878-2>
- Lippard, L. R. (1996). Looking around: Where we are, where we could be. In S. Lacy (Ed.), *Mapping the Terrain. New genre public art* (pp. 114–130). Bay Press.
- Lippard, L. (1997). *The lure of the local. Senses of place in a multicentered society*. New Press.
- Manninen, A. (2021). Yhteyksiä luomassa: Nykyaikainen taideperustainen ilmiöpohjainen oppiminen Euroopan kansalaisuuden tarkastelussa. [Creating connections contemporary art-based and concept-based learning about European citizenship]. Lapin yliopisto (The University of Lapland). <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-279-5>
- Manzo, L. C., & Brightbill, N. (2007) Toward a participatory ethics. In S. Kindon, R. Pain & M. Kesby (Eds.), *Participatory action research approaches and methods. Connecting people, participation, and place* (pp. 33–40). Routledge.

- Massey, D. (2008). *Samanaikainen tila*. [Simultaneous space]. Vastapaino.
- Minun paikkani – Mu báiki – My Place. (2022, November 18). [Video]. YouTube. <https://www.youtube.com/watch?v=dMixQ6cHFyk>
- Nairn, K. (2019). Learning from young people engaged in climate activism: The potential of collectivizing despair and hope. *YOUNG*, 27(5), 435–450. <https://doi.org/10.1177/1103308818817603>
- Nunn, C. (2022). The participatory arts-based research project as an exceptional sphere of belonging. *Qualitative Research*, 22(2), 251–268. <https://doi.org/10.1177/1468794120980971>
- Nykiforuk, C.I.J., Vallianatos, H., & Nieuwendyk, L.M. (2011). Photovoice as a method for revealing community perceptions of the built and social environment. *International Journal of Qualitative Methods*, 10(2), 103–124.
- Oregon's Public Health Institute. (2011). *Participatory Photography Project Guide From Community Assessment to Political Action*. https://ophi.org/download/PDF/healthy_planning_pdfs/ophi%20photovoice%20guide_0916.pdf
- Pain, R., Kindon, S., & Kesby, M. (2007). Participatory Action Research: making a difference to theory, practice, and action. In S. Kindon, R. Pain & M. Kesby (Eds.), *Participatory Action Research Approaches and Methods. Connecting people, participation, and place* (pp. 26–32). Routledge.
- Palibroda, B., Krieg, B., Murdock, L., & Havelock, J. (2009). *A Practical guide to Photovoice: Sharing pictures, telling stories, and changing communities*. Prairie Women's Health Centre of Excellence. http://www.pwhce.ca/photovoice/pdf/Photovoice_Manual.pdf
- Piispa, M. M., & Pihkala, P. (2020). Onko ilmastonmuutos sukupolvikysymys? [Is climate change a generational matter?]. *Tieteessä tapahtuu*, 38(4), 3–7.
- Pretty, J. (2011). Interdisciplinary progress in approaches to address social–ecological and ecocultural systems. *Environmental Conservation*, 38(2), 127–139. <https://doi.org/10.1017/S0376892910000937>
- Pyry, N. (2012). Nuorten osallisuus tutkimuksessa: Menetelmällisiä kysymyksiä ja vastausyrittäviä. [Young people's inclusion in research: methodological questions and possible responses]. *Nuorisotutkimus*, 30(1), 35–53.
- Rantanen, M., Karpechko, A. Y., Lipponen, A., Nordling, K., Hyvärinen, O., Ruostenoja, K., Vihma, T., & Laaksonen, A. (2022). The Arctic has warmed nearly four times faster than the globe since 1979. *Communications Earth and Environment*, 3(1). <https://doi.org/10.1038/s43247-022-00498-3>
- Roberts, J.N (2023). Preface: Place, the commons, and our scared life in nature. In J.N Roberts (Eds.), *Changing the commons: Stories about placemaking* (pp. 15–17). ORO Editions.
- Salo, U-M. (2007). Etnografinen kirjoittaminen. [Ethnographic writing]. In S. Lappalainen, P. Hynninen, T. Kankkunen, E. Lahelma & T. Tolonen (Eds.), *Etnografia metodologiana: lähtökohtana koulutuksen tutkimus* [Ethnography as methodology: starting point for research on education] (pp. 227–246). Vastapaino.

- Sámi Youth Council. (2021, August 23). *Sámi youths' declaration on climate change*. <https://nuor.fi/wp-content/uploads/2019/10/sami-youths-declaration-on-climatechange--en.pdf>
- Secker, J., Hacking S., Spandler, H., Kent, L., & Shenton, J. (2007). *Mental health, social inclusion and arts: developing the evidence base Final Report Mental Health, Social Inclusion and Arts developing the evidence base Final Report*. Anglia Ruskin University and University of Central Lancashire. <https://www.artsandhealth.ie/wp-content/uploads/2011/09/Mental-Health-Social-Inclusion-and-the-Arts-May07.pdf>
- Sepänmaa, Y. (2006). Sydämen maisema. [Landscape of the heart]. In S. Knuuttila, P. Laaksonen & U. Pielä (Eds.), *Paikka: Eletty, kuviteltu, kerrottu* [Place: lived, imagined, told] (pp. 83–92). Kalevalaseuran vuosikirja 85. Gummerus.
- Soini, K., & Birkeland, I. (2014). Exploring the scientific discourse on cultural sustainability. *Geoforum*, 51, 213–223. <https://doi.org/10.1016/j.geoforum.2013.12.001>
- Stephen, K. (2018). Societal impacts of a rapidly changing Arctic. *Current climate change reports*, 4(3), 223–237. <https://doi.org/10.1007/s40641-018-0106-1>
- The Stories for Climate Justice. (2021, February 2). [Videos]. YouTube. https://www.youtube.com/playlist?list=PL3S6OfS3QQ_BjyidW7IKYlx37KJaCeiY1
- United Nations (1992, June 12). *Framework Convention on Climate Change*. <https://unfccc.int/resource/docs/convkp/conveng.pdf>
- Wang, C., & Burris, M. A. (1997). Photovoice: Concept, methodology, and use for participatory needs assessment. *Health Education & Behavior*, 24(3), 369–387. <https://doi.org/10.1177/109019819702400309>
- Whyte, W. F. (1991). Introduction. In W. F. Whyte (Ed.), *Participatory action research* (pp. 7–15). Sage.

Artikkeli II

Lintumäki, A. (2025). Taide vahvistaa nuorten resilienssiä ilmastonmuutoksen kohtaamisessa tulevaisuudessa. *Futura*, 44(2), 33–46.

Artikkeli julkaistaan uudestaan väitöskirjan osana artikkelin alkuperäisten tekijänoikeuksien haltijan ystävällisellä luvalla.

Kuva Olli Heikkinen

Aki Lintumäki

Väitöskirjatutkija, TaM

Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu,

Nuorisalan tutkimus- ja kehittämissyksikkö Juvenia

aki.lintumaki@xamk.fi

Taide vahvistaa nuorten resilienssiä ilmastonmuutoksen kohtaamisessa tulevaisuudessa

Ilmastonmuutos ja monet muut kriisit aiheuttavat nuorten keskuudessa pahaa oloa ja heikentävät tulevaisuuttaan rakentavan sukupolven hyvinvointia. Tilannetta korjaamaan tarvitaan kehittävää tutkimusta, joka huomioi taiteen potentiaalin nuorten resilienssin edistämiseksi. Tämä artikkeli avaa yhteisötaiteellisen prosessin SULAA – Valokuvia ilmastonmuutoksesta, jonka toteuttivat yhteistyössä Ilmastokriisin etulinjassa -tutkimushanke ja Ingmanedu Kulttuurialan ammattiopisto Kuopiossa keväällä 2023. Prosessi tehtiin taideperustaisen toimintatutkimuksen metodologialla ja sen taiteellisena lähestymistapana oli uudistava arktinen taide (New Genre Arctic Art). Taiteellinen työskentely käsitteli nuorten opiskelijoiden ajatuksia ja tunteita ilmastonmuutoksesta. Tutkimuksen tehtävänä oli kehittää taidetoimintaa, jonka avulla voidaan tulevaisuudessa vahvistaa nuorten resilienssiä ilmastonmuutoksen kohtaamisessa. Tutkimus osoittaa, että toiminta pitää suunnitella nuorten kanssa, jotta resilienssin tutkivalle kehittämiselle saadaan rakennettua avoin ja luova perusta. Tilannesidonnainen oppiminen ja paikkaperustainen lähestymistapa lisäävät nuorten ymmärrystä käsiteltävästä ilmiöstä. Osallisuuden, aktiivisuuden ja yhteisöllisyyden tukeminen taiteellisen prosessin aikana voi edistää nuorten resilienssin kehittymistä. Dialoginen suhde materiaaliin, elämykset ja positiiviset oppimisen kokemukset voivat myös vahvistaa nuorten resilienssiä. Taiteellisessa prosessissa nuoret toimivat merkittävässä roolissa oman resilienssinsä rakentajina, joten työskentelyssä on erityisesti painotettava osallistujien äänen vahvistamista. Taiteella voidaan kehittää nuorten resilienssiä, mikä puolestaan parantaa tulevaisuudessa heidän hyvinvointiaan.

Avainsanat: nuoret, resilienssi, ilmastonmuutos, uudistava arktinen taide, uusmaterialismi

Johdanto

Ystävät auttoivat minua nostamaan kaksisataa kiloa jätää Kallavedestä helmikuussa 2023. Hautasimme ne Puijon hyppymäkien läheisyydessä sijaitsevaan lumivuoreen, josta muotoillaan Kuopion kaupungin toimesta aina marraskuussa talven ensimmäinen latu (kuvat 1, 2 ja 3). Jäät saivat odottaa vuorella toukokuun lopulle, kunnes tarvitsin niitä jälleen taiteellisessa työskentelyssä ja tutkimuksessa.

Monissa tutkimuksissa on osoitettu, että elämme epävarmuuden aikaa, jossa nuorten ikäluokat kokevat globaalisti ilmastonmuutoksen aiheuttamaa ahdistusta sekä turvattomuuden ja voimattomuuden tunteita, joita ovat entisestään syventäneet koronapandemia ja Ukrainan sota (Helfer ym., 2022; Hickman ym., 2021; Laine ym., 2023; ; Pihkala ym., 2022; Whitlock, 2023). Nykyaikaa voidaan kuvata monikriisien (poly-crisis) aikakaudeksi, jossa erilaiset kriisit linkittyvät toisiinsa ja pahentavat nuorten mielenterveysongelmia (Aalto-Setälä ym., 2021; Lawrence ym., 2024).

Ripatin ja Mannisen (2023) mukaan resilienssin vahvistaminen on tehokas tapa edistää nuorten hyvinvointia, ja aiheeseen kohdistuvalle kehittäväälle tutkimukselle on tarvetta. Sosiaalisen kestävyysnäkökulmasta tarkasteltuna nuorten pahoinvoinnille täytyy luoda uudenlaisia esteitä, jotta yhteiskuntamme pysyy elinvoimaisena (Hämäläinen, 2021). Edistämällä nuorten hyvinvointia vahvistamme yhteiskuntaa.

Tulevaisuudentutkimuksessa nuorten hyvinvointia on edistetty esimerkiksi tulevaisuuskuvioiden avulla, joita rakennetaan tiedon ja luovan ajattelun vuoropuhelussa (Lampi, 2017; Mäkelä, ym., 2022; Rubin, 2013). Työskentelyssä on käytetty taideperustaisia menetelmiä arkiajattelusta irtautumiseen ja tulevaisuuden kuvitte-

Kuvat 1, 2, ja 3. Jään avulla sain innostettua nuoret mukaan taiteelliseen prosessiin.

Kuvat: Aki Lintumäki, 2023.

luun (Jarva, 2013; Lätti ym., 2022; Rubin, 2012). Nuorten parissa tehty tulevaisuudentutkimus on ulottunut myös resilienssin vahvistamiseen ja asuinalueiden kehittämiseen (Coemans & Hannes, 2016; Lehtikainen & Tuittila, 2024; Rubin, 2000). Taideperustaisessa tutkimuksessa nuorten resilienssiä on puolestaan edistetty painottamalla taiteen ja luontosuhteen merkitystä, oppimista, ilmastonmuutoksen kohtaamista sekä alkuperäiskansan kieleen ja kulttuuriin liittyviä näkökohtia (Bentz, 2020; Brown ym., 2017; Huhmarniemi & Joy, 2022; Korsström-Magga & Jokela, 2022). Taiteen tekemisellä ja kokemisella on osoitettu olevan positiivisia vaikutuksia ihmisten hyvinvointiin (Stickley & Clift, 2017), mikä tukee sen käyttöä nuorten resilienssin vahvistamisen välineenä.

Tulevaisuudentutkimus on luonteeltaan monitieteistä (Aalto ym., 2022), mutta taiteen potentiaalia tiedonmuodostuksen välineenä on hyödynnetty tieteenalalla hajanaisesti (Myllyoja, 2024). Esitän tässä artikkelissa näkemykseni aiheeseen avaamalla taideperustaisen toimintatutkimuksen metodologialla tuotetun SULAA – Valokuvia ilmastonmuutoksesta -tutkimuksen ja yhteisötaiteellisen prosessin, jonka toteuttivat Ilmastokriisin etulinjassa -tutkimushanke ja Ingmanedu Kulttuurialan ammattiopisto Kuopiossa keväällä 2023. Tutkimuksen taiteellisenä lähestymistapana oli uudistava arktinen taide (New Genre Arctic Art).

Tutkimuksen organisoivat Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoululta kanssani erikoistutkija Jarmo Rinne ja Ingmanedulta valokuvauksen opettaja Tuire Kurikka. Yhdistimme tutkimuksen Media-alan ja kuvallisen ilmaisun perustutkimuksen Valokuvataiteen toteuttaminen -tutkimuksen osaan (15 osp). Tutkimukseen osallistui kuusi opiskelijaa. Taiteellinen prosessi käsitteli nuorten opiskelijoiden ajatuksia ja tunteita ilmastonmuutoksesta. Tutkin sen aikana luomaamme aineistoa.

Tutkimuksen tehtävänä oli kehittää taide-toimintaa, jota soveltamalla voidaan vahvistaa nuorten resilienssiä ilmastonmuutoksen kohtaamisessa tulevaisuudessa. Tutkimuksessani kysyin, miten rakentaa taidetoimintaa, joka edistää nuorten resilienssin kehittymistä ja millaisia resilienssin vahvistumista tukevia piirteitä nuorten taidetyöskentelyssä ilmenee.

Ilmastokriisin etulinjassa -tutkimushanketta koordinoivat Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun Nuorisotalon tutkimus- ja kehittämissyksikkö Juvenia ja Lapin yliopiston kuvataidekasvatuksen koulutusohjelma. Hankkeessa tutkitaan ja kehitetään nuorten ilmastoaktiivisuutta ja ilmastokansalaisuutta Koneen Säätiön rahoituksella vuosina 2022–2025. Tämä tutkimus on osa väitöskirjaani Lapin yliopistossa.

Teoreettiset ja taiteelliset lähtökohdat

Resilienssin käsitettä alettiin käyttää yleisessä keskustelussa 2010-luvulla, mutta yksiselitteistä määritelmää sille ei ole kehitetty (Pursiainen, 2023). Osa tutkijoista puhuu resilienssin yhteydessä kriisinsietokyvystä, mukautumisvalmiudesta ja myönteisestä pärjäämisestä vastoinkäymisistä huolimatta (Hyvönen ym., 2019; Joutsenniemi & Lipponen, 2015). Toiset kuvailevat käsitettä yksilön tai yhteisön kyvyksi kohdata kriisi, toipua siitä ja sopeutua sen aiheuttamaan uuteen tilanteeseen (Blum & Blum, 2009; Woods, 2015). Aiemmat kokemukset ja elämäntilanne vaikuttavat resilienssin muodostumiseen (Pangallo ym., 2015). Yksilön resilienssiä voidaan kehittää tukemalla hänen kykyään tunnistaa ja hyödyntää omia voimavarojaan, jotka edistävät myönteistä minäkuvaa ja selviytymiskykyä (Benjamin ym., 2022).

Nuorten resilienssiä edistävissä taideperustaisissa tutkimuksissa taidetta on luonnehdittu yksilöitä ja paikallisia yhteisöjä vahvistavaksi ja yhteiskunnallisuuteen kannustavaksi toiminnaksi (Berliner & de Casas, 2024; Jokela & Hiltunen, 2024b; Lintumäki, 2024). Sovellan tutkimuksessani uudistavan arktisen taiteen määrittelyä ja menetelmiä, joita on kehitetty Arktisten yliopistojen Arctic Sustainable Arts and Design (ASAD) -verkostossa (Huhmarniemi & Jokela, 2020a; Huhmarniemi & Jokela, 2020b; Jokela ym., 2021). Käsitettä on käytetty globaalin ajattelun vastakohtana, ja siinä huomioidaan alueelliset tekijät sekä olosuhteen taiteellisessa toiminnassa (Jokela & Hiltunen, 2024b). Uudistava arktinen taide on johdettu amerikkalaisen taiteilijan Suzanne Lacyn New Genre Public Art -käsitteestä (Jokela ym., 2021). Lacy (1995) kuvaa lähestymistapaa julkiseksi, kokeilevaksi, yhteisölliseksi ja poliittiseksi taiteeksi, joka toi-

mii instituutioiden ulkopuolella ja suhtautuu kriittisesti veistostaiteen staattisuuteen. Näiden näkökulmien ohella pohjoisen taiteilijat ja tutkijat korostavat työssään kestävästä kehitystä, kulttuurista tietämistä ja ekokulttuurin revitalisatiota, joilla pyritään kulttuurisen ja ekologisen resilienssin edistämiseen pohjoisessa (Huhmarniemi & Hiltunen, 2022; Huhmarniemi & Jokela, 2020a; Huhmarniemi & Jokela, 2020b).

Uudistavaan arktiseen taiteeseen sisältyy uusmaterialistinen juonne, joka painottaa materiaalsen ja kehollisen toiminnan merkitystä taiteellisessa prosessissa ja tiedonmuodostuksessa (Jokela, 2021; Hiltunen, 2024). Taiteen ja taidekasvatuksen tutkijat puhuvat uusmaterialismin yhteydessä humanistisissa tieteissä ja yhteiskuntatieteissä viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana kehittyneestä paradigmamuutoksesta, jossa ei välttämättä tehdä erottelua inhimillisen ja ei-inhimillisen tai elollisen ja elottoman välillä (Fox & Alldred, 2019; Huhmarniemi ym., 2021; Kontturi, 2010). Kontturin (2010) mukaan tässä ajattelussa materiaali nähdään muuttuvana, liikkuvana ja aktiivisena toimijana. Materiaalin toimijuuden voi ymmärtää myös prosessina, jossa korostuvat ihmisruumiin ohella muut elolliset organismit (non-human), tilat ja paikat, aistimukset ja kokemukset sekä abstraktit asiat (Fox & Alldred, 2019). Artikkelini muita teoreettisia käsitteitä ovat paikka (Massey, 2003) ja tilannesidonnainen oppiminen (Lave, 2010). Kuvaan niiden soveltamista analyysissäni.

Tutkimusmenetelmä innostaa osallistumaan

Käytimme tutkimusmenetelmänä taideperustaista toimintatutkimusta. Sen perustalla on ilmiön ymmärtämistä ja tulkintaa painottava praktinen tiedonintressi (Habermas, 1974). Metodologiaa on kehitetty Lapin yliopiston kuvataidekasvatuksen piirissä (Hiltunen, 2009; Jokela, 2019; Jokela & Huhmarniemi, 2020). Lähestymistavalla luodaan käytännön toimintatietoa, jota voidaan soveltaa uudeksi osaamiseksi (Jokela & Huhmarniemi, 2020; Kemmis, 2024). Sen juuret ovat kansainvälisessä taideperustaisessa tutkimuksessa ja toimintatutkimuksen traditioissa, jotka korostavat yhteisöllisyyttä ja osallistumista sekä yhteiskunnalliseen muutokseen tähtäävää tutkimusotetta (Barone & Eisner,

2011; Jokela & Huhmarniemi, 2020; Lawson, 2015; Leavy, 2020; Salo ym., 2023).

Taideperustaista toimintatutkimusta voidaan käyttää yksilöllisten ja yhteisöllisten kokemusten tutkimiseen (Jokela & Huhmarniemi, 2020). Menetelmä soveltuu hyvin tulevaisuudentutkimukseen, jossa kokemustietoa on hyödynnetty nuorten tulevaisuuskuvien ja yhteiskunnallisen kehittämisen välineenä (Heikkilä ym., 2017). Lähestymistavassa taide havahduttaa ja tuottaa syvyyttä vaikeasti sanallistettavaan ilmiöön (Hiltunen, 2009; Jokela, 2019; Jokela & Huhmarniemi, 2020). Lisäksi menetelmän yhteydessä puhutaan kansatutkijuudesta ja -taiteilijuudesta, joiden avulla tutkimusprojektiin osallistuvat henkilöt pyritään innostamaan toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen (Rinne ym., 2024). Tämä edellyttää tutkijalta reflektiivistä työotetta ja tasavertaista suhtautumista muihin osallistujiin (Lintumäki ym., 2022).

Jokelan ja Huhmarniemen (2020) mukaan taideperustainen toimintatutkimus on syklinen kehittämisprosessi, joka jakautuu neljään vaiheeseen. Ensimmäisessä vaiheessa tutustutaan ilmiöön, suunnitellaan toiminta, määritellään tutkimukselle tavoitteet ja tehtävä (Jokela, 2021). Toisessa vaiheessa toteutetaan taiteellinen työskentely, mikä liittyy kolmannen vaiheen kanssa, jossa kootaan tutkimuksen aineisto (Jokela, 2019). Neljännessä vaiheessa tutkimus analysoidaan ja tulokset esitetään kehittämisehdotuksina seuraavalle tutkimusprojektille (Jokela, 2021; Jokela & Huhmarniemi, 2020).

Aineistoni analyysi noudatti taideperustaiselle toimintatutkimukselle tyypillistä rakennetta, jossa analyysiä tehdään koko prosessin ajan, mikä mahdollistaa toiminnan fokuksen korjaamisen ja tutkimustehtävän tarkentamisen (Jokela & Huhmarniemi, 2020). Analyysissä pyritään ymmärtävään reflektiiviseen ajatteluun (Heikkinen ym., 2023). Tutkimuksen vuorovaikutuksellista luonnetta kuvaa sen päätteeksi järjestettävä keskustelu, jota varten tutkija kokoa taiteellisia teoksia esittelevän reflektioaineiston yhteisen tulkinnan perustaksi (Jokela & Huhmarniemi, 2020). Aineiston tulkinta on hermeneuttisen analyysin kaltainen (Heikkinen & Kaukko, 2023). Tutkimukseni aineisto koostuu opiskelijoiden tuottamista valokuvista sekä tutkijoiden ottamista kuvista. Aineistoa ovat myös tutkijoi-

den tekemät kenttämuistiinpanot, keskusteluiden äänitallenteet ja prosessin lopuksi järjestetty reflektioivan keskustelun videotalliointi.

Tutkimuksen toteutus ja sen analyysi

Valokuvataiteen toteuttaminen -tutkimuksen osan ammattitaitovaatimukset ja aikataulu ohjasivat tutkimuksen suunnittelua, jonka teimme yhdessä Tuire Kurikan ja Jarmo Rinteen kanssa. Tutkimus koostui neljästä ilmastomuutosta käsittelevästä taiteellisesta kokonaisuudesta, joiden sisältöön opiskelijat vaikuttivat. Avasimme työskentelyn päätteeksi SULAA - Valokuvia ilmastomuutoksesta -näyttelyn Kuopion keskustassa sijaitsevaan Ingmanedun Ingo-oppimisympäristöön. Näyttely oli avoinna 25.5.–29.9.2023. Tutkimuksen viimeinen vaihe oli reflektioiva keskustelu, jonka pidimme Ingossa 29.5.2023.

Sovelsimme tutkimuksen suunnittelussa Lapin yliopistossa kehitettyä projektipedagogiikkaa, jossa painotetaan yhteisöllistä päätöksentekoa sekä oppimisen liittämistä todellisen maailmaan ilmiöihin ja konteksteihin (Jokela ym., 2024). Eräs opiskelijoista kommentoi suunnitelmaa näin: ”Sen avulla saan kehittää omaa osaamistani valokuvalla viestimisessä.” Muut opiskelijat olivat asiasta samaa mieltä. Tulkitsen,

että rakensimme yhteisellä suunnittelulla avoimen ja luovan perustan nuorten resilienssin tukemiseksi kehittämiselle.

Lempipaikka yhdistettynä tilannesidonnaiseen oppimiseen edistää resilienssiä

Tapasimme opiskelijat ensimmäisen kerran 23. maaliskuuta, jolloin he syventyivät ensimmäiseen taiteelliseen kokonaisuuteen. Pyysimme heitä tarkastelemaan lempipaikkaansa ilmastomuutoksen näkökulmasta ja toteuttamaan siitä viidestä kymmeneen valokuvaa. Massey (2003) mukaan käsitys paikasta rakentuu ihmisen kokemuksista, sosiaalisista suhteista ja yhteyksistä toisiin paikkoihin. Laajempia ilmiöitä, kuten ilmastomuutosta, voidaan ymmärtää ja tulkita paremmin itselle tärkeän paikan avulla (Karjalainen, 2006; Lintumäki, 2023). Siksi toivoimme, että opiskelijat kertoisivat, miten ilmastomuutos voisi vaikuttaa heidän lempipaikkaansa ja millaisia tunteita ilmiö heissä herätti. Opiskelijat aloittivat työskentelyn motivoituneina. Sen perusteella tulkitsen, että onnistuimme paikkaperustaisella lähestymistavalla konkretisoimaan opiskelijoille laajaa aihetta ja avaamaan heille väylän taiteelliseen työskentelyyn.

Kuva 4. Opiskelijat esittivät huolensa ilmastomuutoksesta lempipaikkojensa avulla.

Kuva: Sonja Pekkonen, 2023.

Seuraavan päivän aluksi ohjasimme opiskelijoille luovan kirjoittamisen harjoituksen, jonka avulla toivoimme heiltä sanallisesti näkemyksiä lempipaikoista. Tämän jälkeen opiskelijat lukivat tekstinsä ja esittelivät valokuvansa (kuva 4). Eräs heistä kommentoi kuvaansa näin: ”Ilmastonmuutos huolestuttaa, se voi viedä lempipaikkani.” Sama näkemys kuvastui myös muiden opiskelijoiden valokuvissa, teksteissä ja kommenteissa. Havaitsin niissä piirteitä tilannesidonnaisesta oppimisesta, joka tarkoittaa tekemällä oppimista aidoissa tilanteissa, joissa oppija toimii luovana subjektina (Lave, 2010). Eräs opiskelijoista kommentoi: ”Jos ei olisi ollut tällaista tehtävää, en olisi alkanut miettimään, että ilmastonmuutos voi vaikuttaa näihin paikkoihin.” Toinen heistä pohti asiaa näin: ”Mielinkiintoinen tapa oppia taiteen kautta.”

Tilannesidonnaisessa oppimisessa korostuvat myös yhteisöllisyys ja oppijoiden vahva osallistuminen (Lave & Wenger, 1991). Nämä näkemykset painottuivat kolmannen opiskelijan reflektiossa: ”Kyllä tää on hyvä, että saa näkökulmia ja yhdessä keskusteltua. Silleinhän niistä saa asiat esille, kun puhuu vaan ja tekee yhdessä.”

Tilannesidonnaiseen oppimiseen kuuluu ratkaisukeskeisyys, joka kohdistuu oppijan jokapäiväiseen elämään (Jokela ym., 2024; Lave & Wenger, 1991). Ajatus tuli esiin neljännen opiskelijan kommentissa: ”Kyllä musta tuntuu, että kun asioita purkaa taiteella, niin lievittää ja helpottaa.” Pedagoginen ajattelu liittyy myös uudistavaan arktiseen taiteeseen (Jokela & Hiltunen, 2024a). Chapinin (2015) mukaan kuulluksi tuleminen ja ongelmista puhuminen vahvistavat nuorten resilienssiä. Nämä piirteet ilmenivät opiskelijoiden kommenteista. Tulkitsen, että loimme tilannesidonnaisen oppimisen ja uudistavan arktisen taiteen avulla valtavalle ilmiölle yhteiset käsitteelliset raamit, joiden pohjalta saatoimme jatkaa työskentelyä. Lisäksi tulkitsen, että saimme työskentelyssä esiin opiskelijoiden äänen, joka on nuorten resilienssiä vahvistava toimenpide.

Kantaaottavat kuvat vahvistavat nuorten ääntä

Seuraavassa tapaamisessa opiskelijat syvennyivät kokonaisuuteen, jonka tarkoituksena oli luoda ilmastonmuutoksesta kantaaottavia kuvia

yhdistämällä tekstiä valokuvaan. Alustimme aiheen näyttämällä heille erilaisia vastamainoksia. Työtapaa on sovellettu kriittisessä media-kasvatuksessa, jossa painotetaan osallisuutta ja yhteiskuntakriittisyyttä (Herkman, 2007). Julkaisimme kuvat myöhemmin tutkimushankkeen Instagram-tilillä¹, mikä tarjosi niille nykyaikaisen ilmaisukanavan ja samalla noudatti alkuperäisen New Genre Public Art -käsitteen poliittisuutta, julkista esittämistä ja yhteisöllisyyttä (Lacy, 1995).

Kuva 5. Opiskelijat ottivat kuvillaan rohkeasti kantaa ilmastonmuutokseen. Kuva: Seila Haaga, 2023.

Seuraavana päivänä opiskelijat esittelivät valmiit teoksensa (esim. kuva 5.). Kuvausprosessi oli aktivoinut heidät keskustelemaan ilmastonmuutoksen vaikutuksista. Eräs opiskelijoista kommentoi: ”Me siis puhuttiin siitä, että köyhät ihmiset kärsivät siitä, että makea vesi katoaa ja mulle toi kuva puhuu muovista, että muovihävikkiä on niin paljon luonnossa.” Myöhemmin valokuvauksen opettaja Tuire Kurikka kertoi, että opiskelijat olivat tapaamisen jälkeenkin jatkaneet aiheen käsittelyä. Tämä oli toinen selkeä havainto opiskelijoiden aktivoitumisesta. Näistä havainnoista voidaan päätellä, että toimintatutkimus herättää tutkimukseen osallistuvia henkilöitä ajattelemaan ja toimimaan (Heikki-

¹ <https://www.instagram.com/ilmastokriisinetulinjassa>

*Kuvat 6 ja 7. Painotimme taiteellisessa työskentelyssä paikkaperustaisuutta ja luontoyhteyttä.
Kuvat: Sebastian Silfvenius, 2023.*

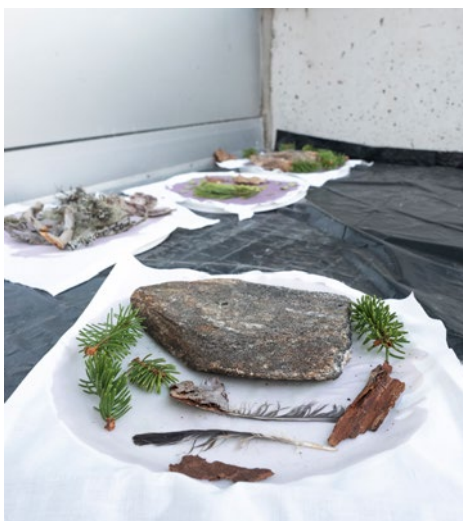
nen & Huttunen, 2023). Isolan ja kollegoiden (2017) mukaan ihmisen selviytymisen keinot rakentuvat vuorovaikutuksessa ympäristöön ja positiiviset kokemukset edistävät tätä prosessia. Yksilöiden kokemukset oman äänen olemassaolosta edistävät demokratiaa ja ihmisoikeuksia (Gretschel ym., 2023). Tulkitsem, että työskentely kantaottavien kuvien parissa vahvisti opiskelijoiden ääntä ja mielipiteiden esille tuomista, mikä voi edistää heidän resilienssinsä kehittymistä tulevaisuudessa.

Materiaali avaa ja rajoittaa osallistumista

Aloitimme kolmannen taiteellisen kokonaisuuden Kuopion Haminalahden kulttuuripolulla. Uudistavassa arktisessa taiteessa painotetaan paikkaperustaista lähestymistapaa ja paikallisesta kulttuurista tulevia merkityksiä (Jokela ym., 2021). Inspiroiduiimme taiteilija Ferdinand von Wrightin teoksesta "Näköala Haminalahdelta", jonka hän maalasi vuonna 1853 samassa maisemassa. Pyysimme yhtä opiskelijoista tekemään dronella oman versionsa maalauksesta. Samalla me muut keräsimme luonnonmateriaaleja ja tunnustelimme kehollisesti maastoa (kuvat 6 ja 7). Pyrimme dialogiseen yhteyteen ympäristön kanssa, jota monet taitelijat ja tutkijat korostavat taideperustaisessa uusmaterialistisessa ajattelussaan (Huhmarniemi & Joy, 2022; Rousell ym., 2020). Näin myös meistä tuli oman taiteemme materiaalia.

Palasimme Haminalahdelta oppimisympäristö Ingoon, jossa aloitimme SolarFast-työskentelyn. SolarFast on syanotypian ja fotogrammin kaltainen tekniikka, jossa valotettava pinta käsitellään valoherkällä kemikaalilla ja valotetaan auringonvalossa (Antonini ym., 2015). Leikkasimme valkoisesta kankaasta palasia, joihin valotimme kuvia luonnonmateriaalien ja SolarFastin avulla (kuvat 8, 9 ja 10).

Kuvat 8, 9, ja 10. SolarFast-työskentelyssä opiskelijat pääsivät dialogiin materiaalin kanssa. Kuvat: Aki Lintumäki, 2023.

lähestymistapa vaikutti yksilöllisesti opiskelijoiden osallistumiseen. Suurimmalle osalle se avasi uuden itseilmaisun tavan, mutta yksi heistä koki, että työskentely rajoitti osallistumista ja ilmaisua. Tulkitsen myös, että työskentely edisti opiskelijoiden valmiuksia toimia seuraavassa vaiheessa.

Taide edistää kuulluksi tulemistä

Toukokuun 25. päivän aamuna kaivoimme yhdessä Jarmo Rinteen kanssa jäät esiin Puijon lumivuoresta ja toimimme ne Ingon edustalle. Opiskelijat alkoivat lohkoa jäätä kirveen, sahojen sekä veitsien avulla ja hyödynsivät sitä SolarFast-kuvien tekemisessä (kuvat 11, 12 ja 13). Ohjasimme Tuire Kurikan kanssa taiteellisen prosessin. Työskentelystämme kehittyi paikkasidonnainen yhteisötaiteellinen (Lacy, 1995) performanssi, joka houkutteli yleisöä keskustelemaan ilmas-

tonmuutoksesta. Hiltunen (2023) soveltaa tällaisen performatiivisen taiteen yhteydessä Baradin (2019) käsitettä yhteismuotouminen (intra-action), jossa taiteen avulla luotu yksityinen kokemus muuttuu yh-

Kuvat 11, 12, ja 13. Yhteisötaide keräsi kiinnostunutta yleisöä. Kuvat: Aki Lintumäki, 2023.

Myöhemmin eräs Ingossa työskennellyt vaatemuotoilija Hanna Ahokas ompeli paloista yhtenäisen kollaasin. Toimenpide toi esiin taiteen, käsityön ja muotoilun yhteyden, jota uudistavassa arktisessa taiteessa painotetaan (Huhmarniemi & Jokela, 2020b). Sijoitimme myöhemmin kollaasin ja maastossa otetut ilmakuvat osaksi tulevaa valokuvanäyttelyä.

Useimmat opiskelijat pitivät työskentelyä kiinnostavana, mutta se nostatti myös kritiikkiä. Yksi heistä kommentoi: "Mulla ei oo hirveesti valtaa siitä, mitä mä teen. Mussa ei tunnu, että mä olisin tehnyt mitään tässä." Mieliapiteessä tiivistyy keskeisiä elementtejä taiteen uusmateriaalismista, jossa materiaali mielletään prosessina, jolle on ominaista epämääräisyys sekä samanlainen aktiivisuus ja passiivisuus (Gamble ym., 2019). Tulkitsen, että taiteen uusmaterialistinen

Kuva 14. Taiteellisen prosessin päätös tuotti voimakkaita elämyksiä opiskelijoille. Kuva: Aki Lintumäki, 2023.

teisölliseksi ja osallistumista aktivoivaksi. Yksi opiskelijoista kommentoi työskentelyä näin: "On ollut tosi kiva jutella ihmisten kanssa, kun ne tulevat kysymään mitä te teette." Toimintamme oli julkisen esittämisen ja materiaalikeskeisen lähestymistavan myötä myös uudistavaa arktista taidetta. Performanssin päätteeksi opiskelijat liittivät SolarFast-teokset osaksi näyttelyä, jonka avajaiset pidimme iltapäivällä.

Kutsuimme näyttelyn avajaisiin muiden vieraiden ohella paikallisia poliitikkoja keskustelemaan nuorten kanssa ilmastonmuutoksesta. Teosten tarkoituksena oli avata aiheeseen liittyvä dialogi näyttelyvieraiden välille. Sitä vauhditti Vihreiden kaupunginvaltuutetun Kaisa Kanteleen puheenvuoro, joka käsitteli nuorten ilmastotunteita. Hän painotti taiteellisen ilmaisun, yhteisöllisyyden, aktiivisuuden sekä osallisuuden merkitystä ilmastotunteiden välittämisessä ja kehotti nuoria ottamaan yhteyttä poliitikkoihin ilmastoasioissa. Benjaminin ja kollegoiden (2022) mukaan omaan maailmankatsomukseen perustuvalla toimijuudella nuoret voivat parhaiten itse edistää resilienssiään tulevaisuudessa. Lisäksi nuorten osallisuutta voidaan edistää kannustamalla heitä näkemään itsensä osana yhteiskuntaa ja sen sosiaalisia verkostoja sekä

mahdollistamalla heille tilaisuuksia olla aktiivinen (Nousiainen & Leemann, 2023). Tulkitsen, että saimme kehitettyä näyttelynavajaisista toiminnallisen foorumin, jossa opiskelijat saattoivat itse edistää osallisuuttaan ja aktiivisuuttaan sekä näin vahvistaa resilienssiään ilmastonmuutoksen kohtaamisessa. Opiskelijat kokivat tulleen avajaisissa kuulluiksi. Yksi heistä kommentoi näin: "Sain sanottua sen, mitä halusin."

Avajaisten päätteeksi murskasimme ulkona sulavat jäät (kuva 14), mikä innosti ja riemastutti opiskelijoita. Positiivinen ilmapiiri tarttui koko työryhmään ja hetki tiivistyi ilon onnistuneesta taiteellisesta prosessista. Poijulan (2020) mukaan myönteiset kokemukset luovat pohjaa resilienssin ja toivon rakentumiselle. Eräs opiskelija koki näyttelynavajaiset sosiaalisesti haastavana tilanteena, johon materiaalin kanssa työskentely toi helpotusta. Hän kommentoi: "Ihmismäärä stressasi, mutta tuntui vaan niin hyvälle hakata sitä jäätä, päivän paras juttu."

Näen tilanteessa yhtäläisyyksiä sosiokulttuuriseen innostamiseen ja yhteisölliseen taidekasvatukseen, jotka tähtäävät yksilön ja yhteisön voimaantumiseen ja valtaantumiseen prosessimaisen työskentelyn avulla (Hiltunen, 2009; Kurki, 2000; Lacy, 1995). Samalla se heijasteli Bennettin (2020) näkemystä materiaalisuudesta, jossa materiaalilla on ihmisestä riippumaton voimaa toimia ja vaikuttaa. Opiskelijat kokivat, että materiaali auttoi heitä taiteellisessa ilmaisussa. Ingold määrittelee tällaisen työskentelyn kasvuprosessiksi, jossa tekijä asettuu suhteeseen aktiivisten materiaalien kanssa, luo uutta ja oppii materiaaleilta (2013). Opiskelijoiden puheissa toistui arvostus jäätä kohtaan. Tulkitsen, että taiteellinen tilanne ja siinä syntynyt dialoginen suhde materiaaliin tuottivat opiskelijoille elämyksellisiä tunteita sekä positiivisia oppimisen kokemuksia, joilla voi tulevaisuudessa olla merkitystä heidän resilienssinsä vahvistumiseen.

Tutkimuksen lopuksi järjestämässämme reflektioivassa keskustelussa opiskelijat kommentoivat taiteellista prosessia näin: "Olemme toimineet kuin bändi.", "Kivaa, kun oli koko ajan tekemistä.", "Meillä on vielä toivoa, että ilmastonmuutos paranee siitä.", "Mulla on toiveikas olo, että nautitaan siitä mitä meillä vielä on.", "Yhdessä on kiva tehdä asioita." Piispan ja Pihkalan (2020) mukaan nuorten toivo paremmasta tu-

levaisuudesta voi nousta yhteisten kokemusten jakamisesta ja yhteisestä toiminnasta. Yhteisöllisyydellä ja sosiaalisissa verkostoissa toimimisella onkin nähty olevan positiivinen yhteys nuorten tulevaisuuden resilienssin kehittymiseen (Kivijärvi & Korkiamäki, 2023). Tulkitsen keskustelun perusteella, että prosessin aikana saimme edistettyä opiskelijoiden yhteisöllisyyttä ja aktiivisuutta, jotka voivat vahvistaa heidän resilienssiään tulevaisuudessa.

Johtopäätökset ja kehittämisehdotukset

Toteutimme tässä tutkimuksessa SULAA - Valokuvia ilmastonmuutoksesta -prosessin. Siihen osallistui opiskelijoita Ingmanedulta Valokuvataiteen toteuttaminen -tutkinnon osan puitteissa. Prosessin taiteellisenä lähestymistapana oli uudistava arktinen taide, ja kehittäminen perustui taideperustaisen toimintatutkimuksen metodologialle.

Tutkimuksen tehtävänä oli kehittää taide-toimintaa, jota soveltamalla voidaan vahvistaa nuorten resilienssiä ilmastonmuutoksen kohtaamisessa tulevaisuudessa. Kysyin aluksi, miten rakentaa taidetoimintaa, joka edistää nuorten resilienssin kehittymistä. Analyysini osoittaa, että toiminta pitää suunnitella yhdessä nuorten kanssa, jotta resilienssin tutkivalle kehittämiselle saadaan rakennettua avoin ja luova perusta.

Tämän jälkeen kysyin, millaisia resilienssin vahvistumista tukevia piirteitä nuorten taide-työskentelyssä ilmenee. Tulkitsin, että paikka-perustaisella lähestymistavalla voidaan konkretisoida nuorille ilmastonmuutosta aiheena ja avata väylää taiteelliseen työskentelyyn. Tilannesidonnan oppimisen ja uudistavan arktisen taiteen työtavat loivat yhteiset käsitteelliset raamit ilmiölle. Saimme taiteen avulla esiin nuorten äänen, jota entisestään vahvisti työskentely kantaaottavien kuvien parissa. Näissä kaikissa toimenpiteissä taide vahvisti nuorten resilienssiä ja loi perustaa sen kehittymiselle tulevaisuudessa.

Uudistavaan arktiseen taiteeseen liittyvä uus-materialistinen lähestymistapa vaikutti yksi-

öllisesti nuorten osallistumiseen. Suurimmalle osalle heistä se avasi uuden itseilmaisun tavan. Työskentely edisti opiskelijoiden valmiuksia toimia näyttelyn avajaisissa, jossa taiteella pyrittiin vahvistamaan heidän resilienssiään.

Analyysini osoittaa, että kehitimme avajaisista taiteen ja keskustelun avulla toiminnallisen foorumin, jossa nuoret saattoivat itse edistää osallisuuttaan ja aktiivisuuttaan sekä vahvistaa niiden avulla resilienssiään ilmastonmuutoksen kohtaamisessa. Nuoret kokivat tulleen avajaisissa kuulluiksi. Päivän lopuksi järjestämämme taiteellinen tilanne ja siinä syntynyt dialoginen suhde materiaaliin tuottivat nuorille elämyksellisiä tunteita ja positiivisia oppimisen kokemuksia, joilla voi tulevaisuudessa olla merkitystä heidän resilienssinsä vahvistumiseen. Tutkimus päättyi refleктоivaan keskusteluun. Osallistujien kommenttien perusteella tulkitsin, että taiteellinen prosessi kokonaisuutena oli edistänyt heidän yhteisöllisyyttään ja aktiivisuuttaan. Näillä elementeillä on osoitettu olevan keskeinen merkitys nuorten toivon ja resilienssin vahvistumiselle tulevaisuudessa.

Tutkimukseni tulokset osoittavat, että taiteella voi monin tavoin vahvistaa nuorten resilienssiä ilmastonmuutoksen kohtaamisessa. Nuorten parissa työskentelevillä asiantuntijoilla on mahdollisuus soveltaa tuloksia tukiessaan heitä tässä prosessissa. Jatkokehittämisen kannalta on tärkeää luoda nuorille monipuolisia edellytyksiä toimia keskeisessä roolissa oman resilienssin rakentajina. Työskentelyssä on painotettava nuorten äänen vahvistamista. Lisäksi resilienssin tutkimusta tulisi laajentaa suurempiin osallistujaryhmiin kattavampien tulosten saavuttamiseksi. Tulevaisuudentutkimuksessa taiteen potentiaalia voisi soveltaa monipuolisemmin sosiaalisen kestävyuden edistämässä. Tieteenalalle olisi syytä kehittää omia taideperustaisia lähestymistapoja, joissa taidetta hyödynnettäisiin esimerkiksi nuorten tulevaisuuskuvien rakentamisessa toiminnallisen foorumin tavoin. Taiteella voidaan luoda myönteistä tulevaisuutta ja edistää hyvinvointia.

Lähteet

- Aalto, H.-K., Heikkilä, K., Keski-Pukkila, P., Mäki, M., & Pöllänen, M. (2022). Johdanto. Teoksessa H.-K. Aalto, K. Heikkilä, P. Keski-Pukkila, M. Mäki, & M. Pöllänen (toim.), *Tulevaisuudentutkimus tutuksi – Perusteita ja menetelmiä* (s. 8–19). Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-249-563-1>
- Aalto-Setälä, T., Suvisaari, J., Appelqvist-Schmidlechner, K., & Kiviruusu, O. (2021). Pandemia ja nuorten mielenterveys - Kouluterveyskysely 2021. Tutkimuksesta tiiviisti 55/2021. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-738-8>
- Antonini, M., Minniti, S., Gómez, F., Lungarella, G., & Bendoricchi, L. (2015). *Experimental Photography. A Handbook of Techniques*. Thames & Hudson.
- Barad, K. (2019). Posthumanistinen performatiivisuus: Kohti ymmärrystä siitä, miten materia merkityksellistyy. Teoksessa T. Nauha, A. Arlander, H. Järvinen & P. Porkola (toim.), *Performanssifilosofiaa: esitysten, esiintymisen ja performanssin filosofiasta performanssijatteluun*. NIVEL Artistic Research in the Performing Arts 12. Taideyliopiston Teatterikorkeakoulu. Saatavilla: <https://nivel.teak.fi/performanssifilosofiaa>. Käännös kirjoituksesta Barad, K. (2003). Posthumanist Performativity: Toward an Understanding of How Matter Comes to Matter. *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, 28(3). Suom. Annette Arlander.
- Barone, T. & Eisner E. (2011). *Art based research*. Sage.
- Benjamin, S., Koirikivi, P., & Kuusisto, A. (2022). Nuorten elämänsäntunne haasteita ja vastoinikäymisiä: Näkökulmia resilienssiin kestävästä hyvinvoinnin teorian valossa. *Nuorisotutkimus*, 40(3), 59–76. <https://doi.org/10.57049/nuorisotutkimus.9122544>
- Bennett, J. (2020). Material väre – Olioiden poliittinen ekologia. niin & näin.
- Bentz, J. (2020). Learning about climate change in, with and through art. *Climatic Change*, 162, 1595–1612. <https://doi.org/10.1007/s10584-020-02804-4>
- Berliner, P., & de Casas, E. (2024). Portraits as Activism for Humanization and Sustainability. Teoksessa T. Jokela, P. Berliner & A. Manninen (toim.), *Creating Arctic Sustainability Portraits* (s. 15–20). Lapin yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-459-1>
- Blum, L. M., & Blum, R. W. (2009). Resilience in adolescence. Teoksessa R. J. DiClemente, J. S. Santelli, & R. A. Crosby (toim.), *Adolescent health: Understanding and preventing risk behaviors* (s. 51–76). Jossey-Bass/Wiley.
- Brown, K., Eernstman, N., Huke, A.R., & Reding, N. (2017). The drama of resilience: learning, doing, and sharing for sustainability. *Ecology and Society*, 22(2), 8. <https://doi.org/10.5751/ES-09145-220208>
- Chapin, L. (2015). Mexican-American boys' positive outcomes and resilience: Importance of social support and individual attributes. *Child and Family Studies*, 24, 1791–1799.
- Coemans, S., & Hannes, K. (2016). Applying a multi-sensory methods base in collaborative research practice: Solid “Dare it” (y). *International Social Work and Society Academy*. <https://lirias.kuleuven.be/handle/123456789/543674>
- Fox, N., J., & Alldred, P. (2019). *New materialism*. Teoksessa P. Atkinson, S. Delamont, A. Cernat, J. W. Sakshaug, & M. Williams (toim.), *Sage research methods foundations* (s. 1–16). Sage. <https://doi.org/10.4135/9781526421036768465>
- Gamble, C. N., Hanan, J. N., & Nail, T. (2019). What is new materialism? *Journal of the Theoretical Humanities*, 24(6), 111–134. <https://doi.org/10.1080/0969725X.2019.1684704>
- Gretschel, A., Rautiainen, M., Vanhanen-Nuutinen, L., & Tarvainen, K. (2023). *Demokratia- ja ihmisoikeuskasvatusta Suomessa: Tilannekuva ja suositukset 2023*. Valtioneuvoston kanslia. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-329-6>
- Habermas, J. (1974). *Theory and Practice*. Beacon Press.
- Heikkilä, K., Nevala, T., Ahokas, I., Hyttinen, L., & Ollila, J. (2017). NUORTEN TULEVAISUUSKUVAT 2067: Näkökulma suomalaisen yhteiskunnan kehittämiseksi. Tutu e-julkaisu 6/2017. Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2019052116250>
- Heikkinen, H., L.T., & Huttunen R. (2023). Validointiperiaatteet. Teoksessa H. L.T. Heikkinen, & M. Kaukko (toim.), *Toimintatutkimus. Käytännönopas* (s. 217–266). Vastapaino.
- Heikkinen, H., L.T., & Kaukko, M. (2023). *Kerronnallinen näkökulma*. Teoksessa H. L.T.
- Heikkinen, & M. Kaukko (toim.), *Toimintatutkimus. Käytännönopas* (s. 197–215). Vastapaino.
- Heikkinen, H., L.T., Kaukko, M., & Salo, P. (2023). Mitä toimintatutkimus on ja miten sitä tehdään. Teoksessa H. L.T. Heikkinen, & M. Kaukko (toim.), *Toimintatutkimus. Käytännönopas* (s. 17–38). Vastapaino.
- Helfer, A., Manner, J., & Pitkänen, T. (2022). Poikkeustila toisen jälkeen: nuorten näkemyksiä koronasta Ukrainan sotaan. Nuorisotutkimusseura. <https://www.nuorisotutkimusseura.fi/nakokulma89>
- Herkman, J. (2007). Kriittinen mediakasvatusta. Vastapaino.
- Hickman, C., Marks, E., Pihkala, P., Clayton, S., Lewandowski, R. E., Mayall, E. E., Wray, B., Mellor, C., & van Susteren, L. (2021). Climate anxiety in children and young people and their beliefs about government responses to climate change: A global survey. *The Lancet Planetary Health*, 5(12). [https://doi.org/10.1016/s2542-5196\(21\)00278-3](https://doi.org/10.1016/s2542-5196(21)00278-3)
- Hiltunen, M. (2009). Yhteisöllinen taidekasvatusta: Performatiivisesti pohjoisen sosiokulttuurisissa ympäristöissä [Väitöskirja, Lapin yliopisto]. Acta electronica Universitatis Lapponiensis. <http://urn.fi/URN:NBN:fi:ula-20111141039>
- Hiltunen, M. (2022). Tekoja, yhteismuotoutumista ja aikaansaamista: Tapahtumat performatiivisena taiteena. Teoksessa T. Jokela, M. Riikonen & I. Holck (toim.), *Ketterää taidetta Lapin tapahtumiin* (s. 32–39). Lapin yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-358-7>
- Hiltunen, M. (2024). *Random Encounters with Locals and Glacial Stream in Greenland*. Teoksessa T. Jokela, A. Manninen & P. Berliner (toim.), *Mapping the New Genre Arctic Art Education* (s. 58–61). Lapin yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-457-7>
- Huhmarniemi, M., & Hiltunen, M. (2022). *New Genre Arctic Art in the city of Rovaniemi: Promotion of de-Arctification and pluralism*. Teoksessa S. Miettinen, E. Mikkonen, M. C. Loschiavo dos Santos, & M. Sarantou (toim.), *Artistic Cartography and Design Explorations Towards the Pluriverse* (s. 64–73). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781003285175-7>
- Huhmarniemi, M., & Jokela, T. (2020a). Arctic arts with pride: Discourses on Arctic arts, culture and sustainability. *Sustainability*, 12(2), 604. <https://doi.org/10.3390/su12020604>
- Huhmarniemi, M., & Jokela, T. (2020b). Arctic art and material culture: Northern knowledge and cultural resilience in the northernmost Europe. Teoksessa L. Heininen, H. Exner-Pirot, & J. Barnes (toim.), *Arctic yearbook 2020: Climate change and the Arctic: Global origins, regional responsibilities?* (s. 242–259). Arctic Portal. <https://arcticyearbook.com/>
- Huhmarniemi, M., Jokela, T., & Hiltunen, M. (2021). Pa-

- radigm shifts in northern art, community, and environment studies for art teacher education. *Social Sciences & Humanities Open*, 4(1), Article 100181. <https://doi.org/10.1016/j.sshao.2021.100181>
- Huhmarniemi, M., & Joy, F. (2022). Forest encounters: Communication with Trees, Stones and Powers of Nature. Teoksessa G. Coutts, & T. Jokela (toim.), *Relate North #9* (s. 106–125). InSEA Publications. https://www.insea.org/wp-content/uploads/2022/12/RelateNorth9_WEB.pdf
- Hyvönen, A., Juntunen, T., Mikkola, H., Käpylä, J., Gustafsborg, H., Nyman, M., Rättälä, T., Virta, S., & Liljeroos, J. (2019). Kokonaisresilienssi ja turvallisuus: tasot, prosessit ja arviointi. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 17/2019. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-287-647-8>
- Hämäläinen, J. (2021). Sosiaalisesti kestävä yhteiskunta – lähtökohtia, suuntaviivoja, reunaehdoja. Kunnallisanalan kehittämissäätiön Julkaisu 41. KAKS – Kunnallisanalan kehittämissäätiö. https://kaks.fi/wp-content/uploads/2021/04/41_sosiaalisesti-kestava-yhteiskunta.pdf
- Ingold, T. (2013). *Making: Anthropology, archaeology, art, and architecture*. Taylor & Francis Group.
- Isola, A.-M., Kaartinen, H., Leemann, L., Lääperi, R., Schneider, T., Valtari, S., & Keto-Tokoi, A. (2017). Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehyistä rakentamassa (Työpäpaperi 33/2017). Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-917-0>
- Jarva, V. (2013). Skenaariodraama – Miten kirjoittaa vaikuttavia tulevaisuuskertomuksia?. Teoksessa O. Kuusi, T. Bergman, & H. Salminen (toim.), *Miten tutkimme tulevaisuuksia?* (s. 154–178). Acta Futura Fennica 5. 3. uud. painos. Tulevaisuuden tutkimuksen seura ry.
- Jokela, T. (2019). Arts-based action research in the North. Teoksessa G. W. Noblit (toim.), *Oxford research encyclopedia of education*. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190264093.013.522>
- Jokela, T. (2021). Kuerin Matkassa: paikkaperustainen taideteos ympäristökonfliktissa. *Research in Arts and Education*, (3), 73–97. <https://journal.fi/rae/article/download/119563/71100/236945>
- Jokela, T., & Hiltunen, M. (2024a). New Genre Arctic Art Education as a Way of Knowing with the North. Teoksessa T. Jokela, M. Huhmarniemi & K. Burnett (toim.), *Relate North: New Genre Arctic Art Education Beyond Borders* (s. 12–37). InSEA Publications. <https://doi.org/10.24981/2024-RNNGAEB>
- Jokela, T., & Hiltunen, M. (2024b). Sustainability Portraits: Intra-action Between Identities and Ecocultures in the Arctic. Teoksessa T. Jokela, P. Berliner & A. Manninen (toim.), *Creating Arctic Sustainability Portraits* (s. 8–12). Lapin yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-459-1>
- Jokela, T., Hiltunen, M., Huhmarniemi, M., Härkönen, E., Stöckell, A., Manninen, A., & Parpala, M. (2024). Kuvataidekasvatuksen ja soveltavan taiteen projektiosaajaksi. Lapin yliopisto taiteiden tiedekunta. Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnan julkaisuja C. Katsauksia ja puheenvuoroja No. 71. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-428-7>
- Jokela, T., & Huhmarniemi, M. (2020). Taideperustainen toimintatutkimus soveltavan taiteen kehittämisen välineenä. Teoksessa T. Jokela, M. Huhmarniemi, & J. Paasovaara (toim.), *Luontokuvaus soveltavana taiteena* (s. 39–70). Lapin yliopisto.
- Jokela, T., Huhmarniemi, M., Beer, R., & Soloviova, A. (2021). Mapping new genre Arctic art. Teoksessa L. Heininen, J. Exner-Pirot, & H. Barnes (toim.), *Arctic yearbook 2021: Defining and mapping sovereignties, policies and perceptions*. Arctic Portal. <https://arcticyearbook.com>
- Joutsenniemi, K., & Lipponen, K. (2015). Resilienssi ja posttraumaattinen kasvu. *Suomen lääkärilehti*, 70(39), 2515–2519. <http://www.fimnet.fi/cl/laakari-lehti/pdf/2015/SLL392015-2515.pdf>
- Karjalainen, P. T. (2006). Topobiografinen paikan tulkin-ta. Teoksessa S. Knuuttila, P. Laaksonen, & U. Piela (toim.), *Paikka: Eletty, kuviteltu, kerrottu* (s. 83–92). Kalevalaseuran vuosikirja 85. Gummerus.
- Kemmis, S. (2023). Esipuhe. Teoksessa H. L. T. Heikkinen, & M. Kaukko (toim.), *Toimintatutkimus. Käytännön-opas* (s. 9–15). Vastapaino.
- Kivijärvi, A., & Korkiamäki, R. (2023). Kaverit auttaa aina – Ikätoverisuhteet ja resilienssi. Teoksessa A. Kivijärvi (toim.), *Läpi kriisien: Nuorisobarometri 2022* (s. 137–150). Valtion nuorisoneuvosto & Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto & Opetus- ja kulttuuriministeriö. <https://tietoaouorista.fi/wp-content/uploads/2023/03/nuorisobarometri-2022-web.pdf>
- Kontturi, K. (2010). Taideprosessi liikkuvana, luovana sommittumana. Kaksi kohtaamistapahtumaa. Teoksessa M. Ijäs, A. Kuusamo, & R. Niemelä (toim.), *Kuin-ka tehdä taidehistoriaa?* (s. 179–201). Utukirjat.
- Korsström-Magga, K., & Jokela, T. (2022). Art-Based Knowing with Sámi Reindeer Herders: A step Towards Resilience. Teoksessa G. Coutts, & T. Jokela (toim.), *Relate North #9* (s. 150–170). InSEA Publications. https://www.insea.org/wp-content/uploads/2022/12/RelateNorth9_WEB.pdf
- Kurki, L. 2000. Sosiokulttuurinen innostaminen. Muu-toksen pedagogiikka. Vastapaino.
- Lacy, S. (1995). Debated territory: Towards a critical language for public art. Teoksessa S. Lacy (toim.), *Mapping the terrain New Genre Public Art* (s. 171–185). Bay Press.
- Laine, S., Kauppinen, E., Tani, S., & Malm, K. (2023). Koti kouluna, yksityisenä paikkana ja hengailun tilana korona-ajassa. Teoksessa S. Laine, E. Kauppinen, K. Malm, & T. Hoikkala (toim.), *Nuoruus korona-ajan kaupungissa: Tutkimus nuorten vapaa-ajasta, jalkautuvasta nuorisotyöstä ja huolikaasumista* (s. 138–158). Kenttä. Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto.
- Lampi, H. (2017). "Aina liikkeessä": Tulevaisuuskuvia suomalaisilla, tansanialaisilla, intialaisilla, ghanalaisilla ja isobritannialaisilla lapsilla ja nuorilla 2005–2015 [Väitöskirja, Helsingin yliopisto]. Helsingin yliopisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-51-3492-9>
- Lave, J. (2010). The practice of learning. Teoksessa K. Illeris. (toim.), *Contemporary Theories of Learning* (s. 200–208). Routledge.
- Lave, J. & Wenger, E. (1991). *Situated learning: Legitimate peripheral*. Cambridge University Press.
- Lawrence, M., Homer-Dixon, T., Janzwood, S., Rockström, J., Renn, O., & Donges, J.F. (2024). Global polycrisis: the causal mechanisms of crisis entanglement. *Global Sustainability* 7, e6. <https://doi.org/10.1017/sus.2024.1>
- Lawson, H.A. (2015). *Introducing Participatory Action Research*. Teoksessa H. A. Lawson, J. Caringi, L. Pyles, J. Jurkowski, & C. Bozlak (toim.), *Participatory Action Research Pocket Guides to Social Work Research Methods* (s. 1–34). Oxford University Press.
- Leavy, P. (2020). *Method meets art. Arts-Based Research Practice*. Guilford Press.
- Lehikoinen, K., & Tuittila, S. (2024). Arts-based approaches for futures workshops: Creating and interpreting artistic futures images. *Futures & Foresight Science*, 6, e182. <https://doi.org/10.1002/ffo2.182>
- Lintumäki, A. (2023). *My Place: Building Young People's Future Using Art-Based Action in the North*. Teoksessa G. Coutts, & T. Jokela (toim.), *Relate North:*

- Possible Futures (s. 50–73). InSEA Publications. <https://doi.org/10.24981/2023-RNPF>
- Lintumäki, A. (2024). Art can Build a Sustainable Future in the North. Teoksessa T. Jokela, P. Berliner & A. Manninen (toim.), *Creating Arctic Sustainability Portraits* (s. 76–79). Lapin yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-337-459-1>
- Lintumäki, A., Rinne, J., Pässilä, A., & Jokela, T. (2022). Kokemustarinoita Mukkulasta – Nuorten osallisuuden kehittämistä taideperustaisella toimintatutkimuksella ja kanssatutkimuksella. Teoksessa A. Pässilä, S. Parjanen, E. Aarrevaara, H. Laakso, A. Knutas, & V. Harmaakorpi (toim.), *Yhteinen lähio – kokeilut ja asukastieto kaupunkien kehittämisessä* (s. 130–145). LUT-yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-335-878-2>
- Lätti, R., Malho, M., Rowley, C., & Frilander, O. (2022). Skenaarioiden rakentaminen tulevaisuustalukkomenetelmällä. Teoksessa H-K. Aalto, K. Heikkilä, P. Keski-Pukkila, M. Mäki, & M. Pöllänen (toim.), *Tulevaisuudentutkimus tutuksi – Perusteita ja menetelmiä* (s. 313–336). Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-249-563-1>
- Massey, D. (2003). Paikan käsitteellistäminen. M. Lehtonen & O. Löytty (toim.), *Erilaisuus* (s. 51–83). Vastapaino.
- Myllyoja, J. (2024). Taideperustaiset menetelmät: Kokeellisuutta ja henkilökohtaisuutta tulevaisuustyöhön. *Futura*, 43(2), 69–73.
- Mäkelä, M., Karjalainen, J., & Parkkinen, M. (2022). Tulevaisuuskuvat: merkitykset, roolit ja käytettävät tulevaisuudentutkimuksessa. Teoksessa H-K. Aalto, K. Heikkilä, P. Keski-Pukkila, M. Mäki, & M. Pöllänen (toim.), *Tulevaisuudentutkimus tutuksi – Perusteita ja menetelmiä* (s. 297–312). Tulevaisuuden tutkimuskeskus, Turun yliopisto. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-249-563-1>
- Nousiainen, M., & Leemann, L. (2023). Realistic evaluation of social inclusion. *Evaluation*, 0(0). <https://doi.org/10.1177/13563890231210328>
- Pangallo, A., Zibarras, L., Lewis, R., & Flaxman, P. (2015). Resilience through the lens of interactionism: A systematic review. *Psychological Assessment* 27 (1), 1–20. <https://doi.org/10.1037/pas0000024>
- Pihkala, P., Julia, S., & Jylhä, K. M. (2022). Nuorten ilmastohaastatus ja ympäristötunteet. Teoksessa T. Kiilakoski (toim.), *Kestävää tekoa. Nuorisobarometri 2021* (s. 95–116). Valtion nuorisoneuvosto, Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto, Opetus- ja kulttuuriministeriö. <https://tietoaanuorista.fi/wp-content/uploads/2022/03/nuorisobarometri-2021-web.pdf>
- Piispa, M. M., & Pihkala, P. (2020). Onko ilmastonmuutos sukupolvikysymys?. *Tieteessä tapahtuu*, 38(4), 3–7.
- Pojula, S. (2020). Resilienssi: Muutosten kohtaamisen taito. Kirjapaja.
- Pursiainen, C.H. (2023). Resilienssin ulottuvuudet. *Kosmopolis*, 53(4), 30–54. <https://journal.fi/kosmopolis/article/view/137710/90023>
- Rinne, J., Jokela, T., Hiltunen, M., Korsström-Magga, K., & Lintumäki, A. (2024). Co-research through art-based action enhancing young people's climate citizenship. Teoksessa J. Gorman, T. Kiilakoski, L. Pasic, & E. Valla-do (toim.), *Youth and democracy in the climate crisis. Youth Knowledge #31* (s. 55–69) Euroopan neuvosto ja Euroopan komissio.
- Ripatti, K., & Manninen, M. (2023). Psykologinen resilienssi nuoruusiässä: soveltava kirjallisuuskatsaus ja pilotitutkimus. Teoksessa A. Kivijärvi (toim.) *Läpi kriisien: Nuorisobarometri 2022* (s. 105–118). Valtion nuorisoneuvosto, Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto, Opetus- ja kulttuuriministeriö. <https://tietoaanuorista.fi/wp-content/uploads/2023/03/nuorisobarometri-2022-web.pdf>
- Rousell, D., Lasczik Cutcher, A., Cook, P. J., & Irwin, R. L. (2020). Propositions for an environmental arts pedagogy: A/r/tographic experimentations with movement and materiality. Teoksessa A. Cutter-Mackenzie-Knowles, K. Malone, & E. B. Hacking (toim.), *Research handbook on childhood nature assemblages of childhood and nature research* (s. 1815–1843). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-319-67286-1_95
- Rubin, A. (2000). Growing up in social transition: In search of late-modern identity. [Väitöskirja, Turun yliopisto].
- Rubin, A. (2013) Hidden, inconsistent, and influential: Images of the future in changing times. *Futures*, 45, 38–44. <https://doi.org/10.1016/j.futures.2012.11.011>
- Rubin, A. (2012, päivitetty 7.9.2014). Skenaariotyöskentely Tulevaisuudentutkimuksessa. Tutkimus. Metodix. <https://metodix.fi/2015/01/31/skenaariotyoskentely-tulevaisuuskientutkimuksessa>
- Salo, P., Kaukko, M., & Heikkinen, L.T. (2023). Toimintatutkimuksen tarinat. Teoksessa L.T. Heikkinen, & M. Kaukko (toim.), *Toimintatutkimus. Käytännönopas* (s. 39–65). Vastapaino.
- Stickley, T., & Clift, S. (2017). Introduction. Teoksessa T. Stickley, & S. Clift (toim.) *Arts, health, and wellbeing. A theoretical inquiry for practice*. (s. 1–13). Cambridge Scholars Publishing.
- Whitlock, J. (2023). Climate change anxiety in young people. *Nature Mental Health*, 1, 297–298. <https://doi.org/10.1038/s44220-023-00059-3>
- Woods, D.D. (2015). Four concepts for resilience and the implications for the future of resilience engineering. *Reliability Engineering and System Safety*, 141, 5–9. <https://doi.org/10.1016/j.res.2015.03.018>

Artikkeli III

Lintumäki, A. (2025). Promoting young people's ecosocial participation through socially engaged art and a new materialist approach. *Youth and Globalization*, 7(2), 284–312. <https://doi.org/10.1163/25895745-bja10054>

<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Promoting Young People's Ecosocial Participation Through Socially Engaged Art and a New Materialist Approach

Aki Lintumäki | ORCID: 0009-0009-9950-595X

Doctoral Researcher, Juvenia Youth Research and Development Unit, South-Eastern Finland University of Applied Sciences, Mikkeli and University of Lapland, Rovaniemi, Finland

Corresponding author

aki.lintumaki@xamk.fi

Received 8 November 2025 | Accepted 10 November 2025 |

Published online 19 December 2025

Abstract

Climate change causes eco-anxiety among young people globally. New approaches are needed to address their well-being. This article discusses a socially engaged art process organized by the On the Frontline of the Climate Crisis research project and the Sosped Foundation in Tampere, Finland, during the summer of 2024. The art process utilizes an art-based action research methodology with reflective analysis, grounded in an ecocultural sustainability orientation. The article explores how socially engaged art and a new materialist approach can promote young people's ecosocial participation and support them in expressing and processing their eco-anxiety and other difficult eco-emotions. Observations are made about the development of these activities and their impacts, and the broader potential of socially engaged art is discussed. It is pointed out that intra-action with materials and various forms of participation can support young people in coping with difficult eco-emotions. A trusting environment requires effort from facilitators.

Keywords

eco-anxiety – ecosocial participation – ecocultural sustainability orientation – new materialism – socially engaged art – art-based action research – planetary youth research

1 Introduction

We live in an era of polycrisis, where climate change and other ecological issues are interconnected (Henig and Knight 2023; Lawrence et al. 2024). Several studies have shown that climate change evokes eco-anxiety, ecological grief, and other difficult eco-emotions among young people globally (Clayton et al. 2023a; Dooley et al. 2021; Hickman et al. 2021; Pihkala 2022; Pihkala et al. 2022; Vergunst et al. 2024). These emotions can exacerbate young people's mental health problems, impair their overall functional capacity, and diminish their hope for the future (UNDRR 2023).

From a social sustainability perspective, new approaches are needed to address the well-being of young people. Pihkala (2017) and Värri (2018) emphasize the importance of hope in alleviating eco-anxiety. Young people can foster hope within themselves and among others facing the climate crisis through community-based participation (Pihkala 2017). Societies have the responsibility to take young people's concerns seriously and act to enhance their well-being (Hickman 2020). Promoting young people's participation can support them in this process, as it strengthens their agency (Berg et al. 2024; Bower et al. 2023; Lintumäki and Kurikka 2024; Poikolainen et al. 2023).

Participation is the interaction between individuals, communities, and society where individuals can influence both personal and collective matters (Isola et al. 2017). It also involves a sense of belonging to communities and society, creating the foundation for participation (Salminen et al. 2021). Supporting people in seeing themselves as active participants in society is essential for promoting participation (Nousiainen and Leemann 2023). In this research, I approach participation from a social pedagogical perspective, combining the concepts of belonging and inclusion (Nivala and Ryyänen 2024). Additionally, I expand the concept of participation to include ecosocial participation, intertwining the environmental and social realities (Wallin et al. 2024). Ecosocial participation refers to an individual's sense of belonging to the more-than-human world and involves responsible and sustainable action within multispecies communities (Keto et al. 2022).

The process model for understanding young people's eco-anxiety and ecological grief, created by Pihkala (2022), emphasizes the importance of action, distance (including self-care), and grieving in adapting to change and promoting personal climate resilience. From the perspective of a planetary youth research framework, art and education can contribute to this topic (Laine 2023). Promoting young people's participation is a key part of this process.

Art-based research, methods and art education have been widely used to foster young people's participation and to address eco-anxiety and other difficult eco-emotions (Bentz 2020; Berliner and de Casas 2024; Ennis and Tonkin 2018; Jokela et al. 2015; Lehtonen and Pihkala 2021; Tayne et al. 2020; Woodgate et al. 2023). Recently, the ecosocial approach and ecocultural sustainability orientation have begun to appear in research on young people (Foster 2017; Foster et al. 2022; Boutaybi et al. 2024; Jokela and Huhmarniemi 2022; Lasczik et al. 2021; Lintumäki 2023; Rinne et al. 2024; Salonen and Konkka 2015). The significance of these two approaches has particularly surfaced in Finnish art-based research and art education, highlighting the role of art and education in supporting the green transition and progressing toward a more sustainable future (Foster 2017; Huhmarniemi and Jokela 2025; Keto et al. 2022). Ecosocial education is grounded in theoretical thinking, while the ecocultural sustainability orientation draws from practice-based art education and art-based research (Foster et al. 2022; Huhmarniemi and Jokela 2025; Jokela 2016). These approaches are complementary and together support the development and promotion of ecosocial participation. Therefore, I explore their interrelations and relevance to ecosocial participation within the theoretical framework. This research is grounded in an ecocultural sustainability orientation, as it emphasizes the practical and material aspects of art.

In this article, I present a socially engaged art process organized by the On the Frontline of the Climate Crisis research project and the Sosped Foundation in Tampere, Finland, during the summer of 2024. The approach utilized an art-based action research methodology, conducted in collaboration with artist-researcher Aki Lintumäki and senior researcher Jarmo Rinne from the South-Eastern Finland University of Applied Sciences, and community coordinator Anna Purola from the Sosped Foundation's Culture House Virta. Furthermore, the project team included art education students Sara Teperi and Fanni Ahtola from the University of Lapland. Thirteen young people participated in the research.

During the research, the group created an installation titled *The Earth's Affliction* (*Maan vaiva*), which critiqued the relationship between humans and nature through the lens of the ecological crisis. The installation was part of Muutos.art (Change.art) demolition house, open from June 14 to August 30, 2024. The exhibition featured over 50 artworks, and altogether they attracted 25,940 visitors. Research data included documentary photographs of the process, a research diary, participant interviews, and a video recording of a final reflective discussion.

This research article explores the aforementioned process with a focus on the potential of art-based activities to alleviate young people's eco-anxiety and strengthen their ecosocial participation. The research applies the pedagogy of community-based art education (Hiltunen 2009), highlighting practices of socially engaged art (Jokela 2021) and a new materialist approach (Bennett 2010). More specifically, I ask how socially engaged art, and a new materialist approach can promote young people's ecosocial participation and support them in expressing and processing their eco-anxiety and other difficult eco-emotions. I position this research within the framework of planetary youth research (Laine 2023), as it inspires young people to collaboratively develop creative approaches to adapt and cope with the ecological crisis.

This article first outlines the theoretical framework and art-based concepts, then it presents the art-based action research methodology. It continues with analysis and discussion and ends with the conclusion.

2 Theoretical Framework and Art-Based Concepts

Ecosocial participation refers to an individual's perceived relationship with their environment, local social relationships, and opportunities to influence society (Wallin et al. 2024). Keto et al. (2022) describe it as a holistic, embodied, and sensory experience through which individuals can learn to see themselves as responsible and empathetic agents to their environment. This sense of belonging can foster ecological awareness and reduce the importance of ownership by shifting one's focus toward sharing and sustainable development (Salonen and Bardy 2015).

Ecosocial education aims to increase people's understanding of ecosocial participation and promote a sustainable way of life, including respect for nature and other species, prudent use of natural resources, and fostering an ecological economy (Salonen and Bardy 2015). It can create conditions for understanding and improving the interaction between humans and the multispecies world (Keto et al. 2022).

Art can enhance an individual's ecosocial participation by supporting the formation of a holistic, embodied relationship with the world (Keto et al. 2022). Art education can strengthen this process by fostering imagination of a better future and improving the community's understanding of sustainable development (Foster et al. 2022). Essential to reciprocal multispecies interaction is recognizing individual otherness without valuation or control (Keto et al. 2022). Art reveals aspects of the world that cannot be made visible or tangible through other means (Foster et al. 2022).

The pedagogy of community-based art education (Hiltunen 2009) provides a practical perspective for studying young people's ecosocial participation. It intertwines place-based orientation, socially engaged art, and new materialist understandings of matter's agency (Huhmarniemi et al. 2021; Hiltunen 2009; Jokela and Hiltunen 2023). Socially engaged art promotes social change within the community and empowers its members to enhance their participation through an art-based process (Hiltunen 2009; Lacy 1995; Lehtikainen and Siljamäki 2023). In the art-based new materialist approach, material is regarded as an active agent in the artistic process (Kontturi 2010). This agency can also be understood as an interactive process that, alongside the human body, emphasizes other living organisms (non-human), spaces and places, sensations, experiences, and abstract entities (Fox and Alldred 2019).

Ecocultural sustainability orientation has been developed within art education research at the University of Lapland (Huhmarniemi and Jokela 2020, 2025; Jokela and Huhmarniemi 2021, 2022, 2025b). The orientation has been applied particularly in northern and Arctic regions, where it is connected to the ecosystems, place-based (Jokela 2016; Lippard 1997) art and education, and collective participation in promoting sustainability transformation (Huhmarniemi and Jokela 2025).

Within the ecocultural approach, the human being is seen as holistically connected to the natural environment, the cycle of the seasons, and culture (Huhmarniemi and Jokela 2025; Jokela et al. 2024a). According to Huhmarniemi and Jokela (2025), in this orientation, human life is understood as intra-action (Barad 2007) with all agents involved in culture. While eco-social education emphasizes interaction between humans and other species, it tends to exclude the agency of matter (Latour 2005) and the functional relationship between humans and inanimate matter (Bennett 2010; Keto et al. 2022). This perspective is, however, embedded in an ecocultural approach, where art and community also acknowledge the agency of materiality (Huhmarniemi and Jokela 2025). The ecocultural orientation promotes participation by emphasizing individuals' belonging as part of ecoculture.

The ecocultural sustainability orientation is connected to land-based education (Huhmarniemi and Jokela 2025; Wildcat et al. 2014). It emphasizes decolonial approaches in research and cultural revitalization, which considers the Arctic and northern knowledge system and situated knowing (Jokela and Huhmarniemi 2021, 2022). These approaches contribute to the framework of planetary youth research, which seeks connections with indigenous and decolonial research (Laine 2023).

Art education projects that support ecocultural resilience through place-based and community-driven practices, grounded in local knowledge and

shared resources, can promote sustainable development and the well-being of communities (Jokela and Huhmarniemi 2021). Therefore, I have applied community-based art education in my research, as it can be considered an art-based framework that promotes the individual's ecosocial participation through ecocultural intra-action.

3 Art-Based Action Research

The research is grounded in the art-based action research (ABAR) methodology, which has been developed within ecoculturally oriented art and art education projects at the University of Lapland (Hiltunen 2009; Jokela 2019; Jokela et al. 2015, 2019; Jokela and Huhmarniemi 2018; 2025c). The methodology has also been applied in youth research (Lintumäki 2023; Lintumäki and Korsström-Magga 2023; Lintumäki et al. 2022). ABAR brings together art-based research and a variety of action research approaches, emphasizing participation and an orientation towards social change (Bradbury 2015; Jokela and Huhmarniemi 2018; Leavy 2020). The approach can create ecoculturally based action knowledge from individual and social experiences, as well as phenomena rooted in embodied and tacit knowledge (Jokela and Huhmarniemi 2018, 2022).

In ABAR, participants are considered co-researchers and co-artists, encouraging their active involvement in every stage of the research process (Rinne et al. 2024). Action research should be dialectical and provide a multi-voiced interpretation of the research phenomenon (Heikkinen et al. 2023). The dialectical approach promotes the intersectionality of action research and is the most important measure of objectivity in research (Fine et al. 2021). In this research, adopting a dialectical and multi-voiced perspective entails examining the phenomenon through both the co-researchers' and the researchers' perspectives, actively integrating their voices in the analysis and interpretation of the data. These views resonate well with the framework of planetary youth research (Laine 2023).

According to Jokela and Huhmarniemi (2018), ABAR is a cyclical process divided into four phases (Figure 1). In the first phase, the researcher explores the phenomenon, plans art-based action with the research group, and defines the aim and task of the research (Jokela 2021). The second and third phases often overlap. They involve artistic work and the creation of research data (Jokela 2019). In the fourth phase, the research data is analyzed, and the results are reported as development suggestions for the next research project (Jokela 2021; Jokela and Huhmarniemi 2018).

Art-Based Action Research (ABAR) Process			
Research Phases	Researcher's Role	Co-Researchers' Role	Process of Reflective Analysis
Research Organization	Formulates the research aim and questions. Schedules the project and identifies project partners and their roles. Begins taking notes and documentary photographs, continuing this throughout the process.	Comment on the research aim and questions. Share thoughts, expectations, and interests regarding the project	Preliminary identification of participants' interests and meanings, with initial observations of emerging emotional and meaning structures that inform subsequent phases.
Collaborative Planning	Facilitates planning, introduces artistic methods, and gathers participants' ideas.	Participate in planning and selecting artistic methods. Bring forward their ideas and needs.	Critical reflection on shared goals and methods. Expression of expectations, motivation, and possible concerns.
Art-based Action	Facilitates the artistic process and supports participants in their artistic work. Conducts interviews with participants.	Participate in artistic work and express their views and emotions. Contribute content to the artwork, and research data.	Observation and documentation of emotions and meanings during the process, with continuous reflection and interpretation of emerging themes.
Collaborative Reflection, Evaluation, and Reporting	Compiles the reflection data for reflective discussion. Facilitates the discussion. Writes an interpretative research article based on the process.	Share experiences and reflect on the process.	Deep analysis and co-construction of meanings, including synthesis of reflection analysis and relating interpretations to the research aims and context.

FIGURE 1 This research applied the ABAR model developed by Jokela and Huhmarniemi (2018; 2025c), through which the co-researchers' voices were expressed in organizing, planning, artistic work, the final artwork, and reflective discussion. IMAGE: AKI LINTUMÄKI, 2025.

In ABAR, the method of analysis is reflective analysis, and it is conducted throughout the research process, bringing a developmental perspective to the research (Jokela and Huhmarniemi 2018). The researcher typically gathers reflective data at the end of the artistic process, which serves as the creative basis for the feedback discussion, where the data are interpreted together with co-researchers (Brinton Lykes and Scheib 2015; Jokela 2019). The reflective data present the artworks and recall the process. The reflective analysis method aims for a holistic interpretation and understanding of the phenomenon (Heikkinen et al. 2023; Jokela 2019). It can be described as a cyclical process (Figure 2). The analysis is grounded in the reflection and interpretation of the data collected with the co-researchers, as the researcher examines the artistic process through action, experiences, and observations (Jokela and Huhmarniemi 2018). The researcher also considers the co-researchers' experiences and reflective interpretations of the research process in relation to the research context and theoretical framework (Jokela and Huhmarniemi 2025a). The co-researchers' role is essential, as they are the key experts in the process. At the final stage of the analysis, the researcher first groups and then systematically categorizes their own interpretations and the co-researchers' reflections in relation to the theoretical framework, and synthesizes these into interpretations (Leavy 2022). These interpretations form

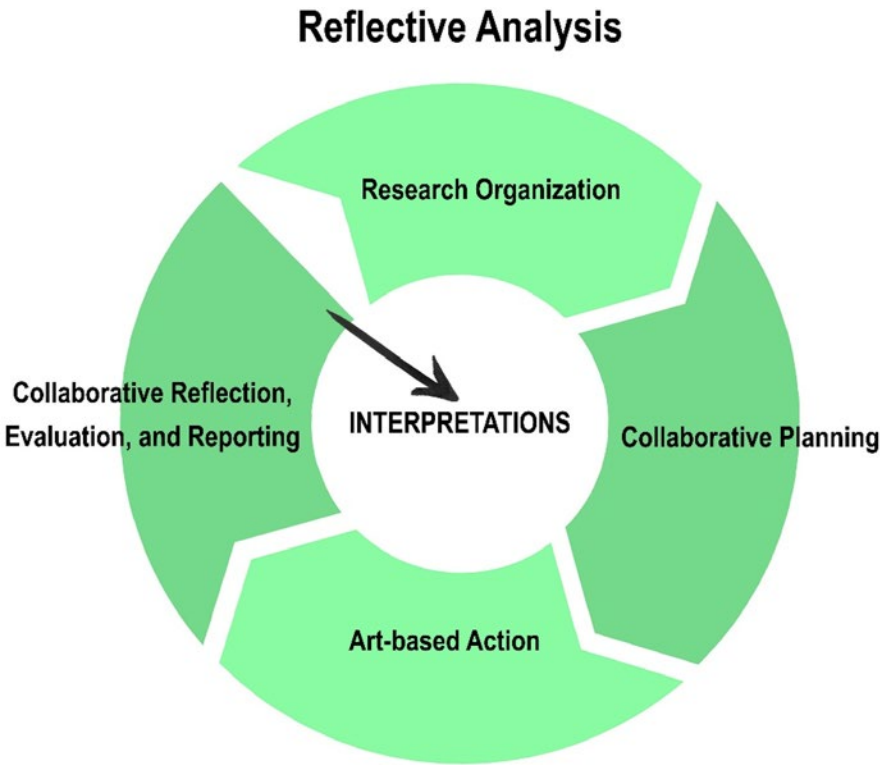

FIGURE 2 In the ABAR process, researchers and co-researchers develop interpretations collaboratively through reflective analysis.
IMAGE: AKI LINTUMÄKI, 2025.

the results of the research. In this research, the reflective data consist of my research diary and 200 documentary photographs, selected from a larger collection taken by the researchers during the research process (Appendix A). The photographs were not a primary object of analysis in this research, but taking and engaging with them supported the research process in multiple ways. The photographs made it easier to recall the moments and atmospheres of the artistic process. They complemented the information produced by the field notes (Pink 2015). The data also include eight participant interviews and a video recording of the final reflective discussion conducted at the end of the process. The participants’ comments were collected either during the research process or in the final reflective discussion, and their context is clarified in the analysis.

The research team conducted the research between April and June 2024. Our artistic process consisted of four planning meetings and four construction days. Before the first meeting, I had reserved a space for the installation at the Muutos.art demolition house and planned the artwork’s construction schedule

FIGURE 3 AND 4 The Muutos.art exhibition was constructed in an old office building.
PHOTOS: AKI LINTUMÄKI, 2024.

with the producer. I photographed and measured the space with Jarmo Rinne and the students. The demolition house's production schedules and artistic requirements influenced our research planning and implementation of the art process. Muutos.art explored the relationship between humans and the environment through sustainable development (Figures 3 and 4).

At the end of the artistic process, the researchers and the young people completed a 25-square-meter site-specific (Kwon 2002) installation titled *The Earth's Affliction* (*Maan vaiva*), which addressed the impacts of the climate crisis. The installation was created using recycled materials, consisting of three parts. The first part was a decaying sea filled with trash and pollutants. The second part was a melting iceberg, which also highlighted animal suffering. The third part was a forest made up of living plants, inanimate materials, and a video artwork presenting real deforestation. It was possible to move inside the artwork. The installation was presented on June 13 at the invitation opening of the Muutos.art project, which the group attended. The demolition house, located near the city center of Tampere, was open to the public from June 14 to August 30, 2024. According to Huhmarniemi and Jokela (2025), ecoculture can be recognized in cultures that live close to nature, such as Finnish culture. This perspective is reflected in the installation, which focused on identifying and raising awareness of global and local ecological challenges. Ecoculture is also connected to urban environments and places.

In ABAR and socially engaged art processes, artists and researchers often adopt multiple roles (Ansio et al. 2018; Jokela et al. 2015). In this research, the overlapping phases of the ABAR model (Figure 1) shaped these roles in practice.

Academic researchers guided the overall process, while the young people and students participated as co-researchers. I worked as the artistic director and researcher throughout the project. In addition, I facilitated the young people, conducted participatory observation, and worked as a photographer. Jarmo Rinne documented the process and conducted research interviews. He was also the primary material coordinator. Sara Teperi and Fanni Ahtola worked as artists and art educators in the project. Anna Purola, from Culture House Virta, recruited the young people for the project and worked as a facilitator for them throughout the art process. Additionally, Anna created the production plan with me. At the end of the research, the researchers organized a reflective discussion for the participants. The research involved young people aged 18–28 from Culture House Virta who were interested in art and had experienced difficult eco-emotions, as expressed during the planning phase. The participants represented different genders and diverse social backgrounds, spanning a broad age range. Young people cannot be considered a homogeneous group (Butti 2025), and various studies (Clayton et al. 2023b; Thomas et al. 2022; Veijonaho et al. 2023) have shown that different age groups experience the climate crisis in distinct ways. The group's diversity brought multiple perspectives to the artistic work and shared interpretations during the process. Research ethics were observed throughout the process. All participants gave informed consent. The research complied with the ethical guidelines of the Finnish National Board on Research Integrity (TENK) (Keiski et al. 2023). Participant anonymity and confidentiality were ensured.

4 Analysis and Discussion

In action research, situations are described as narratively progressing and goal-oriented to enable their interpretation (Heikkinen and Kaukko 2023). In this section, I describe and analyze the art-based process. The analysis focuses particularly on the planning and implementation of the artistic process and the reflections shared by the participants afterwards.

4.1 *Starting the Work*

On April 24, 2024, the researchers met the young people for the first time at Culture House Virta. During this meeting, we negotiated the research project's aim, the Muutos.art demolition house project requirements, and the young people's artistic and social ambitions. Facilitating a socially engaged art process requires the artist to possess empathy, sensitivity, and the ability to listen to participants (Hiltunen 2009). In promoting ecosocial participation, it is also important to make visible the participants' needs connected to local ways of

living (Wallin et al. 2024). One of the young people later reflected on our facilitation, “You just knew how to act appropriately at the Culture House.”

The researchers introduced the research and its aims to the participants and facilitated a brainstorming workshop, where the team asked them to create collages focusing on the installation’s theme, space, and materials. At this phase of the process, it was important to inspire the young people to express their opinions and emotions about the climate crisis from various perspectives, fostering a personal connection to the theme. This method is effective for understanding complex phenomena (Lintumäki 2023; Lintumäki and Kurikka 2024). In socially engaged art, the artist’s role is to create a context that fosters dialogue among participants and supports collaborative and creative participation (Kester 2004; Jokela et al. 2024). We also applied a personal approach to material planning, as the Muutos.art project required us to use as much recycled material as possible. My strong impression is that the method clarified the participants’ understanding of the project’s theme and materials. For example, some of them became highly excited about collecting materials. It was also evident that they were very motivated. One participant commented: “I have really strong feelings about it [the theme], and it affects me deeply.” In fact, all participants expressed concern about the climate crisis. They had experienced difficult eco-emotions, and some had also experienced eco-anxiety.

Based on my notes and the young people’s comments, I interpret that the researchers established the framework for an inspiring artistic process through socially engaged art and a new materialist approach in the first meeting. During the meeting, the researchers helped to foster the participants’ connection to the theme and materials of the installation, respected their views, and supported the promotion of their ecosocial participation. There were many examples of highly positive feedback. One of the participants said, “I was really excited, thinking this was a fantastic opportunity.” Another noted, “You took everyone’s ideas seriously.” A third added, “It was incredible that everyone’s ideas got to shine.” While some critical opinions may have remained unspoken, these comments resonate with the importance of listening to and amplifying young people’s voices, which is essential for promoting their participation and making their eco-emotions visible (Pihkala 2017; THL 2023).

4.2 *Planning the Installation*

We started the next meeting by reviewing the installation’s floor plan (Figure 5). The students had created it based on the young people’s collages and ideas. They wanted to create an artwork that takes a direct stand on climate change through dystopian horror scenarios. During this meeting, we

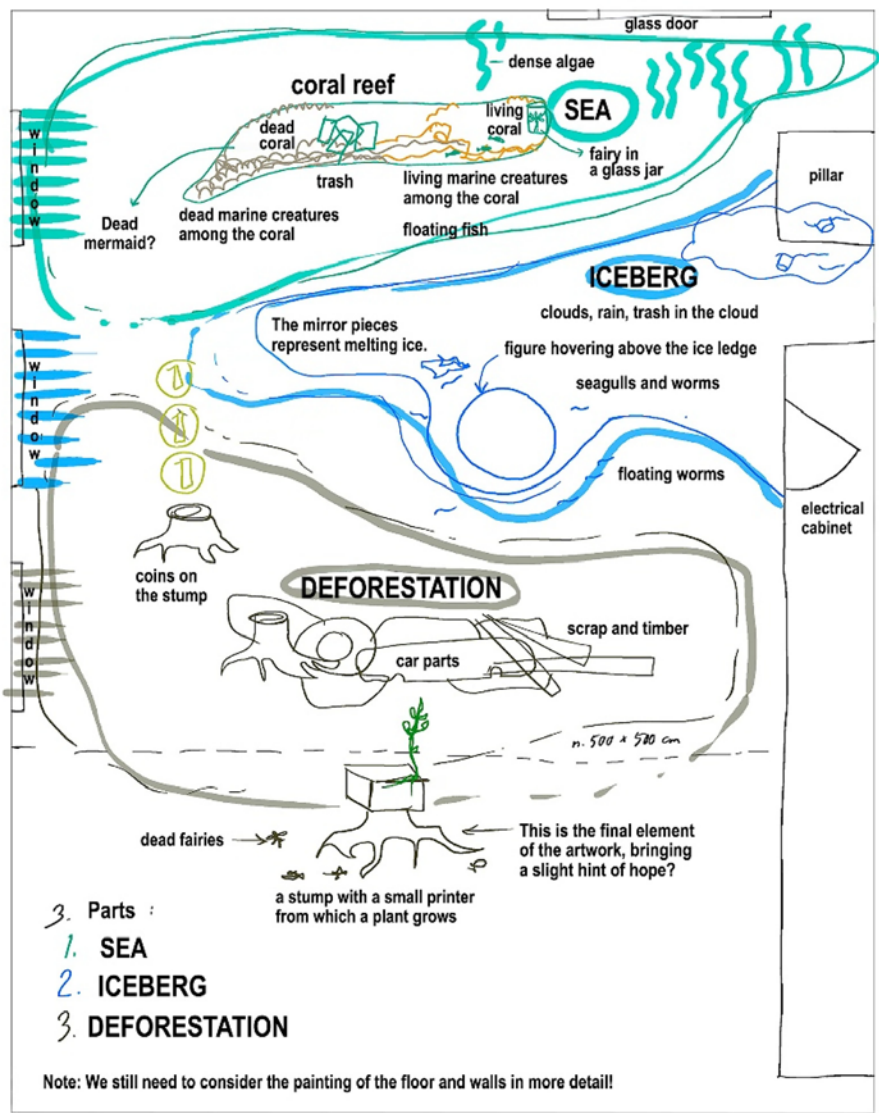

FIGURE 5 The young people’s ideas were taken seriously during the installation planning.
PHOTO: SARA TEPERI AND AKI LINTUMÄKI, 2024.

decided the installation would consist of three parts. We also outlined a plan for collecting the materials. According to Huhmarniemi and Jokela (2020), in the northern ecocultural sustainability orientation, materials themselves carry local knowledge, which the artist can incorporate into the process. The materials and their selection also contribute to the artwork’s storytelling

(Jokela and Huhmarniemi 2021). This approach shares similarities with psychotherapy practices in the use of symbolic objects (Katasi et al. 2024), which allow imaginative engagement with eco-emotions. Based on these views, the researchers decided that the participants would select materials personally meaningful to them, guiding our artistic work. One of the young people reflected on this decision, “I felt like I was actually contributing to this project, and I was a part of it. It was an empowering experience for me.” This comment highlighted how promoting ecosocial participation can support the recognition of a person’s community, its connections, and participation in the world (Keto et al. 2022). These relationships can be strengthened through socially engaged art, which creates a space for dialogue, community building, and participation (Lacy 1995; Helguera 2011). After this meeting, the researchers began receiving enthusiastic messages and questions from the young people about material choices via email and WhatsApp. I interpreted that the planning meeting deepened the young people’s connection to ecosocial participation, which was supported by socially engaged art practice and a new materialist approach.

We held the next planning meetings on consecutive days. During these sessions, we refined the artistic plan, collected materials for the installation, and explored the space where the artwork was to be built. The researchers aimed to make the relationship between space and materials more tangible for the young people within the artistic process (Figure 6). This method has been used in ecocultural place-based education and socially engaged art to illustrate the experiential relationship between people and place, as well as to promote individuals’ participation in their communities and local environments (Hiltunen 2009; Jokela and Hiltunen 2014; Jokela and Huhmarniemi 2025b; Lippard 1997). The young people felt their understanding of the project deepened during the meeting. One commented, “When we visited there and saw the space, and started looking at the materials, it immediately made the whole thing clearer.” Another agreed, “Once the actual measurements became clear, the work naturally became much easier to understand.” A third added, “Visiting the recycling center was also a good thing. Being there in person and getting to choose the materials really helped.”

According to Foster et al. (2022), art creates connections between humans and realities beyond the self, thereby strengthening individuals’ ecosocial participation. Based on the young people’s comments, I interpret that the socially engaged art strategy and a new materialist approach supported this process in collaboration with them during the meeting. Moreover, it initiated an intra-action (Barad 2007) within the group, in which human agency became entangled with space, non-human agents, and materials.

FIGURE 6 The search for recycled materials was a challenging and interesting process.
PHOTO: AKI LINTUMÄKI, 2024.

4.3 *Constructing the Installation*

We constructed the installations over four days during the first two weeks of June 2024. In artistic practice, the researchers applied a place-based socially engaged art approach rooted in a northern ecocultural sustainability orientation, where humans are seen as bodily and functionally entangled in ecocultural intra-actions, as part of a multispecies and material community (Barad 2007, 2011; Hiltunen 2009, 2024; Huhmarniemi and Jokela 2025; Jokela and Hiltunen 2024b). According to Nivala and Rynänen (2024), participation occurs in the relationship between the individual and the community when the individual experiences themselves as being and acting as part of the community. This approach aimed to deepen the young people's sense of participation towards ecosocial participation by fostering their communication with materials (Figure 7). This was also reflected in the young people's experiences. One participant commented, "When you have the material right in front of you, and I'm more of a spontaneous than a planning person, it often leads to new uses for materials that were originally intended for something

FIGURE 7 The young people participated actively in constructing the installation.

PHOTO: AKI LINTUMÄKI, 2024.

else.” Another said, “The material itself always gives ideas, that’s a fact in this kind of art thing, and it helps expand its intended use. The material greatly supported my participation.” A third participant described, “Due to time constraints, we followed the lead of the materials, but I still experienced it as very symbiotic and harmonious. It was a reciprocal relationship.” Ingold (2013) describes this relationship as a growth process, where a person engages with active materials, creating something new and learning from them. These young people’s reflections also resonate with Bennett’s (2010) view of material vitality, where materials can act and influence independently of humans. Overall, I observed that the participants felt the materials supported their participation during the artistic process.

The researchers fostered the young people’s personal connection to the materials from the very first meeting, facilitating their ability to connect their thinking to broader phenomena through this engagement (Figure 8). While constructing the installation, one participant brought stumps and small birches from their backyard, where a clear-cut area had been harvested. They also filmed footage from the area, which I edited into a video artwork as part of the installation. The participant commented, “The materials made it personal for me and added more meaning to it.” Through the materials, they expressed their difficult eco-emotions about the forest felling. The participant’s actions and comments revealed traits of planetary citizenship, which

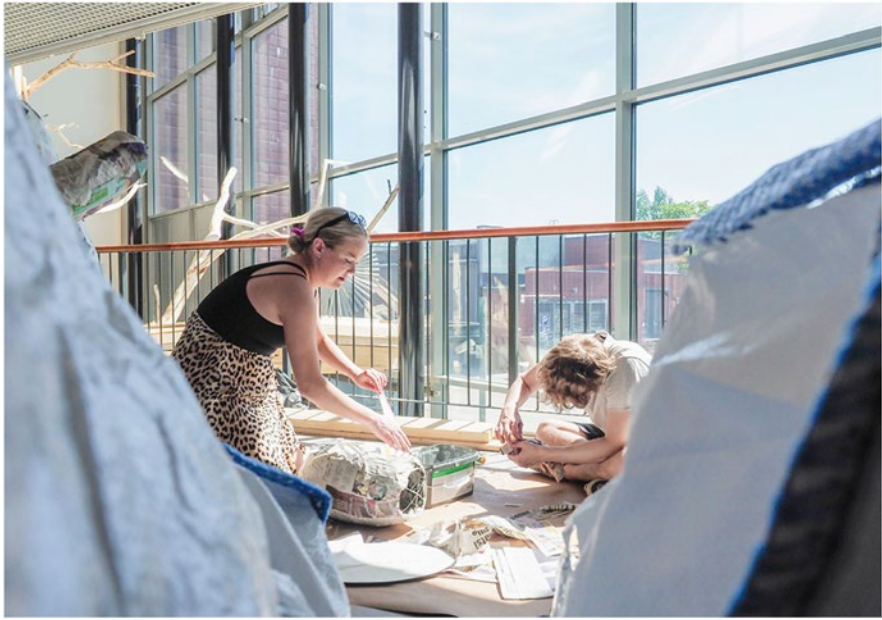

FIGURE 8 The young people expressed their views on climate change through the materials.
PHOTO: AKI LINTUMÄKI, 2024.

Salonen et al. (2024) describe as a position that transcends human–nature boundaries and combines temporal, local, and ethical orientations in which individuals consider the consequences of their actions. Strengthening young people's participational connections to their environment and other species can enhance their engagement with the world and raise awareness of the need to act for nature and slow climate change (THL 2023). The previous example illustrates how socially engaged art helped the young people express their thoughts and emotions about the climate crisis through the destruction of their local environment.

Based on the participants' comments and my observations, I interpret that during the construction days, socially engaged art and a new materialist approach deepened the young people's personal connection to the materials and enabled intra-action between them and the materials. This supported them in expressing and processing their difficult eco-emotions and thereby promoted their ecosocial participation.

4.4 *Feelings and Reactions*

The young people were genuinely proud of themselves at the invitation opening of the Muutos.art demolition houses exhibition. One commented, "It

still hasn't really sunk in for me that we've actually created this massive installation together." Otherwise, they were quiet and partly confused by the big achievement and positive attention they received. According to Jokela (2019), ABAR emphasizes the evocativeness of art, aiming to evoke participants and the audience to social thinking and action. I interpreted the young people's silence as an indication of their evocativeness at the exhibition opening (Figures 9 and 10). This perspective aligns with the social change orientation of socially engaged art (Lacy 1995; Lehtikoinen and Siljamäki 2023). Participants could not share their feelings until a reflective discussion the following week.

During the reflective discussion, the participants described the installation as a form of activism that helped them express and process their eco-anxiety and other difficult eco-emotions. One of them commented, "In my opinion, this kind of collective action, especially in the context of activism, brings hope because activism is often a solitary activity." Another added, "The sense of community is essential, and the feeling that you're not fighting alone adds strength and endurance for continuing the struggle. It always brings hope." These reflections illustrate the positive significance of collective action in channeling difficult eco-emotions and fostering hope within their community (Schwartz et al. 2022). The participants' comments also suggest that art-based activities can become a form of activism for some individuals, creating space for empowerment and social emancipation (Hiltunen 2009). All the participants believed that the installation had the power to influence others and a wider society. One of them commented, "This really shows through art what we are aiming for, because in my opinion, for some people, words just don't get through." According to Nivala and Ryyänen (2013), promoting participation is not about encouraging obedience and compliance, but rather supporting individuals to grow into actors who can ask critical questions and courageously resist injustice.

During the discussion, many participants noted that the socially engaged art process had strengthened their self-esteem. One of them reflected, "It gave me a new kind of confidence in my work and skills." Another added, "It helped me make sense of my identity." A third concluded, "I now have a very clear vision, you always have to go big and take risks. Go big or go home." These comments reflect ecosocial participation, where a holistic experience of the self and one's environment is intertwined with critical social awareness, a sense of sustainable responsibility, and an expanding capacity for empathy on a planetary scale (Keto et al. 2022).

At the end of the discussion, the young people strongly emphasized that the facilitators' active role was essential to the project's success. Socially

FIGURE 9 AND 10 The young people's installation received a lot of positive feedback from the audience.

PHOTOS: AKI LINTUMÄKI, 2024.

engaged art requires an artist to have an exploratory and curious mindset that supports participants' creativity and commitment to the project, notes Lehtikoinen and Siljamäki (2023). According to Huhmarniemi and Jokela

(2025), in art-based practices and art education grounded in an ecocultural sustainability orientation, the relationships and roles between the facilitator and group members are not predetermined but emerge through intra-action with the activity, place, community, and ecoculture. Based on the young people's feedback, the researchers managed to facilitate artistic work to make them feel equal and safe throughout the process. Several participants' comments support this observation. One of them noted, "Looking from the planning phase to the final outcome, I think the process was incredibly good. It went really seamlessly." Another added, "I had an experience of doing things together." I acknowledge that the previous interpretation would benefit from further research and possibly external evaluation. However, this process demonstrated that the researcher must have both artistic and production skills to complete the project on schedule. In addition, they must be sensitive to the young people and capable of guiding them as equal members within a professional artistic community.

5 Conclusion

In this research, an installation titled *The Earth's Affliction* (Maan vaiva) was created as part of the Muutos.art demolition house exhibition. Thirteen young people participated in the research. The researchers applied the pedagogy of community-based art education as the artistic approach of the process, emphasizing practices of socially engaged art and a new materialist approach. The research was conducted within the planetary youth research framework (Laine 2023) and was based on the methodology of art-based action research (ABAR).

The research was grounded in an ecocultural sustainability orientation and aimed to develop art-based activities that alleviate young people's eco-anxiety and strengthen their ecosocial participation. In this article, I asked how socially engaged art and a new materialist approach can promote young people's ecosocial participation and support them in expressing and processing their eco-anxiety and other difficult eco-emotions.

The reflective analysis of this research is based on interpretations of the art-based process. In the first meeting, the researchers established the framework for a potentially inspiring artistic process through socially engaged art and a new materialist approach. During the meeting, they helped to foster the participants' connection to the theme and materials of the installation, respected their views, and thereby supported the promotion of their ecosocial participation. In the subsequent planning meetings, the researchers promoted

the young people's ecosocial participation by fostering their personal connection to the materials through material choices and by familiarizing them with the space where the artwork was to be built. The construction of the installation deepened the young people's connection to the materials and enabled intra-action between them and the materials. In my interpretation, this new materialist approach supported the participants in expressing and processing their eco-anxiety and other difficult eco-emotions and thereby promoted their ecosocial participation. I also interpreted that socially engaged art can strengthen young people's self-esteem and encourage collective climate action. Furthermore, the researcher of the artistic process must possess the professional skills to create an equal, safe, and trusting environment that fosters hope and promotes young people's artistic expression.

In this article, I have explored the great potential of ecocultural sustainability-oriented socially engaged art and a new materialist approach. I argue that it is essential to further develop art-based co-research practices that empower young people to actively participate in building a more sustainable future. With over twenty years of experience in artistic work and especially socially engaged art, I entered academic research only a few years ago, which has brought new perspectives to my work. The process of writing this paper has also been a significant learning experience for me. For example, in future research, I intend to document more systematically many aspects of the ABAR process. In particular, the role of documentary photographs in shaping both the process and the analysis will require further attention. Much also remains open regarding how the participants' diverse backgrounds influenced their experiences and the impacts of the process. In future work, it would also be very interesting to analyze this kind of process with the help of Pihkala's Process Model of Eco-anxiety and Grief (2022). It seems that the ABAR process can enable participants to simultaneously engage with many dimensions of the Process Model: action, engagement with difficult eco-emotions such as grief and anger, and having a safe space to collectively experience care. Overall, I point out that amplifying young people's voices and addressing the ecological crisis through art and activism can enhance their hope and may strengthen their climate resilience. In this process, the facilitator acts as a central driver of the artistic work, guiding participants' creative and reflective activities. Broader and more intersectional research is necessary to deepen the understanding of how to support young people's well-being. Art may enhance young people's pride in their ecoculture and strengthen their experience of ecosocial participation.

Acknowledgements

The On the Frontline of the Climate Crisis research project is coordinated by Juvenia Youth Research and Development Unit at the South-Eastern Finland University of Applied Sciences and the Degree Programme in Art Education at the University of Lapland. The project, funded by the Kone Foundation, studies and develops young people's climate activism and climate citizenship from 2022 to 2025. This research is part of Aki Lintumäki's doctoral thesis at the University of Lapland.

The Sosped Foundation is a Finnish non-governmental welfare organization that provides peer support and experiential knowledge-based services for individuals facing challenging life situations. Culture House Virta, located in Tampere, is one of the Sosped Foundation's operational units. I express my sincere gratitude to the young artists of Virta and community coordinator Anna Purola. I also wish to express my gratitude to the Upeart team and Muutos.art production for the fantastic opportunity to participate in the exhibition.

References

- Ansio, H., P. Houni, and M. Piispa. 2018. "Ei ole keksitty sitä ammattinimikettä, mikä olisin" Sosiaalisesti sitoutuneen taiteen tekijät ja hybridinen työ ["The job title that would describe me hasn't been invented yet" Socially engaged artists and hybrid work]. *Yhteiskuntapolitiikka* 83 (1): 5–17.
- Barad, K. 2007. *Meeting the Universe Halfway: Quantum Physics and the Entanglement of Matter and Meaning*. London: Duke University Press.
- Barad, K. 2011. "Nature's Queer Performativity." *Qui Parle* 19 (2): 121–58. <https://doi.org/10.5250/quiparle.19.2.0121>.
- Bennett, J. 2010. *Vibrant Matter – A Political Ecology of Things*. London: Duke University Press.
- Bentz, J. 2020. "Learning about Climate Change in, with and Through Art." *Climatic Change* 162 (3): 1595–612, <https://doi.org/10.1007/s10584-020-02804-4>.
- Berg, P., H. Suodenjärvi, T. Lahti, K. M. B. Marttila, R. Miikki, and O. Linnaranta. 2024. "Nuorten osallisuus ja osallistaminen mielenterveysongelmien ehkäisyyn ja hoitoon tarkoitetuissa menetelmissä [Young people's participation and inclusion in methods aimed at preventing and treating mental health problems]." *Nuorisotutkimus* 42 (2): 70–81.

- Berliner, P., and E. de Casas. 2024. "Portraits as Artivism for Humanization and Sustainability." In *Creating Arctic Sustainability Portraits*, edited by T. Jokela, P. Berliner, and A. Manninen, 15–20. Rovaniemi: University of Lapland.
- Boutaybi, S. I., T. Hartikainen, Y. Benyamina, and S. Laine. 2024. "Gardening School to Support Youth Inclusion and Environmental Sustainability in Morocco." *Social Sciences* 13 (12): 687. <https://doi.org/10.3390/socsci13120687>.
- Bower, M., A. Donohoe-Bales, A. Q. H. Nguyen, S. Smout, J. Boyle, E. Barrett, et al. 2023. "Mental Health and Wellbeing Outcomes of Youth Participation: A Scoping Review Protocol." *PLoS One* 18 (10): e0293006. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0293006>.
- Bradbury, H. 2015. "Introduction: How to Situate and Define Action Research." In *The SAGE Handbook of Action Research*, edited by H. Bradbury, 1–9. London: SAGE Publications.
- Brinton Lykes, M., and H. Scheib. 2015. "The Artistry of Emancipatory Practice: Photovoice, Creative Techniques, and Feminist Anti-Racist Participatory Action Research." In *The SAGE Handbook of Action Research*, edited by H. Bradbury, 131–42. London: SAGE Publications.
- Butti, E. 2025. "Youth are Not all the Same: On the Appropriateness and Limits of Participatory Methods in Youth Research." *Social Sciences* 14 (2): 83. <https://doi.org/10.3390/socsci14020083>.
- Clayton, S., C. M. Manning, A. N. Hill, and M. Speiser. 2023a. *Mental Health and our Changing Climate: Children and Youth Report 2023*. Washington, D.C.: American Psychological Association and ecoAmerica.
- Clayton, S. D., P. Pihkala, B. Wray, and E. Marks. 2023b. "Psychological and Emotional Responses to Climate Change among Young People Worldwide: Differences Associated with Gender, Age, and Country." *Sustainability* 15 (4): 3540. <https://doi.org/10.3390/su15043540>.
- Dooley, L., J. Sheats, O. Hamilton, D. Chapman, and B. Karlin. 2021. *Climate Change and Youth Mental Health: Psychological Impacts, Resilience Resources, and Future Directions*. Los Angeles, CA: See Change Institute.
- Ennis, G. M., and J. Tonkin. 2018. "It's like Exercise for Your Soul': How Participation in Youth Activities Contributes to Young People's Well-Being." *Journal of Youth Studies* 21 (3): 340–59. <https://doi.org/10.1080/13676261.2017.1380302>.
- Fine, M., M. E. Torre, A. G. Oswald, and S. Avory. 2021. "Critical Participatory Action Research: Methods and Praxis for Intersectional Knowledge Production." *Journal of Counseling Psychology* 68 (3): 344–56. <https://doi.org/10.1037/cou0000445>.
- Foster, R. 2017. "Nykytaidekasvatus toisintekemisenä ekososiaalisten kriisien aikakaudella [Contemporary art education as doing otherwise in the era of ecosocial crises]." *Sosiaalipedagoginen aikakauskirja* 18: 35–56. <https://doi.org/10.30675/sa.63484>.

- Foster, R., A. O. Salonen, and K. Sutela. 2022. "Taidekasvatuksen ekososiaalinen kehys: Kohti kestävyystietoista elämänorientaatiota [The ecosocial framework of art education: Towards a sustainability-conscious life orientation]." *Kasvatus* 53 (2): 118–29. <https://doi.org/10.33348/kvt.115918>.
- Fox, N. J., and P. Alldred. 2019. "New Materialism." In *Sage Research Methods Foundations*, edited by P. Atkinson, S. Delamont, A. Cernat, J. W. Sakshaug, and M. Williams, 1–16. London: Sage.
- Heikkinen, H. L. T., and R. Huttunen. 2023. "Validointiperiaatteet [Validation principles]." In *Toimintatutkimus. Käytännönopas [Action research. A practical guide]*, edited by H. L. T. Heikkinen, and M. Kaukko, 217–66. Tampere: Vastapaino.
- Heikkinen, H. L. T., and M. Kaukko. 2023. "Kerronnallinen näkökulma [Narrative perspective]." In *Toimintatutkimus. Käytännönopas [Action research. A practical guide]*, edited by H. L. T. Heikkinen, and M. Kaukko, 197–215. Tampere: Vastapaino.
- Heikkinen, H. L. T., M. Kaukko, and P. Salo. 2023. "Mitä toimintatutkimus on ja miten sitä tehdään [What action research is and how it is conducted]." In *Toimintatutkimus. Käytännönopas [Action research. A practical guide]*, edited by H. L. T. Heikkinen, and M. Kaukko, 17–38. Tampere: Vastapaino.
- Helguera, P. 2011. *Education for Socially Engaged Art: A Materials and Techniques Handbook*. New York: Jorge Pinto Books.
- Henig, D., and D. M. Knight. 2023. "Polycrisis: Prompts for an Emerging Worldview." *Anthropology Today* 39 (2): 3–6. <https://doi.org/10.1111/1467-8322.12793>.
- Hickman, C. 2020. "We Need to (Find a Way to) Talk about ... Eco-Anxiety." *Journal of Social Work Practice* 34 (4): 411–24. <https://doi.org/10.1080/02650533.2020.1844166>.
- Hickman, C., E. Marks, P. Pihkala, S. Clayton, E. R. Lewandowski, E. E. Mayell, et al. 2021. "Climate Anxiety in Children And Young People and Their Beliefs about Government Responses to Climate Change: A Global Survey." *The Lancet Planetary Health* 5 (12): e863–e873. [https://doi.org/10.1016/s2542-5196\(21\)00278-3](https://doi.org/10.1016/s2542-5196(21)00278-3).
- Hiltunen, M. 2009. *Yhteisöllinen taidekasvatus: Performatiivisesti pohjoisen sosio-kulttuurisissa ympäristöissä [Community-based art education: Through performativity in the northern socio-cultural environments]*. Dissertation. The Degree Programme in Art Education, University of Lapland.
- Hiltunen, M. 2024. "Random Encounters with Locals and Glaciar Stream in Greenland." In *Mapping the New Genre Arctic Art Education*, edited by T. Jokela, A. Manninen, and P. Berliner, 58–61. Rovaniemi: University of Lapland.
- Huhmarniemi, M., and T. Jokela. 2020. "Arctic Art and Material Culture: Northern Knowledge and Cultural Resilience in the Northernmost Europe." In *Arctic Yearbook 2020: Climate Change and the Arctic: Global Origins, Regional Responsibilities?*, edited by L. Heininen, H. Exner-Pirot, and J. Barnes. Iceland: Arctic Portal.

- Huhmarniemi, M., and T. Jokela. 2025. "Kuvataidekasvatus kestävyiden vipuvoimana [Art education as a leverage point for sustainability]." *Research in Arts Education* 2025 (1): 140–64. <https://doi.org/10.54916/rae.145623>.
- Huhmarniemi, M., T. Jokela, and M. Hiltunen. 2021. "Paradigm Shifts in Northern Art, Community, and Environment Studies for Art Teacher Education." *Social Sciences & Humanities Open* 4 (1): 100181. <https://doi.org/10.1016/j.ssaho.2021.100181>.
- Ingold, T. 2013. *Making: Anthropology, Archaeology, Art, and Architecture*. Oxfordshire: Taylor & Francis Group.
- Isola, A.-M., H. Kaartinen, L. Leemann, R. Lääperi, T. Schneider, S. Valtari, et al. 2017. *Mitä Osallisuus on? Osallisuuden Viitekehystä Rakentamassa (Työpaperi 33/2017)*. [What is participation? Building a framework for participation]. Terveystien ja hyvinvoinnin laitos (The Finnish Institute for Health and Welfare).
- Jokela, T. 2016. "Yhteisöllistä Ympäristötaidekasvatusta Pohjoisessa [Community-based Environmental Art Education in the North]." In *Taidekasvatus ympäristöhuolen aikakaudella: avauksia, suuntia, mahdollisuuksia* [Art education in the era of environmental concern: openings, directions, possibilities], edited by A. Suominen, 69–83. Helsinki: Aalto ARTS Books.
- Jokela, T. 2019. *Arts-Based Action Research in the North*. Oxford Research Encyclopedia of Education. New York: Oxford University Press.
- Jokela, T. 2021. "Kuerin Matkassa: paikkaperustainen taideteos ympäristökonfliktissa. [Kuerin Matkassa: place-specific artwork in environmental conflict]." *Research in Arts Education* (3): 73–97. <https://doi.org/10.54916/rae.119563>.
- Jokela, T., and M. Hiltunen. 2014. "Pohjoiset kylät ja koulupihat taidekasvatuksen paikkoina. [Northern villages and school districts as places for art education]." In *Paikka ja kasvatus* [Place and education], edited by E.-K. Hyry-Belhammer, M. Hiltunen, and E. Estola, 78–106. Rovaniemi: Lapland University Press.
- Jokela, T., and M. Hiltunen. 2023. "Community-Based Art Education: Promoting Revitalization and Eco-Cultural Resilience for Cultural Sustainability." In *Community Arts Education: Transversal Global Perspectives*, edited by C.-C. Lin, A. Sinner, and R. L. Irwin, 86–98. Bristol: Intellect Books.
- Jokela, T., and M. Hiltunen. 2024a. "New Genre Arctic Art Education as a Way of Knowing with the North." In *Relate North: New Genre Arctic Art Education Beyond Borders*, edited by T. Jokela, M. Huhmarniemi, and K. Burnett, 12–37. Viséu: InSEA Publications.
- Jokela, T., and M. Hiltunen. 2024b. "Sustainability Portraits: Intra-Action Between Identities and Ecocultures in the Arctic." In *Creating Arctic Sustainability Portraits*, edited by T. Jokela, P. Berliner, and A. Manninen, 8–12. Rovaniemi: University of Lapland.
- Jokela, T., and M. Huhmarniemi. 2018. "Art-Based Action Research in the Development Work of Arts and Art Education." In *The Lure of Lapland: A Handbook of*

- Arctic Art and Design*, edited by G. Coutts, E. Härkönen, M. Huhmarniemi, and T. Jokela, 9–23. Rovaniemi: University of Lapland.
- Jokela, T., and M. Huhmarniemi. 2021. “Stories Transmitted Through Art for the Revitalization and Decolonization of the Arctic.” In *Stories of Change and Sustainability in the Arctic Regions: The Interdependence of Local and Global*, edited by R. Sørly, T. Ghaye, and B. Kårtveit, 57–71. Oxfordshire: Routledge.
- Jokela, T., and M. Huhmarniemi. 2022. “Arctic Art Education in Changing Nature and Culture.” *Education in the North* 29 (2): 4–27.
- Jokela, T., and M. Huhmarniemi. 2025a. “Art-Based Action Research as a Tool for Developing Practices in Art Education.” In *Living with Land and People: A Handbook for Artistic Project and Art-based Action Research in the Arctic*, edited by M. Huhmarniemi, and T. Jokela, 52–82. Rovaniemi: University of Lapland.
- Jokela, T., and M. Huhmarniemi. 2025b. “Arktinen taide avauksena kulttuuriseen kestävyysmurrokseen [Arctic art as an opening to cultural sustainability transformation].” *Kulttuuripolitiikan tutkimuksen vuosikirja* 8 (1): 27–48.
- Jokela, T., and M. Huhmarniemi. 2025c. “Taideperustainen Toimintatutkimus Kuvataidekasvatuksen Käytäntöjen Kehittämisen Välineenä [Art-based action research as a tool for developing practices in art education].” *Research in Arts Education* 2025 (2): 100–25. <https://doi.org/10.54916/rae.145624>.
- Jokela, T., M. Hiltunen, and E. Härkönen. 2015. “Art-Based Action Research – Participatory Art for the North.” *International Journal of Education Through Art* 11 (3): 433–48. https://doi.org/10.1386/eta.11.3.433_1.
- Jokela, T., M. Hiltunen, and M. Huhmarniemi. 2019. “Art-Based Action Research: Participatory Art Education Research for the North.” In *Provoking the Field: International Perspectives on Visual Arts PhDs in Education*, edited by A. Sinner, R. L. Irwin, and J. Adams, 45–56. Bristol: Intellect Books.
- Jokela, T., M. Hiltunen, M. Huhmarniemi, E. Härkönen, A. Stöckell, A. Manninen, et al. 2024. *Kuvataidekasvatuksen ja soveltavan taiteen projektiosaajaksi* [Project specialist in art education and applied art]. Rovaniemi: University of Lapland.
- Katisi, M., M. Tonheim, S. A. McGregor, and F. E. Mubeen. 2024. “Narratives of Symbolic Objects: Exploring Relational Wellbeing of Young Refugees Living in Scotland, Finland, and Norway.” *Social Sciences* 13 (1): 43. <https://doi.org/10.3390/socsci13010043>.
- Keiski, R., K. Hämäläinen, M. Karhunen, E. Löfström, S. Näreaho, K. Varantola, et al. 2023. *The Finnish Code of Conduct for Research Integrity and Procedures for Handling Alleged Violations of Research Integrity in Finland: 2023*. Finnish National Board on Research Integrity TENK. Publications of the Finnish National Board on Research Integrity TENK No. 4/2023.
- Kester, G. H. 2004. *Conversation Pieces: Community and Communication in Modern Art*. Berkeley: University of California Press.

- Keto, S., R. Foster, J. Pulkki, A. Salonen, and V.-M. Värri. 2022. "Ekososiaalinen kasvatus: Viisi teesiä ratkaisuehdotuksena antroposeenin ajan haasteeseen [Ecosocial education: Five theses as a proposed solution to the challenges of the Anthropocene era]." *Kasvatus & Aika* 16 (3): 49–69.
- Kontturi, K. 2010. "Taideprosessi liikkuvana, luovana sommittumana. Kaksi kohtaamistapahtumaa [The art process as a dynamic, creative composition. Two encounters]." In *Kuinka tehdä taidehistoriaa? [How to make art history?]*, edited by M. Ijäs, A. Kuusamo, and R. Niemelä, 179–201. Turku: Utukirjat.
- Kwon, M. 2002. *One Place After Another. Site-Specific Art and Locational Identity*. London: The MIT Press.
- Lacy, S., eds. 1995. *Mapping the Terrain: New Genre Public Art*. Seattle, Washington: Bay Press.
- Laine, S. 2023. "New Framework Proposal: Planetary Youth Research." *Youth and Globalization* 5 (1): 15–43. <https://doi.org/10.1163/25895745-bja10027>.
- Lasczik, A., A. Cutter-Mackenzie-Knowles, K. Hotko, and T. McGahey. 2021. "Walking A/r/tography with Youth at Risk: Mapping Movement and Place." In *Walking with A/r/tography*, edited by A. Lasczik, D. Rousell, R. L. Irwin, A. Cutter-Mackenzie-Knowles, and N. Lee, 135–62. Switzerland: Springer Nature Switzerland AG.
- Latour, B. 2005. *Reassembling the Social: An Introduction to Actor-Network-Theory*. Oxford: Oxford University Press.
- Lawrence, M., T. Homer-Dixon, S. Janzwood, J. Rockstöm, O. Renn, and J. F. Donges. 2024. "Global Polycrisis: The Causal Mechanisms of Crisis Entanglement." *Global Sustainability* 7 (e6): 1–16. <https://doi.org/10.1017/sus.2024.1>.
- Leavy, P. 2020. *Method Meets Art. Arts-Based Research Practice*. New York: Guilford Press.
- Leavy, P. 2022. *Research Design: Quantitative, Qualitative, Mixed Methods, Arts-Based, and Community-Based Participatory Research Approaches*. New York: Guilford Publications.
- Lehikoinen, K., and E. Siljamäki. 2023. "Socially Engaged Arts (SEA) Practices: Key Skills and Capabilities." *Research in Arts Education* 2023 (3): 7–26. <https://doi.org/10.54916/rae.130211>.
- Lehtonen, A., and P. Pihkala. 2021. "From Eco-Anxiety to Hope Through Drama." In *Beyond Text: Learning Through Arts-Based Research Practices*, edited by J. Adams, and A. Owens. Chicago: Intellect.
- Lintumäki, A. 2023. "My Place: Building Young People's Future Using Art-Based Action in the North." In *Relate North: Possible Futures*, edited by G. Coutts, and T. Jokela, 50–73. Viseu: InSEA Publications.
- Lintumäki, A., and K. Korsström-Magga. 2023. "Kohti nuorten ilmastoaktiivisuutta Aurora-tulevaisuustapahtumassa [Towards young people's climate action at the Aurora future event]." In *Ketterää Taidetta Lapin Tapahtumiin [Agile art for events]*.

- in Lapland*], edited by T. Jokela, M. Riikonen, and I. Holck, 134–9. Rovaniemi: University of Lapland.
- Lintumäki, A., and T. Kurikka. 2024. “Näkökulmia Mediakasvatuksen Sekä Opiskelijoiden Medialukutaidon Ja Osallisuuden Edistämiseen Valokuvataiteen Opetuksessa Ammatillisessa Perustutkinnossa [Perspectives on Media Education and Promoting Students’ Media Literacy and Participation in Photography Teaching within Vocational Education.]” In *Mediakasvatus hyvinvoinnin ja osallisuuden tukena*, [Media education as a support for well-being and participation], edited by E. Airola, A. Kanerva, R. Kupiainen, M. Maasilta, M. Mäenpää, L. Pekkala, et al, 52–72. Helsinki: Cupore.
- Lintumäki, A., J. Rinne, A. Pässilä, and T. Jokela. 2022. “Kokemustarinoita Mukkulasta – Nuorten osallisuuden Kehittämistä Taideperustaisella Toimintatutkimuksella Ja Kanssatutkimuksella. [Experience Stories from Mukkula - Developing Young People’s Inclusion through Art-based Action Research and co-research].” In *Yhteinen lähiö – kokeilut ja asukastieto kaupunkien kehittämisessä* [Common suburbs – experiments and resident knowledge in urban development], edited by A. Pässilä, S. Parjanen, E. Aarrevaara, H. Laakso, A. Knutas, and V. Harmaakorpi, 130–45. Lappeenranta-Lahti: LUT University.
- Lippard, L. 1997. *The Lure of the Local. Sences of Place in a Multicentered Society*. New York: New Press.
- Nivala, E., and S. Ryyänen. 2013. “Kohti sosiaalipedagogista osallisuuden ideaalia [Advancing toward a social-pedagogical ideal of participation].” *Sosiaalipedagogiikka* 14: 9–41.
- Nivala, E., and S. Ryyänen. 2024. *Sosiaalipedagogiikka. Kohti inhimillisempää yhteiskuntaa ja kestäväää elämää* [Social pedagogy: Towards a more humane society and sustainable living]. Helsinki: Gaudeamus.
- Nousiainen, M., and L. Leemann. 2023, “Realistic Evaluation of Social Inclusion.” *Evaluation* 30 (2): 288–305. <https://doi.org/10.1177/13563890231210328>.
- Pihkala, P. 2017. *Päin helvettiä? Ympäristöahdistus ja toivo* [To Hell? Environmental anxiety and hope]. Helsinki, Kirjapaja.
- Pihkala, P. 2022. “The Process of Eco-Anxiety and Ecological Grief: A Narrative Review and AANew Proposal.” *Sustainability* 14 (24): 16628. <https://doi.org/10.3390/su142416628>.
- Pihkala, P., J. Sangervo, and K. M. Jylha. 2022. “Nuorten Ilmastoahdistus Ja Ympäristötunteet [Young People’s Climate Anxiety and Environmental Feelings].” In *Kestäväää Tekoa. Nuorisobarometri 2021* [Sustainable Action. Youth Barometer 2021], edited by T. Kiilakoski, 95–116. Helsinki: The Finnish Youth Research Society/The Finnish Youth Research Network.
- Pink, S. 2015. *Doing Sensory Ethnography*. London: SAGE Publications Ltd.

- Poikolainen, J., A. Lintumäki, and J. Rinne. 2023. "Nuorten osallisuus ja toimijuus asuinalueiden kehittämisessä [Young people's participation and agency in the development of residential areas]." *Terra* 135 (4): 221–4.
- Rinne, J., T. Jokela, M. Hiltunen, K. Korsström-Magga, and A. Lintumäki. 2024. "Co-research through Art-based Action Enhancing Young People's Climate Citizenship." In *Youth and Democracy in the Climate Crisis. Youth Knowledge #31*, edited by J. Gorman, T. Kilakoski, L. Pasic, and E. Vallado, 55–69. Bryssel: The Council of Europe and The European Commission.
- Salminen, J., P. Lehtonen, S. Rikala, A. K. Kuusisto, H. Luoma-Halkola, E. Puumala, et al. 2021. "Osallisuuden Kehät: Näkökulmia Hyvinvoinnin Muotoutumiseen [Circles of Participation: Perspectives on the formation of well-being]." *Focus localis* 49 (3): 80–98.
- Salonen, A. O., and M. Bardy. 2015. "Ekososiaalinen sivistys herättää luottamusta tulevaisuuteen [Ecosocial education fosters trust in the future]." *Aikuiskasvatus* 35 (1): 4–15.
- Salonen, A. O., and J. Konkka. 2015. "An Ecosocial Approach to Well-Being: A Solution to the Wicked Problems in the Era of Anthropocene." *Foro de Educación* 13 (19): 19–34. <https://doi.org/10.14516/fde.2015.013.019.002>.
- Salonen, A. O., A-M. Isola, J. P. Jakonen, and R. Foster. 2024. "Who and what Belongs to Us? Towards a Comprehensive Concept of Inclusion and Planetary Citizenship." *International Journal of Social Pedagogy* 13 (1): 5. <https://doi.org/10.14324/111.444.ijsp.2024.v13.x.005>.
- Schwartz, S. E. O., L. Benoit, S. Clayton, M. F. Parnes, L. Swenson, and S. R. Lowe. 2022. "Climate Change Anxiety and Mental Health: Environmental Activism as Buffer." *Current Psychology* 42 (20): 1–14. <https://doi.org/10.1007/s12144-022-02735-6>.
- Tayne, K., M. K. Littrell, C. Okochi, A. U. Gold, and E. Leckey. 2020. "Framing Action in a Youth Climate Change Filmmaking program: Hope, Agency, and Action across Scales." *Environmental Education Research* 27 (5): 706–26. <https://doi.org/10.1080/13504622.2020.1821870>.
- THL. 2023. *Osallisuuden edistäjän opas* [A guide for promoters of inclusion]. Helsinki: National Institute for Health and Welfare (THL).
- Thomas, I., A. Martin, A. Wicker, and L. Benoit. 2022. "Understanding Youths' Concerns about Climate Change: A Binational Qualitative study of Ecological Burden and Resilience." *Child Adolesc Psychiatry Ment Health* 16 (1): 110. <https://doi.org/10.1186/s13034-022-00551-1>.
- UNDRR (UN Office for Disaster Risk Reduction). 2023. *How Climate Change Affects Mental Health*. <https://www.preventionweb.net/news/how-climate-change-affects-mental-health> (accessed November 25, 2025).
- Värri, V-M. 2018. *Kasvatus ekokriisin aikakaudella [Education in the age of ecological crisis]*. Tampere: Vastapaino.

- Veijonaho, S., M. Ojala, L. Hietajärvi, and K. Salmela-Aro. 2023. "Profiles of Climate Change Distress and Climate Denialism During Adolescence: A Two-Cohort Longitudinal Study." *International Journal of Behavioral Development* 48 (2): 103–12. <https://doi.org/10.1177/01650254231205251>.
- Vergunst, F., C. M. Prentice, M. Orri, H. L. Berry, V. Paquin, F. Vitaro, et al. 2024. "Association of Youth Climate Change Worry with Present and past Mental Health Symptoms: A Longitudinal Population-Based Study." *Climatic Change* 177 (10): 1–20. <https://doi.org/10.1007/s10584-024-03807-1>.
- Wallin, A., P. Lehtonen, J. Salminen, K. Hynynen, and L. Häikiö. 2024. "Ekososiaalinen osallisuus kulttuurisuunnittelussa [Ecosocial participation in cultural planning]." In *Kestävä kulttuurisuunnittelu [Sustainable cultural planning]*, edited by E. Koskinen-Koivisto, and K. Kumpulainen, 51–67. Jyväskylä: University of Jyväskylä.
- Wildcat, M., M. McDonald, S. Irlbacher-Fox, and G. Coulthard. 2014. "Learning from the Land: Indigenous Land Based Pedagogy and Decolonization." *Indigeneity, Education & Society* 3 (3): I–XV.
- Woodgate, R. L., M. Gonzalez, J. C. Barrion, T. Hussain, I. Shamraiz, N. Singcay, et al. 2023. "Co-Designing Guidelines for Using Arts-Based Methods when Conducting Youth Mental Health Research in Online Environments." *International Journal of Qualitative Methods* 22. <https://doi.org/10.1177/16094069231211121>.

Appendix A

The Use of Photographs in the Research and Analysis

During the research, 3,145 documentary photographs were taken, of which 200 were selected as reflective data. At the beginning, the research team agreed that the researchers would take photographs, allowing the co-researchers to focus on artistic work. The photographs supported the reflective analysis and made visible the experiential, affective, material, and spatial dimensions of the process. They were not analyzed as a separate visual dataset but were used to complement and deepen the reflective analysis. The researchers and co-researchers also examined the photographs together. The photographs deepened the discussion about the experiences and meanings of the process. The researchers used the photographs in data analysis alongside the research diary, interviews, and reflective discussions.